

T.M.M.O.B.
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Yayın No. : 38

333.013.2/6:061.39:06.061:62(56)-TÜR

TÜRKİYE ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ

II. TEKNİK KONGRESİ

A N K A R A

8 - 11 ARALIK 1970

CİLT: 1

srn no: 1698

T.M.M.O.B.
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Yayın No. : 38

mimarlar odası
ARAŞTIRMA GELİŞTİRME DEĞERLENDİRME
MERKEZİ

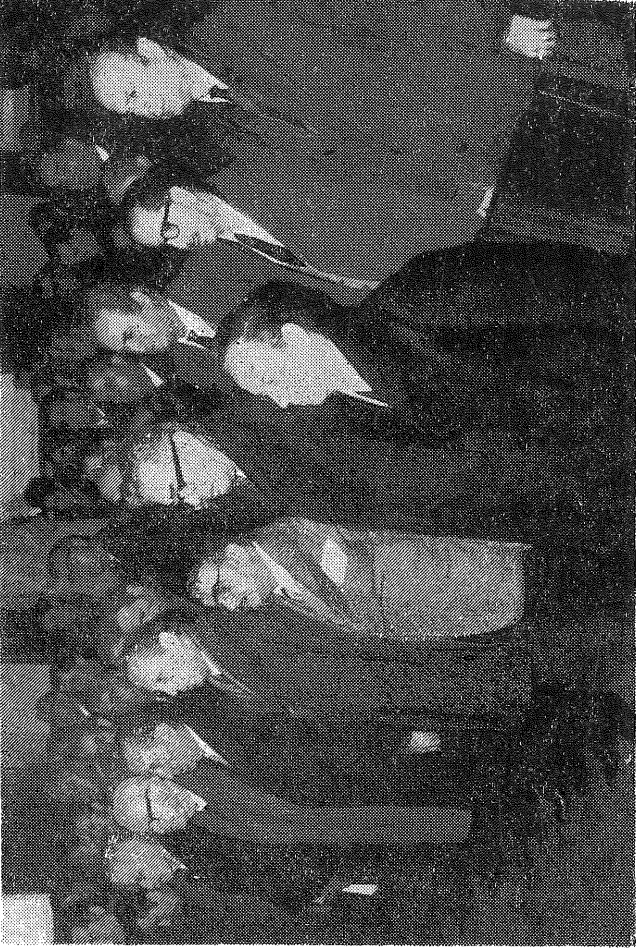
8061.8:63'1970"
TÜR

TÜRKİYE ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ

II. TEKNİK KONGRESİ

A N K A R A
8-11 ARALIK 1970

CİLT: 1

KONGRE GENEL KURULUNDA SAYGI DURUŞU

K O N G R E
Ç A L I Ő M A L A R I

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	9
Oda Yönetim Kurulu	9
Kongre Tertip Komitesi	12
Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongre Programı	13
Kongre Başkanlık Divanı	17

I. BÖLÜM

Kongre Açış Konuşmaları

Kongre Açış Konuşmaları	19
Oda Başkanı Sayın Ali BAYAZIT'in konuşması	20
Tarım Bakanı Sayın İlhami ERTEM'in konuşması	25
Sayın Muhlis ERKMEN'in konuşması	30
Ziraat Fakültesi öğrenci Der. Başk. Sayın Turan KÜLAHOĞLU'nun konuşması	33
Ziraat O. B. Başkanı Sayın Saadettin KARACABEYLİ'nin konuşması	34
Doç. Dr. Galip Tunalıgil'in konuşması	37
Ziraat Mühendisleri Birliği Yönetim K. Başkanı Sayın Yılmaz HASTÜRK'ün konuşması	40
Tabii Senatör Sayın Suphi KARAMAN'ın konuşması	42
Tabii Senatör Sayın Ahmet YILDIZ'ın konuşması	46
M. Vekili Sayın Ahmet ŞENER'in konuşması	50
Tertip Komitesi Başkanı Sayın Dr. Mehmet HEMŞİNLİOĞLU' nun konuşması	52
Kongreye gelen başarı telgrafı ve yazılar	56

II. BÖLÜM

Komisyon Raporları ve Kongre Kararları

1 — Türkiye Tarımı ve Gelişme İmkânları	62
2 — Kalkınma Plânlarımızda Tarım Sektörünün Yeri ve Uy- gulama Sonuçları	67

	<u>Sayfa</u>
3 — Toprak Reformu	80
4 — Tarımımızda Arazi Kullanılması Toprak Muhafaza, Sulama ve Arazi Islâhı Sorunları	99
5 — Bitki Üretiminde Verimliliği Arttıran Girdiler (Tohumluk, gübre Tarımsal Krediler Tarımsal ilâçlar ve Tarımsal Mekanizasyon)	109
6 — Tarımsal Öğretim, Eğitim, Araştırma ve Yayım Sorunları	
A — Tarımsal Öğretim ve Eğitim Sorunları	144
B — Tarımsal Araştırma ve Sorunları	156
C — Tarımsal Yayım ve Sorunları	181
7 — Türkiye Tarım Ürünleri Pazarlaması'nın Başlıca Sorunları ve Çözüm Yolları	192
8 — Ortak Pazar Karşısında Tarım Politikamız	204
9 — Tarımsal Teknoloji Sorunları (Fermantasyon Teknolojisi Konserve Sanayimiz)	217
10 — Tarımda Örgütlenme ve Hizmet Sorunları	230
11 — Türkiye Hayvancılığı ve Sorunları	254
— Hayvancılığımızın Genel Durumu	255
— Türkiye Sığırcılığının Problemleri	259
— Koyun Üretimi ve Islahı ile İlgili Sorunları	263
— Hayvan Yemleri Üretimi ve Rasyonel Kullanılması, Çayır-Mera Sorunları	269
— Tavuk Üretimi ve Islahı ile İlgili Sorunlar	273
— Su Ürünleri Üretimimiz ve Gelişme Çareleri	287

III. BÖLÜM

Kongre Kapanışı

Kongre Kapanış Konuşması	295
Kongre Genel Kurul Fotoğrafları	296
Kokteyl ve Ziyafet Fotoğrafları	302
Tarım Sergisinden İzlenimler	306

ÖNSÖZ

Tarımımızın temel ve aktüel sorunları ikinci kez Ziraat mühendisleri odasının 8-11 Aralık 1970 tarihlerinde Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesi konferans salonunda tertip ettiği II. Teknik kongrede en ehil ve yetkili bilim adamı, yönetici, uzman, araştırmacı ve yayımcı meslekdaşlarımız tarafından serbestce tartışılıp eleştirildi. Çözüm yolları ve alınması gereken tedbirler bilimsel ve teknik açıdan tesbit edilerek karara bağlandı. Bu suretle Ziraat Yüksek Mühendislerinin mesleki görüş birliği meydana gelmiş oldu.

Kongreye iştirak eden ve tartışmaları dikkat ve alâka ile izleyen seçkin misafir ve üye sayısı bin adedini aşmıştır. Dört gün süren kongre çalışmalarını büyük bir olgunluk içinde cereyan ederek meslekdaşlarımızın Teknik ve bilimsel gücünün, hizmet aşkının ve engin yurtseverliğin bir miyarı olmuştur.

11 ana konuda uzman ve yetkili üyelerimize 25 adet tebliğ hazırlanmış, bunlar 18 ihtisas komisyonunda incelenerek, neticeleri bir rapor halinde kongre genel kuruluna sunulmuş, orada tartışılıp son şeklini aldıktan sonra ele alınan tebliğ konuları bu halleriyle camiamıza mâl edilmiştir.

Politik baskı ve uygulamaların kamu ve özel sektör çalışmalarına geniş ölçüde etkili olduğu bir aşamada bulunuyoruz. Çok defalar bilim ve teknik bir tarafa itilerek politik amaçlar güden çeşitli iş ve hizmetlerle karşılaşmaktayız. Genellikle böyle durumlarda yurdun kaynak ve olanakları iyi bir şekilde kullanılamıyor, programa alınan üretimi arttırma çalışmaları hedeflerine ulaştırılamıyor. Tarımda beklenen produktivite bir türlü sağlanamıyor.

Yurdumuzun Tarım politikasında büyük görev ve sorumluluklar yüklenen Ziraat Yüksek Mühendislerinin temel tarımsal konularda kongremizde ittifakla kabul edilen fikir ve görüşleri ilgili bakanlık ve kurumlara, bilhassa kamu oyuna açıklamak suretiyle uyarıcı, yardım edici ve yol gösterici fonksiyonumuzu noksansız yerine getirmek maksadıyla II. Teknik Kongremizi yapmış bulunuyoruz.

Burada idarelere düşen görev, kongreye sunulan tebliğleri, temel sorunlar üzerinde alınan kararları dikkatle değerlendirerek tarım politika-

larının tesbitinde ve uygulamalarda bunlardan faydalanıp daha etkili ve verimli hizmet yapabilme olanaklarını hazırlamaktır.

Yurdumuz tarımını politik baskı ve etkilerden bir an evvel kurtararak, bilim ve tekniği çalışma hayatımıza hâkim, kılmak görev ve sorumluluğunu taşıyan bir meslek örgüdü olarak, bu kongrede alınan kararları tarımsal hizmet gören Bakanlık ve kurumlarda dikkat nazarına alınarak uygulamaya sokulmasını ısrarla ve yakinen izliyeceğiz.

Sonuç alıncaya kadar meşru mücadelemizi aralıksız sürdürmeğe devam edeceğiz.

Kongre çalışmalarından ilgili Bakanlık, Kurum ve şahısların istifade etmesini mümkün kılmak maksadiyle, Açılış konuşmaları, komisyon raporları, kongre tartışmaları, verilen önerge ve kararlar birinci cilt ve genel kurula sunulan tebliğler ikinci cilt halinde 3000 adet bastırılmıştır.

Kongrenin hazırlanmasında büyük emeği geçen tertip komitesine, dâvetimize icabet eden misafirlerimize ve fikri katkılarıyla çalışmalara güç kazandıran muhterem meslektaşlarımıza teşekkürlerimizi sunar, Kongre kararlarının yurt tarımına faydalı olmasını temenni ederiz.

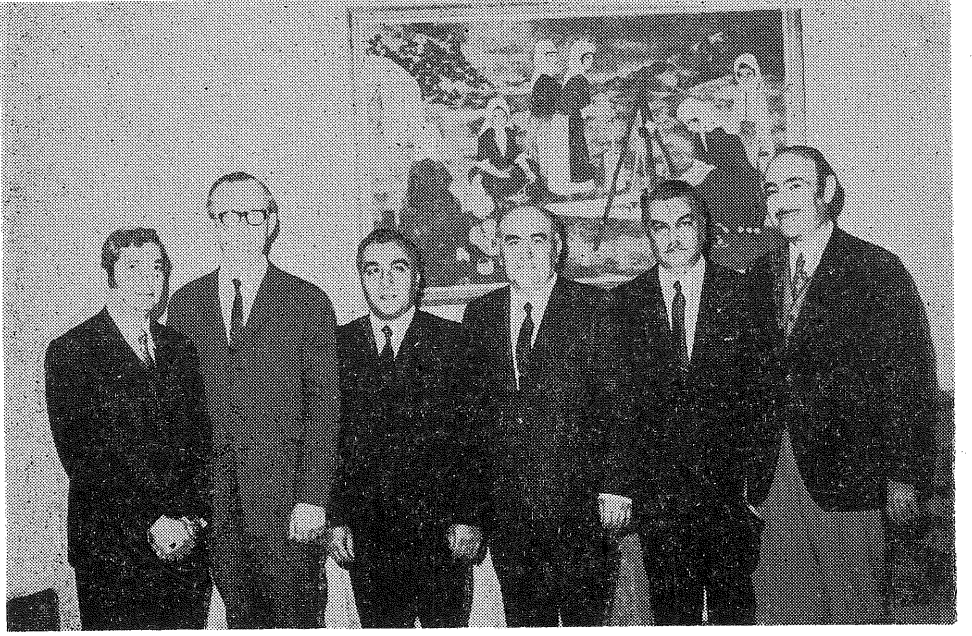
Ziraat Mühendisleri Odası

YÖNETİM KURULU

ODA YÖNETİM KURULU

Oda Yönetim Kurulu	Başkan	:	Ali Bayazıt
„	„	„	Başkan Vekili : Hasan Tahsin Erol
„	„	„	Sekreter Üye : Dr. Mehmet Hemsinlioğlu
„	„	„	Muhasip Üye : Şerafettin Tav
„	„	„	Üye : Dr. Duran Taraklı
„	„	„	Üye : Saffet Öztürk
„	„	„	Üye : Mehmet Terzioğlu
Oda Genel Sekreteri:			Dr. Osman Eralp

KONGRE TERTİP KOMİTESİ

- Başkan : Dr. Mehmet Hemsinlioğlu**
- Raportör : Süleyman Ezgü**
- Üye : Sabri Malkoç**
- Üye : Selâmi Uraz**
- Üye : Cemâlettin Şenocak**
- Üye : Ahmet Recep Esen**

TÜRKİYE ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ II. TEKNİK KONGRESİ PROGRAMI

(Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesi Konferans Salonu)

8 ARALIK 1970

SALI

- 10.00 — 10.15 Ziraat Mühendisleri Odası Başkanının açış konuşması.
- 10.15 — 10.30 Kongre Divanının seçimi (1 Başkan, 2 Başkan Yard., 3 Sekreter), Saygı duruşu ve Anıt Kabiri ziyaret.
- 10.30 — 11.30 Açış konuşmaları.
- 11.30 — 12.00 Çalışmalar hakkında açıklama ve komisyonların seçimi.
- 12.00 — 13.30 Öğle tatili (Soğuk büfe)
- 13.30 — 17.00 Tebliğ özetlerinin okunması ve ihtisas komisyonlarına havalesi.

9 ARALIK 1970

ÇARŞAMBA

- 10.00 — 18.00 Komisyon Çalışmaları.

10 ARALIK 1970

PERŞEMBE

- 10.00 — 17.00 Komisyon çalışmaları ve komisyon raporlarının Genel Kurulda tartışılarak karara bağlanması.

11 ARALIK 1970

CUMA

- 10.00 — 17.00 Komisyon raporlarının Genel Kurulda tartışılarak karara bağlanması.
Kapanış.

10 — 11 Aralık 1970 günleri öğle tatilleri için soğuk büfe hazırlanmıştır.

Kongreyeye sunulan Tebliğler

<u>Komisyon No:</u>	<u>Tebliğ No:</u>	<u>Tebliğler</u>
1	(1)	Türkiye Tarımı ve Gelişme İmkânları (Prof. Dr. İbrahim Aksöz).
2	(2)	Kalkınma Plânlarımızda Tarım Sektörünün Yeri ve Uygulama Sonuçları. (Dr. Nazmi Demir, Nuran Bektöre)
3	(3)	Toprak Reformu. (Dr. Duran Taraklı)
4	(4)	Tarımımızda Arazi Kullanılması, Toprak Muhafaza Sulama ve Arazi Islahı Sorunları. (Doç. Dr. Ali Balaban)
	(5)	Bitki Üretiminde Verimliliği Arttıran Girdiler.
5	{	—A— Tohumluk ve Gübre. (Dr. Ahmet Demirliçakmak)
		—B— Tarımsal krediler. (Kemal Bilgin)
6		—C— Tarımsal İlaçlar. (Cevdet Sevintuna)
7		—D— Tarımsal Mekanizasyon. (Doç. Dr. Baha Galip Tunalıgil)
	(6)	Tarımsal Öğretim, Eğitim, Araştırma ve Yayım Sorunları
8	—A—	Tarımsal Öğretim ve Eğitim Sorunları. Dr. Mehmet Hemşinlioğlu)
9	—B—	Tarımsal Araştırma ve Sorunları. (Rıfat Gerek)
10	—C—	Tarımsal Yayım ve Sorunları. (Cemâlettin Şenocak)
11	(7)	Türkiye Tarım Ürünleri Pazarlaması'nın Başlıca Sorunları ve Çözüm Yolları. (Doç. Dr. Turan Güneş)
12	(8)	Ortak Pazar Karşısında Tarım Politikamız. (Hasan Tahsin Erol, Hakkı Develier).
	(9)	Tarımsal Teknoloji Sorunları.

- 13 { —A— Konserve Sanayiimiz ve Sorunları. (Dr. Bekir Cemeroglu).
—B— Fermantasyon Teknolojimiz ve Sorunları (Doç. Dr. Feridun Topaloğlu).
- (10) Tarımda Örgütlenme ve Hizmet Sorunları.
- 14 { —A— Kamu Sektöründe Tarımsal Hizmetlerin Yeniden Düzenlenmesi. (Tertip Komitesi). Özet.
—B— Çiftçi Örgütlenmesi ve Sorunları. (Sabri Malkoç).
—C— Tarımsal Kooperatif Organizasyonlarımız ve Sorunları. (Hüsnü Kurtluoğlu)
—Ç— Tarım İşçileri Sorunları ve Örgütlenmesi. (Dr. Mehmet Bülbül)
- (11) Türkiye Hayvancılığı ve Sorunları.
- 15 { —A— Hayvancılığımızın Genel Durumu. (Dr. Mehmet Hemsinlioğlu).
—B— Türkiye Sığırcılığının Problemleri. (Prof. Dr. Orhan Düzgüneş)
—C— Koyun Üretimi ve Islahı ile İlgili Sorunlar. (Prof. Dr. Reşid Sönmez).
- 16 { —Ç— Hayvan Yemleri Üretimi ve Rasyonel Kullanılması. (Prof. Dr. Remzi Akyıldız).
—D— Çayır - Mera Sorunları. (Prof. Dr. Ömer Bakır).
- 17 —E— Tavuk Üretimi ve Islahı ile İlgili Sorunlar. (Avni Başdoğan).
- 18 —F— Su Ürünleri Üretimimiz ve Gelişme Çareleri (Ahmet Recep Esen).

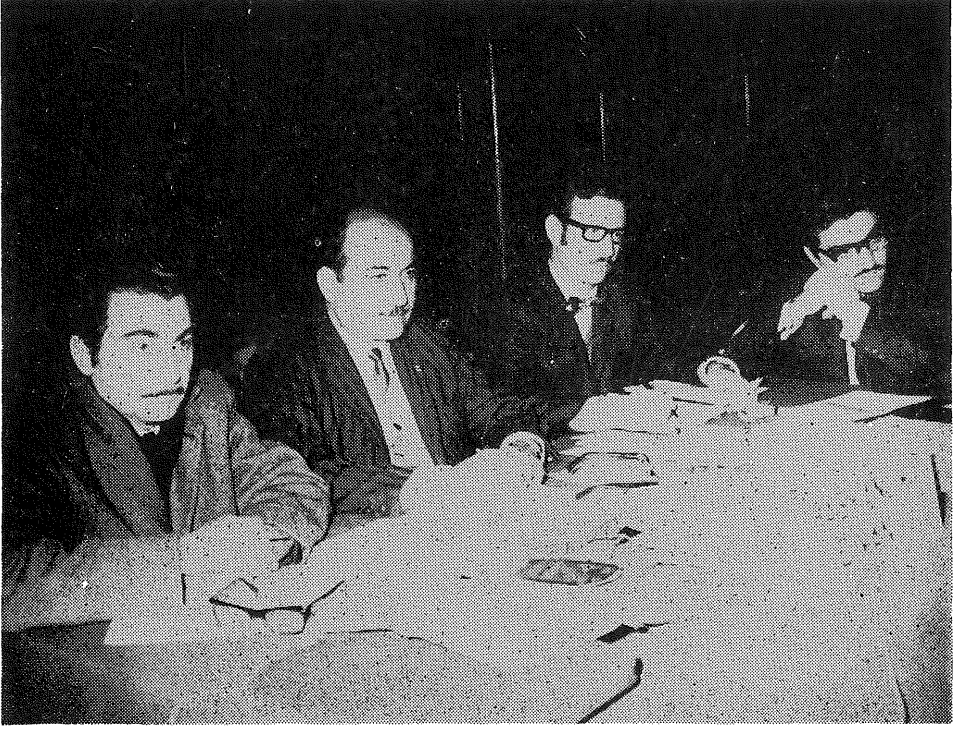
KOMİSYON ÇALIŞMALARI

<u>Komisyon No.</u>	<u>Çalışma yerleri</u>
4 - 5 - 6 - 10 - 11 - 12	Tarım Bakanlığı Personel Eğitim Merkezi (İstanbul Yolu, Yenimahalle)
1 - 3 - 18	Ziraat Mühendisleri Birliği (Sakarya Caddesi No: 30 Yenişehir)

- 8-9 Tarım Bakanlığı Ankara Ziraî Araştırma Enstitüsü
(İstanbul Yolu, Yenimahalle)
- 15-17 Tarım Bakanlığı Ankara Tavukçuluk Araştırma ve
Plânlama Genel Merkezi
(İstanbul Yolu, Yenimahalle)
- 14-16 Tarım Bakanlığı Ev Ekonomisi Okulu
(İstanbul Yolu, Yenimahalle)
- 7 Tarım Bakanlığı Merkez Tamirhane ve Yedek Parça
Deposu Müdürlüğü
(Yenimahalle)
- 13 Toprak - Su Eğitim Merkezi
(Sakarya Caddesi No. 34 Yenişehir)
- 2 Tarım Bakanlığı Plânlama ve Ekonomik Araştırma-
lar Dairesi Kütüphanesi
(Necatibey Caddesi No: 98 Kat 7)

8-12 Aralık 1970 tarihleri arasında Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Sergi Holünde bir TARIM SERGİSİ düzenlenmiştir.

Serginin açılışı 8. Aralık 1970 günü saat 17.30 da yapılmıştır.

KONGRE BAŞKANLIK DİVANI

- Başkan** : **Mehmet Yüceler**
" **vekili** : **Nahit Teoman**
" " : **Turgut Dündar**
Sekreter : **Hasan Kaya Manioğlu**
" : **Mete Baőer**
" : **Hakkı Develier**

I. B Ö L Ü M

Kongre Açış Konuşmaları

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI SAYIN ALİ BAYAZIT'IN KONUŞMASI

Çok değerli misafirler, kıymetli basın mensupları ve aziz meslektaşlarım.

24 - 26/Kasım/1965 tarihinde düzenlenen Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik

Kongresinden tam beş yıl geçti. Bu gün aynı salonda II. Teknik Kongremizi yapmak üzere toplanmış bulunuyoruz. Teşriflerinizden ötürü şükranlarımızı sunarız.

6235 sayılı Türk Mühendis ve İmar Odaları Birliği Kanununa göre bir kamu görevi yapan odamız; memleket tarımının kalkınması ve mesleğin gelişmesi yönünden son derece faydalı gördüğü bu hizmeti her türlü külfetine katlanarak ifa etmeyi her şeyden önce millî bir görev saymaktadır.

Bu İkinci Teknik Kongremizde de, Birinci Teknik Kongremizde olduğu gibi, tarımımızın belli başlı temel sorunları tartışılacak, bunların çözüm yolları üzerinde Türk Ziraat Yüksek Mühendislerinin teklif ve tavsiyeleri ortaya çıkacaktır.

Gerek birinci ve gerekse bu ikinci teknik kongremizin yapıldığı tarihlere dikkatinizi çekeriz. Birinci Teknik Kongremizin yapıldığı 1965 yılı İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının, bu İkinci Teknik Kongremizin de Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânının hazırlıklarının kesifleştiği zamanlara raslamaktadır. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı hazırlık çalışmalarında birinci teknik kongremizin çok değerli mesaisi sonucu alınan kararları ile yapılan teklif ve tavsiyelerden gereği gibi yararlandığımızı ve dikkate alındığını belirtmek maalesef mümkün değildir. İşte bu nedendir ki, birinci teknik kongremizde işlediğimiz konuların çoğunun bu kongremizde de ele alınması zorunluluğu doğmuştur.

Kongreye sunulan tebliğler, kongre genel kurulumuzun süzgecinden geçtikten sonra kamu oyu ve ilgililere duyurulacaktır.

Aziz üyeler,

Son genel sayıma göre nüfusumuz 36 milyona ulaşmıştır. Millî gelirimizin artış oranı ile nüfusumuzun artış oranı arasındaki dengesizlik ilgilileri ve kamu'yu ciddi şekilde düşündüren bir konu olmakta devam etmektedir.

Plânlı döneme girişimizin sekizinci yılındayız. Gerek plânın geçmiş yıllardaki uygulaması ve gerekse önümüzdeki uygulama programları, memleketimizdeki arzulanan sosyal ve ekonomik dengeyi sağlaması şöyle dursun bu denge, kalkınması gerekli kitlenin aleyhine gelişmektedir.

Türkiye'mizde ekonomik ve sosyal dengenin sağlanması nüfusumuzun % 63 nü teşkil eden 23 milyonluk fakir çiftçi ve köylü nüfusunun kalkınmasına bağlıdır. Bu gerçek Cumhuriyetimizin kuruluşundan beri bilinen bir gerçektir. Fakat her nedense gelmiş geçmiş hükümetler bu yönde arzulanan gerekli çabayı gösterememişler veya göstermemişlerdir. Çok partili devreye girişimizden bu yana her siyasi parti bu acı gerçeği istismar ederek gayelerine ulaşmışlar ve fakat iktidara geldiklerinde bu yönde aktif ve olumlu icraatta bulunmaya yanaşmamışlardır.

Büyük Atatürk'ün, Cumhuriyetimizi kurduktan sonra, "memleketimizi muasır milletler seviyesine çıkaracağız" parolası ile direktifini verirken, behemahal ve en kısa zamanda ekonomik yönden güçlenmemiz gerektiği zaruretine de değinerek bu konuda lüzumlu yolu da belirtmişlerdir. Muasır milletler seviyesine erişebilmemiz için, millî ekonomimizi sağlam temellere dayamak mecburiyetine işaret buyurduktan sonra "Ziraat Ekonomimizin temelidir" demek suretiyle Türkiye Ekonomisinin en sağlam temelinin ZİRAAT olduğunu kesin olarak ortaya atmıştır.

1961 Anayasamızın bu gerçekleri kapsıyan hükümlerinin tazeliği yıllarında hazırlanan birinci beş yıllık plân, kapsamı itibariyle yukarıda işaret olunan hedefleri belirtmiş ise de uygulama ve sonuçları bu yönde olmamıştır. İkinci beş yıllık plân ise bu hedefi değiştirmiş, sanki birinci beş yıllık plânda tarım sektörü için öngörülen bütün tedbirler gerçekleştirilmiş arzu edilen kalkınma sağlanmış gibi; birinci beş yıllık plân döneminde öngörülen 24 milyar TL. lık toplam yatırım ikinci plân döneminde 19 milyar TL. sına düşürülmüştür. Bunda şüphesiz kaynaklarımızın olanakları rol oynamıştır. Ancak sektörler arasında bir tercih yapılarak diğer bir sektöre (Sanayi) çok daha imtiyazlı olanaklar tanınması, memleketimizin doğal ve sosyal yapısı ile tezat teşkil etmektedir. Şüphesiz o sektörlerle de lüzumlu önemin verilmesi gereklidir. Ancak

biraz önce açıklandığı gibi memleketimizin gerçekleri karşısında sosyal ve ekonomik dengenin temini suretiyle kalkınmanın sağlanabilmesi için Tarım Sektörünün diğer herhangi bir sektöre feda edilmesi son derece hatalıdır. Hele bu önümüzdeki plânın hazırlandığı dönemde bu plânı hazırlamakta yükümlü bulunan teşkilâtın ve hükümetin başında bulunan Başbakan'ın "Dünyanın hiçbir yerinde çiftçilikten zengin olmuş bir millet gösteremezsiniz" "Toprağa bağlı kalkınma olmaz" ve "Mısır tarlalarınızı bacası tüten birer fabrika haline getireceğiz" gibi görüş ve kanaatini kamu oyuna açıklar ise millî kalkınmamız açısından endişeli olmamak mümkün olamıyor.

Değerli Üyeler,

Burada Ziraat Mühendisleri Odası olarak şunu da belirtmek isteriz ki, Türkiye'mizin gelecekteki tüm ekonomik ve sosyal sorunlarının tek başına tarım sektörünün geliştirilmesi ile çözümleneceği iddiasında değiliz. Fakat ne var ki, balen nüfusumuzun % 63 nü teşkil eden çiftçi ve köylü kitlesinin ekonomik ve sosyal sorunları bizatihi memleketimizin ötedenberi çözümüne uğraşılan temel sorunlarıdır. Ülkemizin ilelebet bir tarım memleketi olarak kalmasına herkesten çok biz Ziraat Mühendislerinin de gönlünün razı olmayacağını belirtmek isteriz. Ancak bu durumdan kurtulmanın tek yolunun, tarım sektörünü sür'atla geliştiren toplam üretimi mümkün olduğu kadar artırmak ve bununla beraber diğer sektörleri de geliştirerek millî gelir içerisindeki nisbî oranını düşürmek suretiyle mümkün olabileceğine inanmaktayız. Bu gün olduğu gibi en iyimser tahminlerle daha 20-30 senelik bir süre içerisinde bile, refahın tabana inerek dengeli bir şekilde kalkınmanın sağlanabilmesi ve tarım dışı sektörlerin gelişebilmesinin anahtarı tarım sektörünün sorunlarının çözümlenmesinde yatmaktadır.

Aziz Meslekdaşlarım,

Bu gün bütün dünya milletlerinin, dünyamızı bir açlık tehlikesi çanının çaldığını açık olarak kabul ve ilân ettikleri ve bu konuda hertürlü tedbirleri sür'atla alma gayreti içinde buldukları bir gerçek halinde görülmektedir. Herhalde bu çan sesi memleketimizde de duyulmaktadır. Son derece müsbet toprak, tabiat ve insan gücü vardığımızı rağmen her yıl biraz daha fazla buğday ithal etmek mecburiyetinde kaldığımız da acı bir gerçektir. Bu durum ulusumuzun beslenme güvenliği açısından endişe vericidir. Bu endişe gerek 1961 anayasamız ve gerekse birinci beş yıllık plânda da açık olarak belirtilmiş ve gerekli direktif ve tedbirlere işaret edilmiştir.

23 milyonluk büyük bir kitlenin çalışma alanı ve tüm ulusun beslenme güvenliği ile ilgili kamu hizmetini yürütmekle yükümlü Tarım Bakanlığımız hala 1938 yılındaki teşkilât ve zihniyet ile hizmet etmektedir. Çağımızın sür'atle gelişen teknolojisi karşısında 32 yıl önceki bir kuruluş ve zihniyetle işliyen bir hükümet ve devlet örgütü elbette gerek Anayasamız ve gerekse plânın öngördüğü TOPRAK REFORMU gibi köklü reformları yapamaz ve teknolojik gelişmeleri yerleştiremez.

Değerli Arkadaşlarım,

Memleketimizin talihsizliklerinden bir tanesi de, tarım sektörünün kalkınmamızda oynayacağı rolün yeterince kavranamamasından ileri gelmektedir. Bu gün hükümetin en yetkilisi dahi ilmi gerçeklere taban tabana zıt olmasına rağmen böylesine beyandan kaçınmamaktadır. Böylece, nüfus artışının da baskısı ile tarım sektöründeki sorunlar her geçen gün çözümlenmesi daha zor ve masraflı bir hale gelmektedir.

Örneğin, Memleketimizin ekonomik, sosyal ve politik bakımlardan ihtiyaç duyduğu TOPRAK REFORMU'na senelerce sırt çevrilmiş olması, bir taraftan tarım işletmelerinin gittikçe parçalanarak çüce işletmeler haline gelmesine sebep olmuş, köylü nüfusunun geliri ile mutlu azınlık arasındaki gelir farkı bir uçurum halini almıştır. Ne acıdır ki halen memleketimizin özellikle doğu ve güney-doğu bölgelerinde yaygın olan feodal kalıntısı toprak tasarruf düzeni geniş bir çiftçi kitlesini toprak ağalarının baskısı altında tutmakta ve politik tercihlerini bunların tercihleri yönünde yapmak zorunda kalmaktadırlar. İşte bu gerçekler karşısında Camiamız Toprak reformunun biran önce gerçekleşmesi hususunda ısrar etmekte ve bu ikinci teknik kongremizle de konunun tekrar işlenerek daha olgun bir şekilde kamu oyuna duyuracaktır. Burada şu acı gerçeğe de değinmeden geçemeyeceğim: Bilindiği gibi Tarım Bakanlığı uzun bir zamandan beri büyük bir gizlilik içinde hazırlığını yaptığı TOPRAK REFORMU tasarısının bazı ilkelerini iki gün önce kamu oyuna açıklamıştır. Gerek çalışmalar ve gerekse bu açıklama esnasında Sayın Tarım Bakanının bu konuda odamızın görüşü alınmadan tasarının Başbakanlığa sevkedilmeyeceği kesin vaadine rağmen, kanunî ve yetkili bir istişari kuruluş olan Odamızın bugüne kadar görüşüne hiçbir şekilde müracaat edilmemiştir. Üzülerek belirtmek gerekir ki, halen Odamız hazırlanan kanun taslağı hakkında basında yer alan malûmattan öteye bir bilgi sahibi de değildir.

Değerli Meslekdaşlarım,

Günümüzün ilginç konularından bir diğeri de memleketimizin Or-

tak Pazar geçiş dönemine girişidir. Ortak Pazar, ekonomik ve politik bütünleşmeyi hedef almaktadır. Bu ortaklığa ye devletlerin ekonomik seviyeleri arasında yakınlık olmak şartı ile faydalı neticeler vereceğine inanmaktayız. Ne var ki memleketimiz ile Ortak Pazar memleketlerinin ekonomik seviyesi arasındaki farklılığı bir uçurum olarak nitelemek mümkündür. 22 sene gibi kısa bir süre içerisinde bu farkı kapatarak, gerek Tarım gerekse Tarım dışı sektörlerde özellikle endüstri sektöründe Ortak Pazar memleketlerine yakın bir seviyeye dahi ıkmanızın olanakları bugün için yok denecek kadar azdır. Netice olarak Ortak Pazara, tarım tekniğimiz ve yerleşim yerimiz gibi faktörler nedeni ile belirli birkaç tarım ürünü dışında herhangi bir madde satmamıza imkân olmayacak ve hazırlıksız olarak Ortak Pazar memleketlerine eşit rekabet imkânını bu kadar kısa bir süre içerisinde sağlanması mümkün olamayacağından, kapitilsyonların daha güçlü ve bilinçli olarak memleketimize davet edileceği hususunda ciddi endişelerimiz mevcuttur. Temennimiz konunun parlamentoda enine boyuna tartışılarak Türkiyemizin z çıkarlarına uygun olmayan bu durumun düzeltilmesidir.

Aziz Misafirler, Değerli yeler,

Tarım sektörümüzün temel sorunlarına üzüm yolları getirecek olan Türkiye Ziraat Mühendisliği ikinci Teknik Kongremizin böylesine hareketli bir devreye raslamış olması çalışmalarımıza başka bir g katmaktadır.

Bütün bu gerçekler karşısında dahi bazı bünyesel bozukluklar nedeni ile gereği gibi hizmet verememenin üzüntüsü içinde olan altı bini aşkın Ziraat Yüksek Mühendisinin, Memleketimize en iyi bir şekilde hizmet verebilecek çalışma olanaklarına kavuşturulmasını, günümüze ve şartlarımıza uygun tedbirlerin biran evvel alınmasını bilhassa temenni etmekteyiz.

Bu kongrenin düzenlenmesinde bizlere madd ve manev yardımlarını esirgemiyen bütün kamu ve özel kuruluş yöneticilerine, Tebliğ hazırlamak suretiyle değerli hizmette bulunan meslekdaşlarımıza, Kongremiz tertip hey'eti yelerine, Kongremizi şereflendiren sayın misafirlerimize, basın ve TRT temsilcilerine ve tüm meslekdaşlarımıza şkranlarımızla teşekkrlr eder saygılar sunarız.

TARIM BAKANI
SAYIN İLHAMİ
ERTEM'İN KONUŞMASI

Muhterem Başkanlık Divanı,
Muhterem Misafirler, Aziz Üyeler
ve Muhterem Basınımız.

Türkiye Ziraat Mühendisliği-
nin II. Teknik Kongresinin bu ka-
dar olgun bir hava içinde ve bu
kadar büyük bir ilgi ile açılmış
olması, alınacak kararların büyük

şekilde Türk tarımına ve Türk Milletine faydalı olacağına ilk belirtisidir.
Bu sebeple II. Teknik Kongrenin Türkiye için çok hayırlı kararlarla kapa-
nacağına innacımı belirterek sözlerime başlamak isterim.

Çok muhterem arkadaşlarım;

Tarımın Türk ekonomisindeki yeri daima birinci önemini muhafaza
edecektir. Bunda kimsenin şüphesi olamaz. Bir demokratik ülke ki nü-
fusunun % 63'ü tarımla meşgul olur, o ülkede tarımın ihmal edilmesine
imkân yoktur; çünkü demokratik ortamın özellikleri bu ihmale yer ver-
mez. Bu sebeple Türk Tarımı gelişen Türkiye içinde mutlak surette artan
bir önemle yerini almakta devam edecektir.

Tarımımızın çeşitli özellikleri vardır. Evvela tarımımızın bizzat meş-
gul olanları çiftçilikle uğraşanları açısından özellikleri vardır. Üzerinde
çalışılan ortam, toprak bakımından özellikleri vardır; sonra bunların ça-
lışmasını neticeye ulaştırıcı refahî sağlayıcı şekilde değerlendirilmesini
sağlayacak yatırımlar konusu vardır. Bütün bunların yanında da bunla-
rı gerçekleştirecek, ilmi getirecek, ilmi çiftçiye ve toprağa uygulayacak
çok değerli tarım uzmanlarımız, mühendislerimiz, teknisyenlerimiz var-
dır. Tarımımızın bu hedeflere ulaşabilmesi bütün bunlar arasında ahenk-
li bir çalışma nizamı ve denge kurulması ile mümkündür.

Bugün kabul etmeye mecburuz ki Türkiyede tarımsal işletmelerin
bünyesinde gerekli ilerlemeyi sağlayacak değişikliği yapmaya zaruret

vardır. Tarımsal bünye bu halini muhafaza ettiği müddetçe Türk tarımının beklenen hedefe ulaşması mümkün değildir. Bu da ancak tarım reformunun gerçekleşmesiyle mümkün olur. Binaenaleyh Türk tarımında tarım reformu başta gelen bir unsurdur. Bunun çalışmaları yapılmıştır.

Sonradan Sayın Oda Başkanın konuşmalarında tevcih ettikleri tenkitlere kısaca cevap verirken biraz bu hususa da temas etmiş olacağım.

Tarım reformu mutlak surette gerçekleştirilmesi gerekli bir konudur. Türk tarımının gelişmesi mutlak surette tarımın bütün meselelerini içerisine alan, bütün meseleleri toplu olarak birbiriyle dengeli şekilde tanzim edecek bir sistem içinde gelişebilir. Bu olmadığı takdirde tarımımızın beklenen hedefe ulaşması mümkün değildir. Bu sebeple tarım reformu kanun tasarısının hazırlıkları son safhadadır. Tarım Bakanlığı kendi hesabına düşeni hazırlamış durumdadır. Yalnız; Sayın Başkanın ifade ettiği gibi ben kendilerine verdiğim sözden dönerek Tarım Reformu Tasarısının umumî efkâra açıklamış değilimdir. Bu, basının çeşitli yollardan elde etmiş olduğu bilgilerin umumî efkâra sunulmasıdır. Ben, Tarım Bakanı olarak, Tarım Reformu Tasarısını hiç bir kuruluşa vermedim ve ben umumî efkâra açıklamadım. Bunun hazırlıkları tamamlandığı anda mutlaka Ziraat Odaları Birliği ve Ziraat Mühendisleri Odasına da verilecek, görüşleri alınacaktır. Bugün Basında açıklanmış olan hususlar Tarım Bakanlığındaki çalışmaların elde edilmesi suretiyle bir haber olarak yayınlanmış kısımdır.

Tarım Reformunda iki şeyi göz önünde tuttuk ve tutmaya son derece dikkat edeceğiz. Bunlardan birisi Anayasamızın kabul ettiği mülkiyet hakkına saygı göstermektir. Tedbirlerimizde mülkiyet hakkının zedelenmesi bahis konusu değildir, olamayacaktır. İkinci husus, Türkiye'deki işletmelerin, demokratik ülkelerde olduğu gibi, teknik ziraatın, teknolojinin bütün imkânlarını uygulayabilecek aile işletmeleri tarzında teşekküllerine imkân vermektir. Tasarı demokratik bir devletin damgasını taşıyacaktır, bu damganın içinde demokratik yollarla mülkiyet hakkına saygılı olmak şartıyla yeter gelirli işletmelerin Türkiye'nin bölgelerine göre sınırlarını tesbit etmek ve demokratik ilkeler dahilinde bu yeter gelirli aile işletmelerinin teşekkülüne imkân verme ikinci hedefi teşkil etmektedir.

Türkiye toprakları büyük ölçüde parçalanmıştır, bu parçalanmayı dikkate alarak ekonomik gelişmeye imkân vermeyen, başka ifade ile bugünün sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının bir aileye gerektiği geliri getirmeyen küçüklükte olanların himayesi bahis konusu olacaktır, ne de

muayyen bir tavanın üstünde kalan işletmelerin himayesi mevzuu bahis olacaktır. Onun yerine daha çok ölçüde çiftçi ailesinin teknolojinin bütün imkânlarını uyguluyabileceği, verimi azami şekilde elde edebileceği ama kendi ailesine de bugünün şartlarına uygun bir geçinme imkânını sağlayabileceği büyüklükte olan işletmelerin kurulmasına imkân vermektir ve demokratik imkânlarla, demokratik yollarla bu işletmelerin teşekkülüne meydan bırakmaktır ve yeter gelirli işletmelerin altındaki toprakların bu halde birleşmesine imkân vermek ve yeter gelirli işletmeler teşekkül ettikten sonra da miras yoluyla veya başka yolla bu işletmelerin artık küçülmesine imkân vermemeyi dikkate almaktır. Binaenaleyh bu anlayışlar içinde Tarım Reformu Kanun Tasarısı hazırlanmaktadır. Bunun, arzettiğim gibi, bir yanı dünyada gelişen, demokratik ülkelerde gelişen duruma uygundur. Demokratik yolda aile işletmeciliği tarzında gelişmesi arzu edilen bir konudur. Tarım Reformu böylelikle geliştikten sonra tabii ki tarımımızın netice verebilmesi yine ona modern teknolojiyi, ilmin gereklerini işletme sahiplerine götürmekle mümkün olacaktır. Bunun yanında toprağın alt yapı yatırımlarını bitirmekle tabii olarak tarımda arzu edilen verimliliği elde etmenin gerekleri olacaktır.

Çok muhterem misafirler ve üyeler;

Sayın Oda başkanımız konuşmasında Ortak Pazar'a temas ettiler. Ortak Pazar Hakkında bir kaç gün evvel basına bir beyanatı da olmuştu. Ortak Pazar konusunda biz kendileriyle aynı görüşte değiliz. Ortak Pazar'a girişimiz Türk tarımına zarar vermeyecektir. Tarımda Reformun geciktirilmesine asla sebep olmayacak, belki Tarım Reformunun öne alınmasına sebep olacaktır.

Bugün dünyada, geri bir teknikle, verimsiz bir çalışma ile yaşamak imkânı yoktur. Pazarlar çeşitli devlet toplulukları arasında taksim edilmiş durumdadırlar. Binaenaleyh bizim ihracatımızın % 35-40 nı alan, çeken Ortak Pazar ülkelerinin birleşmeleri karşısında biz bunun dışındakaldığımız zaman bu ihraç imkânından mahrum kalmak durumu içine düşeriz. Çünkü; gerek ortaklar arasında gerek diğer üçüncü devlet arasında yapılan çeşitli anlaşmalar Türk tarım ihracatını daha müşkül duruma sokmaktadır. Bu sebeple biz Ortak Pazar'a girmekle tarım ürünlerimize daha büyük bir imkân sağlamaktayız. 22 yıllık bir geçiş dönemi içinde Türk tarımı, meselelerini halletmeye mecburdur. Halletmezse Ortak Pazar içinde de olsa, dışında da olsa, kalitesiz, standarda uymayan ve verimli olmayan ve fiyatları yüksek olan bir tarım üretimi ile ihracat yapmaya ve Türk milletinin gerek içte gerek dışta, milli gelirine katkıda bulunmaya imkân yoktur, Bu sebeple Ortak Pazar'a giriş

Türk tarımı için zararlı olmayacaktır; bilâkis Türk tarımının daha çabuk teknolojik imkânlarla uymasını sağlayacaktır. Bu sebeple Tarım Reformunun geçikmesi düşünülemediği gibi Türk tarımının bundan zarar görmesi de bahis konusu değildir; anlaşma içinde bütün bunları Türk milletinin menfaatına uygun şekilde tanzim edecek hükümlerde mevcut bulunmaktadır. Bu sebeple sözlerimi çok uzatmak istemiyorum, Türk Tarımının Türk ekonomisi içersinde yeri daima baştadır, başta olacaktır, bunu yerine getirmemek mümkün değildir, aksi takdirde Türk milletinin çoğunluğunun memnuniyetini sağlamak bahiskonusu değildir. Bu sebeplerle böyle bir ülkede tarım daima birinci plânda yerini almaya devam edecektir.

Ayrıca, tarımımızın gelişmesi için zaruri olan tarımsal bünye ıslahı en kısa zamanda yapılmak durumundadır. Bu da tarım Reformu ile gerçekleşecek husustur.

Çok muhterem arkadaşlarım;

Sayın Oda Başkanımız, Sayın Başbakanımızın bazı görüşlerini, konuşmalarından kısımlar alır görünerek, tarımı ihmal ettiği mısır tarlalarında fabrikalar yükselecek demekle tarımı geri bıraktığı intibağını bırakacak beyanda bulundular. Bunlara da iştirak etmeye imkân yoktur. Bunlar muhtelif zamanda yapılan konuşmaların esasına girmeden alınmış pasajların ifadeleri olabilir. Tabidir ki Türkiye'nin gelişmesi yalnızca tarımla olacak değildir. Tabiidir ki bütün ileri memleketler refahın imkânını sanayileşmede bulmuşlardır. Şu halde Türkiye'de ilelebet yalnızca tarıma dayalı bir memleket kalmıyacaktır. Çok tabiidir ki sanayileşecektir. Nüfusunun % 63 ünü (Son rakam olarak arz ediyorum) tarımda meşgul ederek kendilerine ve memlekete yeter şekilde bir gelir sağlamaya imkân yoktur. Bütün ileri ülkelerde olduğu gibi tarım, değerinden kaybetmeden, tekniğe, teknolojiye, ilme dayanarak büyük ehemmiyet verilmek suretiyle, fakat tarımdaki nüfus yeni iş sahalarına, sanayi sahasına, hizmet sahasına aktarılmak suretiyle azaltılarak, tarımda fazla nüfusa iş yaratılmak suretiyle refahın gerçekleşeceği bir hakikattir. Tarım ürünlerini değerlendirmek istihsal kadar, üretimi çoğaltmak kadar mühim bir konudur. Sanayileşmezsek buna imkân var mı? Türk halkının alım gücünü artırmadan, elde edilen fazla ürünlerini değerlendirmek kabildir? Binaenaleyh, mısır tarlalarında fabrika yükselecek derken bunun içinde toptan Türk milletinin refahı vardır. Tarım için girdileri sağlamak bakımından dahi endüstriye muhtaç değil miyiz? Gerekli ziraat makina ve aletlerini yapacak endüstriden mahrum

ürünlerin çeşitli konserve ve çeşitli değerlendirmeleri suretiyle bunların gelişmesini sağlamazsak yine tarım gelişmiş olmaz.

Bineanaleyh, Sayın Oda Başkanın ifade etmiş oldukları sözleri tarımın ihtimali manasında anlamaya imkân yoktur. Bu bir umumi görüşün bu tarafından alınmış bir kısımdır. Bunun içinde sanayileşme vardır. Ama sanayileşmenin yanında güçlü bir tarım mevcuttur. Güçlü bir tarım kurulmadığı takdirde Türk milletinin refahının sağlanması mümkün değildir.

Sözlerimi daha fazla uzatarak kıymetli vakitlerinizi almak istemiyorum. Yalnız, Tarım Bakanlığı 1938 zihniyeti içinde değildir. Muhterem arkadaşlarım.. Tarım Bakanı, Tarım Bakanlığı bütün arkadaşları bütün mensuplarıyla beraber ilerleyen dünyanın ilerleyen tarımına uygun bir zihniyetin işindedir ve onun gerçekleştirilmesi için çalışmaktadır. Tabii ki eksiklerimiz vardır, halli gereken meselelerimiz vardır. İşte bunların hallinde çok değerli kongrenizin tetkik ettiğim programındaki çok değerli konuları, tebliğleri bize ışık tutacaktır. Bütün varlığımızla Türk Milletinin refahını, demokratik nizam içinde insan haklarına bağlı kalarak, insan haysiyetine değer vererek sağlamanın gayreti içindeyiz. Vazife gördüğümüz müddetçe bize çok değerli arkadaşlarımızın; çok değerli kongrenizin tutacağı ışık, ilmin ışığı, tekniğin ışığı olarak daima faydalanılması gerekli; bizi muvaffakiyete götürececek birinci unsur olarak telâkki ettiğimizi ve edeceğimizi arzeder, kongreye ve kongrenizin değerli üyeleri şahsında bütün Ziraat Mühendisleri arkadaşlarıma içten sevgi ve saygılarımı sunar, kongrenin memleketimize hayırlı olmasını dilerim.

SAYIN MUHLİS ERKMEN'İN KONUŞMASI

Sayın misafirlerimiz, benim sevgili meslekdaşlarım;

Kongreye ben sevgili meslekdaşlarımın arasında bulunmak zevkinden, heyecanından nasibimi almak, bu topluluğun haşmetinden, mehabetinden güç almak, şevk almak için, başarılarınızla övünmek, konuşmalarınızdan faydalanmak için gelmişim. Bana söz düşeceğini hiç sanmamıştım. En genciniz sayılamazdım ama kendimi en yaşlılarınız da saymıyordum. Fakat emrettiniz ve size hitap etmek benim için bir şereftir. Size birkaç söz söylemek isterim.

Bu kongre teknik bir kongredir. İsterdim ki bilimsel, teknik bir konuyu ele alayım, rakamlara, istatistiklere araştırmalara, araştırmalarım, denemelere, denemelerime dayanarak uzun uzun, derinlemesine inceleyeyim. Dağıtılan kitaplara baktım imrendim ve belkide biraz kıskandım. Baktım bunlar benim talebemin talebesinin talebelerinin, hatta talebesinin eserleri. Gönlümdeki üzüntü gitti, göğsümü gurur ve iftihar doldurdu. Bütün arkadaşları bu mesailerinden dolayı kutlarım.

Dağarcığımda Nuh-u Nebideden kalma, kırık dökük, eski püskü bilgi artıklarıyla huzuruza çıkamayınca ister istemez eskileri anmaya mecbur kalacağım ve sizleri bu iki anımla vaktinizi işgal etmiş olacağım.

Bu gibi topluluklarda çok bulundum, hatta böyle toplulukların hoş görülmediği, yasaklandığı devri de yaşadım ben. Sonra Hürriyet oldu, birden toplantılar sıklaştı. Biz Ziraatçılarda her fırsatta, her vesile de toplanır ve konuşurduk. Tam kadro ile gittiğimiz halde bile bu toplantılarda küçük bir odayı dolduramazdık bile. Zaten kaç kişi idik. Bir avuç kişi. Bir toplantıda daha arzetmişim; onları tekrarlayacağım; çünkü dün ile bugünün matematik bir ayrıntısını gösteriyor.

Savaş sonu ve Kurtuluş Savaşı içinde Ziraat Vekâleti de dahil, altı Umum Müdürü ile, bütün teşkilâtiyle bugünkü İl Vali Makamının karşısındaki üç odadan ibaretti topu topu. Odanın birinde Vekil otururdu; öbür odada Müsteşar, 6 Genel Müdür (Ziraat, Orman, Veteriner, Sanayii ve Maddin, Ticaret ve Fen Müşaviri olarak ben) küçücük

bir masanın başında önümüzde yığın yığın dosyalar ve 5 numaralı bir gaz lambası önünde sabahladığımızı çok bilirim. Büyük odada ise bütün memurlar tıklım tıklım. Yine hatırlarım, o zamanlar Ankara'da kış çok fazla ağır olurdu. Çamurlu, eğri büğrü dar sokakların yanlarında yükselen ahşap evlerin çarpık damlarından buzlar günlerce sarkar dururdu ve o büyük odada ortada büyük bir saç soba vardı, hatırlarım. Onu mütamadiyen yakardık ama oturanları bir türlü memnun edemedik. Poyraz tarafında oturanlar donuyoruz diye feryat ederler; sobanın etrafındakiler yanıyoruz diyerek şikâyete ederlerdi. Ama yine de donarak, üşüyerek, yanarak ve kızışarak bütün vazifeleri dikkatle ifa ederlerdi zavallı cefakâr memurlar. Bu toplulukların karakterleri ve nitelikleri arasında da büyük bir fark vardı.

Bunu ben şöyle özetleyebilirim.

İlme git gide daha fazla değer verilmekte, ihtisas ve teknik kadir ve itibar görmekte ve günden güne hâkim olmaktadır. İlmin hiç sayıldığı, ihtisasın adı bile anılmadığı zamanları da yine yaşadım ben ve bunun acısını yine nefsimde ve şahsımda gördüm. Bunu da arkadaşlara tekrarlamıştım. Acı ve gülünç tarafı vardır; size de tekrarlayacağım. İlme değer bakımından, ihtisasa hürmet bakımından ve yahut dün ilme hiç değer verilmediğinden ve ihtisasa hiç ehemmiyet verilmediğini göstermek bakımından bence kayda değer.

Birinci Dünya Harbinde ben burada Ankara Ziraat Mektebinde hoca idim. Almanya'ya ihtisasa gönderdiler. Burada okuttuğum dersler kimya vesaire idi. Okutmadığım dersler arasında sütçülük ve Zootečni vardı; ama beni sütçülük ve Zootečni için ihtisasa gönderdiler. Orada kaldım, döndüm, beni Halkalı Yüksek Ziraat Mektebine diğer arkadaşlarım gibi, hoca yapmak istediler. Bu benim garibime gitti. Birden bire asistan olmadan, doçent olmadan, tecrübe sahibi olmadan, nasıl yüksek mektep hocası olurum diye? Fakat adet öyle imiş; bütün arkadaşları yapıyorlardı. Ama beni ne hocası yaptılar bilirmisiniz? Zootečni hocası değil; sütçülük, ipek-böcekçiliği, konservecilik ve arıcılık.. Hayret ettim.

Bütün yerlere, müdürlere müracaat ettim. Bir ikisinden bir iki tatlı söz, birisinden nasihat aldım; bir kısmı azarladi; bir kısmı hayret etti. Nihayet Müsteşara çıktık; Müsteşar Tevilyon efendi.. Anlattım dedim ki: Benim Ziraat Yüksek Mektebinde hoca olmak için herhangi bir talebim yok.. Beni yine eskisi gibi orta ziraat mekteplerine hoca yapın; ama hiç olmazsa ihtisasım dahilinde bir ders verin diyerek. Hayır, dedi ve bana bir çok sözler söylemeye başladı. Aramızdaki münakaşa lâubalileşti ve

hatta gülünç olduğu için söyleyeceğim; dedim ki: Aman Müsteşar beyefendi, ipek böcekçiliği için Almanya'ya ders almaya gidilmez; olsa olsa ders vermeye gidilir oraya.. Ben konserveciliği kutularından üzerindeki etiketlerinden anlar ve bilirim. Arıcılığa gelince, ben arıdan korkarım bile. Müsteşar koltuğuna kaykıldı; Şöyle bir eda ile ve hikmet savuruyorum edası ile dedi ki: Aman ilâhi, Muhlis bey, artık sen bir kitap okuyup da anlata-mıyacak değilsin ya dedi.

Sonra, gelecek sene, ertesi sene Zootečni dersini bana verdiler.

Yine ihtisasa verilen ehemmiyetin bir delili olarak söyleyeyim; bu kürsüde şunlar vardı: Anatomi, Fizyoloji, Umumi Zootečni, Veraset ilmi, Tağdiye ilmi, Hayvanat'ı - Feresiye, Hayvanat-ı - Ganamiye, Hayvanat-ı Bakariye, Deve demeyin deve de vardı müfredatın içerisinde

Bu niteliğe, bu karaktere gelinceye kadar, bu merhaleleri atlatıncaya kadar, arkadaşlarım. Çok dar boğazlar, çok sarp yollar geçilmiş ve aşılmıştır. Dün ile bugünlerin şartlarıyla, imkânlarıyla karşılaştıran objektif bir göz elbette kusurlar bulacak elbette noksanlar bulacak. Örneğin işleri birbirini tamamlayıcı, birbirini destekleyici, verimi artırıcı bir surette birleştirmemek; metotlu koordine ve kombine çalışmamak, emekten vaktitten ve sermayeden azami bir surette faydalanmamak, israfı, ziyanı önleyememek gibi.. Ama dediğim gibi, şartları ve imkânları göz önünde tutarsa o zaman aziz meslekdaşlarımın ne kadar büyük bir feragatla, ne büyük bir azimle, ne büyük bir sabırla, tahammülle ve bilhassa feragatla çalışmış olduklarını hayranlıkla görecektir. Onun için Sayın Tarım Bakanının 1933 yılı ruhunda değiliz gibi bir imajını kabul edemeyeceğim. O ruhu, o şevki bundan sonra da ilimle, ihtisasla karıştırarak devam etmesini dileyeceğim ben.

Arkadaşlarım,

Dün ile bugün arasında bir çok örnekler verebilirim ve ibretli birçok levhalar sizin önünüze yayılabilir. Ama vaktinizi almak istemeyeceğim ve sözlerimi bitirirken bir inancımı bir güvenimi de size ifade edeceğim.

Önümüzde katedilecek çok uzun bir yolumuz var. Hedefe varmaktan daha çok uzağız. Ama bu önümüzdeki yolun yolcularını kafa kafaya vererek, el ele vererek, programlı, organize, koordine ve kombine bir çalışma sayesinde önümüzdeki kalkınma savaşında ve geri kalmış milletler arasında sayılma aybından kurtulma savaşında ziraatçılarımıza düşen kutsal vazifeyi başaracaklarına inanıyorum, güveniyorum ve bu inançla, bu güvenle hepimizi saygı ile sevgi ile selamlarım benim sevgili meslekdaşlarım.

ANKARA ZİRAAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ CEMİYETİ BAŞKANI SAYIN TURAN KÜLAHOĞLU'NUN KONUŞMASI

Sayın büyüklerim;

Türkiye tarımının sorunlarını tartışmak ve olumlu kararlara varmak için burada toplanmış bulunuyoruz.

Türkiye tarımının sorunları, Türkiye'nin genel sorunlarından ayrı olarak ele alınıp incelenemez. Bugün yurdumuzun içinde bulunduğu ekonomik, dolayısıyla politik bunalım tarım kesimini de etkilemektedir. İşçilerin demokratik hareketleri, memurların haklı direnişleri, devrimci gençliğin anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleleri yanında köylülerin demokratik direnişleri de yer almaktadır. Art arda uç veren toprak işgalleri, çay, üzüm, tütün, fındık üreticilerinin mitiing ve gösterileri bunun örnekleridir.

Nüfusunun % 63 ü köylü olan Türkiye'de biz devrimci gençler, Toprak Reformunu geçiktiren Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin karşısında, toprak işgallerinin yaratıcısı olan yoksul ve küçük köylülerin yanındayız. Çalışan nüfusunun % 67 sinin, yani 9 milyon kişinin tarım sektöründe çalıştığı Türkiye'de biz devrimci gençler olarak, yoksul köylülerin iş gücünü ve ürününü sömüren tefeci tüccarların, büyük toprak sahiplerinin ve emperyalizmin karşısında, iş gücünün karşılığını almak, ürününü gerçek fiata satmak için direnen köylülerle omuz omuzayız.

Milli gelirinin üçte birini tarım kesiminden elde eden Türkiye'de biz, bir çırpıda milyonlarca kredi alan büyük toprak sahiplerinin karşısında, kredi alamadığı için Kars da, Hilvan da, Polatlı da gösteri düzenleyen köylülerin yanındayız.

Yurdumuz yarı feodal, yarı sömürge bir ülkedir. İkili anlaşmalarıyla, Natosu ile, sömürücü, yabancı sermayesiyle ve girmekte olduğumuz Ortak Pazar'ı ile yurdumuz yarı bağımlıdır.

Toprak ağalığı ile, nurculuğu ile, şeriatçı ayaklanmalarıyla ve yağmur duaları ile yurdumuz yarı-feodaldır.

Yurdumuz Emperyalizmin, işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütegalibe üçlününün egemenliği altında sömürülmektedir. Bu gerçeği inkar edenler bu üçlününün sacayaklarından başka birşey değildir.

Yaşasın tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye....

TÜRKİYE ZİRAAT ODALARI BİRLİĞİ BAŞKANI SAYIN SADETTİN KARACABEY'İN KONUŞMASI

Sayın Ziraat Yüksek Mühendisleri,

Muhterem Misafirler.

Sizleri Türkiye Ziraat Odaları Birliği adına hürmetle ve muhabbetle selâmlarım.

Türk Tarımının mümtaz simaları olarak Türkiye'de Camiası içerisinde hakikaten müsbet hizmetler gördüğüne şahsen ve camiamız adına inanmış bir insan sıfatıyla Türk Ziraat Mühendisliğinin bugüne kadar yaptığı şerefli hizmetlerin bundan sonra daha büyük imkânlar içerisinde verimli bir şekilde yapılacağına kaniim. Bu itibarla sizi daima Türk Ziraat Odalarının yanı başında, onunla gönül birliği içinde, omuz omuza hizmet etmek zevki içinde görmenin arzusunu daima taşımaktayız.

Aziz Kardeşlerim,

Bugün Milli Ekonomimizin temelini teşkil eden Türk Çiftçisinin birçok dertleri vardır. Bu dertler tabiatıyla sırasıyla ele alınarak hergün bir tekamüle doğru gitmektedir.

Sayın Muhlis hocamız burada çok güzel belirttiler; Anlattıkları hadiselerin biz de içinde yaşamış insanlar olarak hakikaten bir avuç ziraatçı Türkiye'nin büyük kaderinde vazifeli insanlar, ellerinde hiçbir maddi imkân yokken kendilerine düşen şeref vazifesini bihakkın yaptılar. Bugün Sayın Hocamızın kurduğu, bir çok eserleri arasında Türkiye Hayvancılığının Islâhında önemli derecede rol oynamış haraları zikretmekle vazifemi yaptığıma kaniim,

Aziz Arkadaşlarım,

Sayın Hocamızın daha bir çok eserleri vardır. Kendilerinde söylediği, talebelerinin talebelerinin talebesinin bugün burada hazırladığı şu kıymetli eserleri insan okuduğu zaman Türk Ziraat Mühendisliği Camiasının çiftçi dâvalarını salahiyetle ve yetkiyle ele aldıklarını görmektedir. Biz bununla iftihar ediyoruz.

Biz çiftçiler olarak hiç bir zaman Türkiye'de münferit bir Toprak

Reformunun taraftarı değiliz. Bunu Tarım Reformu olarak mütakâmil bir veçhe içersinde mütalaa etmek istiyoruz. Sayın Bakanımız burada huzurunuzda izahta bulundular. Henüz tasarı elimize geçmediği için bu mevzu ile bizzat uğraşan çiftçiler olarak henüz daha mütaalamızı arz etmek imkânını bulamadık. Tabiatıyla tasarı bize geldiği zaman derinliğine genişliğine tetkikatımızı yapacağız ve görüşümüzü Hükûmete, sayın parlamenterlerimize ve Türk kamu oyuna arz ve intikâl ettireceğiz.

Aziz Kardeşlerim,

Eser veren ziraatçıların eserleri kendileri yaşadığı müddetçe yaşamakla beraber kendileri uful ettikten sonra da yaşamaktadır. İşte bugün Karadenizde vatandaşa en büyük hizmet eden Sayın Zihni Derin Hocamızın çay mevzuundaki büyük gayretine Türk Milleti her vesile ile şükranlarını arzetmektedir; yad etmektedir. Binaenaleyh bu millete, vefalı Türk Çiftçisine hizmet eden her Ziraat Mühendisi şuna emin olmalıdır ki, kendilerinin edebi hayata intikalından sonra dahi eserleri daima yaşayacak ve Türk Milleti, vefalı Türk Çiftçisi kendilerini hürmetle ve minnetle yad edeceklerdir.

Genç nesli teşkil eden aziz Ziraat Mühendisi kardeşlerimden şunu istirham ederim. Ağabeyleri gibi bu millete büyük eser vermek zevki ve hevesi içinde bulunsunlar. Emin olsunlar ki şu aralarında bulunan saç ağarmış, memleket tarımına emek vermiş olan insanlar Türk Milletinin daima muhabbetini, hürmetini, itibarını kazanmış insanlardır. Ben bu zevkin içerisinde, Türk Ziraat Mühendislik camiasını tekrar hürmetle selamlar, örgütleri henüz tamamlanmamış olan ve bugün kadro imkânsızlıkları, maddi kaynakları bakımından zayıf bulunan Ziraat Odaları ile siz mümtaz Ziraat Mühendisi kardeşlerimiz el ele, gönül gönüle verdiğiniz zaman göreceksiniz ki, bu Türkiye'nin büyük ekseriyetini teşkil eden çilek Türk Çiftçisi de artık beklediği güne kavuşmuş olacaktır.

Aziz Kardeşlerim,

Bir noktayı tekrar sizlerin huzurunda zevkle izah etmek isterim. Biz Türk Çiftçileri olarak dâvamızı Yasama Organı İçerisinde de daha geniş çapta bu meslek müntesipleri arasından seçilmiş mümtaz Milletvekilleri ve Senatörlerle temsil edilmesinin arzusu içindeyiz. Bu şu neticeyi verecektir. Türk Çiftçisinin bir çok dâvalarını daha yakın bilen insanlar, onun derdini, onun meşakkatini onunla beraber tarlada ter dökmenin zevkini ve zaman zaman onun çektiği azabı yakinen bilen insanları onların mümessili olarak Parlamento'da vazife göreceklere. Bu da bizim için ayrı bir bahtiyarlık olacaktır.

Biz Türk çiftçileri olarak diyoruz ki Ziraat Mühendisi, Ziraat Teknisyeni, veterineri, ormancısı daha geniş bir kadro, bu milletin ekseriyetini temsil eden insanların hakiki derdini bilen insanlar olarak artık bu dâvalara daha yakından el atsınlar.

Aziz Kardeşlerim,

Burada Sayın Bakan ve ondan evvel Oda Başkanı konuştular. Biz de diyoruz ki Türk Sanayisinin inkişafını görmek bizim için en büyük zevktir. Fakat artık yine diyoruz ki, tarımsal sanayinin de bu memleketin bünyesinde daha geniş çapta yer almasını istemek de biz çiftçilerin hakkıdır.

Bugün pazarlamanın noksan olduğu, iptidai maddesini üreten Türk çiftçisinin bir çok meyvesinin, sebzesinin değerlendirilmediği ve maalessif müstehlikin de bir çok zamanlar pazarlama noksanlığı yüzünden yüksek bedellerle aldığı gıda maddelerinin büyük endüstri halinde Türkiye'de yer almasını tarımla çalışan insanların refahlarına müessir olacağı, bizzat tüketici olan büyük kütlenin de, daha iyi vasıfta ve daha ucuz bedelle gıda maddeleri tedariki hususunda kolaylık göreceği için istiyoruz. Bu itibarla Sayın Bakanımızdan ve kıymetli Parlemlenterlerden, Türk çiftçisinin hakiki dertlerini sayıp dökmenin imkânını bulamadığımız bu kongrede, daha geniş çapta temaslar imkânını sağlamak suretiyle Türk çiftçisinin hizmetinde bulunan Ziraat Odaları ve Birliğinin de daha verimli çalışmalara varacağı inancı içindeyiz. Hepinizi tekrar hürmet ve muhabbetle selamlarım aziz kardeşlerim.

DOÇ. DR. GALİP TUNALIGİL'İN KONUŞMASI

Daha henüz ilkel Tarım Düzeyinde olan Türkiye'nin Ziraat Yüksek Mühendisliği İkinci Teknik Kongresinin yapıldığı günümüzde, Türk Tarımının ana sorunlarına teknik olarak eğilememiştir. Sayın Bakanın biraz evvel arzetmiş olduğu 1938 ruhu terkedilmiştir sözünden 1938 ruhu terkedilmiş değil, 1938 ruhundan daha geriye gidilmiştir anlamını çıkarmaktayız. Eğer 1938 yılı ruhu devam ettirilebilseydi 1938 yılında tesbit edilmiş tarımsal hedeflere varma çalışmaları yapılabilseydi bugün 2. Teknik Kongrede biz bir Tarım Reformu değil gerçekten Teknik Kongre yapmak durumuyla karşı karşıya kalabilirdik. Burada yapılan konuşmalardan anlaşılacağı üzere meselelerin teknik yönlerini eğilmekten çok uzun politik yönleriyle uğraşmak zorunda kalmamızın ana sebepleri Türk tarımının şimdiye kadar ana sebeplerine götürücü eylemlerde bulunulmamış olmasındandır. Demokratik bir ülkede Anayasanının bahsetmiş olduğu mülkiyet hakkı üzerinde ısrarla durulmaktadır. Hangi mülkiyet hakkı? sonsuz topraklarını silâh gücü ile çevirmiş ağaların 20 yıl bu toprakları kullandıktan sonra ve devlete hiçbir vergi vermeden sahip oldukları mülkiyet mi? İşte bu mülkiyetin tarım sektöründe nasıl teşekkül ettiği üzerinde durulacak olursa, tarımsal gelişmemizin ana dayanağı olan Toprak Ünitesinin ne şekilde bir dağılım göstereceği gayet kolaylıkla anlaşılabilir.

Memleketimizin sanayileşmesi deniliyor veya gelişmesi deniliyor. Bir memleket nasıl gelişir. Bir memleketin gelişmesinin ana kaynakları bugün bilimsel ölçülerde fert başına düşen milli gelir ve ihracat miktarı ile ölçülür. Fert başına düşen milli geliri dünya milletleri çerçevesi içinde 100, dolar civarında toplandığı memleketimizde gelişmiş veya gelişmekte olan bir memleket olarak bahsedilmesi ancak gülünç olur. O halde gelişmenin ana unsuru olan üretim artışı sağlamak ve üretim fazlasını değerlendirebilmek ekonomik genişlemesine yönelmek ana amaç olmalıdır. Eğer üretim fazlasından elde edilmiş olunan ekonomik gücü, ekonomiyi genişletmeye yatıramazsak, yöneltmezsek bir iktisadi kalkınmadan bahsetmemiz bilim dışı bir direnişten başka bir şey olamaz. O halde sanayileşmemizin ana ünitesi olan tarımsal kalkınmayı tarımsal doyurucu seviyesine getirme prensibine dayandığı gözden kaçırılmamalıdır. Bugün memleketimizde tarım, eğer kendi halkımızı doyurur kendi halkımızın bütün ihtiyaçlarını giderir seviyeye getirilirse, tarım sektöründen sanayi sektörüne

taşmalar sağlanabilirse, sanayileşmeye kayma o andan itibaren başlar. Daha ilkel tarım düzeyinde hiçbir sorunu çözümlenmemiş, hiçbir sorunu çözümlenecek kanala oturtulmamış bir memleket olarak sanayileşmeye kaymamız ancak bir takım emperyalist düşüncelerin ve eylemlerin uydu-larına göz yummak şeklinde telâkki edilebilir.

Başkan Mehmet Yüceler Müdahalede bulunarak:

Sayın Baha Bey istirham edeceğim bu teknik konulara, devam edilecek günlerde geniş yer verilecektir. Kongreye sunulan tebliğler üzerinde ayrı ayrı konuşma fırsatı bulacaksınız. Bu açılış konuşmaları daha ziyade politik veyahut arkadaşlarımızın kısa görüşlerini ihtiva etmektedir. Eğer konuşmanız uzun sürecek ise mütebaki teknik konuşmalarda size söz vermek mümkündür. Şimdiden sırayı alabilirsiniz. Yok kısa sürecekse konuşmanızı lütfen toparlayınız.

Konuşmacı:

— Teşekkür ederim.

Bu kongrenin en önemli unsuru Ziraat Mühendisleri arasında birlik havasının yaratılması ve Ziraat Yüksek Mühendislerinin Türk toplumuna, Türk İdarecilerine bir baskı grubu olabilme amacıdır. Eğer Ziraat Yüksek Mühendisleri gerek idare edilenlere, gerek idare edenlere bir baskı grubu gücüne ulaşamamışlarsa hiçbir Teknik Kongre veya hiçbir toplantı istenilen amacı gerçekleştirmez. Sizler sayın Muhlis Erkmen'in anlatmış olduğu, ortaya koymuş olduğu tablodan bu yana memleketimizde Ziraat Yüksek Mühendisliği formasyonu bir baskı grubu olamamıştır. Ve kendisini kabul ettirici eylemlere girememiştir. Girememesinin sebebi hâlâ 1938 teşkilât kanunu ile idare edilen ve Ziraat'ın da mühendisi mi? olur, düşüncesine sahip olan bir Bakanın idaresinden ileri gelmektedir. Eğer Ziraat Yüksek Mühendisleri kendi güçlerini gerek kamu oyuna gerek idarecilere kabul ettirecek seviyeye gelirlerse, bilimsel gerçeklere kendilerini dayandırabilirse Teknik Kongreler bu veya herhangi bir çeşit kongrelerden farklı tahakkuk eder. Bu kongrede tahakkuk ettirilecek amaçların ileride dikkate alınmasını isteriz. O halde sizlerin, Sayın Ziraat Yüksek Mühendislerinin ortaya atacağı gerçeklerin dikkate alınmıyacağı kongrelerin burada dikkate aldirtıcı güce ulaştırılmadıkça bir manası kalmaz. Benim belirtmek istediğim nokta her iki kuşak arasında bir kuşağı temsil eden bir fert olarak belirtmek istediğim nokta Ziraat Yüksek Mühendislerinin kendilerini kabul ettirici güce ulaşmaları ve bu güçle gerek idare edenlere, gerekse idare edilenlere bir baskı

grubu olduklarını göstermeleri niteliğindedir. İşte bu bakımdan güçlü olmanın esas temelinde yatan şey de bilimsel güçtür. Bilimsel güce ulaşıldıkça sadece Tarım Sektörünün bilimsel meseleleri yetersiz kalacaktır. Benim burada belirtmek istediğimin tek nokta Ziraat Yüksek Mühendisleri Teknik Kongresinin konstrüksiyonunun bilimsel gerçeklere dayandırılması ve ilim hedefleri Türk kamu oyuna tarım sektörünün hedefleri olarak kabul ettirilmesi gerçeğidir.

Teşekkür ederim.

TÜRK ZİRAAT MÜHENDİSLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI SAYIN YILMAZ HASTÜRK'ÜN KONUŞMASI

Sayın Başkanlık Divanı, Çok Aziz Meslekdaşlarım.

Türkiye'nin gerçekleri 1970 lerdedir. ve 20. asrın ikinci yarısındadır. Bu gerçekleri teker teker sıralamak ve Türkiye'de yöneticilere bu gerçekleri teker teker göstermek üzere çeşitli toplantılar yapılmaktadır. Teknik Kongre'lerden amaç budur. Birinci Teknik Kongre Türkiye gerçeklerine ve Türkiye Tarım Sorunlarına ışık tutmuştu. Fakat bu tutulan ışık bugüne kadar açıkta kalmıştır. Neden açıkta kalmıştır bunu tartışmakta ve bu Teknik Kongre de fikir birliğine varmakta fayda vardır.

Türkiye'de bugüne kadar üzerinde defaatle durulan fakat çoğu kez yöneticiler ve çoğu kez de yönetilenler tarafından üzerinde durulmayan bir gerçek vardır. Türkiye'nin Sorunları tabanda yatmaktadır. Türkiye'nin Sorunları Türk Halkına dayalıdır. Öyle ise Türkiye'de tarım sorunları ve bu tarım sorunlarına ait girdilerin teker teker incelemek icap ederse Türk çiftçisini ve dolayısıyla Türk Tarımını incelemek gerekir. Bugün Türk Çiftçisi ne durumdadır? Bugün Türk tarımına neler getirilmiştir? Bunların incelenmesinde ve bu incelemelerin bilimsel sonuçlarının ortaya konulmasında yarar vardır. Bugün Türkiye Tarımında Türk Çiftçisinin yeri nerededir? Bugün Türk Tarımında Türk Çiftçisinin yeri her şeyden evvel Türk Ziraat Yüksek Mühendislerinin yanındır. Bizler buraya bu hizmeti görmekle ve bunların Türk Çiftçisinin yanında olmaktan şeref, kıvanç duymakta fakat buna karşılık istediğimize ve istediğimiz neticeye ulaşamamış bir toplum olarak ortadayız. Bundan ne demek istiyorum arkadaşlar? Bundan şunu demek istiyorum. Bugüne dek Türkiye Tarımı için Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birinci Teknik Kongresinde çeşitli kararlar alınmıştır, ve bu kararların çoğu bugüne kadar uygulanmamıştır. Bugün Türkiye'de birinci sorun olarak TOPRAK REFORMU Yatmaktadır. Ve bugün Türkiye'de Toprak Reformu için Türk Ziraat Yüksek Mühendislerinin Birinci Teknik Kongresinde almış olduğu kararlar vardır. Ve şu anda yine Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Toprak Reformu üzerinde ve Toprak Reformu platformunda açılmış olan bir münakaşaya şahit olmaktadırlar, Bu münakaşa Türkiye Toprak Reformunun veya diğer bir deyimle Tarım Reformunun yapılp yapılmaması değildir. Şunu burada defaatle ve açıkça belirtmekte yarar vardır. Sayın Tarım Bakanımız ve

Sayın Başbakanımız Parlamentodaki, Sayın Parti liderleri her konuşmasında Türkiye’de bir Toprak Reformu yapılmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Yalnız ortaya büyük bir problem çıkmaktadır. Bunu da huzurunuzda tekrar getirilmesinde yarar mülâhaza etmekteyiz. Sayın Bakanımızın Tarım Reformu için hazırlıkların bitmiş olduğunu ve bu çalışmaların Yüce Meclise intikâl ettirileceğini ve bu reformla ilgili basında yer alan çeşitli haberlerin doğrudan doğruya sayın basın üyelerince özel şekilde elde edilmiş haberler olduğunu ileri sürdüler. Bu konuşmadan veya Sayın Bakanımızın bu belirttikleri husustan ben şunları çıkarabilirim. Tarım Reformu hazırlığı yapılmıştır ve Tarım Reformu hazırlığına uygun olarak da basında yer alan hususlar doğrudur. Sayın Bakanımızın üzerinde ısrarla durduğu ve burada yine Türkiye Ziraat Odaları Birliği Sayın Başkanın özellikle üzerinde durduğu ve bugüne dek bütün konuşmacılarca ve hatta bütün politikacılarca üzerinde hassasiyetle durulan Türkiye’de yapılacak bir Toprak veya Tarım Reformunda esas nokta olarak belirlenen bir husus vardır. Bu da Sayın Tarım Bakanımızca ve diğer konuşmacılarca ve basına intikal eden hususlariyle mülkiyet esasıdır.. Türkiye’de Ziraat Mühendisleri mülkiyet esasına saygılıdırlar. Ve burada alınan kararlarda mülkiyet esasına saygılı kararlar alınacaktır. Buna şahsen inanıyorum. Aıkadaşlar.. Bilimsel, teknik çözüm yollarını getirecek yegâne meslek kuruluşu Ziraat Yüksek Mühendisleridir. Bunların burada aldıkları kararlar geçerlidir ve geçerli olacaktır. Bu geçerlilik üzerinde Sayın Baha Galip Tunalıgil arkadaşımız çok güzel durdular. Çok enterasan bir noktaya temas buyurdular. Türkiye’de dediler, Ziraat Mühendislerince ortaya konulan teknik koşullar ve Ziraat Mühendislerince Türk Tarımı için önerilen teknik hususlar üzerinde durulmamaktadır. Ve Türkiye’de Ziraat Mühendisleri bir baskı unsuru olmamaktadırlar. dedi. Ve daha da ileri gittiler, dediler ki; 1938 ruhu yok, 1970 ruhu vardır. Evet, doğrudur. Türkiye’de 1970 ruhu vardır. Ve 1970 ruhu, Sayın Hocamız Muhlis Erkmen’in de belirttiği gibi, dünden bugün daha güçlüdür.

Konuşmalarımı şurada yüksek müsamahanıza sığınarak toplamak isterim.

Bu teknik Kongrenin amacı Türkiye’de Ziraat Mühendisleri’nin Türk Tarımında bir baskı unsuru olduklarının ve Türkiye’de Türk Tarımı için Ziraat Mühendislerinin ortaya koydukları prensiplerin geçerli olduğunun ikinci defa daha tescili yapılmış olacaktır. Bu toplantıda alınan kararlar Türkiye’de milli ekonominin temeli olan tarımda esas unsur, esas pensip olacaktır. Biz bu teknik kongreyi böyle anlıyoruz ve alınacak kararların böyle uygulanacağına bütün kalbimizle inanıyoruz.

Hepinize sonsuz sevgiler, saygılar, başarılar, dilerim.

TABİİ SENATÖR SAYIN SUPHİ KARAMAN'IN KONUŞMASI

Sayın Başkan, Sayın Ziraat Yüksek Mühendisleri.

Bugün yapılmakta olan Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi, 5 yıl önce olduğu gibi bugün de Teknik Kongre olarak ilân edilmiştir. Ama ben o kanaatteyim ki, siz tarımın bütün ihtisas kollarındaki tekniği burada tartışmayacaksınız, ona vakit ve fırsat bulamayacaksınız. Çünkü Türk Toplumunu henüz tarımın çeşitli kollarındaki bilimsel konuları böyle muhteşem kongrelerde tartışacak bir tarım sektörü olarak bağımsızlığa kavuşmuş değildir.

Siz bu kongrede tarımın teknik, ekonomik ve sosyal yapısı üzerindeki konulara değinebileceksiniz. Türkiye'nin gerçekleri bu noktadadır. Ne zamanki Türk Çiftçisi Türk Tarımı üzerinde uğraşan % 63 vatandaşımız ve onların bu yöndeki önderleri olan sizler tarımı sosyal ve ekonomik yönden tarımı bağımlılıktan kurtardığınız vakit o zaman meselelerin tekniğine ve diğer yönlerine girebileceksiniz. Ondan önce yürekleriniz mutlaka buruk olacaktır, ve önce burukluğun çözümlenmesi yollarını arayacaksınız. Ve hepiniz dünya literatürünü tetkik ettiğiniz zaman bileceksiniz, ve göreceksiniz ki bugün Türkiye'de 6000 sayısını aşan Yüksek Ziraat Mühendislerinin 4000 civarındakiler kamu sektöründe çalışmaktadır. Türk kamu oyu sizleri daha çok büro hizmeti yapan insanlar olarak, Türk tarımına maddi büyük gücünüze rağmen büyük katkıda bulunamamış insanlar olarak bilmektedirler. Bu yargılar, biraz evvel söylediğim gibi Türk tarımının ekonomik ve sosyal yapısındaki bozukluk çözümlenemediği sürece böyle devam edecektir. O bozukluk çözüldüğü zamanlar, alt yapı düzeltildiği zamanlar siz de bütün dünya milletleri içerisinde ve tarımda kalkınma yapmış milletler içerisinde haklı yerinizi ve aslında çok yerinde olan hakkınızı alacak ve bulacaksınız. Arkadaşlarım. Türkiye'de tarım sorunlarının temelinde toprak meselesi yatmaktadır. Buna politikacı ağzında parlamentanterlerde Tarım Reformu demektedirler. Tarım ve toprak, kelime anlamları itibariyle birisi somut birisi soyut anlamlardır. Toprağın reformu vardır ama tarımın reformu olmaz arkadaşlar. Tarımda, sanayide 19. yüzyılda olduğu gibi devrim olur. Tarım devrimi olur, büyük ölçüde. Tarım Reformu sözü, Toprak Reformu sözünü kamufle için söylenmiş bir sözden ibarettir, başka bir anlam taşımamaktadır. Eğer tarım reformunun içeri-

sinde, temelinde TOPRAK REFORMU yatıyorsa bunun adını doğrudan doğruya söylemek lâzımdır. Toprak Reformu, hatta bir yaşlı parlamenter arkadaşımız, Atatürk devriminden kalma parlamenter arkadaşımız böyle bir sözden ötürü kalktı "Toprak Devrimi" dedi. Ben şahsen kendisini tebrik ettim. "Toprak Devrimi" daha güzel bir söz. Türkiye'de toprak reformundan bahsedildiği zamanlar tek şey yürütülmektedir. ANAYASA'nın mülkiyet hakkına saygı esası ile ortaya çıkmaktadırlar. ANAYASA'da mülkiyet hakkı esas olarak alınmıştır. Esas vazedilmiştir. "Herkes Mülkiyet hakkına sahiptir" denir. Bu Anayasa var olduğu müddetçe mülkiyet hakkını tahrip etmek mümkün değildir, olamaz. Anayasa kuvvetleri buna karşı çıkacaklardır. Mülkiyet hakkı elbette vardır. Ama meseleleri daima mülkiyet hakkının içerisinde alıpta, efendim mülkiyet hakkına saygısızlıktır demek yanlışdır. Demogojidir. Mülkiyet hakkı mutlaka vardır. Mülkiyet hakkını kimse kaldıramaz. Ama maddenin arkasında bir de yasağı var "Mülkiyet hakkının kullanılması kamu yararına aykırı olamaz" Bunu kimse söylemiyor. İşte toprak reformunun kaynağı, temeli burasıdır. Bugün Türkiye'de toprak reformunu gerektiren birçok olaylar vardır. Ben şimdi size rakamlarla birçok gerçekleri ortaya koyacağım: Sözlerimi çok kısa tutacağım.

Arkadaşlarım, yakın günlere kadar Türkiye'de her konu 1961 Anayasasının yürürlüğe girip bütün meyvelerini verdiği günlere kadar Türkiye'de konuların üzerine edebiyatla değinilirdi, edebî sözlerle bakılırdı. Ama 1961 Anayasası ve onun getirdiği Devlet Plânlama fikri Türkiye'nin gerçeklerini rakamlarla ortaya koydu. Artık rakamlara bakınca meselelerin iç yüzü anlaşılabilir. Rakamlara eğinilmedikçe meseleler hep safsatadan ibaret kalır. Şimdi Türkiye'de dağıtılacak toprak yoktur. sözünü, sloganını kullananlara, mülkiyet hakkının kutsal olduğu ve sadece bu noktadan hareket edenlere cevap teşkil etmek üzere Türkiye'de ki toprak dağıtımının korkunç çevresinden birkaç örnekler sunmak istiyorum. Vereceğim rakamlar hiç bir bilim adamının, hiçbir iktisatçının araştırarak ortaya koyduğu konular değildir. Bunlar 1965 ten bu yana kadar, yani bugünkü iktidarını zamanında Köy İşleri Bakanlığında yayınlanmakta olan köy envanter çalışmalarından alınmış rakamlardır. Rakamlardan bazı örnekler vermek istiyorum.

Maraş merkez ilçesinde toprak dağılımı ne durumdadır? Maraş merkez ilçesinde 106 köy vardır. 148.000 dönüm toprak vardır. Bu topraklar üzerinde 14.771 aile, bunun 14.299 u tarımla meşguldür. Çok cüz'î bir kısmı başka işlerle meşgulmuş 14.299 aile 148 bin dönüm toprakların üzerindedir. Bu ailelerin 9807 tanesi toprak sahibidir. 4492 si yani % 32,4

ü topraksızdır. Bunların ortakcısı 200, kiracısı 5, tarım işçisi de 4287 dir. Dikkatinizi 148.000 dönüm toprak üzerinde 14.299 tarım ailesinin mevcut olduğunu, bunun 9807 tanesinin toprak sahibi olduğunu % 32,4'nü teşkil edenin yani 4491 ininde topraksız olduklarını dikkatinize sunarım. Şimdi bu merkez ilçesinde toprak dağılımı, yani toprak sahibi olan 9807 aileye ait olan toprak dağılımı, "Topraksızlar bunun dışında." 10 dönümden az toprağa sahip olan 6296 aile vardır. Toprak sahibi aile sayısının % 64'ü toprağın % 20'sini işler. 11-25 dönüm arasında 2329 aile vardır. Yani toprak sahibi aile sayısının % 23,8'i dir. 38.000 dönüm toprak işler, yani kendisine eşit % 25 civarında toprak işler, 26 - 100 dönüm arasında toprağa sahip olanlar 1029 ailedir. % 10.5 ini teşkil eden tüm toprak sahipleri 45 bin dönüm toprak işler. İşledikleri toprak, genel tarım toprağının % 30'dur. 200 dönümden fazla toprağı olanlar 153 ailedir. Tüm toprak sahibi ailenin % 1,5 nu teşkil eder, 34 bin dönüm toprak işlerler. Bu da tüm toprak miktarının % 24'dür. Şimdi arkadaşlarım 148 bin dönüm toprak üzerinde 9807 toprak mülkiyetine sahip, 4492 ailenin topraksız olduğunu ve toprağın dağılımının da şu ölçüler içerisinde bulunduğunu dikkatlerinize arzettikten sonra bir önemli noktaya geliyorum. Toprak reformunun nüfuz edeceği noktaya şimdi işaret etmiş oluyorum:

Bu 148.000 dönüm toprağın 120 bin dönümünün sahibi toprak üzerinde oturmamaktadır. Ve bunlar 1072 ailedir. Demekki ortalama toprağın 4/5 inin sahibi olan 1072 aile köylerde toprak üzerinde oturmamaktadır. 4 bin küsur aile topraksız, toprak sahiplerinin % 64'nün 10 dönümden az toprağa sahip olan bir ülkede, toprağın 4/5 inin sahipleri 1072 aile şehirde oturur Maraş'ta oturursa, barları eğlence yerleri fazla olan Adana'da, Ankara'da, İstanbul'da, oturursa, İsviçre'de oturursa bu memlekette toprak dağıtımı için toprak yoktur demek gerçeklere aykırıdır. İşte TOPRAK REFORMUNUN kaynağı. Elbette mülkiyet hakkına saygı gösterilecektir. Elbette mülkiyet hakkı vardır. Ama bu 148 bin dönüm toprağın 120 bin dönümünün mutlak surette toprak Reformunun konusu olması ortadadır.

Arkadaşlarım, Adana'nın Ceyhan ilçesi; 79 köyde 630 bin dönüm toprak var. Çiftçi ailesi 10931, bunun 3749 u yani % 34,3'ü çayır-mera'lardır. Maraş merkez ilçesi gibi, topraksızdır. Toprak dağılımını veriyorum. 200 dönümden çok toprağı olanlar 507 ailedir ve toprağın % 42'ni işler. 298 bin dönümünün sahibi yani 960 aile köyde oturmuyor. Şehir ve kasabalarda oturuyor. Demekki burada da (Ceyhan İlçesinde de) 630 bin dönüm toprağın yarısına yakını Toprak reformunun konusudur. Bu belgede de 3749 aile topraksızdır. Mülkiyet hakkına saygı gösterilerek bu

toprakların topraksızlara verilmesi lâzımdır. Eğer getirilen Tarım reformu böyle bir konuya eğilebilmişse, bunları kapsamına alıyorsa, isterse tarım reformu desinler, isterse idarî reform desinler mutlaka Türk çiftçisinin yoksul Türk köylüsünün başının tacı olacaktır. Ama değilse hiç bir mana taşımayacaktır.

Aynı durum Adana merkezinde, Karataş'ta daha vahimdir. Adana merkezinde, merkez kazasında 541 ailede 450 bin dönüm toprak vardır ki, bu topraklar üzerinde oturması gerekli insanlar toprağın üzerinde oturuyorlar. Adana'nın Karataş İlçesinde 1494 aile var ki toprak üzerinde oturuyor. Ama 630 bin dönüm toprağa sahiptirler.

Arkadaşlarım, Hatay İlinden bazı örnekler: Meselâ merkez ilçesinde topraksız nüfus % 43'ü dür. Ama 1755 aile toprak üzerinde oturmadan 170 bin dönüm toprağa sahiptir. Hassa'da topraksız aile oranı % 44.5'dir. Ama 214 aile 53 bin dönüm toprağa sahip olduğu halde toprak üzerinde oturmamaktadır. Reyhanlı'da topraksız köylü oranı (aile oranı) % 60.6 dır. Ama 328 aile toprak üzerinde oturmadığı halde 238 bin dönüm toprağa sahiptir. Arkadaşlarım 1938 ruhundan bahsedildi. 1938'de bir ruh vardır. 1970'te de bazı gerçekler vardır. Ve bu gerçeklerin matematik dili vardır. 1938 ruhunu anlatabilmek için Atatürk'ün büyük kurtarıcı Mustafa Kemal'in 1936 yılında T.B.M.M. ni açış konuşmalarında toprak hususuna değinen sözlerini vermek istiyorum. "Toprak kanununun bir neticeye varmasını kamutayın yüksek hizmetinden beklerim. Her Türk Çiftçi ailesinin geçinebileceği ve çalışabileceği toprağa malik olması behemahal lâzımdır. Vatanın sağlam temeli ve imanı bu esastadır." Yine büyük Atatürk'ün 1 Kasım 1937'de T.B.M.M. ni açışındaki konuşmasında toprakla ilgili konulara değinen kısımlarını arz ediyorum. "Milli Ekonominin Temeli Ziraattir. Bunun içindirki ziraatta kalkınmaya büyük önem vermekteyiz. Köylere kadar yapılacak programlı ve pratik çalışmalar bu maksada erişmeyi kolaylaştıracaktır. Bir defa memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Bundan da önemli olanı ise bir çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın hiçbir sebep ve surette bölünmez bir mahiyet almasıdır. (Çok önemli yani 1970'in gerçeği yatıyor) Büyük çiftçi ve çiftlik hasiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgesinin nüfus kesafetine ve toprak verim derecesine göre sınıflandırmak lâzımdır." diye işaretle bulunmuşlardır.

Sözlerimi bu şekilde tamamlayarak kongreye başarılar diler. Hepinizi saygı ile selâmlarım.

TABİİ SENATÖR SAYIN AHMET YILDIZ'IN KONUŞMASI

Sayın Başkan, Kongrenin Sayın Üyeleri, Sayın Konuklar; en iyi dileklerimi ve saygılarımı sunarım.

Ben bir konuşma fırsatı bulduğumdan dolayı Sayın Başkana ve kongrenize teşekkürlerimi de ayrıca sunarım.

Genel olarak durumumuza bu arada tarımın bir temel konusuna değinmek suretiyle konuşmamı yapacağım.

Arkadaşlarım, dünyanın en güzel yerinde kıtaların birleştiği bir ülkede, eski uygarlıkların kalıntılarının en çok olduğu beşik bölgelerden birisinde, kutsal bölgeleri en zengin olan bir ülkede, devletler yaratmış bir ulusun çocukları, en büyük devlet kurucusunun kurduğu bir devlet içinde, bugün biz, dün, adam saymadıklarımız uzay yarışına giderken, biz Anadolunun köylerine bile gidemiyoruz. Sanayi ülkesi değiliz, tarım ülkesi de değiliz? Çünkü besin maddelerini ithal ediyoruz. Neyiz arkadaşlar? Kendi ülkemizde kiracımız. Toplumumuz beslenme yetersizliği içinde, sayısız ekonomik konularımız çözüm bekliyor ve çözüme yönelmiş bir gidişte göremiyoruz. Üstelik toplumumuz bir bunalım içinde, bölünür parçaları birbirini yemeyen, birbirine girismeyen bir örgütümüz bir kurulumuz kalmadı Türkiye'de. Biri bir yeri işgal etmiş, öbürü dışarı atmış, öbürü öbür yeri işgal etmiş, karşı karşıya mevziye girmiş ateş ediyorlar. Tüm toplum böyle, hücreleri birbirini yiyen bir topluma benziyoruz. Bir de bu yetmiyormuş gibi ülkemizi bir anda mezara çevirecek angajmanlardan bir türlü kurtulamıyoruz, bizim olmayan sorunlar için. Tanrı aşkına insan soruyor? Acaba Türkiye Devleti lâv mı oldu. Bu duruma nasıl düştü bu ülke .Sorumluların tutumu umut verici olmaktan da uzak. İşte bu genel çerçeve içinde kendi sorunlarımıza gereken ciddiyetle eğilmeliyiz. Arkadaşlar çağımız baş döndürücü bir hızla teknoloji içinde bütün değer yargılarını değiştiriyor inançları gelenekleri, görenekleri alt üst ediyor. Bu hızlı değişim dünyanın her yerinde bunalımlar yaratıyor. Geleneksel örgütler, kurumlar bu hızlı değişimin değiştirdiği değer yargıları, ilişkiler inançlar ve göreneklere uygun değişim yapamadığı için Türkiye'de henüz bir yöneliş yok. Her ülke buna -Koministinden kapitalistine değin her ülke- çare ararken bizde böyle bir çare henüz bulunmuyor. Çare ne? İvedi çözümlerle mutlu Türkiye yaratma edebiyatı değil,

somut örneklerini vermektir. Tersine somut örneklerde utandırıcı. bakın; Birinci Beş Yıllık Plânda kalkınma hızı 6,7 iken -resmi bu- ikincisinde 5,8'e düştü yükseleceğine. Dünya Bankası da 3,2 diyor buna. 3.2 demek 1969'da dışarıya ödediğimiz dış borçların fazinin karşılığı demektir. 222 milyon dolar paramızla 3,5 milyar lira yapar. 3,2 ulusal gelirdeki artışta o kadar demektirki sifıra sifır elde bir şey yok. Sonra 5-6 yıl içinde dış borçlarımız 3 kat oldu. Oysa plânlama diyordu, 1972'de dış yardıma ihtiyaç kalmıyacak. Ne ihtiyacı 3 kat oldu. Yoksullukta hızlı bir şekilde geriye gidiyoruz. Uluslar arası millî gelir sıramız 55'iken şimdi 78'e düştü Atatürk'ün izindegiz. Müthiş bir yalan. Atatürk'e büyük bir saygısızlık, bu durumda iken onun izindegiz demek, Atatürkçülük geriye doğru yarış değilki. İleriye doğru yarışır. Biz geriye doğru görülmemiş bir hızla gidiyoruz. Onun izindegiz O'nun izinde olduğumuz için bu haldegiz demektir bu. Hayır estağfurullah O'nun izinde değiliz bu yalanı kimse söylemesin artık. Ulusal gelirden adam başına bugün 186 dolar düşmektedir. Halbuki çok fakir diye acıdığımız Ürdün, İran, Liberya 1,5 kat zengin. Batı Avrupa 12 ilâ 22 kat (Amerika dahil) doğu bloku 5 ilâ 8 kat zengin. Yakın komşumuz çoban dediğimiz Bulgaristan, bilmem kayalık Yunanistan'tan 4 kat zengin bizden sonra yine mutlu Türkiye.

Arkadaşlarım, bundan kurtulmanın tek çaresi elbette başta sanayileşmedir. Ama sanayileşme tarımı yüzüstü bırakma pahasına olamaz. Türkiye'de bir kez sanayileşme tarım dahil büyük gelişmeye çok muhtaç olduğu bir gerçektir. Önce beslenemiyoruz döviz veriyoruz dışarıya. Halkımızı besliyemiyoruz, sanayî geliştirecek tarım geliştirmesi olmadı. İşte bu noktaya geldik mi? Sanayileşme ve tarımı geliştirmek için kaynak çıkıyor, karşımıza. Kaynak yok, bu noktaya dokunmak istiyorum.

Arkadaşlar, az gelişmiş ülkelerin demek iki hususu vardır: Kaynak kıtlığı ve kaynakların kötü kullanılması. Türkiye'de ikincisi vardır. Kaynak kıtlığından çok kaynağın kötü kullanılması. Bakın müthiş bir rakam vereceğim size: 1969 yılında Türkiye'nin devlet harcamalarının tümü gerçekleşmiş bütçe olarak 21 milyardır. Yarımmlar içinde, cari harcamalar içinde, transferler dış-ıç borçlar için de ve bütçeden verilen rüşvetlerde içinde. Evet plânın 81. sayfasında faizsiz kredi veriliyor hükümetin beğendiği kimselere.. Rüşvet değil mi? Bunun adı. Plânın 81 ci sayfasında yazılı 3 milyara yakın. Bunların hepsi 21 milyar. Aynı yıl Türkiye'nin bankaları 22 milyar lirayı sanayi ve tarım dışına üretim olmayan alanlara dağıtmıştır. Ne müthiş bir rakam bu. Devlet Bütçesinin bütün harcamalarını kapsayan bütçeden daha çok bir para aracı, tefeci komisyoncu, tüccar, ve ağalara dağılmış. Sonra bu bankalar 4 milyar 6 yüz

milyon lira bürüt kazanç gösteriyor, 500 milyon net kazanç, 4 milyar yüz milyon masraf yapmış bankalar, Kızılay'a bakın aynı bankanın 500 adım içinde 6 tane şubesi var aynı yerde. Bu banka enflasyonuna göz yumacaksın ve millî serveti bu derecede verimi olmayan, kısır alanlara dağıtacaksın, sonra kalkacaksın. kaynak yok diye bağıracaksın. Görüyorsunuz ki daha uzun süre vakit almamak için söylüyorum ve geçiyorum. Kaynak yok değil buda yalandır. Elbette bir Avrupa ülkesi kadar yok ama Türkiye'nin sorunları için var olan kaynaklar çok kötü kullanılmaktadır.

Tarımdaki konuya değinerek konuşmamı bitireceğim. Bu temel konu toprak reformudur. Ben bu tarım reformu terimini hiç sevmiyorum. Kitaplar açtım. Fransızca, İngilizce kitaplarda raslamadım buna. Lütfe Ziraatçılar böyle birşey gördülerse bana söylesinler. Fransız kitabında "Reform Agraire", "Agriculturelle" değil, İngilizce kitabında "Land reform" diyor. Hiçbirinde "Agriculture reform" yahut Agriculturelle Reform diye birşey görmedim. Anayasa'ya bakıyorum böyle birşey yok Toprak Reformu var ortada. Burada iki konu var bir REFORM var-biçim değiştirme, ilişki değiştirme, mülkiyet biçimi değiştirmesi şekil değiştirme-bir reform'dur. Gübre, makina filan o da politikadır. Ona tarım politikası derler, reform demezler ki ona. Gübre verirseniz reform mu? oluyor, tohum verirseniz reform mu? oluyor O. Kredi veriyorsan reform mu oluyor.. Anayasa zaten bu terimi almıyor. Toprak Reformu diyor ayrıca verimi artıracak tedbirler diyor. Ben hukuka ve ahlâka dayanarak konuşacağım. Mülkiyet hakkına saygılı konuşacağım, Bakın bugün toprak düzenini Sayın Karaman anlattı. Toprak Ağalarının toprağının en az % 80-90 ı haramdır. Hiçbir hakkı yoktur. Çünkü bir uydurma gerekçe ile edinme. Böyle mülkiyete şahsen ben inanmıyorum. Mecliste bunu söyledim, böyle mülkiyet olur mu? dedim. Nerden çıkmış bu. Adam gelmiş araziyi kullanmış, bir kuruş vermemiş, vergi de vermemiş, icar kira vermemiş, 20 yıl sonra demişki: Bak ben ne kadar akıllıyım devlet baba. Seni 20 yıldır sömürdüm hiçbir şey de vermedim sana. Benim bu aklıma ne dersin: "Tapusunu sana veririm" diyor devlet. Şimdi ben bu mülkiyete saygılı olacağım. Babasından kalmış. parasını vermiş böyle mülk edinmeğe saygılıyım. Parlamentoda çok yönlü itirazlarım olduğu halde Hazinesinin toprakları mülkiyet uydurmasını hoş gören Tapulama kavramını çıkardılar. Arazileri ağaların malı kıldılar Böyle uygulamaların olduğu bir dönemde toprak reformu yapılacağına inanmıyorum. Ortak Pazarda Hükümet fayda umuyor. Zengin, uygar ve güçlü olan bu devletler arasında sömürülmeden nasıl Ortak Pazarda yaşarız.

Arkadaşlarım, şunu belirtmek isterim ki, bunları söylediğimiz zamanlar yıkıcı diyorlar. İktidarlar benim gördüğüm sürece, benim yaşadığım sürece, kolay kolay bu konulara yönelmiyorlar. Onun için iki arkadaşımın söylediği gibi, baskı gruplarına çok önemli görev düşünüyor. Uzmanlara dürüstçe uyarma ve bunun başka yolu yoktur, dedirtme görev düşüyor. Tepkiler elbette olacak meşru yasaya uygun ve haklı isteklere yönelen tepkiler olacak. Tepkileri yermek ile ya da yasalarla uğraşmakla bunlar olmaz. Türkiye'nin temelinde ekonomik çıkmaz vardır. Bu çıkmazı çözenin yolu da vardır. Çözemeyenler çözenlere versin bırakın onlar çözer. Dünyada çözülmüş bunlar. Bizden çok daha yoksul, çok daha kötü şartlar içinde ülkeler bizi imrendirecek noktaya gelirken, hala ben ne yapacağım demek yerine, yapamadığımı itiraf etmek gerek. Artık sabır tükecek kadar böyle bir bunalım içinde Türkiye'yi kimse tutamaz. ve Tutmamalıyız. Bütün bu bunalımlar içinde karnı aç, geleceğe umutla bakamıyan üniversite de okuduğuna benzer bir gidiş göremeyen genci, aydını susturmak kimsenin gücünde değildir. Susturmanın yolu gerçek çözüme yönelmektir. Ben tepkilerin silâhlılarını sevmem. Edep dışı lâflarını sevmem, hocaya saygısızını sevmem, ama bu sorunlara yönelenlerini haklı buluyorum. Yönelmek zorundayız. Devlet otoritesi kalmamış bir ortamda sosyal sorunları yüzüstü bırakırsanız Türkiye- kusura bakmayın- umut edenlerin yahut düşmanlarımızın durumuna sürüklenir ki buna seyirci kalma hiç kimsenin hakkı değildir. Bu hakkımız olmadığına inanarak hepimizin olan ülkede bu çıkmaza çıkar yol bulma dileklerini sizlere sunuyor, kongremizin bu amaca yönelik bulunmasını ziraatın temel meselelerini ele alması ile hepimizi saygı ile selâmlarım.

MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET ŞENER'İN KONUŞMASI

Sayın Başkan, muhterem meslekdaşlarım;

Benden evvel söz alan konuşmacıları dinlediniz. Sayın Tarım Bakanından sonra Sayın Senatör Ahmet Yıldız arkadaşımız ve meslek kuruluşlarımızın başkanları, saygı değer eski vekillerimizden daima hürmetle andığımız Sayın muhlis Erkmen'i de dinlediniz.

Sayın meslekdaşlarım;

Bu teknik kongrenin hazırlanışında ve bizi burada toplama fırsatını verip konuşma imkânı sağlayan sayın arkadaşlarımıza da huzurunuz da teşekkür ederim. Bundan evvel 1965 yılında yapılmış bir teknik kongremiz vardır. Yine burada Üniversite ile mütehassıslarıyla, Profesörleri, Doçentleri, teknik elemanların fikirlerinde bir karara bağlanarak ilgili kuruluş ve organlara direktifler vermiştiniz. Şimdi İkinci Teknik Kongremizi yapıyoruz evvela sizden istirham etmek istediğim husus o ki, komisyonlara ayrılan üyelerin değerli tebliğleri incelenirken icra ve uygulayıcı organların ziraate ait hizmetleri tam manası ile belirtilsin. Neleri yapmıştır? neleri yapmamıştır, yapamadığının sebepleri nelerdir? Yoksa bizleri 4 gün burada siz kıymetli meslekdaşlarımın mesaisini alıp, ondan sonra rafa kaldırmak olmamalıdır. Teknik Kongremizde müsteşarından teknisyenine kadar herkes fikirlerini söylemekte serbesttir tabii. Me-selelerimizi enine ve boyuna tartışıp çözüm yolu bulmalıyız. Yıllardan beri tartışılan, konuşulan bir konuya temas etmek istiyorum. Artık bu meseleyi sorumlu olan Hükümet halletmelidir. Bu konu Toprak Reformudur.

Muhterem arkadaşlarım;

Anayasanın 37. maddesi sarihtir. Anayasanın 37. maddesi Toprak Reformundan bahseder. Tarım Reformundan bahsetmez. Tohum vermek arkadaşın söylediği gibi-gübre vermek damızlık vermek, kredi vermek yıllık program içindir. Reform Toprak Reformudur. Topraksız olan bir vatandaşa tohum verebilirmisiniz? Gübre verebilirmisiniz? Kredi verebilirmisiniz? Yine o sayılan toprak ağalarına verilmiş olacaktır bu krediler, bu tohumlar. Halâ da devam eden odur. Köy İşleri Bakanlığı bugün tevzi ettiği topraklarla bir icra organı olarak Tarım Reformu yapı-

yorum, toprak Reformu yapıyorum diyecek, bir taraftan da hazine arazisini şahıslara dağıtacak. Olmaz böyle Toprak Reformu, bunda samimiyet yoktur. Toprak Reformu gelinceye kadar bütün hazine arazilerini tevzi edip bitirecek ondan sonra diyecekki ne yapalım toprak yok. Biz size bunu söyledik. Evvelâ bir kanunun yapılışında samimi olmak mecburiyetindeyiz. Burada hiç bir arkadaşımı töhmet altında bırakmak istemiyorum. Ama bu konu sağlam bir görüşe bağlanmalıdır.

Muhterem arkadaşlar,

Makine, İnşaat Mühendisliği gibi mesleklerde işler, eserler kısa zamanda yapılabilmektedir. Tabiat faktörünün rolü önemli değildir. Ama tarım kolunda başarı Ziraat Mühendisliğinde eser vermek ve başarmak zordur ve çok uzun zaman ister. Bir tohumun ıslah edilmesi yıllara vabestedir. 60 yumurta verebilen bir tavuğu 200'e çıkartabilmek için seneler, ömürler geçmesi lâzımdır. Bir lâktasyon devresinde 500 kg. süt veren bir ineğin elbetteki siz 4000 kg. na çıkartmak için bir ömre ihtiyaç vardır. Bugün narancıya de yediveren limonda büyük başarılarla ulaştınız. Bu, büyük bir muvaffakiyettir. Ama yeterlimidir? Hayır. Elbetteki daha çok hamleleri olmalıdır. Sayın arkadaşlarım Toprak Reformu hakkında geniş bilgiler verdiler. Ben vaktiyle yaptığım bir gezimi arz etmekle bir misal vereceğim. O zaman Toprak Reformu konusunda Tuncelinde vazifelendirildim. 17 köy gezdim arkadaşlarım 17 köyün 11 köyü dört tane ağaya aitti. Bunların iki tanesi başka partiye iki tanesi başka partiye mensuptu. Bu köylerde oturan vatandaşların bir dönüm toprağı yoktu. Hükümetin zelzele felâketi dolayısıyla yaptırmış olduğu barakalar ağanın toprağı üzerine yaptırılmıştı. İnekleri, mahsülleri, suyu, toprağı, ayrandan yapmış olduğu çökelek ağanıdır. Köylü sadece ortakçı ve icarcı olarak ve böylece sömürülür. Vaktinizi almak istemiyorum. Konuşulacak çok meselemiz var ama değerli meslekdaşlarımızın ziraatımızın ana konularını ele alarak tartışmasını yapıp en iyi çözüm yolu bulacağımıza inanıyorum. Kongremize başarılar diler saygılarımı sunarım.

TERTİP KOMİTESİ BAŞKANI SAYIN Dr. MEHMET HEMŞİNLİOĞLU'NUN KONGRE ÇALIŞMALARI HAKKINDA AÇIKLAMASI

Kıymetli misafirler, sayın basın ve TRT temsilcileri, aziz meslekdaşlarım.

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresinde yapılacak çalışmalar hakkında kısa açıklamada bulunacağım.

Sizlere takdim edilen programda zikredildiği veçhile bugün, öğle tatilini müteakip Saat 13.30 da tekrar toplanıp, tebliğ sahipleri hazırladıkları konuların özetlerini heyeti celilenize arz ederek bilgilerinize sunacaklar, divan başkanlığında bunları sıra ile ilgili ihtisas komisyonlarına havale edecektir.

Saat 17.30 da II. Teknik Kongremiz münasebetiyle Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Sergi holünde tertip edilen Tarım Sergisinin açılışı yapılacaktır. Sayın misafir ve üyelerimizin bu törende hazır bulunmalarını hasseden rica ederiz. Bu vesile ile tarım sergisinin hazırlanmasına büyük ilgi gösteren özel sektör firmalarına ve kamu kuruluşlarına tertip komitesi ve Odamız adına huzurunuzda teşekkürü bir borç biliriz.

Danışma Konseyi ve hazırlık komisyonu üyelerimizin fikir ve teklifleri, Odamız Yönetim Kurulunun tasviplerini dikkat nazarına alarak 11 tarımsal ana konuda sayın meslekdaşlarımıza 25 adet tebliğ hazırlatılmıştır. Bu tebliğlerin konuları ve yazarları elinizde bulunan kongre programının ikinci ve üçüncü sayfalarında belirtilmiştir. Muhterem heyetinize sunulacak 25 tebliğ, konular arasındaki ilişkiler dikkat nazarına alınarak 18 ihtisas komisyonlarında incelenip tartışılacak neticede her komisyonun fikir ve görüşleri bir rapor halinde tesbit edilerek genel

kurulumuzun tasvibine sunulacaktır. Bu şekilde her tebliğ kongremizin tasvibine mazhar olduktan sonra meslek camiamızın müşterek fikir ve görüşü olarak tescil edilecektir.

Yine programımızın ikinci sayfasında hangi tebliğlerin kaç numaralı komisyonda görüşüleceği ve dördüncü sayfasında komisyonların toplanacağı kurumlar açıklanmış bulunmaktadır.

9/12/1970 Çarşamba günü Tarım Bakanlığı avlusundan saat 9.30 da hareket edecek otobüslerle (Tarım Bakanlığı Plânlama ve Ekonomik Araştırmalar Dairesi Kütüphanesinde, Toprak-Su Eğitim Merkezinde ve Ziraat Mühendisleri Birliği binasında toplanacak 1-2-3-13 ve 18 numaralı komisyon üyeleri hariç) diğer komisyon üyeleri çalışma yerlerine götürülecek ve mesailerini tamamladıktan sonra yine aynı otobüslerle şehre getirileceklerdir. Odamızca komisyon üyelerimize çalıştıkları müesseselerin imkânlarından faydalanarak bir öğle yemeği verilecektir.

Her komisyon başkan, raportör ve üyelere müteşekkildir. Holdeki danışma büromuzda bu kongre münasebetiyle teşkil edilen 18 ihtisas komisyonlarına ait listeler ayrı ayrı asılmış bulunmaktadır.

İhtisas komisyonları üyelerinin önceden listeler halinde hazırlanmasının sebebi kongre süresince zaman israfını önlemek ve bu konuda muhterem topluluğumuza yardımcı olmak ve kongre çalışmalarının bu sınırlı süre içinde tamamlanmasını sağlamaktadır. Bu münasebetle şu hususu önemle belirtmeyi zaruri ve faydalı görmekteyiz.

Arzu eden Ziraat Yüksek Mühendisleri bugün saat 17.00 kadar danışma büromuzda asılı bulunan herhangi bir ihtisas komisyonu listesine ad ve soyadını ilâve ederek çalışmalara katılabilir. Veya bir ihtisas komisyonunda görevli bir üyemiz isterse yazılı olarak hazırlayacağı bir metni tertip komitesi vasıtasıyla ikinci bir ihtisas komisyonuna sunabilir. İlgili ihtisas komisyonu başkanı böyle yazılı teklifleri değerlendirerek bir üyemizin birden fazla komisyon çalışmalarına katkıda bulunmasına yardım edecektir.

Görülüyorki, bu şekilde her üyemize istediği komisyona bilfiil katılması, fikir ve görüşlerini yazılı olarak diğer komisyonlara sunması olanakları geniş ölçüde temin edilmiştir.

Her ihtisas komisyonu çalışmalarını, önceden başkan ve raportörlerine gönderilen çalışma yönetmeliği esaslarına göre tanzim edip yürüteceklerdir. Hazırlayacakları raporu 10 sayfayı geçmemek üzere 6

kopya halinde daktilo ettirip üyeleri tarafından imzalandıktan sonra bunların 2 kopyasını tertip komitesine ve 2 kopyasını da kongre başkanlığına vereceklerdir.

Her komisyon engeç 9. Aralık 1970 Çarşamba günü saat 19.00 kadar raporunu hazırlayıp, Ziraat Mühendisleri Odasında bulunacak tertip komitesine teslim etmiş olacaktır.

10/12/1970 Perşembe günü saat 10 dan itibaren genel kurul toplanacak ve ihtisas komisyonlarının hazırladığı raporlar sıra ile bilgilerini ze sunulacaktır. Her rapor üzerinde gerekli tartışmalar yapıldıktan sonra fikri katkılarınızla tartışma konusu rapor son şeklini alacak ve kongremizin tasvibimden geçtikten sonra camiamızın malı olacaktır.

11/12/1970 günü de aynı şekilde hareket edilerek geri kalan ihtisas komisyonları raporlarının genel kurulda müzakere ve tartışmaları karrera bağlanacaktır.

Kapanış konuşmalarından sonra Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi de tarihin malı olacaktır.

Muhterem arkadaşlarım.

Kongre çalışmalarına ait bu açıklamadan sonra müsaadenizle birkaç cümle ile konuşmalarımı bitirmek isterim.

Memleketimiz nüfusunun büyük bir çoğunluğunun çalışıp geçindiği tarım sektöründe, birim alandan verimin artması, geniş çiftçi ve köylü kitesinin hayat seviyesinin yükselmesi ekonomik gücümüzün arttırılarak endüstri ve diğer sektörlerin gelişmesinin sağlanması, sosyo-ekonomik çeşitli sorunların halledilerek huzur içinde yaşayan ve sağlam ekonomik yapılı Türkiyenin meydana getirilmesi tarımsal sorunlarımızın yurt ihtiyaçlarına uygun bir ortam içinde ele alınıp halledilmesine bağlıdır.

Kongremize sunulacak tebliğler ihtisas komisyonlarında ve Genel Kurulumuzda memleket koşul ve olanaklarına en uygun bir fikri kalıba sokulduktan sonra kamu örgütlerinin ve diğer ilgililerin istifadesine sunulurarak tarımımızın geniş çapta faydalanmasına bilhassa dikkat edilecektir.

Memleketimizin tarımsal gelişmesinde büyük sorumluluklar yüklenen camiamızın ele alınan tebliğ konularında fikir ve görüşlerinin neler olduğunu Teknik ve bilimsel açıdan objektif bir şekilde ortaya koyup

bunun dışında vaki olan uygulama sonuçlarının vebalini tamamiyle idari ve politik tasarruf sahiplerine ait olduğunu bir kez daha kamu oyuna duyurarak memleket görevimizi yapacağız.

İlim ve tekniği hizmetlere hakim kılmadan tarımsal sorunlarımızı halletmenin mümkün olamayacağı gerçeğini samimi olarak savunarak, kamu örgüt ve kurumlarına tarımsal konularda aydınlatıcı, yol gösterici ve uyarıcı hizmetlerimize sürekli olarak devam edeceğiz.

Ziraat Yüksek Mühendislerinin bilimsel ve teknik gücünü, memleketimize hizmet arzularını ve Tarımsal davalara karşı gösterdikleri hassasiyeti dile getirecek bu kongremizin başarılı olmasını temenni eder, sizlere tertip komitemiz namına saygılarımızı sunarım.

**KONGREYE GELEN TEBRİK VE BAŞARI
TELGRAF VE YAZILARI**

Bak. 7041 Bakanlıklar 10590 50 7/12 16/45

Yıldırım

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi Başkanlığına Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Konferans Salonu 8 Aralık saat 10.00 Ankara

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresine ait davetiyenizi almakla memnun oldum.

Davetinize teşekkür eder. Kongre çalışmalarının başarılı olmasını ve memleketimiz için yararlı sonuçlar vermesini dilerim

Cevdet SUNAY
Cumhurbaşkanı

8 Aralık 1970 saat 10.00 da Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanlığına Dil Tarih Fakültesi Salonu

Ankara

Ank Fono Tel 2220 45 7/12 10 11

Odanız II nci Teknik Kongresine ait nazik davetinizi aldım teşekkür ederim. Kongrenin başarılı geçmesi ile alınacak kararların camianıza ve memleketimize hayırlı olmasını diler saygılar sunarım.

Hasan DİNÇER
Devlet Bakanı

Ankara Bakanlıklar 10758 40 7/12 18.00

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi Başkanlığına Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Konferans Salonu

Ankara

Mazeretim dolayısıyla II. Teknik Kongrenize katılamadığıma müte-

essirim. Nazik davetinize teşekkür eder kongre çalışmalarının yurdumuza, milletimize ve mensuplarınıza hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim. Saygılarımla.

Turgut Y. GÜLEZ
Bayındırlık Bakanı

Ankara. Fonotel.. 2427 41 8 12.1100

Yıldırım

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi Divan Başkanlığına
Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Konferans Salonu

Ankara

Kongrenizin memleketimize ve milletimize hayırlı uğurlu olmasını diler şahsınızda bütün genel kurul üyelerini saygı ile selâmlarım..

İsmet SEZGİN
Gençlik ve Spor Bakanı

İzmir-Bornova

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi Başkanlığına
Ankara

Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresinin Milletimiz ve Mesleğimiz için hayırlı olmasını temenni eden Ege Ziraat Fakültesi mensupları adına başarılar dilerim.

Prof. Dr. Reşit SÖNMEZ
Ege Üniversitesi Ziraat Fak.
Dekani

Ziraat Mühendisleri Kongresi Başkanlığına

Ankara

K. 23. Kars. 825 24 6.12.1970 11

Teknik kongremizin memleketimiz ziraati için hayırlı ve uğurlu geçmesini Ulu Tanrıdan dilerim.

Turan ZAMAN
Ziraat Yüksek Mühendisi

1444 Aksaray İst. 1526 50 7 2 15

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Ankara

Sayın Kongre üyeleri ve meslekdaşlarımız, kongreye katılamamaktan dolayı üzüntü duyduğumuzu bildirir memleketimizin kalkınması milletimizin refahı için elzem temel unsurların esası olan tarımsal sorunlarımızı aydınlatacak kararlarınızda başarılar diler saygılarımızı sunarız.

Nurcan ÜNVER
Ziraat Y. M. Topraksu/İstanbul

8-12-1970

Ank. fono. 2339 85 8 12 10

**Türkiye Ziraat Mühendisliği II. ci Teknik Kongresi Başkanlığına,
Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Toplantı Salonu**

Ankara

Tarımımızın çözüm yolu bekleyen çeşitli problemlerinin bulunduğu bir zamanda kıymetli Ziraat Mühendisliği İkinci Teknik Kongresi derin bir mana taşımakta ve Türk kamu oyunda alâka ile izlenmektedir. Mevcut problemlere en iyi çözüm yolları bulunacağı inancı içinde kıymetli çalışmalarınızın başarılarla dolu geçmesini ve tarımın her dalında hizmet veren kitlelere mutluluklar getirmesini yürekten temenni eder saygılarımızı sunarız.

**Türkiye Ziraatçılar Cemiyeti Genel Başkanı
Sabri ALINAK**

**Teknik Kongre Başkanlığına Dil Tarih Fakültesi Konferans Salonu
Ankara**

122 Amasya 342 42 7/12 20

Milletimizin ve memleketimizin kalkınmasında en doğru yolun işaret edilerek bunda cesaretle ısrar edilmesi lâzım gelen bir devrede toplanan ikinci teknik Kongrenin bu tarihi görevini eksiksiz yapacağı inancı ile başarılar diler saygılar sunarım.

Saip ERGİN

Acele

**İkinci Teknik Ziraat Kongresi Başkanlığına Dil Tarih, Coğrafya
Fakültesi Toplantı Salonu**

Ankara

Ank Fono Tel 2400 8.12. 9.20 10 P

Yurt haricinde bulunmam hasebile kongreye iştirak edemediğim için üzüntümü belirtir kongrenin mesleğimize ve milletimize faydalı olmasını dilerim.

Cemil KALELİ

440 Adana 356 42 4 12 18 50

**Dr. Mehmet Hemşinlioğlu Ziraat Mühendisleri Odası Sakarya Cad. No. 30
Yenişehir/Ankara**

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresinin 11 No. lu ihtisas komisyonu çalışmalarına Adanadaki zaruri işlerim dolayısıyla iştirak edemeyeceğim için müteessirim kongrenin Türk tarımına faydalı olması dileğiyle saygılarımı sunarım.

Hüseyin YEĞİN

**II. Teknik Kongre Başkanlığına Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Konferans
Salonu Ankara**

Mazeretlerimize binaen kongreye katılamıyoruz. Kongrenin milletimiz ve Ziraat Mühendisleri camiası için hayırlı ve başarılı olmasını dileriz.

Giresun Tarım Meslek Okulu Öğretmenleri :

Mesut Ene
Nurettin Türker
Adnan Sökmen
Mustafa Çoşkun

Salih Altay
İbrahim Takır
Şermin Çetiner

Mazeretime binaen kongreye katılamıyorum. Alınacak kararların Milletimizin geleceği için hayırlı olmasını dilerim.

Nurcan Ünver

Büyük Kongrenize en samimi saygılarımı arz ederim.

Bünyan Merkez Çiftçilerinden
Kamil Paksoy

MEKTUPLAR

Mazeretim dolayısıyla kongreye iştirak edemeyeceğim. Başarılar dilerim.

Ege Üniversitesi
Ziraat Fakültesi
Prof. Dr. Vamık Tayşi

Mazeretime binaen kongreye katılamıyorum. Kongre mesailerinin Türkiye Tarımı için hayırlı olmasını temenni eder başarılar dilerim.

Bursa Teknik Ziraat Müdürü
Mehmet Özeren

II. Teknik Kongre Başkanlığına Dil- Tarih ve Coğrafya Fakültesi
Ankara

Kongrenize başarılar dileriz.

Ziraat Y. Mühendisleri
Antalya Şubesi

II. B Ö L Ü M

Komisyon Raporları

ve

Kongre Kararları

Türkiye Tarımı ve gelişme imkânları komisyonu
(Komisyon No: 1)

- Başkan : **Prof. Dr. Osman Tosun** Ziraat Fakültesi Ankara
- Raportör : **Prof. Dr. İbrahim Aksöz** Ziraat Fakültesi Erzurum
- Üye : **Tevfik Kömürcüoğlu** Şeker Fabrikaları A. Ş. Ankara
- " : **Mehmet Şenel** Tarım Bakanlığı Pamuk İşleri Şubesi Md. Ankara
- " : **Ekrem İnce** Ziraî Donatım Kurumu Genel Müdür Muavini
- " : **Mehmet Çalışır** Toprak-Su Genel Müdürlüğü Ankara
- " : **Necdet Yeşilova** Meteoroloji İşleri Genel Müdür Muavini
- " : **Cemal Yağcıoğulları** Toprak Mahsülleri Ofisi Ankara

TÜRKİYE TARIMI VE GELİŞME İMKANLARI KONULU 1 No: lu TEBLİĞE AİT 1 No: lu KOMİSYON RAPORU

Tarım sektörü, millî gelire katkısı, dış ticaretimizdeki yeri, nüfusun üçte ikisine çalışma alanı sağlaması ve diğer sektörlerle katkısı bakımından büyük önemi haizdir. Türkiye'nin gelişmesi daha çok sanayileşme yönünde olursa da sanayi sektörünün gelişebilmesi için tarımda belirli hedeflere ulaşılması gerekmektedir.

Tarım sektörü millî gelirimizin üçte birini sağlamakta ise'de, miktarı hava şartlarına bağlı olarak değişmekte ve bu değişme millî geliri de etkilemektedir.

1950 den sonra tarımsal gelir ve tarımsal üretimde önemli derecede artış olmuş ise de bu artış daha ziyade genişliğine gelişme yani yeni arazi açmaları ile elde edilmiştir. 1950-55 döneminde tarımsal üretim ve gıda maddeleri üretimi üç misli bir artış gösterdiği halde 1955 den itibaren bu artış yavaşlamış ve neticede nüfus başına üretim düşmüştür.

1946/50 ortalamasına nazaran bazı ürünlerin verimlerinde bir miktar artış olmuş ise de bu artış diğer memleketlerle aramızdaki boşluğu dolduracak seviyede değildir. Halen AET ortalamasına nazaran, fasulye ve pamuk hariç, diğer ürünlerimizin verimi % 50 noksanıdır. Sektörde genişliğine gelişme imkânı kalmadığından bundan sonra üretimde artış ancak verimliliği artırmak suretiyle sağlanabilecektir.

Bitkisel üretimde düşük verim, tabii kaynakların iyi kullanılmaması, işletmelerin bünyevi bozuklukları, teknoloji seviyesinin geriliği ve kullanılan teknik girdilerin noksanlığı ile ilgilidir. Hayvancılıkta verim düşüklüğünün nedenleri ise; kullanılan damızlıkların düşük ırlardan teşekkül etmesi, besleme ve bakımlarındaki noksanlık, çayır-mer'a kullanma düzenindeki aksaklıklar, yetiştiricilerin gelir, teknik bilgi, sermaye ve teşkilatlanma bakımından yetersiz oluşu ve pazarlama şartlarının kifayetsizliği olarak özetlenebilir.

Çiftçilerin verimi artırıcı tedbirleri alamamasında teknik bilgi noksanlığı yanında gelirlerinin kifayetsizliği, arazi tasarruf sistemindeki aksaklıklar, pazarlama durumu ve takip edilen kredi politikasının da etkisi olmuştur. Tarımsal kredi hacmi artmış olmasına rağmen işletmelerin yak-

laşık olarak yarısı kredi imkânlarından yararlanamadıkları gibi çoğunlukla verilen kredi miktarı işletmede verimliliği artıracak tedbirleri almıya kifayet edecek seviyede olmadığı için üretimden ziyade tüketimde kullanılmaktadır. Ayrıca kredinin dağıtımında bir dengesizlik göze çarpmaktadır.

Tarımsal nüfus miktarına nazaran işlenen arazi miktarı mahdut olduğu için sekörde büyük bir işgücü kıymetlendirilememekte, şehire göç, işsizlik, gizli işsizlik ve gelir düşüklüğü gibi bir takım sosyal ve ekonomik problemler yaratmaktadır. Tarım sektöründeki insan gücü lâyıkiyle kıymetlendirilememektedir. Sektördeki gizli işsiz miktarı bu sektördeki faal nüfusun 1/4 i olarak tahmin edilmekte ve diğer sektörlerde iş imkânı yaratıldığında asgari 1-1.5 milyon faal nüfusu tarım sektöründen çekmek mümkün görülmektedir.

Halen tarım sektöründe nüfus başına gelir miktarı sanayidekine nazaran 2/3 noksan olduğu gibi gelirin dağılımında da büyük eşitsizlik vardır. Gelir düşüklüğü ve dengesizlikte tarım işletmelerinin bünyesel durumlarının etkisi olmuştur. İşletmelerin % 77 si asgari geçimi temin edecek büyüklükte olmadığı gibi işletmelerin çoğu toplu bir işletme karakteri göstermemektedir. Büyük tarım işletmeleri hariç küçük tarım işletmelerinin ekeseresi bütünlüğü haiz bir işletme olmaktan ziyade dağınık arazi parçalarından ibarettir.

İşlenen arazi miktarındaki artış arazi islahı veya tarıma elverişli arazilerin sürülmesinden ziyade çayır-mer'a arazisinden yapılan açmalarla gerçekleştirilmiştir. Çayır-mer'a arazisindeki azalmaya rağmen hayvan miktarındaki artış ve çayır-mer'a amenajmanındaki noksanlıklar mer'alarda aşırı otlatma ve meyilli arazilerde de erozyon problemini doğurmuştur.

Bugün tarımda çözüm bekleyen başlıca problemler; sektördeki nüfus fazlalığı, tabii kaynakların kullanılması, işletmelerin bünyevi ve sermaye durumları, verimlilik, gelir düşüklüğü ve pazarlama ile ilgili problemlerdir. Bu problemler tarım sektöründe üretimi sınırlamaktadır.

Türkiye halen sahip olduğu tabii kaynakları tam randımanlı kullanamamaktadır. Kaynaklar iyi bir şekilde kullanıldığı, sektördeki bünyevi aksaklıklar giderildiği ve verimi artırıcı tedbirler alındığıda tarımsal üretimi artırmak ve dolayısıyla tarımda gelişme hızını yükseltmek mümkündür.

Tarımda üretimi artırmak için: Tarım sektöründeki bünyevi aksaklıkları giderecek geniş manada toprak reformunun gerçekleştirilmesi; ara-

zi ıslâhı, mer'aların ıslâhı ve verimli kullanılması ile ilgili tedbirlerin alınması; halen orman arazisi içinde mütalaâ edilen ve miktarı 3-5 milyon hektar olarak tahmin edilen tarım arazisinin ıslâh edilerek tarıma açılması; arazinin kullanma kabiliyeti ve bölgelerin ekolojik şartlarına uygun mahsul plânların(n hazırlanması, toprakların millî ekonomi açısından optimum kullanma şekillerini tesbit ve bunları uygulamak; verimliliği artırmak için de, sulamaya önem vermek, sulanan arazi miktarını arttırmak tezek olarak yakılan ahır gübresinin toprağa atılması için gerekli tedbirleri almak; bölge ve toprak şartlarına uygun alet ve ekipmanın geliştirilmesi; üretimde yüksek verimli tohumluk ve damızlık kullanılmasının sağlanması; hastalık ve zararlılarla mücadeleyi daha etkili bir hale getirmek; çiftçinin bunları zamanında ve lüzumlu dozda kullanabilmesi ve işletmesini yeni şartlara göre düzenleyebilmesi için uygun şartlarla ve yeter miktarda kredi temini ve verilen kredinin üretimde kullanılmasının gerçekleştirilmesi; üretilen ürünlerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi ve talepteki değişmelerden çiftçinin layığıyla faydalanabilmesi için pazarlama problemlerinin halli, pazarlamada araçların sayısının azaltılması bu maksatla üreticilerin teşkilatlanmasını (kooperatifçiliğin gelişmesini) sağlamak, pazarlama ile ilgili dağınık teşekkülleri bir idare altında toplamak ve bugünkü ihtiyaçlara göre yeniden düzenlemek; tarım sanayiini geliştirmek; çiftçinin kültür ve teknik bilgi seviyesini, yükseltmek, bunun gerçekleşmesi için çiftçinin eğitimine önem vermek ve yeter miktarda ve üstün kalitede teknik eleman yetiştirmek; tarımsal kalkınmayı tüm olarak ele alıp çeşitli teşekküller arasında sürtüşme ve çekişmeyi gidermek ve tarım teşkilâtını günün ihtiyaçlarına göre, yeniden organize etmek ve istikrarlı bir takım politikası takip etmek gerekmektedir.

Geniş manada toprak reformunun gerçekleştirilmesi, verimliliği artıracak tedbirlerin alınması, tarımla ilgili teşkilâtların yeniden organizasyonu, hizmet içi eğitim ve ihtisaslaşmaya önem verilmesi, arım teşkilâtındaki istihdam problemini halledecek ve verimde sağlanacak artışla Türk çiftçisinin gelir seviyesi ve hayat standardı yükselecektir.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI

Başkan :

Muhterem Kongre üyeleri,

Kongremiz için hazırlanan tebliğlerin ihtisas komisyonlarındaki müzakereleri sonunda tanzim edilen raporları okutarak müzakerenize arzedeceğim.

Şimdi (1) numaralı komisyonun hazırlamış olduğu “Türkiye Tarımı ve Gelişme İmkânları” adlı tebliğe ait raporu okutuyorum.

Raportör Prof. Dr. İbrahim Aksöz tarafından komisyon raporu okunduktan sonra başkan söz alarak bu konuda konuşmak isteyen arkadaş var mı dedikten sonra, tartışmayı açmıştır.

Söz alan olmadığından divan başkanı komisyon raporunu ve tebliği genel kurulun oylarına sundu ve oybirliği ile kabul edildi.

**Kalkınma Plânlarımızda Tarım Sektörünün Yeri ve Uygulama
Sonuçları Komisyonu**

(Komisyon No. 2)

- Başkan** : **Dr. Nevzat Karacahisarlı** Tarım Bakanlığı Plânlama Ek. Araştırma Da. Başkanı
- Raportör** : **Dr. Nazmi Demir** Tarım Bakanlığı Plân. Ek. Ar. D. Şube Müdürü
- ” : **Nuran Bektöre** Tarım Bakanlığı Plân. Ek. Ar. D. Teknik Müş.
- Üye** : **Prof. Dr. Fethi Açıl** Ziraat Fakültesi Ankara
- ” : **Cengiz Akın** Tarım Bak. Plânlama Ek. Araş. D. Şube Md. Muavini
- ” : **Selahattin Ülkü** D.Ü.Ç. Plânlama Şubesi Müdürü Ankara
- ” : **Dr. Kemal Kaptan** Tarım Bakanlığı Ekonomi Şubesi Müdürü

- " : **Cevdet Akın** T. Şeker Fabrikaları A.Ş.
- " : **Recep Çalı** Ziraat Odaları Birliği Teknik Müşaviri
- " : **Dr. Kazım Sapmaz** Ziraî Mücadele Karantina Genel Müdürlüğü Ankara
- " : **İrfan Şahin** Tarım Bakanlığı Plânlama Ek. Ar. D. Şb. Md. Ankara
- " : **Kayhan Atasu** Toprak Mahsulleri Ofisi Plânlama Uzmanı
- " : **Dr. Celâl Açıkgöz** Ziraat Bankası Proje Müdürlüğü

**“KALKINMA PLANLARIMIZDA TARIM SEKTÖRÜNÜN YERİ VE
UYGULAMA SONUÇLARI” KONULU 2 NO. LU TEBLİĞE AİT
2 NO. LU KOMİSYON RAPORU**

I — Konunun Mahiyeti ve Önemi:

1 — Ekonomik kalkınmanın, başlangıçta geniş çapta tarımsal üretime dayalı kaldığı, bugün birçok ülkeler tarafından kabul edilmiştir. Ancak doğal şartlara bağlılığı, ürünlerinin fiyat istikrarsızlıkları ve diğer sektörlerle olan önemli ilişkileri gibi kendine mahsus özellikleri ile tarım sektörü, kalkınma çabasında olan ülkeler için birçok problemler arzeder ve bu problemlerin büyük bir ciddiyetle ve cesaretle ele alınmayı gerektirir.

2 — Memleketimizin toprak, su, insan ve iklim bakımından önemli tarımsal üretim potansiyeline sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak bu potansiyelin harekete geçirilebilmesi de büyük yatırımları gerekli kılmaktadır.. Doğal sorunlar dışında, memleketimizde özellikle sermaye yetersizliği ve modern tarım işletme metodlarının bilinmesi iki ciddi faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

3 — Sınırlı üretim kaynaklarımızın dengeli olarak ve azami istihsalı sağlayacak şekilde, birarada, zamanında ve gerekli miktarlarda kullanılması, pek tabiidir ki titizlikle hazırlanabilecek plân ve programlarla mümkündür. Bu raporun hazırlanmasında başlıca iki amaç güdülmüştür.

a) Kalkınma plânlarımızda tarım sektörünün yerini ve tarım programlarının uygulama sonuçlarını belirtmek,

b) Kalkınma çabalarımız içinde plân ve programlara ilişkin sorunları tesbit etmek ve dar boğazları giderici teklifler getirmek,

4 — Memleketimizde tarım, Safi Milli Hasılaya nisbi katkısı gittikçe azalmakta ise de halen, ekonominin temel sektörü durumundadır. 1968 yılında 78,4 milyar TL tutarındaki Safi Milli Hasılanın 26,4 milyar TL sı (yüzde 33,6 sı) tarım sektöründen gelmiştir. Safi Milli Hasıla indeksinin 1962-1968 döneminde yüzde 36 oranında bir artış göstermesine karşılık, tarımsal safi hasıla, aynı period içersinde yüzde 11 oranında bir gelişme göstermiştir. Artışlarda nisbi bir dengesizlik dikkati çekmektedir.

5 — İhracat gelirlerimizin yüzde 80 inden fazlası tarım ürünlerinden

sağlanmaktadır. 1968 yılında, toplam 496 milyon dolar tutarındaki ihracat gelirimizin 399 milyon dolarlık kısmı (yüzde 80,4 ü) tarım ürünleri ihracatından gelmiştir. 1963-68 dönemi içinde toplam ihracat indeksi yüzde 34,1 oranında bir artış gösterirken tarım ürünleri ihracatında yüzde 40 oranında bir gelişme sağlanmıştır. Bu değerler, plân döneminde özellikle yatırım malları ithali için gerekli olan döviz kaynaklarının büyük ölçüde tarım ürünleri ihracatından karşılandığını göstermektedir.

6 — Gıda, içki, tütün ve mamulleri, dokuma ve giyim, deri ve kösele gibi sanayi sektörlerimizin işledikleri hammadde büyük ölçüde tarım sektöründen karşılanmaktadır.

7 — Tarım, sanayi mallarının alıcısı olarak ta bir talep yaratıcı sektör durumundadır.

8 — Ayrıca 35 milyonu aşkın memleketimizin nüfusunun beslenmesi için gerekli bitkisel ve hayvansal tarım maddelerinin hemen hemen tamamı bu sektörden temin edilmektedir.

9 — Sadece ekonomik yönden değil bünyesinde barındırdığı büyük nüfus kitlesi nedeni ile sosyal yönlerden de tarımın memleketimizdeki önemi inkâr edilemez. 1968 yılında, DPT tahminlerine göre toplam 33,8 milyon nüfusun 22,7 milyonu (yüzde 67 si) köylü nüfusu teşkil etmiştir. Aynı yıl içersinde, çalışan toplam 13,4 milyon insandan 9,3 milyonu (yüzde 69 u) tarım sektöründe istihdam edilmiştir.

Ekonomik ve sosyal bünyemizde bu kadar önemli olan tarım sektörüne plânlı kalkınma çalışmalarında yeteri kadar önem verilmemiştir.

II — Hali Hazır Durum

Tarım sektörünün neden bir türlü plânlarda ön görüldüğü şekilde geliştirilemediğinin sebeplerinden başlıcalarını şöyle sıralamak mümkündür.

1 — Hedefleri, mevcut istatistiklerin yetersizliği nedeni ile yeteri kadar gerçekçi olamamaktadır.

2 — Tarıma ayrılan küçük yatırımlar, bu dev sektörde büyük atılımlar yapmağa müsait değildir.

3 — Tarım sektöründe produktivite, olumsuz iklim şartları yanında, ihtiyaçtan fazla insan gücü, çok parçalı küçük işletmeler, kadastro noksanlığı ve oldukça yetersiz sermaye gibi bünyesel problemlerin etkisi altındadır.

4 — 1 ve 2 plân dönemlerinde tatbikata konan tarımsal girdi programlarından sulama, gübreleme, tohumluk, mücadele ve makinalaşmada kaydedilen önemli gelişmeler memnuniyet vericidir. Ancak bu girdilerin bir arada, zamanında ve gerekli miktarlarda kullanıldığı da iddia edilemez. Hektar başına düşen girdi miktarları itibariyle halen gelişmiş ülkeler ile kıyaslanamayacak kadar düşük seviyelerde bulunmaktayız.

5 — Bazı gayretlere rağmen, kredileme sistemimizdeki aksaklıklar nedeni ile kıt kredi kaynakları, prodüktif sahalarda yeterince kullanılmamakta ve bu durum kaynak israfına sebep olmaktadır.

6 — Araştırma ve yayım arzu edilen bir disiplin ve düzen altına alınamamıştır.

7 — Tarım ürünlerinin pazarlama tekniğinin geniş ölçüde geniş çiftçi kitlelerine ulaştırılmamış olması, değerlendirme tesislerinin yeteri kadar kurulmaması ve pazarlama ile ilgili çiftçi teşekküllerinin ve birliklerinin, kooperatiflerin etkili sayıda ve kalitede geliştirilmemesi çiftçi gelirin arttırılmasında en az verimin arttırılması kadar önemlidir.

8 — Plan, program ve proje safhasında görüş ve tekliflerin aşağıdan yukarıya doğru getirilmesi ve böylece halka dönük plânların ve projelerin hazırlanması hususu yeteri kadar ağırlık kazanmamıştır.

9 — Memleketimizde tarım arazisinin sınıflarına uygun bir şekilde kullanılmaması ve halihazırda işlemeye uygun nitelikte olmayan marjinal arazilerin de sürülmekte bulunması, tarımda verimliliği artırma çabalarını olumsuz yönde etkilemektedir.

III — Alınması Gerekli Tedbirler:

1 — Açıkça belirtmeliyiz ki memleketimizin uzun vade içerisinde sanayileşmesi görüşüne karşı değiliz. Ancak nüfusumuzun beslenmesi, yatırımlar için gerekli dövizin temin edilmesi, diğer sektörlerde işgücü sağlanması, Sanayi malları için pazar teşkil etmesi ve tarıma dayalı sanayiye hammadde tedarik etmesi gibi özellikleri nedeniyle iktisadi kalkınmamızın başlangıç noktasının tarım sektörü olmasının gerektiği inancındayız.

Tarım sektöründe kalan nüfusun, çok düşük olan gelir seviyesinin yükseltilmesi ve satın alma güçlerinin arttırılması, sanayi sektörü mallarına etkili bir talebin yaratılması yönünden de gereklidir. Aksi halde, büyük bir nüfus kitlesinin, alıcı durumunda olmaması, sanayii, şehir nü-

fusuna ve onun tüketim ihtiyaçlarına dönük dar üretim sınırları içerisinde bırakacaktır.

2 — Tarımla ilgili arz ve talep projeksiyonlarının hazırlanmasında, ve bununla ilgili üretim ve girdi kullanma hedeflerinin tesbitinde kullanılmak üzere daha gerçekçi istatistik verilerin toplanmasına önem verilmiştir.

Tarım sektörüne yeteri kadar detaylarıyla temsil edebilecek input-output metrikslerinin ve buna ilâveten de kapital yatırımlarının sektörler itibariyle dağılımını ortaya koymaya zemin teşkil edecek marjinal kapital-hasıla katsayıları metrikslerinin zaman geçirilmeden hazırlanması gereklidir.

Plân uygulama, hazırlama safhalarında ve analizlerde ekonomik olmayan faktörleri de hesaba katacak bir plânlama modelinin geliştirilmesi gerekir. En başarılı plânlar, toplumun özellik ve görüşleri gözönünde bulundurularak hazırlanmış plânlardır. Bu nedenle, bünyemizi tanımamızı ve bu bünyeye uygun hedefi ve politikaların tayinine yarayacak sosyo-ekonomik araştırmaların yapılması zorunludur.

Tarım sektörünün başarılı bir şekilde plânlanması için elimizde yeterli sayıda ve kalitede projelerin bulunması gereklidir. Proje hazırlama tekniğinin, ilgililerce yeteri kadar bilinmemesi, tarımsal üretim hedeflerini gerçekleştirmeye yönelmiş, çok sayıda alternatif projelerin hazırlanmasını imkânsız kılmıştır. Hazırlanan bazı projeler ise, yapılacak işleri ve mali portrelerini gösterir listeler niteliğinde görülmüştür. Bu nedenle teknik personelin proje hazırlama yönünden yurt içinde ve dışında eğitimi ve hatta merkez ve taşra teşkilâtında sadece proje hazırlamakla görevli ünitelerin ihdası plân çalışmalarına önemli derecede katkıda bulunacaktır.

Tarımsal projelerin öncelik sıralarının tayininde sadece salt iktisadi kriterlerin değil, sosyal kriterlerin de rikkate alınması gereklidir.

Tarım plân ve programlarının bir rehber ve başlangıç noktası olarak kabul edilmesi, uygulama sırasında, önceden tayin edilmeyen aksaklıkların giderilmesini mümkün kılacak diğer bir deyişle plânlarda esnekliği sağlayacak bir sistemin geliştirilmesi büyük bir ihtiyaçtır.

3 — Kalkınma plânlarımızda, tüm yatırımların ancak yüzde 15'inin tarım sektörüne ayrılmış olması, yurt açısından büyük sorunların yer aldığı ve toplam nüfusun bugün yüzde 68'inin barındığı bu sektör yö-

nünden oldukça düşündürücüdür. Tarım yatırımları nisbi olarak artırılmalı ve programlanan yatırımların zamanında öngörülen miktarlarda gerçekleştirilmesi için, ayrılan ödeneklerde sonradan kısıtlamalar yapılmamalıdır. Plân hedeflerini gerçekleştirecek nitelikteki özel sektör tarım yatırımlarını arttırabilmek amacı ile hazırlanacak plân ve projeler hakkında özel sektör ile işbirliği yapılmalıdır.

Özel sektör yatırımlarını teşvik amacı ile özel sektörün eğitimi, kredi, sigorta, subvansiyon politikalarının daha etkin hale getirilmesi gereklidir.

Ancak mevcut sınırlı yatırımların muhtelif kullanma alternatifleri arasında optimal şekilde dağıtımının yapılması ve bunun için kısa vadede sonuç veren büyük ölçüde sermayeyi gerektirmeyen yatırım projelerini öncelik verilmesi yararlı olacaktır.

4 — Tarım sektöründe toprak, işgücü ve sermaye dengesizliği mevcuttur. Gerek plânlarımızda yer alan tedbirler gerekse yatırımcı kuruluşların bugüne kadar ortaya koydukları icraat bu dengesizliği gidermekte yetersiz kalmıştır.

İşletmelerin daha çok parçalanmasını önleyecek mevzuatın çıkartılması ve arazinin kaabiliyetlerine uygun bir şekilde kullanılmasını sağlayacak arazi kullanma plânlarının bir an önce yapılması ve uygulamaya konulması zorunludur.

5 — Tarım sektöründeki fazla işgücü, iktisadi yönden bir kaynak israfı, sosyal yönde büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iş gücü israfını önlemek üzere, tarımdaki bir miktar işgücünü tarım dışına kaydırmak çabalarına devam edilmelidir. Tarımın entansifleştirilmesi zirai hammadde işleyen sanayi, kırsal bölgelerde kurulması, ve el sanatları gibi yan iş imkânlarının yaratılması, gibi tedbirler ivedilikle ele alınmalıdır.

6 — Tarım sektöründe yeterli yatırım yapılmaması gelir seviyesinin düşüklüğünü gelir seviyesinin düşüklüğü ise tasarruf gücünü ve dolayısı ile sermaye teşekkülünü önlemekte yani yatırım imkânlarını kısıtlamaktadır. Bu fasit daireden çıkılması için kamu ve özel sektör yatırımlarının ve kredi imkânlarının yeterli miktarlarda bu sektöre kanalize edilmeleri zaruri görülmektedir.

7 — Kalkınma plân ve programlarımızda dikkati çeken bir husus, tarımsal üretimin sadece girdi kullanımının arttırılması ile sağlanacağı görüşüdür. Ancak azami verimi temin edebilmek için yalnız girdi kulla-

nımını zorlamak değil bunun paralelinde, bünyesel ve pazarlama sorunların çözümlenmesi gerekmektedir.

Kısa vadede etkin olabilecek girdilerin ise tarım işletmelerimizde zamanında ve optimum kombinasyonlarda kullandırmasını temin edecek tedbirlerin ciddiyetle ele alınması zorunludur.

8 — Sulama alanında yapılan yatırımların daha prodüktif hale getirilmesi için büyük su proje alanlarındaki atıl kapasitenin harekete geçirilmesi, bunun için çiftlik seviyesindeki yatırımların teşviki, Top- Su birlikleri ile ilgili kanunun çıkartılması ve bu geçit haklarını düzenleyen mevzuatın parlamentodan geçirilmesi zorunlu bulunmaktadır.

Sulamadan beklenen tarımsal üretim artışını gerçekleştirmek üzere sulama projeleri ile birlikte halkın sulama tekniğine ve tatbik edilecek yeni üretim patternine alıştırılması yönünde eğitimi sağlanmalıdır.

9 — Gübre konusunda gübre dağıtım ve tedarik kredilerinin arttırılması, ürün fiatları ile gübre fiatları arasında uygun bir dengenin kurulması, elverişli tip, maliyet ve sayıdaki kombine mibzerlerin çiftçimize temini, su tasarruf edici toprak işleme tekniklerinin uygulanması dağıtım sisteminin düzenlenmesi, çiftçi eğitiminin daha etkili hale getirilmesi ve çiftçimize kolaylıkla gübre tedarik imkânlarının yaratılması, ayrıca toprak strüktürünü düzenleyici nitelikteki ahır ve yeşil gübre kullanımının arttırılması gibi, tedbirlerin alınması yararlı görülmektedir.

Bunun yanında doğal şartlar bakımından önemli farklılıklar gösteren bölgelerin iklim ve toprak yapılarına uygun gübre çeşitlerinin tesbiti, bunun dışına çıkılmasını önleyecek tedbirlerin alınması gübre programının başarı nisbetinin arttıracak başlıca tedbirler olarak görülmektedir.

10 — İyi vasıflı çeşitli bitki tohumluklarının ve damızlıkların bölgesel ihtiyaçlara cevap verecek miktarlarda üretim ve dağıtımına daha fazla ağırlık verilmelidir. Ancak, tohumluk dağıtım sisteminde karşılaşılan güçlükler dikkate alınarak, dağıtımına yeni bir şekil verilmesi zorunludur.

Tarımsal ilâçlama yanında hastalık ve haşerelere dayanıklı çeşitler yetiştirmek suretiyle bitki zararlılarına karşı mücadele daha etkin bir hale getirilmelidir.

12 — Traktörle ilgili eğilimin devamı, uzun vadede tarımın makinalaşması, dolayısı ile insan gücünün daha prodüktif hale sokulması yönünden yararlı olacaktır.

Makina kullanımının ekonomik olamayacağı tarım işletmelerinin makinalaştırılmasının teşvik edilmemesi, bu küçük tarım üniteleri için ise ortaklaşa makina kullanımının teşviki, veya devlet ve özel sektör tarafından yürütülecek, kiralama servisleri ile çeki gücü ihtiyaçlarının karşılanması gibi tedbirlerin programlarda yer alması faydalı ve zorunlu görülmektedir.

13 — Hayvancılığımızda verim çok düşüktür. Tarımın bu alt sektöründe verimliliği arttırmak için yüksek verimli damızlıkların çiftçimize intikal ettirilmesi bakım ve besleme şartlarının iyileştirilmesi ve hastalıklarla mücadelenin yurt çapında hızlandırılması gerekli görülmektedir.

Aile işletmeciliği içinde, küçük çapta hayvancılık şubesinin geliştirilmesi yanında, büyük hayvancılık işletmelerinin geliştirilmesi de şarttır.

Ayrıca hayvancılığın geliştirilmesi için kredi ve pazar olanaklarını geliştirecek tedbirler de alınmalıdır.

14 — Plân ve programlarda öngörülen tarımsal hedeflere göre yıllık ikraz edilecek kredi miktarlarının sağlanması kredinin zamanında ve yeteri miktarlarda bulunması ve yüksek faiz nisbetlerinin düşürülmesi zorunlu görülmektedir.

Çiftçimizin büyük bir kısmının yeterli maddi teminata sahip olamaması, toprak değer baremlerinin düşük tutulması sonucu, ya tarım kredilerinden yararlanamamasına ya da kredinin kendi tüketimlerine kaymasına sebep olmaktadır. Bu nedenle teminat yerine, çiftliği ve gelişme potansiyelini esas alan, tarım politikasının paralelinde, Tarım Bakanlığınca hazırlanan veya tasdik olunan işletme plân ve projelerine dayalı bir kredi sisteminin geliştirilmesi daha olumlu bir kredileme düzeni getirecektir.

Artan kredi ihtiyacını karşılamak üzere 1211 sayılı kanuna göre yerli bankaların Merkez Bankasındaki mevduatlarından daha fazla nisbette bir miktarın Ziraat Bankasına kaynak olarak verilmesi sağlanmalıdır.

15 — Memleketimizde tarım bilgisinin daha etkili bir şekilde üreticimize intikali gerekmektedir.

Bugün sayıca çok fazla, küçük, muayyen ihtisas dallarında çalışan araştırma üniteleri mevcuttur. Ancak bu araştırma kurumlarının, özel araştırma fonlarının bulunmaması, araştırma personelinin yetersizliği bazı araştırma müesseselerinin, araştırma masraflarını karşılamak üzere faaliyetlerinin bir kısmını üretime (tohumluk, fidan, damızlık hayvan gi-

bi) ayırmaları, pratiğe intikal edecek önemli araştırma sonuçlarının alınmasını engellemektedir. Bu nedenle küçük araştırma müesseselerinin toplulaştırılması, buldukları çevre tarım sorunlarını esas alan ve kısa zamanda pratiğe intikali mümkün olan konularda araştırma yapacak ve yayın teşkilatı aracılığı ile sonuçlarını çiftçimize intikal ettirecek müesseselerin kurulması, bu müesseselerin çalışma programlarının merkezde bir birim tarafından entegrasyonu ve değerlendirilmesi ve bu amaçla yeterli araştırma fonlarının tahsisi önemli bulunmaktadır.

Yayım personelinin sayısının ihtiyaca göre arttırılması ve hizmetin uygun şekilde sağlanması için yeterli alet vasıta ve diğer makinalarla teçhiz edilmesi ve değişen yeni üretim teknikleri paralelinde hizmet içi eğitiminin sağlanması gerekmektedir.

16 — Ancak çiftçimiz gelirin yükseltilmesi yönünden yalnız verimliliğin arttırılması tek başına yeterli değildir. Artan üretimin iyi şartlar altında pazarlanarak değerlendirilmesi gerek üretici ve gerekse tüketiciyi tatmin edecek seviyede fiyat tşekkülünü sağlayacak pazar olanaklarının yaratılması ve bu yönden uygulanacak bir fiyat ve destekleme alımları politikalarının tesbiti kaçınılmaz bir görevdir.

Hem üretim girdilerinin daha müsait şartlar altında tedariki hemde üretilen mahsullerin makul şekilde değerlendirilmesi çiftçimizin büyük ölçüde kooperatifler şeklinde örgütlenmesine de bağlıdır. Kooperatifleşme alanında Tarım Bakanlığına yeterli yetki ve maddi olanakların sağlanması acil olarak ele alınmalıdır.

17 — Gerek sayı ve gerekse nitelik yönünden tarım alanında mevcut yetişmiş teknik eleman potansiyelinden azami verimi sağlayabilmek amacı ile il, ilçe ve köy seviyesinde yeni bir teşkilât düzenine geçilmesi zorunlu bulunmaktadır.

Ziraat Mühendisleri Odası II. Teknik Kongresine Sunulan (Kalkınma Plânlarımızda Tarım Sektörünün Yeri ve Uygulama Sonuçları) konulu tebliğ ile ilgili olarak 9.12.1970'de toplanan ihtisas komisyonunun tebliğde yer alıpta katılmadıkları ve tebliğe ilâve edilmesini yararlı gördükleri konular aşağıda gösterilmiştir.

1 — Tebliğin 6. sayfasının 3 ve 4 üncü paragrafları arasına aşağıdaki ifadenin sokulması faydalı bulunmuştur:

“Tarım sanayi mallarının alıcısı olarakta bir talep yaratıcı sektör durumundadır.”

2 — Tebliğin 14. cü sayfasının ilk paragrafının 2. ci cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenecek :

“Nitekim gıda maddeleri toptancı fiat indeksi 1963 = 100 iken 1967 de her yıl ortalama (kısmen girdilerdeki fiat artışları nedeni ilede) % 5,3 bir artışla 1967 de 121 e yükselmiştir.”

3 — Tebliğin 23. cü sayfasında yer alan ve tarımda nisbi faktör paylarını gösteren tablonun aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesi lüzumlu görülmüştür.

<u>Ülkeler</u>	<u>İşgücü</u>	<u>Toprak</u>	<u>Kapital</u>
ABD (959)	30,1	8,5	61,4
Brezilya (940)	72,9	22,1	4,9
Meksika (940)	74,7	23,0	2,3
Türkiye (948)	75,4	17,1	7,5

4 — Tebliğin 29 cu sayfasının 2. ci paragrafının aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesi uygun görülmektedir.

“Yukarda değinilen sorunların önemi her iki plânda da belirtildiği halde bünyesel yapı ile ilgili sorunları çözümleyici mevzuat çıkartılmamış, bunun ve bunun yanında diğer tedbirlerin alınmaması sonucu tarım üretimi olumsuz yönde etkilenmiştir.”

5 — Sayfa 34 paragraf 2 de yer alan tütün verimi ile ilgili rakamlar tütün nevelerinin ayrı olması nedeniyle paragrafta yapılan mukayese doğru görülmemiştir.

6 — Tebliğin 34. sayfası 6. cı paragrafında yer alan ve ikinci beş yıllık plân döneminde plânlanan tarımsal üretim artışının hangi tedbirlerle ve ne ölçüde sağlanacağını gösteren uluslararası kollokyum rakamları yerine II. ci Beş Yıllık Plânın 319. cu sayfasında yer alan değerlerin aşağıdaki şekilde tebliğde yer alması daha faydalı görülmüştür.

“Plân değerlerine göre artışlarının % 20 si sulamadan, % 52 si gübrelemeden % 10 u iyi tohumluktan % 8 i nadas azaltılması ve üretim yapısındaki değişiklikten ve geri kalan % 10 u da bitki korunması ve savaş ve diğer teknik tedbirlerden ileri geleceği varsayılmıştır.

7 — Tekniğin 45. ci sayfasındaki 12. ci tablonun altında yer alan açıklamadan (a) maddesinde (üretim dağıtımını karşılamaması sebebiyle) ifadesi problemin üretimde değil dağıtım sisteminde olması nedeniyle doğru görülmemiştir.

8 — Tebliğin 46 ncı sayfa 3 üncü paragrafındaki 1 inci cümlenin “ilâç la yapılan mücadelelere rağmen” ifadesi “yeterince mücadele yapılmaması nedeniyle” şeklinde düzeltilmelidir.

9 — Tebliğin 47. ci sayfasının 5. ci paragrafı tarımda makinalaşmayı kısıtlayıcı mahiyette görüldüğünden bu paragraftaki ifade doğru görülmemiştir.

10 — Sayfa 47 paragraf 3 de Yunanistan’dan sonra hızla makinalaşan ülkeler” cümlesinde “Yunanistandan sonra nisbi olarak” kelimelerinin ilâveleri lüzumuu görülmüştür.

11 — Tebliğin 49. cu sayfa 3. cü paragrafında yer alan “hem banka kaynaklarını dondurarak likiditesini azaltmakta, hem de “ifadesi Tarım Satık Kooperatifleri kredi politikasına aykırı bulunduğundan bu cümlenin yersiz olduğu görülmüştür.

12 — Tebliğin 51. ci sayfasının son paragrafında yer alan “fonksiyonlarının bu kuruluşlardan alınarak kurulacak yeni teşkilâtlara verilmesi, tarım” ifadesi vuzuha kavuşma bakımından kaldırılması lüzumlu görülmüştür.

13 — Sayfa 15 deki ihracat tablosu rakamlarına komisyon üyeleri gerçek ihracat bileşimini yansıtmadığı görüşü ile katılmamıştır.

14 — Sayfa 55 de 12. ci maddede yer alan “icracı dairelerce” yerine “gerektiği gibi” ifadesinin kullanılması daha doğru bulunmuştur.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARLARI :

Başkan :

Şimdi kalkınma plânlarımızda tarım sektörünün yeri ve uygulama sonuçları adlı tebliğ ile ilgili 2 nolu komisyon raporu özetinin okunmasına geçiyoruz.

Dr. Nazmi DEMİR :

İhtisas komisyonunun raporunu, özet halinde raportör olarak okuduktan sonra.

Başkan :

Konuşmak isteyen olup olmadığını sordu. Söz isteyen olmadığına göre, raporu ve tebliği tümü ile oylarınıza arz ediyorum. İttifakta kabul edilmiştir.

TOPRAK REFORMU KOMİSYONU
(Komisyon No. 3)

Başkan	: Turgut Dündar	Tarım Bakanlığı Müfettişi İstanbul
Raportör	: Assa. Prof. Dr. D. Taraklı	O. D. Üniversitesi Ankara
Üye	: Asım Alp	T.Ba. Tetkik İstişare H. R. Mu.
"	: Nahit Teoman	Tarım B. Müşaviri Ankara
"	: Ahmet Akşit	K. İ. B. Müşaviri Ankara
"	: Abdi Özkök	B. Tetkik İ. K. Üyesi Ankara
"	: İsmet Leblebicioğlu	T. Ş. Fab. A.Ş. Ankara
"	: Yılmaz Hastürk	D.Ü.Ç. Şube Müdürü Ankara
"	: İsmail Balcı	Beta Ziraat Tic. A. Ş. Ankara
"	: Mahmut Okçay	Ziraat Fakültesi Öğ. Ankara
"	: Aziz Ekşi	Ziraat Fakültesi Öğ. Ankara
"	: Esat Ekşi	Ziraat Fakültesi Ankara
"	: Esat Cemiloğlu	Özel Sektör Diyarbakır
"	: Dr. Selâmi Sözer	

TOPRAK REFORMU KONULU 3 NOLU TEBLİĞE AİT 3 NOLU KOMİSYON RAPORU

Komisyonumuz memleketimiz için çok önemli gördüğü bu konu üzerinde hiçbir tasarı, görüş ve düşünüşe bağlı kalmadan sadece memleket gerçeklerini nazarı dikkate almak suretiyle Ziraat Yüksek Mühendisinin görüşünü tesbit etmeye çalışmıştır.

Giriş :

Türkiye, bugün için gerek nüfusunun % 70 kadarının tarım sektöründe çalışması, gerek ihracatının 4/5 nün tarımsal maddelerden sağlanması ve gerekse millî gelirin 1/3 ünün bu sektörden sağlanması, yurt ekonomisinin tarıma dayalı, az gelişmiş bir ekonomik düzende olduğunu göstermektedir.

Ekonomik, sosyal ve politik sorunlar bugün ve yakın gelecekte tarım sektöründeki bozuklukların en kısa zamanda düzeltilmesini zorunlu kılmaktadır. İşletmelerde arazi mülkiyet dağılımının dengesiz olması ve Tarım içerisindeki bazı yapısal bozukluklar nüfusumuzun büyük bir kısmını meydana getiren köylülerin ekonomik yönden çok kötü koşullar altında yaşamasını ve çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Bu durum ise tarımın gayet dar sınırlar içerisinde kalmasına ve beklenen tarımsal üretim artışının sağlanmasına da imkân vermemektedir. Dolayısıyla 20. yüzyıl koşullarında yabancı kaynakları sömürme olanakları olmayan ülkemiz, Tarım dışı sektörlerin gelişmesi için gerekli sermaye birikiminin de imkân bulamamakta ve endüstri sektörünün yabancı kaynaklara bağlı olarak gelişmesi sonucunu doğurduğundan ekonomimiz her geçen gün biraz daha fazla dışa bağımlı duruma gelmektedir .

Sonuç olarak, mülkiyet düzenlemesine imkân veren ve bununla başlayan tarımsal üretimin, ekonomik gelişmenin sağlanması için gerekli diğer yapısal değişiklikleri de beraberinde getirecek ve sosyal adaletin gerçekleşmesine yardımcı olacak **Toprak Reformu** çalışmalarının bir an önce gerçekleştirilmesini zorunlu görmekteyiz. Burada şu hususu belirtmek gerekir ki sadece tarımsal girdiler tüketimi artırarak, tarım sektöründe mevcut ekonomik sosyal ve politik sorunların çözümlenebileceğini sanmak, imkân olmayan ve fiilen tatbik kabiliyetinden yoksun; söz-

de kamulaştırma çalışmalarını önceden tasarıların Tarım REFORMU gibi değişik isimler altında sunulmasının tutarlı ve gerçekçi bir çözüm yolu getirmeyeceğine inanıyoruz.

Bugün içinde bulunduğumuz ekonomik gelişme, Tarım sektörüne en az endüstri sektörü kadar yatırım yapılmasını gerektirmektedir. Bu husus endüstri toplumu haline geçiş döneminin başlangıcında olduğumuz bu devrede daha da önem kazanmaktadır. Bu nedenle; köylülerimizi insanca bir yaşama düzeyine ulaştıracak gerçek bir demokrasinin kurulması ve işleminin temeli olacağı, insanı insan yapan ekonomik ve düşünce özgürlüğünün sağlanmasına imkân verdiği için, memleketimizde mülkiyet rejimini düzenleyen yeterli aile işletmelerinin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını öngören bir **Toprak Reformunu** istiyoruz.

Toprak Reformunun Yapılmasını Gerektiren Nedenler, Anlam ve Kapsamı :

Toprak Reformunun yapılmasını gerektiren nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

1 — Çiftçilerin kendi kaderlerini tayin arzuları :

Arazi mülkiyet tarzının ekonomik ve politik faaliyetlerde önemli rol oynadığı memleketimizde de, Toprak Reformunun esaslarından bir tanesi de çiftçilerin kendi kaderlerini tayin arzuları Toprak Reformunun bir nedeni olmaktadır.

2 — Çiftçilerin toprağa sahip olma istekleri :

Tarım sektörünün önemli rol oynadığı memleketlerde, çiftçilerin işledikleri arazinin mülkiyetine sahip olmayı, kendi emniyet ve gelirlerinin temeli olarak kabul ederler. Bu husus Toprak Reformunun en önemli bir sebebidir.

3 — Kiraların indirilmesi ve gelirin daha düzenli dağıtılmasının sağlanması :

Ziraata dayalı bir ekonomik toplumda, nüfus artışı ile mal sahiplerinin kiralari artırmaları her zaman için mümkündür. Bu ise kiracı ve ortakçılar tarafından arazi edinme, yani Toprak Reformunun nedenlerinden birisi olmaktadır.

4 — Politik gücün yeniden dağıtılması:

Az gelişmiş memleketlerde Arazi kaynaklarını kontrol eden kimse-

lerin aynı zamanda politik gücü de ellerinde bulundurmaları yaygın bir görünüm olduğundan ve durum idarenin işlenmesini de engellediğinden politik gücün halka intikali ve rejimin iyi işlenmesi için de Toprak Reformu gereklidir.

I — Toprak Reformu Aşağıdaki Esasları Kapsamalıdır:

- Kamulaştırma,
- Çiftçiyi topraklandırma ve tarımda işletme bünyelerinin düzenlenmesi,
- Çiftçinin donatılması,
- Verilen arazi ile ilişik hükümler,
- Arazi toplulaştırılması,
- Ortakçılık ve kiracılık,
- Çayır - Mer'a, otlak, yaylak, kışlak, orman ve tarım arazilerinin sınırlarının tesbiti,
- Mer'anın kullanma haklarının tesbiti,
- Devletçe ödenen kamulaştırma bedellerinin devletin öngördüğü yatırım alanlarında, sermaye olarak kullanılmasının teşviki,
- Tarıma elverişli toprakların tarım dışı hizmetlere tahsisini kayıtlayan hükümler,
- Ziraî yerleşim,
- Koperatifler,
- Çiftçinin ürünün değerlendirilmesi ve pazarlanması,
- Reformu uygulayacak teşkilat,
- Mali tedbirler,
- Hukuki tedbirler,

II — Topraklandırılmada Esas Olacak Kaynaklar:

- Kamulaştırılacak arazi,
- Devletin özel mülkiyetinde olup kamu yararına kullanılmıyan arazi,
- Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan arazi,
- Bir veya birkaç köy kasaba veya şehrin orta malı olan arazi ile ihtiyaç fazlası olup tarıma elverişli olan meralar,
- Sahibi bulunmayan arazi,
- Devletçe satın alınacak arazi,

- Göllerin kurutulması ve nehirlerin doldurulması suretiyle meydana gelecek arazi,
- Devletçe imâr, islâh ve ihya edilmek suretiyle tarıma elverişli hale getirilecek arazi,
- 198 sayılı Kanun kapsamına giren ve ihtiyaç fazlası olan arazi,

III — Kamulaştırma Prensipleri

- Halen geçimini ziraatın dışındaki kaynaktan temin eden, şehir ve kasabalarda oturarak arazilerini kiracılık ve ortakçılık suretiyle işleten şahıslara ait arazi ile zorunlu nedenler olmadan işletilmeyen arazinin tamamı kamulaştırılmalıdır,
- Kamulaştırmada Çiftçilerin tüm Ziraî gelirleri nazari itibare alınmalı, verimli işletilen ve yatırım yapan çiftçilerin teşvik ve korunması için bu gibilerin kamulaştırma nisbeti düşük tutulmalıdır (Çoğunlukla),
- Kamulaştırılacak arazinin gerçek karşılığının tesbitinde tarım arazisinin verim gücü esas alınmalıdır (Çoğunlukla),
- Devlet eliyle yapılan sulama ve diğer her türlü konudaki yatırımlar neticesinde meydana gelen katma değer kamulaştırma bedelinin hesabında nazari dikkate alınmamalı ve kamulaştırma bedeli yatırımda önceki değer üzerinden ödenmelidir (Çoğunlukla).

IV — Çiftçinin Topraklandırılması Esasları

İnsanlık haysiyetine yaraşır bir hayat standardını sağlayacak, çiftçinin yatırım yapmasına, borçlarını ve vergisini ödemesini mümkün kılacak bir nisbette gayrî safi hasılayı sağlayan ekonomik işletmelerin kurulmasıyla çiftçiyi topraklandırmada esas olmalıdır. Bu maksatla reform bölgelerinde Ziraat Fakülteleri, Araştırma Müesseseleri ve gerekli etüdlerle varılacak sonuçlara göre ekonomik aile işletmeleri tesbit edilmeli, reform teşkilâtı bu tip işletmelerin gerektirdiği miktar ve nitelikteki araziye çiftçilere vermelidir.

V — Toprak Reformu ile İlgili Ön Hazırlık Çalışmaları

Toprak Reformu ile ilişkin etüd, plân ve projeler şumullü bir reform bölgesi plânlaması şeklinde olmalıdır. Toprak Reformu esasta kadastro üzerine yapılmalıdır. Fakat zaruri hallerde teşkilat tarafından yapılacak kadastro harita ve ölçülerden yararlanılacaktır. Ayrıca arazi parçalanmasını önleyici tedbirler alınmalıdır.

VI — Sulama Şebekelerinde Toprak Reformu

Türkiyede devlet eliyle yapılacak sulama projeleri sahalarında öncelik ve ivedilikle toprak reformu tatbik edilmeli ve bu gibi sahalar kendiliğinden Toprak Reformu çalışmaları içerisine girmesi zorunludur.

VII — Yüksek Potansiyeli Olan Yerlerdeki Toprak Reformu

Mikro - Kilima gibi verim kabiliyeti yüksek ve potansiyeli olan bölgeler öncelikle Toprak Reformu çalışmalarına konu alınmalıdır.

VIII — Arazi Toplulaştırılması

Toplulaştırma Toprak Reformu çalışmalarının bir parçasıdır. Asla kendi demek değildir. Dolayısıyla, Toprak Reformu çerçevesi dışında yapılmaya çalışılan toplulaştırma çalışmaları zor ve masraflı olacaktır.

Toprak Reformu faaliyetleri ile mümkün olduğu kadar toplulaştırma işleri çözümlenmeli, başka bir deyimle tabii şartların elverdiği hallerde mutlaka toplu ziraat işletmelerinin kurulmasına çalışmalıdır.

IX — Tarımsal Yerleşim

Teknik ve ekonomik sorunların çözümlenmesini daha kolaylaştırdıkları için, işletmelerin aynı yönde istihsalde bulunacak şekilde plânlaması sağlanmalıdır. Dolayısıyla ziraî yerleşim yerleri bölge şartlarına göre düzenlenmelidir.

X — Kooperatifler

Kooperatifler Toprak Reformu tatbikatının ayrılmaz bir parçasıdır. Halen memleketimizde bir çok kooperatiflerin faaliyetlerini, gelişmiş memleketlerdeki örnekleriyle karşılaştırdığımızda, yeterli olarak çalışmadıklarını görmekteyiz.

Toprak Reformu ile kurulacak kooperatiflere giriş, başlangıç ve gelişme yıllarında mecburi olmalıdır. Ayrıca bu kooperatiflerden çıkışlar, yatırımlardan gerekli faydanın tam sağlanabilmesi için, ferdin hiçbir sorumluluk yüklenmeden kooperatifi terketmesine imkân vermeyecek bir sistem içerisinde geliştirilmelidir. (Çoğunlukla).

XI — Örgütlenme

Örgütlenme merkezi kademedeki ve tabanda olmalıdır. Bu örgütlenme için yeterli teknisyen gücü mevcuttur. Toprak Reformu örgütü tek otorite altında toplanmalıdır.

XII — Mali Kaynak Sorunu

Reform için mali kaynak yokluğundan korkulmamalıdır. Herşeyden önce devletin, bu uygulamanın yaratacağı ekonomik ve sosyal faydaları hesaba katarak ciddi, maddi fedakârlıkta bulunması gereklidir.

Diğer hizmetlerle ilgili masraflar için uygulama alanlarında devletce yatırımların uzun vadede geri ödenmesini sağlayıcı bir oto finansman sistemi tatbik olunmalıdır.

Yatırımlardan devletce yapılacak yardım tesbit edildikten sonra geri kalan meblağ geri ödemeye matrah olmalıdır.

XIII — Toprak Reformu Uygulamasında Hız

Toprak Reformunun başarı ile neticelenmesi için mümkün olduğu kadar kısa zamanda bitirilmesi şarttır. Bunun için belirli işlerin çözümlenmesi için kanunda kesin süreler tesbit edilerek belirtilmelidir.

XIV — Hukuki Tedbirler

Toprak Reformu uygulaması ile yukarıda belirtilen esasların gerektirdiği tedbirleri engelleyecek durumdaki miras hukuku ve diğer mevzuat incelenerek tesbit edildikten sonra bunların reforma imkân verecek tarzda yeniden tedvirine öncelik verilmelidir.

Bu görüşler altında, Anayasamızında öngördüğü ve kalkınma plânlarında yer alan, Toprak Reformunun en kısa zamanda gerçekleştirilmesi kaçınılmaz bir sonuç olduğu konusunda fikir birliğine varılmıştır.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI

Başkan :

Şimdi Toprak Reformu ile ilgili 4 nolu komisyon raporunu okutuyorum.

Dr. Duran Taraklı :

Raportör olarak Toprak Reformu Komisyon Raporunu okuyorum.

Başkan :

Komisyon raporunu okutmuş bulunuyorum. Buna göre konuşmacılara sıra ile söz veriyorum.

Esat Cemiloğlu :

Sayın Kongre üyeleri serbest çalışan bir arkadaşınız olarak Toprak Reformun hakkındaki görüşlerimi arz ediyorum.

I. Teknik Kongrede alınan kararlar, bazı inceleme ve araştırmaların yapılmasını öngörmektedir. Özellikle Toprak reformu konusunda aydınlığa kavuşturulmasında bir takım inceleme konuları mevcuttur. Aradan 5 sene geçmiş olmasına rağmen Ziraat Mühendisleri bu istikâmette doyurucu bir çalışma yapmadıkları görülmektedir. Bunların bir kısmının odamız marifetile yapılması ve yaptırılması mümkündür. Örneğin, Toprak reformunu engelleyen mevzuatın incelenmesi bunlar arasında sayılabilir. 5 sene sonra, 5 sene evvel olduğu gibi aynı şeyi söylemek durumunda kalmak, bu alanda hiçbir ilerleme kayıt etmediğimiz tipik bir misalidir. Bu arada bazı münferit meselelerde dokunmak istiyorum. Bunlardan birisi Keban barajı gölü sahasından çıkarılarak başka yerlere naklen yerleştirilecek büyük bir kitlenin durumudur. Bu kitlenin tarımsal yerleşimi için kendi iklim bölgelerine uygun yerlerde arazi satın alınması mak-sadile ön araştırmalar yapılmış, aradan seneler geçmesine rağmen bu yönde ciddi bir adım malesef atılmamıştır. Diyarbakır vilâyetinde, uygun bedelle tarımsal yerleşime en elverişli yerlerin, sahipleri tarafından satılması ilgili Köy İşleri Bakanlığına teklif edilmiş, etüdler yapılmış, ve muvafık bulunanların, bir dönümü dahi satın alınmamıştır.

Toprak reformunun bir araştırma ve deneme mahiyetinde, satın alınacak bu arazilerde yapılması mümkün iken, maalesef bu imkânlar kullanılmamıştır. Ele geçen bu fırsattan dahi lâyükile faydalanılamaması karşısında bu alanda bir başarı sağlanmasını şahsen mümkün görmemekteyim. Hatta Ziraat Bankasının arazi edinme kanunundan dahi faydalandırma yoluna henedense gidilmemektedir.

2510 sayılı İskân Kanununa eklenen yeni hükümlerle ve mevcut mevzuatla bir toprak reformu modeli mahiyetinde bir çalışma yapılması yeni bir kanun çıkarılmadan dahi faaliyete geçilmesi pekâlâ mümkün idi. Bu münasip fırsatları bile değerlendirmeyen ve mütemadiyen toprak reformunu isteyenlerin bu husustaki isteklerinin ciddiyetine inanmak bençe mümkün değildir. Esasen kül halinde ve defaten bir toprak reformunun tatbiki de çok zordur.

4573 sayılı çiftçiyi topraklandırma kanununda, kamulaştırma hükümlerinin bedel ödeme şeklindeki kısmı Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olması ve bugüne kadar yerine geçecek hükümlerin getirilmemiş olması dolayısıyla birçok faaliyetlerin gerçekleştirilmesi mümkün olmamaktadır. Mesela: Keban barajındaki kaldırma ve yeniden yerleştirme meselesi ve yine Hatay Vilâyetindeki Suriye uyrukluların arazilerine el koyma meselesi bunun gibi topraklandırma ihtiyacı için dillere destan edilen kamulaştırma işlemleride, şöyle veya böyle hiç bir surette tatbik imkânı bulamamaktadır.

Bunun dışında mevcut iskân kanunları, ziraî yerleşim ve topraklandırma ile birlikte işletmelerin düzenli ve verimli hale getirilmesinin mümkün kılamadığı, Medenî Kanunun hükümlerinde de arazisinin ve işletmelerin parçalanıp ufalmalarını önleyecek yeterli hükümlerin de bulunmaması muvacehesinde, 2. nci plânda da öngörüldüğü üzere yeni mevzuatın çıkarılmasında mecburiyet vardır.

Memlekette büyük işletmeler hakkındaki istatistiklerinde yetersiz olduğu ve bunların kamulaştırılmasıyla, ne kadar arazi elde edilebileceğinin, ve dağıtılabileceğide bu gün için kesin bir şekilde belli olmamaktadır.

Esas olan, memleketimizde, çiftçiliği meslek edinenlerin; asgari bir yaşama ve çalışma seviyesine kavuşturulması ve çiftçi toplumunun, ekonomik ve sosyal sıkıntılarının biran evvel giderilmesidir. Bu maksatla, imkân ölçülerine göre ve Anayasa hükümleri dairesinde, muhtaç çiftçilerin topraklandırılması ve bunların ekonomik yaşayabilir aile işletme-

lerine sahip kılınmaları ve bu suretle, kendilerine, yeterinden fazla olarak piyasaya mahsul arz etme imkânlarının ayrılmasıdır. Bunun içinde çiftçiye yalnız toprak verilmek değil, onun düzenli bir üretimde bulunabilmesi için her türlü girdilerinin ve Ziraî kredilerinin daha müsait şartlarla karşılanması, bilgi ve maharetlerinin arttırılması gerekli bulunmaktadır. Bu suretle çiftçinin emeğinin değerlendirilmesi ve mahsulünün değerlendirilerek, pazarlanması imkânları da sağlandığı takdirde çiftçiler hem milli gelirden kendi payına düşen geliri adaletli bir şekilde almış olur ve hemde tarımın milli gelire katkısı bu günden çok daha fazla miktarlara çıkmış olur.

Memleketimizde çiftçi nüfusunun fazla olduğu, toprak üstünde nüfus baskısının şiddetli bulunduğu bilinmektedir. Hernekadar tarım dışı sektörler gittikçe artan miktarlarda tarımdan nüfusu çekmekte iselerde, bu yakın bir gelecekte ferahlatmayı temin edecek bir tempoda değildir. Bu şartlar altında Türkiyede her toprak isteyene toprak vermek, hem verilecek toprak rezervinin yetersizliği ve hemde tarımda çiftçi kitlesinin bu miktar ve nisbet üzerinde devam ettirilmesi mahzurları muvacehesinde üzerinde önemle durulacak bir meseledir. Bu itibarla, camiasına dahil olmağa karar verdiğimiz müşterek pazar memleketlerindeki gibi, bizdede zirai bünyenin ve işletme bünyelerinin düzenlenmesi keyfiyeti onlar kadar kolay olmamaktadır. Bununla beraber, bünyede yatan bu gerekli bozuklukların biran evvel giderilmesi için birbirine irtibatlı ve ahenkli tedbirler dizisine ihtiyaç vardır.

Arzuladığımız ve plânda öngörülen tarımda veya toprak reformunda bu tedbirleri bu şekilde getirmelidir. Bu işin, demokratik düzeninde ve bir hukuk devletine yakışır şekilde çözümlenmesinin mümkün olduğuna samimiyetle inanmaktayım. Nitekim: Demokratik düzende ve hukuk ilkelerine bağlı birçok ülkelerde bu, başarı sağlanmıştır. Japonya, Almanya, Fransa ve İspanyada olduğu gibi.

Bu uygulamaların, sağcılık veya solculukla hiçbir alakası yoktur. Bu gün sol temayüllü sosyalist sistemle idare edilen memleketlerde kendi usullerine göre tarımsal reformlar ve geliştirmeler yapıldığı gibi en sağda telakki edilen bir idare sisteminin hakim olduğu İspanya'da önemli gelişmeler olduğu hepimizin malumu bulunmaktadır.

Netice itibarile memleketimiz ne, lâtin Güney Amerika memleketleri, nede Arap memleketleri şartlarında bir tarihi gelişmeye misal olduğu gibi, bugün sol cereyanlarının hakim olduğu memleketlerin uyguladığı usullerin geçerliliğine ihtiyaç gösterecek şartları da haiz değildir.

Bu millet her zaman kendine has olan yönetimi ve bununla ekonomik geliştirmesini sağlayabilecek işareti kendi akli seliminden alabilir.

Toprağa sahip olmak adeta bir suğ imiş gibi, bazı çevrelerin (ağalara ve bilhassa toprak ağalarına, Amerikan emperyalizminin yerli uşakları) tabirleriyle bunların gıyabında tahkir ve tezif etmek isteyenlere teessüfler ederim.

Tarih boyunca ve hatta milli mücadelenin nüvesini ve başlangıcını yine Erzurum ve Sivasta bu ağaların iştirakile teşekkl etmiş olduğu ve yine memleketimizi istila etmek isteyen mstevliye Anteb, Maraş, Urfa, Van, Bitlis ve Muş'ta karşı koyanların ağalar olduğunu hatırlatmak isterim.

Buğn Doğudaki, eskiden kalma sistemin düzenlenmesine el atılmamıştır. Durumdan topraksızlar kadar toprak sahipleride mteessirdir. Esasen bu ağaların bu topraklar dolayisile zengin ve müreffeh olduklarını kim iddia edebilir. Yine zavallı ezilmiş olan köylünün elini tutan buğn yine bu ağalardır. Köylüye bir içme suyu dahi gtremiyenler böyle büyük davaları halletmekten çok uzaktırlar.

İşte bende kendi toprağımın ağasıyım. Ve ağalığımla da iftihar ediyorum. Her zümrenin bir ağası vardır, Ordunun, niversitenin, basının politikanın hatta hammalların, balıkçıların ve hapishane kovuşlarının ağaları vardır. Alkışlarınızın ıkarımış olduğu garip seslerden daha değerersiz olduğunu hatırlatırım, Benim sizlerle hiçbir ihtilafım yoktur. Belli maksat ve tertiple buraya gelenler bu camiayı temsil edemezler. Burası ne sokaktır, nede işgal edilecek bir topluluktur (aleyhte teza hrat).

Dinlemek ltfunda bulunanlara saygılarımı sunarım.

Başkan :

Bir önerge var onu okutuyorum.

Kongre Başkanlığına

Aşağıdaki hususların yapılacak toprak reformunun ilkeleri arasına konulmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla

Dr. Duran Taraklı

1 — Mer'a arazilerinin tesbiti esnasında bu cins arazinin ahır hayvancılığına imkân verecek şartları yerine getirmek kaydı ile ve mümkün olan yerlerde aile işletmesi kurulması için kullanılmalıdır.

2 — Toprak reformunda bölgesel uygulamaya gidilmesi, mevcut imkânların yerinde kullanılabilmesi, tecrübe bozulması ve daha isabetli kararlar verilebilmesi için zorunludur.

Başkan :

Önerge hakkındaki görüşmeleri yeterli gördüğümüzden bu önergeyi oylamaya sunuyorum.

Birinci maddeyi kabul edenler, etmeyenler, kabul edilmiştir.

İkinci maddeyi kabul edenler etmeyenler. Ekseriyetle kabul edilmiştir.

Başkan :

Şimdi Duran Taraklı, Şerafettin Tav, Aziz Ekşi ve 47 arkadaşının verdiği önergeyi okutuyorum.

Teknik Kongre Başkanlığına

Biz aşağıda imzaları bulunan Ziraat Yüksek Mühendisleri Anayasamızın açık ve seçik bir şekilde önerdiği Toprak Reformu için gerekli tedbirlerin 1. nci ve II. nci beş yıllık planlarda uygulamaya esas olacak köklü tedbirlerin getirilmediği inancındayız. **Toprak Reformunun uygulanacağı alanların saptanarak bu alanlarda Devlet eliyle yapılacak yatırımlara öncelik verilmesi ve bu hususun III. ncü Beş Yıllık Planda ele alınması gereği Toprak Reformunu kolaylaştırıcı ve bilimsel bir gerçektir**

Yüce Kongrenizde Toprak Reformu konusunda açılacak Genel Görüşmede bu konudaki görüşümüzü sayın delegelere açıklamak için söz verilmesini ve bu görüşme sonucunda alınacak kararın 111. cü beş yıllık planın hazırlanması ve uygulanması ile ilgili birimlere kongre kararı olarak iletilmesini saygı ile arz ederiz.

Başkan :

Bu önerge hakkında konuşacaklara söz veriyorum.

Abdi Özkök :

Önergeyi aynen kabul ediyorum ve tasvip ediyorum. Müteakiben söz alan Yılmaz Hastürk, ve Prof. Dr. İbrahim Aksöz de önergeyi tasvip eden konuşmalar yaptıktan sonra komisyon adına Dr. Duran Taraklı söz alarak önergedeki tekliflere aynen katıldığını ifade etti.

Başkan :

Önerge hakkında yeteri kadar açıklamalar yapılmış olduğundan şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler, etmeyenler, ekseriyetle kabul edilmiştir.

Başkan :

Toprak reformu ile ilgili olan Abdi Özkök ve 30 arkadaşımız divanımıza verdiği önergeyi okutuyorum.

Kongre Başkanlığına

1965'de Toprak Reformu kararı aldığımız halde uygulayıcılar 1945'te çıkarılmış çiftçiyi topraklandırma kanununun esas almışlar ve adına TOPRAK REFORMU demişlerdir 1 ve 2. beş yıllık plânlarda Toprak Reformunu uygulatacak esaslar konulmamış ve ortam hazırlanmamıştır. 3. beş yıllık plân hazırlanmaktadır. Adına ne dersek diyelim bir reform, bir yenilik söz konusudur. Fakat plân hazırlanırken yine ortam hazırlanmamakta, en yetkili ihtisas organının fikri sorulmamaktadır. Reform için plânda belli bir yatırım düşünülmemektedir. Yabancı ülkelerde böyle reformlar için insan faktöründen yol faktörüne kadar herşey düşünülür, plânları yapılır ve yatırımları öngörülür. Bizde 1 ve 2. beş yıllık plânlarda yatırımlar politik gücün etkisine göre kanalize edilmiştir. (Örneğin Tarım Meslek Okullarının açılışı) 3. beş yıllık plânda da yatırımlar teker

teker sayılmadığından bölgesel veya tüm bir reforma gidilirse birçok spekülasyonlar yapılacak, devlet yatırımlarıyla değeri yükselmiş olan topraklara bu yüksek değerın ödenmesi cihetine gidilebilecektir. Biz 3. Beş Yıllık plânda Toprak Reformunun yapılacağını açık seçik belirtmesini ve bu amaçla yapılacak yatırımların teker teker sayılmasını ve gerekli hukuki tedbirlerin getirilmesini ve bu hususların ilgili ve yetkili devlet organlarına bildirimini teklif ve arz ederiz.

Başkan :

Bu önerge hakkında iki arkadaşımız açıklama yapmıştır. Vaktimiz olmadığından önergeyi oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler, etmeyenler ekseriyetle kabul edilmiştir. Teşekkür ederim.

Başkan :

Akın Özdemir ve 9 arkadaşının önergesini okutuyorum.

Kongre Başkanlığına

Kongreye toprak reformu komisyonunun sunduğu raporun giriş kısmının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederiz.

Giriş

Türkiye, Amerikan emperyaliziminin sömürüsü altında yarı-bağımlı yarı feodal bir ülkedir. Önümüzdeki mücadele bağımsızlık ve demokrasi mücadelesidir. Toprak reformu halkımızın bu mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu mücadele topraksız ve az topraklı köylünün yanında olan Ziraat Yüksek Mühendisleri aşağıdaki nedenlerle toprak reformunun yapılmasını zorunlu görürler:

- 1 — Ülkemizin bağımsızlığı,
- 2 — Halkımızın orta-çağ karanlığından çıkarak demokratik düşünce düzeyine ulaşması yani gerçek demokrasinin kurulması,
- 3 — Köylülerimizin insanca yaşamasına elverecek bir gelir düzeyine ulaşması,
- 4 — Ziraat Yüksek Mühendislerinin bilimi toprağa götürebilmeleri, bilimi halkın yararına kullanabilmesi,

5 — Ülkemizin ulusal temel endüstrisini kurabilmesi ve böylece toprak ağalığın ekonomik ve politik etkinliğinin yok edilmesi için gerekli ve zorunlu görürler. Bu mücadelede Ziraat Yüksek Mühendisleri olanca güç ve olanaklarıyla halkımızın yanında yer almaya kararlıdırlar.

Başkan :

Bu önerge hakkında önerge sahipleri yeteri kadar açıklama yapmış olduklarından oylamaya geçiyorum.

Önergeyi kabul edenler, etmeyenler, ekseriyetle reddedilmiştir.

Teşekkür ederim.

Başkan :

Şimdi Veysel Çamlıbel, Abdi Özkök, Hamza Varol ve 15 arkadaşının önergesini okutuyorum.

Kongre Başkanlığına

Anayasamızın sosyal devlet ilkesi, mülkiyetin Kamu yararı aleyhine kullanılmıyacağı ilkesi ve düzenlediğimiz ikin teknik kongrenin tuttuğu ışık altında Ziraat Mühendisleri topluluğu olarak yaşama ve yürütme organlarına ve tüm siyasal örgütlere sesleniyoruz :

Toprak reformu konusunda da halkımızın sabrı tükenmiştir.

Toprak isteklerinin işgallere dönüştüğü bu dönemde belirttiğimiz ilkeler içinde bir toprak reformu kanunu derhal çıkarrılarak, uygulamaya geçilmeli, Türkiye tarımı sağlıklı bir bünyeye kavuşturulmalıdır. arzederiz.

Başkan :

Önerge hakkında söz alan olmadığına göre oylamaya geçiyorum.

Kabul edenler, etmeyenler, ittifakla kabul edilmiştir.

Başkan :

Sayın meslekdaşlarım, Toprak Reformu konusu memlektimiz ve mesleğimiz için çok önemli olduğundan tartışmaların uzun sürmesini

tabii karşılıyor. Şimdi Toprak Reformu komisyonu raporu hakkında konuşacaklara tekrar söz veriyorum.

Hasan Tahsin EROL :

Bu konuda bir terminoloji yeknasaklığına lüzum vardır. Gelişi güzel söyleyemeyiz. Yapacağımız işin önce adını koymalıyız yoksa birbirimizi anlayamayız. Buna bütün dünyada kabul edildiği gibi "TOPRAK REFORMU" demeliyiz. Siyasi rejimler bunun kullanılmasına da değişik sistem değişik biçim kabul edebilirler.

Fakat zaman geçirmeden bu işe başlamak lâzımdır; çünkü bu konunun birçok sorunlarla örneğin bugünkü gelişmiş şehirleşme problemiyle yakın ilişkisi vardır. Aynı ilişki tarım ve endüstri kesimindeki gelir dengesizliğinde de mevcuttur. Eğer Toprak Reformunu yapamazsak ileride tarım kesimindeki olacak patlamalar bugünkü öğrenci hareketlerinden daha ileri bir bunalıma götürecektir. Bunu Ziraat Mühendisleri olarak kamu oyuna duyurmalıyız. Bugün sendikacılar artık statükocu durumuna girmiştir.

Başkan :

Şimdi Hasan Yetenerin bir önermesini okutarak bilginize sunuyorum.

KONGRE BAŞKANLIĞINA

Toprak Komisyonu raporunun Giriş, Kamulaştırma ve Kooperatifler bölümlerinde aşağıdaki düzeltmelerin yapılmasını teklif eyerim.

Giriş Bölümü :

Tarım Reformunun tarifi, muhtevası ve şartları II. Beş Yıllık Kalkınma Plânında (Sahife 302) sarih olarak belirtilmiştir. Tarım reformunun, tarımsal bünyenin temelindeki aksaklıkları gidermeye yönelmiş tedbirler dizisi olarak kabul edildiği hakikatini görmeden gelerek, rivayete müstenit bilgilerle raporda maksatlı mütalâalara yer verilmiştir.

Kamulaştırma Bölümünde :

Kamulaştırılacak arazinin gerçek karşılığının tesbitinde verim gücünün esas alınması Anayasa Mahkemesi Kararına aykırıdır. (Bu karar 4753 Sayılı Kanununun 21. maddesinin iptali sebebiyle verilmiştir.)

Kamulaştırılacak arazinin gerçek karşılığının tesbitinde arazinin

verim gücü de nazarı itibare alınabilir. Fakat, sadece bu faktör esas olamaz.

Kooperatifler Bölümünde :

Reform ile ilgili kooperatiflere girişin mecburi olması; demokratik bir düzen içinde kalkınma ilkesine de normal kooperatifçilik anlayışına da aykırı düşmektedir.

Başkan :

Konuşmacılara söz vermeğe devam edeceğim.

Hakkı ŞEHİRLİOĞLU :

Tebliğde ön hazırlık çalışmaları açık değildir.

Bazı kanuni hazırlıklara ihtiyaç vardır. Örneğin: Arazi toplulaştırılması ve veraset meselesi.. Bunları önce halletmek gerekir, kredi hususunda buna dahildir.

Komisyon raporunda da açıklıklar vardır. "Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan arazi" yerine "Kamu yararına değerlendirilmeyen arazi" ifadesini koymak daha yerinde olur. Yoksa üretme çiftlikleri ve araştırma müesseseleri arazileri dağıtılma tehlikesine maruz kalacaktır.

Kamulaştırılacak arazilerin açıkca belirtilmesi gerekir. AET'den alınacak 175 milyon dolar, kredininde Toprak Reformu çalışmalarında kullanılmasını teklif ederim.

Duran TARAKLI :

Ana çerçevede hepimiz anlaşmış gibiyiz; aramızda büyük fark yoktur; onun için konuşmamı kısa keseceğim.

Önce Esat Cemiloğluna cevap vereyim. Toprak Reformunu engelleyen hususları komisyonda görüşüldü. Ancak bu nokta reform çalışmalarının içinde bizzatihi vardır. Önce fikrin politik güç haline getirilmesi gerekir.

Elimizdeki kanunları işletmemek meselesine gelince; mevcut idare zaten bozuktur. Ağabeyimizin bahsettiği olayı ben biliyorum buna mani olan yine ağadır. Bu tip ağalar kredi mekanizmasını da tohumluk mekanizmasını da bozuyorlar. Biz zaten bu tip ağaların karşısındayız, bunlar çoğunluktadır ve azınlıkta olan iyi ağalar kaideyi bozmaz. İsta-

tistiklerin yetersizliğini bizde biliyoruz. Ama yine bizim Güney Doğu da bazı gözlemlerimiz olmuştur. Feodal tipte köy ağaları hâlâ vardır; bunlardan bazıları parlomentodadır; bazısında Bakan'dır. Kaç tane olursa olsun bunların karşısındayız.

Toprak üzerinde baskı olduğu için biz zaten Toprak Reformunu yapmak istiyoruz bu temel sorundur. Bugün Toprak Reformunu yapıp tamamlasak 15-20 yıl sonra yeni atılımlar yapmak gerekecektir. Çünkü bu reform organiktir; statik değildir.

Toprak Reformu solculuk koministlik değildir. Devlet otoritesini bozan, hiçe sayan ağaların elbette karşısına çıkacağız bu karşı çıkma hareketine kim tessüf ederse biz de ona daha fazla teessüf edeceğiz.

Diyarbakırın Silvan ilçesindeki Kurtoğlu köyünde 1950 yılında toprak dağıtılan köylüler 13 yıl kendine verilen bu toprakları ağaların korkusundan ve zulmünden, işleyememişlerdir; bir kısmı Batman'a sürülmüştür; ağa, ne yapıp yapıp tapuları iptal ettirmiş ve toprakları kendine mal etmiştir.

Biz bu tip ağalarına elbette hücum edeceğiz, biz bir kimsenin meşru şekilde elde ettiği mala göz koymağı düşünmüyoruz.

Başkan :

Bir hususu da ben açıklamak isterim.

Toprak reformu ismi üzerinde en çok durulan husus Türkiye'de dağıtılacak toprak olmadığı konusudur.

Ben bu noktaya T.B.M.M. de temas etmiştim; tekrarlamakta fayda görüyorum.

Türkiye'de bir resmi teşekülün yaptığı tesbitlere göre devlet elinde tapulu, orman hariç, ve dağıtılabilecek 10 milyon dönüm arazi vardır. (Araştırma Enstitüsü, D.Ü.Ç. Fidanlıklar ve okul arazileri hariç) ayrıca ıslah yoliyle 40 milyon dönüm arazi daha elde edilebilir; değeri verilerek geniş arazi sahiplerinden alınabilecek daha 10 milyon dönüm toprak vardır ki toplam olarak dağıtılabilecek 60 milyon dönüm toprak var demektir.

Eğer 10 ton buğday verecek ölçüde bu topraklar dağıtılsa ortalama 595 bin aile topraklandırılabilir; yani 5 nüfus üzerinden, 3 milyon işsiz sıkıntılı vatandaş toprağa kavuşturulabilir. Bu bakımdan

Toprak reformunun tatbikatı yalnız bu yönde ele alınsa dahi memlekete büyük hizmet yapmak mümkündür, kaldı ki biz yalnız toprak dağıtımını öngörmekteyiz; doğrudan doğruya Türkiye Tarımının Türk Çiftçisinin tüm kalkındırılmasını düşünmekteyiz.

Teşekkür ederim.

Başkan :

Toprak Reformu üzerindeki müzakereleri böylece tamamlamış oluyoruz.

Kabul edilen önergelerle birlikte komisyon raporunu oyunuza sunuyorum.

İttifakla kabul edilmiştir. Teşekkür ederim.

**TARIMIMIZDA ARAZİ KULLANILMASI, TOPRAK MUHAFAZA
SULAMA VE ARAZİ ISLAHI SORUNLARI KOMİSYONU**

(Komisyon No: 4)

Başkan	: Mehmet Perçin	Köy İşleri Bakanlığı Toprak- Su Genel Müdürlüğü Fen He- yeti Reisi
Raportör	: Doç. Dr. Ali Balaban	Ziraat Fakültesi Ankara
Üye	: Doğan Dinçer	Toprak Muhafaza Araştırma Enstitüsü
"	: Aydın Altunkaya	Topraksu Genel Müdürlüğü
"	: Doç. Dr. M. Ayyıldız	Ziraat Fakültesi Ankara
"	: Nazım Durlu	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı
"	: Dr. Rıza Güray	Etimesgut Şeker Enstitüsü An- kara

- " : **Güven Türkman** D.S.İ. Etüd ve Plân Dairesi Başkanlığı
- " : **Nuri İsen** D.S.İ. Etüd ve Plân Dairesi Başkanlığı
- " : **Tahir Şakalak** D.S.İ. Etüd ve Plân Dairesi Başkanlığı
- " : **Eyüp Özyurt** Toprak İskân Umum Müdürlüğü

**TARIMDA ARAZİ KULLANMASI, TOPRAK MUHAFAZASI, SULAMA
VE ARAZİ ISLAHI KONULU 4 NO. LU TEBLİĞE AİT 4 NO. LU
KOMİSYON RAPORU**

Komisyonumuz Kongre için hazırlanmış bulunan tebliği aşağıda belirtilen değişikliklerle aynen kabul etmiştir.

İÇİNDEKİLER

Bölüm II. nin başlığının Toprak ve Su kaynaklarının geliştirilmesine ilişkin bazı kavramlar.

B. Bendi - Erozyon

E. Bendi - Taşkınlar

C. Bendi - Arazi ve Toprak Islâhı

Bölüm IV. Sorunlar ve Çözüm Yolları

A. Arazi Kullanma

B. Erozyon

C. Toprak Rutubetinin Muhafazası

D. Sulama

E. Arazi ve Toprak Islâhı

I — Giriş kısmında üçüncü paragrafın beşinci satırındaki “Yani verim” kelimelerinin kaldırılması.

II — Sayfa 4 teki II bölüm başlığının “Toprak ve Su kaynaklarının geliştirilmesine ilişkin bazı kavramlar” şeklinde değiştirilmesi,

— Sayfa 4 bu bölümün ikinci paragraf üçüncü satırının başındaki alt yapı hizmetlerinin “bazı kavramlar” şeklinde değiştirilmesi; dördüncü satırındaki erozyon kontrolü yerine “erozyon”, beşinci satırındaki tarım arazilerinin taşkından korunması yerine “Taşkınlar” teriminin kullanılması.

A — Bende birinci paragraf beşinci satırda başlayan cümleden itibaren yazılanların metinde aşağıdaki şekil olması,

“Arazi kullanma kabiliyeti sınıflanmasında topraklar, yanlış kullanmadan doğacak erozyon riskine göre sekiz arazi kullanma kabiliyeti sını-

fına ayrılır. Hiçbir sınırlayıcı faktörü ihtiva etmeyen topraklar birinci sınıfa dahil edilir. Yanlış kullanmadan doğacak risk arttıkça sınıflar da 8 inci sınıfa kadar derecelenir.

Arazi kullanma kabiliyeti sınıfları meyil, ıslaklık, bozuk toprak karakterleri ve iklim faktörleri gözönünde tutularak alt sınıflara alt sınıflar da çeşitli amenajmana cevap verme durumuna göre birimlere ayrılır. Arazi kullanma kabiliyeti sınıflarının alt sınıflarının ve birimlerinin tesbit edilmesi ile arazilerin kullanma şekli ve bu arazilerde alınması gerekli tedbirleri gösteren toprak muhafazalı çiftlik yapılması mümkün olur.

B — Bendingin “Erozyon” şeklinde değiştirilmesi,

— Bu beddeki metnin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi:

“Erozyonun Jeolojik erozyon ve hızlandırılmış erozyon olmak üzere belli başlı iki tipi vardır. Bazan doğal erozyon veya normal erozyon olarak da adlandırılan jeolojik erozyon toprağın tabii şartlar altında su, rüzgâr, yerçekimi ve buzulların etkisi ile meydana gelei toprak taşınması olayıdır.

Bu sorunların istihsalı artırma gayesiyle meyilli arazileri muhafaza tedbirleri almadan tarımda kullanmaları sonucu bozulan tabii denge suyun ve rüzgarın yeni açılan bu toprakların normal erozyonun çok üzerinde bir hızla taşınmasına sebep olmaktadır. Bu erozyon tipine hızlandırılmış erozyon veya genellikle yalnızca toprak erozyonu adı verilmektedir.

Ç — Sulama :

Altıncı sayfa ikinci paragrafının ondördüncü satırda rasyonel bir gübreleme'den sonra “hastalık ve zararlılarla mücadele” kelimelerinin ilâve edilmesi.

D — Drenaj

Yedinci sayfa birinci paragrafının 8. satırında başlayan cümlelerin “Arid ve yarı arid bölgelerde sulu ziraatte drenajın önemli amaçlarından birisi de” şeklinde değiştirilmesi,

E — Bendi başlığının “Taşkınlar” şeklinde değiştirilmesi,

F — Toprak rutubetinin muhafazasının aynen kalması,

G — Bendi başlığının “Arazi ve Toprak Islâhı” şeklinde değiştirilmesi,

III — Türkiye’de bugünkü durum ve analizi

A — Arazi kullanma durumu,

Sayfa 8 de bu bendin birinci paragrafın dördüncü satırında başlayan cümlelerin “ Son senelerde nisbeten stabil bir duruma erişmiş gibi görünen arazi kullanmanın bugünkü duruma erişmesi, ülkenin son yıllardaki demografik, ekonomik, sosyal ve kültürel koşullarının etkisi altında oluşmuş olup bilimsel yönden arazi kullanma kabiliyeti sınıflanmasına dayanmamaktadır” şeklinde değiştirilmesi,

- Sayfa 9 nun dördüncü satırında başlayan cümlelerin kaldırılması,
- Tablo 1 ve 2 nin çıkarılması,

B — Erozyon durumu,

— Sayfa 12 nin 7. satırında başlayan cümlelerin “Nitekim son 10 yıl içinde mansap ovalarında taşkınlar sonucunda ortaya çıkan can kaybı 412 kişi ve direkt maddi zarar toplamı yaklaşık olarak 540 milyon TL. sıdır. Bu kayba yukarı havza taşkın ve erozyon zararları ile taşkınların sebep olduğu dolaylı zararlar dahil değildir” şeklinde değiştirilmesi,

— Sayfa 12 de son paragrafın ilk cümlesinin çıkartılması ve ikinci cümlede “Bugün” kelimesinden sonra “Anadoluda Iğdır Ovası ile” teriminin ilâve edilmesi,

- Sayfa 13 de bu kendin son paragrafının çıkarılması,

C — Sulama Durumu,

Sayfa 13 de bu bendin ikinci cümlesindeki “iç kısımlarındaki” teriminin “kısmında” şeklinde değiştirilmesi,

— Sayfa 14 de sondan bir önceki paragrafın son cümlesindeki teknik kelimesinden sonra “ve ekonomik” kelimesinin ilâve edilmesi,

— Sayfa 15, ikinci paragrafının 5 satındaki drenaj kelimesinden sonra “grup tarla yolları yüzey tahliye su yolları” kelimelerinin ilâve edilmesi,

— Bu bendin son paragrafının “DSİ Genel Müdürlüğünce yapılan çalışmalara göre 1969 yılı itibariyle sulamanın yarattığı gayri safi milli geliri 2859 TL/ha. dır” şeklinde değiştirilmesi,

D — Arazi İslahı Durumu

- Bu bendin aynen kabulü.

IV — SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI

— Bu bölümün ilk paragrafının başına

“A — Arazi Kullanma” başlığının konulması,

— Sayfa 16 daki son paragrafın ilk cümlesinin “bugün elde mevcut bilgilere göre tarıma elverişli arazi varlığımız 18.8 milyon hektartır” şeklinde değiştirilmesi,

— Sayfa 16 daki son paragrafın 5. satır cümlesindeki “Köylü kendisine farkına varmış olmalıdır ki” kelimelerinin çıkarılması,

— Sayfa 17, üçüncü paragrafın 4. satırındaki “arazi kullanma kabiliyeti sınıflarına göre” kelimelerinin çıkarılması,

— Sayfa 17 deki son paragrafın başına “B Erozyon” başlığının konulması,

— Sayfa 18 de başlayan birinci paragrafın başına “C Toprak rutubetinin muhafazası” başlığının konulması,

— Sayfa 18 deki birinci paragrafın 7. satırında başlayan cümlelerin “ Bu konu üzerinde Üniversitelerimiz ve tarımsal kuruluşlarımızca halen yapılmakta olan çalışmaların değerlendirilmesi ile ortaya çıkacak sonuçların nadas konusundaki sorunlarımıza ışık tutabileceği ümit edilmektedir” şeklinde değiştirilmesi,

— Sayfa 18 deki son paragrafın başına “D- Sulama” başlığının konulması,

Sayfa 20 nin başında devam eden paragrafın sonuna “Mevcut sulu ziraat alanlarımızda suyun rasyonel bir şekilde kullanılması amacı ile Birinci ve İkinci Beş yıllık kalkınma plân ve yıllık programlarında öngörülen tedbirlerin hâlâ yerine getirilmemiş olmasını üzüntü ile karşılamaktayız” paragrafının konulması,

— Sayfa 20 deki son paragrafın başına “E-Arazi Islâhı” başlığının konulması uygun görülmüştür.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Şimdi ise komisyondan gelen (4) numaralı "Tarımımızda Arazi Kullanılması, Toprak Muhafaza, Sulama ve Arazi Islâhı Sorunları" Konulu raporunu okumak üzere raportör arkadaşları davet ediyorum.

Doç. Dr. Mustafa AYYILDIZ :

Sayın Başkan Sayın kongre üyeleri. (4) no, lu komisyonun sözcüsü olarak hazırladığımız raporu okuyorum.

Başkan :

Teşekkür ederim, Sayın Doç. Dr. Mustafa Ayyıldız.

Muhterem arkadaşlar (4) numaralı komisyonun "Arazi kullanılması, Toprak Muhafaza Sulama ve Arazi Islâhı Sorunları" ile ilgili raporu dinlemiş bulunuyorsunuz. Bu konuda söz almak isteyen arkadaşlara sıra ile söz vereceğim.

Hakkı DEVELİER :

Efendim ben sadece bir noktaya değineceğim. Tebliğ hakikaten genel hatları ile gayet tatmin edicidir. Ancak gözden kaçmış olma ihtimali karşısında tebliğdeki şu cümlelerin tashihini isteyeceğim, "Tarımsal üretimin plânlanmasındaki amaç; birim alandan üretilen tarımsal üretimi yani verimi doğal kaynakların potansiyeline uygun ölçüde maksimum seviyesine ulaştırmaktır." Benim kanaatim odur ki, plânlamalarda hedef maksimum seviyeye ulaştırma olmasa gerek. Zira asıl hedef optimumu sağlamaktır. Ancak 100 milyonluk bir Türkiye şartları içerisinde artık rasyonellik pek fazla düşünülmez, o zaman plân hedefleri maksimizasyon üzerine kurulabilir. Acaba burası "Optimumverimi sağlamak" manasında olması doğru değil mi. Böyle tashih edilmesini rica edeceğim.

Başkan :

Teşekkür ederiz. Bu konuda komisyonun açıklamada bulunmasını rica ediyorum.

Doç. Dr. Ali BALABAN :

Efendim, Sayın meslekdaşımızın belirttikleri husus bencede yerindedir. Kendileri ekonomik plânlama açısından bu şekilde bir düzeltme-

nin gerekli olduğunu söylediler, şahsen buna katılıyorum. Çünkü Komisyonumuz belki bunu atlamıştır. Ben bir teknisyen olarak ekonomik plânlama ile teknik plânlamayı karıştırmış olabilirim. Bu bakımdan iştirak tdiyorum.

Başkan :

Bundan sonra Cemâlettin Şenocak'a söz verdi.

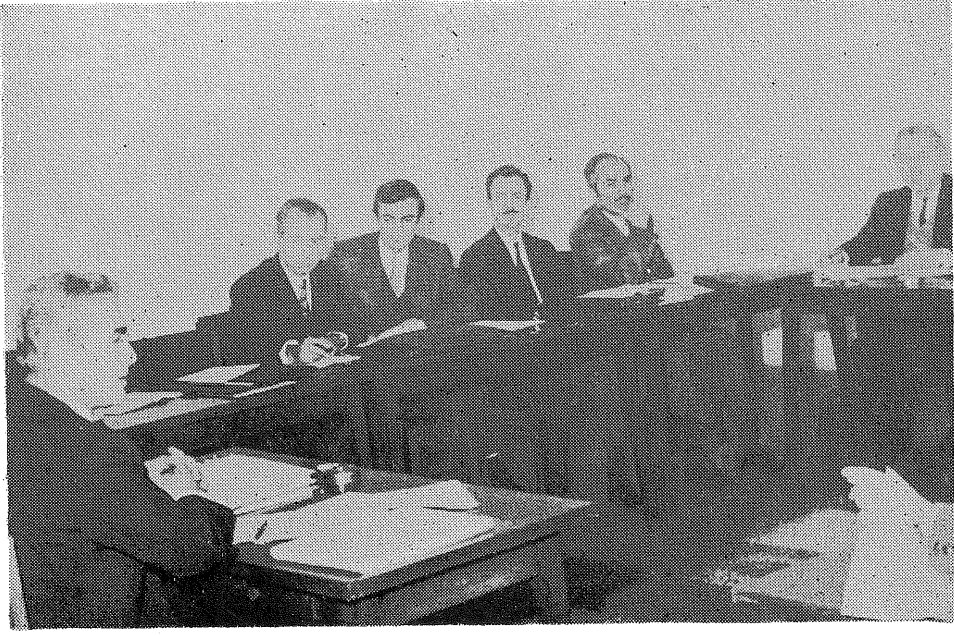
Cemâlettin ŞENOCAK :

Efendim, raporun okunuşu sırasında bir nokta dikkatime çarptı. Tarımsal Faaliyetleri veya Tarımsal konuları açıklarken, "Üretimden ürünün satışına kadar." diye bir ifade kullanılıyor. "Halbuki tarımsal faaliyetler içerisinde ürünün satışından" öteye "Ürünün tüketimi ile de ilgilimiz. Bu bakımdan tüketimi" de kapsayacak şekilde bir ifadenin düzeltilmesini doğru görmekteyim.

Başkan :

Teşekkür ederiz. Komisyon da bu görüşe katıldığını beyan ediyor.

Başka söz alan olmadığına göre, Komisyon Raporunu düzeltmeleri ile oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler, etmeyenler, oy birliği ile kabul edilmiştir.

TOHUMLUK, GÜBRE VE TARIMSAL KREDİLER KOMİSYONU
(Komisyon No: 5)

Başkan	: Vedat Bellik	Tarım Bakanlığı Plânlama ekonomik Araş. D. Bşk. Yrd.
Raportör	: Dr. A. Demirliçakmak	Buğday Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürü
"	: Kemal Bilgin	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürü
Üye	: Dr. Mesut Özuygur	Toprak Gübre Araştırma Enstitüsü Müdürü Ankara
"	: Nurettin Altinkaya	Bölge Çeşit Deneme Müdürü Ankara
"	: Bedri Günay	Tohumluk ve Sertifikasyon Enstitüsü Md. Ankara
"	: Mehmet Kiroğlu	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şb. Md. Ankara

- " : **Dr. Lütfü Yavuz** T.Ş.F. Şeker Enstitüsü Uzmanı Ankara
- " : **Dr. Nami Ülgen** Toprak Gübre Araştırma Enstitüsü Müdür Mv. Ankara
- " : **Vasfi Ocaklı** D.Ü. Çiftliği Genel Md. Muavini Ankara
- " : **Dr. Hasan Eroğlu** Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Ankara
- " : **Orhan Erdem** Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Ankara
- " : **Dr. İbrahim Genç** Ziraat Fakültesi Ankara
- " : **Yaşar İlhan Akdemir** Köy İşleri Bakanlığı Toprak İskân Genel Md. Daire Başkanı

BİTKİ ÜRETİMİNDE VERİMLİLİĞİ ARTTIRAN GİRDİLER KONULU 5A - 5B TEBLİĞLERİNE AİT 5 NOLU KOMİSYAN RAPORU

Tohumluk gübre ve tarımsal Krediler konulu komisyonumuz aşağıda imzaları bulunan üyelerin iştirakleri ile 9.12.1970 günü toplanmış raporörlüklere tohumluk ve gübre için Dr. Ahmet Demirliçakmak tarımsal krediler için Kemal Bilgini seçmiş ve aynı şahısların komisyon sözcülüğünü yapmaları kabul edilmiştir.

Çalışmalarımızda tohumluk ve gübre ile tarımsal krediler tebliğleri esas alınmış ve tümü üzerinde tartışma açılmıştır.

Komisyonumuz, genel olarak hazırlanmış olan tebliğleri konu ve muhteva bakımından tatmin edici nitelikte bulmuş ve yapılan çalışmalar hitamında aşağıdaki hususları tesbit etmiş ve raporun tanziminde tertip komitesince verilen esaslara sadık kalmıştır.

I — TOHURLUK :

A — Konunun Mahiyeti ve Önemi :

Türkiye ziraî üretimini arttırmak zorundadır. Halkımızın gıda ihtiyacını karşılayabilmek ve hatta bir ziraat memleketi olmamız dolayışı ile dış ticaret açığımızın kapatılabilmesi için daha çok ucuz, çeşitli ve kaliteli ziraî ürünler yetiştirip dış pazarlara sevketmemiz gerekmektedir.

Türkiye'nin artan tarımsal ürünler ihtiyacını karşılaması için baş vurulması gereken en önemli ve en müessir tedbir mevcut topraklarımızdan daha fazla verim sağlamaktır. Zira her yıl nüfusumuza katılan takriben 1 milyon insanı beslemek ve mevcut tarımsal nüfusumuzun gelir ve yaşama seviyesini yükseltmek ancak bu tedbirlerin alınması ile mümkündür. Zira yurdumuzda tarla arazisinin daha fazla genişlemesi mümkün değildir. Hatta plânda da ön görüldüğü gibi halen ekilmekte bulunan araziden bir kısmının diğer kültürlere aktarılması gerekmektedir. Bunun için mevcut tarımsal potansiyelin değerlendirilerek üretimin artırılması zorunlu bulunmaktadır. Bunun yolu da birim alan başına verimi arttırmaktır.

Birim alandan alınan verimin artması, zamanında ve uygun aletlerle yapılacak iyi toprak hazırlaması ile birlikte, yetiştirilecek bitkinin ihtiyacına uygun gübre verilmesi, yüksek vasıflı tohum kullanılması, hastalık, haşeret ve zararlı otlarla mücadele yapılması ve mümkün olduğu takdirde yeteri miktarda su vererek entansif tarımın geliştirilmesi ile mümkündür.

Demek oluyor ki birim alandan fazla ürün alabilmek için baş vurulacak çarelerden biri, verim kabiliyeti yüksek, iyi vasıflı tohumluk kullanmaktır. Topraklarımız ne derece verimli ve yetiştirme tekniğimiz ne kadar mükemmel olursa olsun "Herkes ektiğini biçer" atalar sözünde de açık olarak ifade edildiği gibi daha fazla ve standart bir mahsul elde etmek için toprağa iyi vasıflı yüksek verim kabiliyeti olan tohum atmak gerekir. İyi hazırlanmış bir tarlaya zamanında, muhitin iklim şartlarına uygun, yüksek verimli, yabancı maddelerden arı ve saf ve temiz bir tohumluk ekilirse alınacak mahsulün de miktar itibarı ile fazla ve üstün vasıflı olacağı herkesce bilinen bir hakikattir. Kaldı ki, yurdumuzda genel olarak tohumlukların ekildiği topraklar özlenen değerde olmadığı gibi, diğer kültürel tedbirler de tekniğin istediği şekilde yerine getirilmemektedir. Yalnız şunu da hatırdan çıkarmamak lâzımdır. İyi vasıflı yüksek verimli tohumluk teknolojinin icap ettirdiği şartlar tam olarak yerine getirilmesede dahi, yalnız başına mahsul verimini önemli bir derecede arttırmaktadır. Gerek memleketimizde gerekse yabancı memleketlerde yapılan denemeler aynı çevre şartlarında, yalnız fiziki olarak iyi vasıflı bir tohumun diğerlerinden % 12-15 oranında fazla ürün verdiğini göstermiştir. Tohumluk genetik değer bakımından da üstün olduğu takdirde tabiatı ile ürün artışı daha da fazla olacaktır.

Verimin artmasında önemli rol oynayan iyi vasıflı tohum yetiştirip çiftçilere intikal ettirdiğimizde mesela hububatta % 12-15 oranında bir artış kolaylıkla temin edilebilecektir. Bu oranın 15 milyon tonluk bir hububat rekoltesinde ifade ettiği mana en az 1,5 milyon ton mahsul demektir. Bu miktarı cari Ofis ortalama alım fiyatı ile değerlendirildiğinde milli gelire yılda 1 milyar liralık bir kazanç sağlanacağı görülür.

B — Halihazır Durum :

Ziraatı ileri memleketlerde tohumluk konusu ciddiyetle ele alınıp yıllarca evvel halledilmiş olmasına rağmen Türkiye'de yurt ölçüsünde bir tohumluk programına ancak plânlı kalkınma devresiyle başlanmıştır. 1940 yıllarında, yıllık tohumluk dağıtımı bir kaç yüz tonu aşmamış-

tır. Devlet Üretim Çiftliklerinin kuruluşu ile tohumluk dağıtımında bir gelişme kaydedilmiş ise de dağıtım daha ziyade 5254 sayılı kanun gereğince çiftçiye yardım şeklinde olmuştur.

Bugün Türkiye'nin hububat, sanayi bitkileri, çayır mera yem bitkileri v.s. yıllık tohumluk ihtiyacı 2 milyon ton kadardır. Bu miktarın 1,9 milyon tonu hububata ve bununda takriben 1,4 milyon tonu buğdaya aittir. Bundan dolayı tebliğde özellikle buğday tohumluğuna ilişkin sorunlar üzerinde durulmuştur.

Yurdumuzda üretilen hububat cinslerinin umumiyetle kendini döliyen bitkiler olması dolayısı ile tohumluklarının sertifikasyon sistemi-ne göre 5 senede bir yenilenmeleri esas alındığında (Tarım Bakanlığınca uygulanan tohumluk programları bu esas üzerine hazırlanmıştır.) Türkiye'nin yıllık tohumluk ihtiyacı 350-400 bin ton civarında bulunmaktadır.

Çiftçimiz gerekli tohumluğu, devlet eli ile dağıtılan iyi tohumluktan sağlar ise de bu iyi tohumluktan elde edilen ürünün ertesi yıl yeniden tohumluk olarak kullanılması oranı yurdumuzda % 10-15'i aşmadığı kabul edilmektedir. Bu bakımdan çiftçimiz daha çok kendi tohumluğunu kullanmaktadır. Çiftçimizin tohumluk olarak kullandığı kendi mahsulü ise umumiyetle gerek fiziki yönden ve gerekse genetik yapı itibariyle iyi tohumluk vasfına haiz değildir.

Yurdumuzda, her yıl ihtiyaç duyulan tohumluğun 1/5 ini sertifikalı veya kontrollü tohumlukla karşılamak, yıllık toplam hububat tohumluğunu 5 senede yenilemek gayesiyle Tarım Bakanlığı tarafından "Sertifikalı ve Kontrollü Tohumluk Programı" adı ile bir program her yıl yapılmakta ve uygulanmaktadır. 1963 yılında, Kalkınma Plânının Birinci 5 yıllık döneminde başlanılan bu programa göre sertifikalı ve kontrollü tohumluklar, Devlet Üretim Çiftlikleri ile bunların temin ettiği sözleşmeli çiftçiler tarafından yetiştirilmektedir.

Tohumluk yetiştirilmesi, 1963 yılında yürürlüğe giren 308 sayılı tohumlukların tescili, kontrolü ve sertifikasyonu hakkındaki kanun ve bu kanunla ilgili yönetmelikler gereğince yapılmaktadır. Söz konusu kanun gereğince, tohumluklar elit, orijinal, anaç ve sertifikalı olmak üzere dört kademeye ayrılmıştır. Elit ve orijinal kademeleri araştırmacıların nezreti altında araştırma müesseselerinde, anaç ve sertifikalı tohumluklar ise sertifikasyon teşkilâtının nezaret ve kontrolü altında DÜÇ ve sözleşmeli çiftçiler tarafından yetiştirilmektedir.

Tohumluklardan, sertifikalı ve kontrollu tohumluk programına girenler aşağıda 9 grupta toplanmıştır.

- 1 — Buğday, arpa, yulaf
- 2 — Melez mısır
- 3 — Çeltik
- 4 — Pamuk
- 5 — Ayçiçeği
- 6 — Şeker pancarı
- 7 — Patetes
- 8 — Susam, yarfıstığı, soya
- 9 — Yonca, korunga, fiğ ve çayır otları

Bunlardan birinci grubu teşkil eden buğday, arpa ve yulaf tohumluklarının üretim ve dağıtımını ile ilgili sertifikalı ve kontrollu tohumluk programının 1963-1969 yılları genel uygulama durumu Tablo: 1 de gösterilmiştir.

Diğer gruplara giren ürünlerin tohumluk programı hedefleri daha az miktarlar olduğundan burada ayrıca yer almamıştır.

T A B L O : 1

1963-1969 Yılları Sertifikalı ve Kontrollu Buğday-Arpa-Yulaf Tohumluk Programı ve Uygulaması (*)

Y ı l l a r	Buğday	Arpa	Yulaf	Toplam
1963 yılı				
Üretim ve Dağıtım Programı	75.000	4.950	50	80.000
Üretim uygulaması	75.993	4.587	90	84.670
Dağıtım uygulaması	57.829	4.804	90	62.723
1964 yılı				
Üretim ve Dağıtım Programı	110.250	15.000	200	125.450
Üretim uygulaması	54.904	5.719	—	60.623
Dağıtım uygulaması	57.183	4.736	—	61.919
1965 yılı				
Üretim ve Dağıtım Programı	139.500	20.000	500	160.000
Üretim uygulaması	97.038	10.163	135	107.336
Dağıtım uygulaması	76.305,5	6.941,5	3,2	82.250
1966 yılı				
Üretim ve Dağıtım Programı	126.500	20.000	500	147.000
Üretim uygulaması	106.927	12.951	—	119.878
Dağıtım uygulaması	126.310	15.437	10	141.757

1967 yılı

Üretim ve Dağıtım Programı	134.000	19.000	1.000	154.000
Üretim uygulaması	163.607	15.744	15	179.366
Dağıtım uygulaması	210.091	27.116	15	237.222

1968 yılı

Üretim ve Dağıtım Programı	291.000	30.000	1.000	322.000
Üretim uygulaması	165.249	15.681	—	180.930
Dağıtım uygulaması	160.249	15.681	—	175.930

1969 yılı

Üretim ve Dağıtım Programı	352.000	30.000	1.000	383.000
Üretim uygulaması	253.308	—	—	266.920
Dağıtım uygulaması	206.348	13.622	—	219.970

Kaynak: Tarım Bakanlığı sertifikalı ve kontrollü tohumluk programı (1963-1967)

(*) Fazla dağıtım T.M.O. yapılan tahsis ile karşılanmıştır.

C — Tohumluk Sorunları :

1 — Tohumluk üretimi ve dağıtımını plan ve programlarda, öngörülen hedefe ulaşamamıştır. Bazı yıllar (1963 - 1967) üretim hedefi gerçekleşmişse de dağıtım genellikle (1966-1967 yılları hariç) programda ön görülen hedefe erişememiştir. 1966 ve 1967 yıllarında da üretim dağıtım ihtiyacını karşılayamamıştır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere T.M.O. silolarından bazı yıllar oldukça fazla miktarlarda tohumluk hazırlanarak dağıtılmıştır.

Tohumluk alım ve dağıtımında finansman güçlükleri ile karşılaşmaktadır. Ayrıca tohumlukların çiftçinin kolaylıkla alabileceği dağıtım merkezlerinde ve zamanında hazır bulundurulamaması da dağıtımın gerçekleşmesine menfi tesir etmektedir.

Tablo: 1 de görüleceği gibi bazı seneler, programda öngörülen hedeften fazla gerçekleşmesine rağmen dağıtım ihtiyacını karşılayamamakta, bu ihtiyacın giderilmesi içinde T.M.O. den sıra malı buğday, tohumluk olarak hazırlanıp dağıtılmaktadır. Dağıtılan bu mahsulün tohumluk niteliği çiftçinin kendi tohumluğuna benzer belki ondan biraz daha iyicedir. Fakat hiçbir zaman bu mahsulün tohumluk olarak dağıtılmaması icap eder. Çünkü T.M.O. silolarından alınan mahsul saf bir tohumluk olmayacağı gibi, değişik yerlerden toplandığı için her türlü kontrolden uzak bulunduğu ve hatta bazı yıllar ilâçlanmadan da dağıtıldığından hastalıkların yayılmalarına sebep olabilirler.

2 — Dağıtılan tohumlukların tamamı ekilmemekte ve önemli bir kısmı müeyyide noksanlığı dolayısı ile yiyecek olarak kıymetlendirilmemektedir.

3 — Plân hedeflerine göre üretilen tohumlukların 5 senede bir değiştirilmesi ve dolayısı ile değişik çiftçilerin tohumluk alması gerekmekte ise de tohumluk talepleri genellikle her sene aynı çiftçiler tarafından yapılmaktadır. Bunların dışında kalanlar ilgisizlik, imkânsızlık ve organizasyon yetersizliği nedeni ile yeni tohumluklardan faydalanamamaktadır.

4 — Yurdumuzda toprak verimliliği ve çeşit özelliği dikkate alınmaksızın genellikle dekara atılan tohum miktarı normalinden fazladır. İyi bir tohum yatağı hazırlanması, ekimin sıravari (Kombine mibzerle) yapılması hem yurt çapında önemli bir tohum tasarrufu sağlayacak ve hem de verimi olumlu yönde etkileyecektir.

5 — Bölgelerin ekolojik şartlarına uygun çeşitlerin bulunması ve tefriki kesinlikle çözümlenememiştir.

6 — Bölge özelliklerine uygun çeşitlere ait tohumluklar yeteri miktarda ve zamanında yerinde bulundurulamamaktadır.

7 — Kendi üretiminden tohumluğunu sağlayan çiftçiler tohumluklarını gereği şekilde temizleyip ilâçlayamamaktadırlar.

8 — Her ne kadar yıllık programlar da tohumluk için gerekli plasman tefriki yapılmakta ise de bankanın nakit imkânları tohumluk kredilerinin zamanında ve yeteri miktarda karşılanmasını temin edememektedir.

9 — Tohumluk kredileri gerektiği şekilde bankaya geri gelmemektedir.

D — Çözüm Yolları ve Tavsiyeler :

1 — Daha önce de açıklandığı gibi arzu edilen miktarda tohumluğun değitilmemesinin esas sebeplerinden biri fiatın çiftçi alım gücüne göre yüksek bulunmasıdır. Gerçi diğer memleketlerde tohumlukların fiatları yurdumuzda uygulanan fiatlara nisbetle çok yüksektir. Hakikatte budur, tohumluk fiatlarının, tohumluk elde edilmesinde ciddi ve bilgili çalışmaların karşılığı olarak, yüksek olması icap eder. Fakat memleketimiz şartlarında ve bir başlangıç devresinde, çiftçimizi iyi vasıflı tohumluk kullanmağ teşvik ve alıştırma bakımından tohumluk fiatlarının asgari hadde tutulmasında büyük fayda vardır. En az 5 yıllık bir intikal devresi için tohumlukların mahsul fiatı üzerinden satılması ve aradaki yetiştirme manipulasyon masraflarının sübvansiyeye edilmesi zirai kalkınmamızda büyük rolü olacak faktörlerden biridir. Bu suretle çok mahdut geliri olan ekse-

ri çiftçilerimizin iyi vasıflı tohumluk kullanmağa alâka ve gayreti artacaktır.

2 — Tohumluk dağıtımında, üretim merkezlerinden ilçe seviyesine incek şekilde bir sistem geliştirilmelidir. İlçe ziraat teşkilâtına Toprak Mahsulleri Ofisi, Türkiye Zirai Donatım Kurumu, Ziraat Bankası gibi kuruluşlar yardımcı olmalı, depoları ve teşkilâtları ile dağıtım işini desteklemeli ve kolaylaştırmalıdır.

3 — Tohumluk programında ön görülen tohumlukların yetiştirilmesi daha ziyade tohumluk üretici çiftçilerin faaliyetleri ile sağlanabilecektir. Mahdut araziye sahip olan DÜÇ plânda derpiş edilen tohumlukların ancak muayyen bir miktarını yetiştirmektedir. Bu miktar gelecekte de aşağı yukarı aynı kalacaktır. Sözleşmeli üretici çiftçiler vasıtası ile tohumluk üretiminin devamlılığı garantili bulunmamaktadır. Fiat ve kredi politikası bu hususta önemli rol oynamaktadır. Bu bakımdan özel sektöre dayalı serbest tohum yetiştiriciliği teşvik edilmeli ve tohumluk kontrolü ve tevzii ile ilgili esaslar bir an evvel geliştirilmelidir.

4 — Tohumluk hakiki ihtiyaç sahibi çiftçiye verilmeli ve zamanında tekniğine uygun bir şekilde ekimi sağlanmalıdır. Halihazırda Tarım Bakanlığının elinde tohumluğun yemeklik olarak sarfedilmesini önleyecek kanuni bir müeyyide mevcut değildir, fakat dağıtılan tohumluğun çiftçi tarafından tarlaya ekiminin sağlanması için gerekli tedbirler bir an evvel alınmalıdır.

5 — Çeşitli bölgelere en iyi şekilde adapte olan yüksek verimli çeşitler ortaya konup bu çeşitlere ait iyi vasıflı tohumluk bölgesinde üretilip zamanında ve yeteri miktarda dağıtım merkezlerinde hazır bulundurulmalıdır.

6 — Ekimi yapılan tohumluğun tümünün selektörle ilâçlanmasını sağlayacak şekilde ilâç ve ekipman noksanlığı giderilmelidir.

7 — Tohumluk alım ve dağıtımında kredi ve finansman güçlüklerine meydan verilmemeli yeni kaynaklar bulunmalı ve programda gösterilen hedeflerin ihtiyaçları zamanında karşılanmalıdır.

8 — İyi vasıflı tohumluğun önemi, yayım teşkilâtı tarafından çiftçiye duyurulup benimsetilmelidir.

9 — Dağıtılan tohumluk kredilerinin geri dönmesi için T.M.O. ve benzeri kuruluşların çiftçi ile anlaşma yapmak suretile bir sistem geliştirilmesi araştırılmalıdır.

10 — Tohumluk programının uygulanmasında görev alan Genel Müdürlükler daire ve teşekküller arasında sıkı bir koordinasyon bulunmalı yetki ve sorumluluklar açıkça belirtilmelidir.

II — Gübre :

Burada ticaret gübreleri istihsal ekonomisi yönünden bir girdi olarak ele alınmıştır.

A — Konunun Mahiyeti ve Önemi :

Dünya'da nüfusun hızla artışı halihazır ve gelecekte gıda üretiminin de hızla arttırılmasını zorunlu kılmaktadır. Yurdumuzda yıllık nüfus artışı oranının % 2,5 - 3 gibi oldukça yüksek bir seviyede seyredişi Türkiye-yi gıda üretiminin arttırılması zorunluğu ile daha yakından ilgilendirmektedir.

Yurdumuz toprakları genellikle bitki besin maddelerince fakirdirler. Bunun sebepleri çeşitli yollarla topraktan uzaklaştırılan bitki besin maddelerinin uygun bir gübreleme ile toprağa yeniden iade edilmemesi, organik artıkların ve bu arada sap, saman ve hatta bitki köklerinin dahi topraktan uzaklaştırılmasıdır. Toprak varlığı için hayati önemi olan çiftlik gübresi genellikle tarlaya atılmayarak yakıt olarak kullanılmaktadır.

Bugün bütün insanlığın gayreti gıda artışını nüfus artışına paralel olarak yükseltmektir. Bunun için de islah ve teknolojik gelişme ile bilhasa gübre kullanılması bir ahenk içersinde yürütülmektedir. Son zamanlarda yüksek verimli çeşitlerin geliştirilmesi bu gayretin sonuçlarındandır. Unutulmaması icap eden gerçek yüksek verimin ancak toprağa yeteri miktarda besin maddesi ilâve edildiği takdirde elde edilebilmesidir.

B — Halihazır Durum :

Gübre tatbikatı yurdumuzda henüz gelişme safhasındadır. Toprak hazırlığı ve tohumun gömülmesinde henüz çoğunlukla karasapan kullanılmaktadır. Elle serpilmek sureti ile toprağa atılan tohum ve gübre tam gömülemediği gibi tohum yatağının dışındaki sahaya yayılmaktadır. Bu suretle gerek gübre kullanımında ve gerekse işçilikte büyük bir israfa sebep olunmaktadır. Bu bakımdan gübrelemenin zirai alet ve ekipman ile olan ilişkisi büyük bir önem kazanmaktadır.

Türkiyede kullanılan gübre miktarı, son yıllarda alınan tedbirler ve yürütülen başarılı bir yayım sonucu büyük bir artış göstermiştir.

Yurdumuzda gübre tüketimi 1952 yılında 42.000 tondur. Bu miktar 1958 yılına kadar hemen hemen aynı tempo ile devam etmiş 1959 dan sonra gerek yerli fabrikalarda imalatın artması ve gerekse gübre kullanılması ile ilgili tedbirlerin alınması sonucunda gübre tüketimi kayda değer bir artış göstererek 1966 da 1.026.000 tona ve 1969 yılında da 2.448.000 tona yükseltilmiştir. İlk zamanlarda sadece sulu ziraatle ve muayyen bitkilere verilen gübre bilâhare diğer mahsullere de verilmeğe başlanmış ve son 10 sene içerisinde oldukça fazla miktarda inkişaf görülmüştür. 1969 yılı tüketimi 1960 yılının aşağı yukarı 24 misli olmuştur.

Kısa zamanda önemli miktarda artan gübre tüketiminin verim üzerine müsbet bir tesiri bulunduğu şüphesizdir. Fakat bu gelişmeyi geniş alanlarda yapılan üretim üzerinde bariz bir şekilde görmek mümkün değildir. Yalnız buğday üretiminde (Tablo : 1) son yıllarda ekiliş sahasında cüzi bir artış olmasına rağmen dekara verimdeki artışın daha yüksek bulunduğu görülmektedir. Nitekim 1961-65 yılları ortalama ekim alanı, üretim ve dekara verim 100 kabul edilirse, 1966-1969 yıllarına ait ekim alanı 195, üretim 117 ve dekara verim 112 olmaktadır. Bundan da anlaşılacağı gibi, son dört yılda üretimde sağlanan % 17 lik bir artışın, % 5 i ekim alanı artışından, geri kalan % 12 si de verim artışından ileri gelmektedir.

T A B L O : 1

1965-69 Yılları Arasında Beşer Yıllık Buğday Ekiliş, Üretim ve Verim Ortalamaları

Yıllar	(Ekim Alanı) Mil. Hek.	Üretim Mil. Ton	Verim Kg (Dk)
1956—60	7,4	7,9	106,3
1961—65	7,8	8,4	107,4
1966—69	8,2	9,9	120,6

Gübre tüketiminde son senelerde görülen bu gelişme memnuniyet verici olmakla beraber asla kâfi değildir. Çünkü yurdumuzda kullanılan gübre miktarı muassır dünya devletleri ile mukayese edilmeyecek kadar azdır. (Tablo: 2)

T A B L O : 2**1966/68 Yılında Bazı Ülkelerde Pulluk Altı Arazide Kullanılan Bitki Besin Maddesi Miktarı (Kg/Hk)**

Ü l k e s i	G ü b r e n i n c i n s i		
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Hollanda	356,7	115,3	138,2
Belçika	169,5	163,7	193,4
Federal Almanya	108,2	96,4	131,1
İngiltere	101,6	58,7	60,9
Fransa	48,2	66,4	49,9
Bulgaristan	61,3	32,9	3,3
İsrail	61,5	26,4	11,4
İtalya	31,1	30,3	11,4
Yunanistan	37,7	26,3	3,9
Romanya	19,7	10,5	1,8
Türkiye	3,6	3,4	0,1
İran	2,6	1,3	0,2
Suriye	1,6	0,8	0,1

1970 yılında memleketimizde 477.456 tonu azotlu (% 21 N) ve 403.732 tonu (% 17 P₂O₅) fosforlu olmak üzere 881,188 ton ticaret gübresi üretilmiş olacaktır. Yerli üretimimiz 1971 yılında 1.091.771 tonu azotlu ve 1.618.625 tonu fosforlu olmak üzere 2.710.396 tona yükselecektir.

Türkiye'de azotlu ve fosforlu gübre fiyatları kararname ile tesbit edilmekte ve memleketin her tarafından tek fiyat sistemi uygulanmaktadır.

Sözü edilen bu gübrelerin ithalleri de kararnamelerle Zirai Donatım, Şeker Şirketi, Tarım Satış ve Tarım Kredi Kooperatifleri ve diğer bazı çiftçi kuruluşlarına verilmiştir.

Kompoze ve Potaslı gübrelerin ithalleri ise serbest olup Tarım Bakanlığının müsaadesine başlanmıştır.

C — Gübre Sorunları :

1 — Gübre fiyatları yüksektir.

2 — Her ne kadar Ziraat Bankasına gübre tedarik ve dağıtım için gerekli plasman ayrılmakta ise de nakit imkânlarının yetersizliği gübre tedarik ve dağıtımında duyulan kredi ihtiyacı zamanında ve yeterince karşılamaktan uzaktır.

3 — Gübre ithali ile ilgili transferler zamanında yapılamadığından ithaller gecikmekte ve dolayısı ile geç gelen gübreler stoklara intikal etmektedir.

4 — Yerli olarak imal edilen fosforlu gübrelerin fiziki vasıfları ve ambalajları bozuktur.

5 — Bir gübre kanunu olmaması dolayısı ile gübre vasıflarının kontrolü ve diğer hususlar yerine getirilememektedir.

6 — Mevcut imkânlar muvacehesinde gübre tavsiyeleri, toprak tahlillerine göre yapılamamaktadır.

7 — Gübre kredileri muhtelif sebeplerle bankaya geri dönmekte dolayısı ile banka imkânları kısıtlanmaktadır.

8 — Zirai işletmelerimizin genellikle küçük ve dağınık olması ve bir kısım işletmelerin de ortakçılık ve kiracılıkla işletilmiş olması gübre tüketimini olumsuz yönde etkilemektedir.

9 — Gübre imalinde kullanılan ham maddelerin memleket dahilinden temini için gereken gayret sarfedilmemektedir.

D — Çözüm Yolları ve Tavsiyeler :

1 — Araştırma müesseselerinde toprak verimliliği ile ilgili çalışmalar daha aktif ve koordine bir yol takip edilmeli elde edilecek sonuçlar en kısa zamanda çiftçiye intikal ettirilmelidir. Gübrenin önemi, gübreleme tekniğinin çiftçiye öğretilmesi hususunda gerekli yayım hizmetlerine hız verilmeli ve gübre kullanılması toprak tahlillerine göre tavsiye ve teşvik edilmelidir.

2 — Gerek dahilde üretilen ve gerekse ithal yolu ile hariçten temin edilen gübreler, bitki besin maddeleri miktarı bakımından zengin (Konstantre) ve memleket şartlarına uygun kompoze gübreler olmalıdır. Bu suretle ambalaj, nakliye ve depolama masraflarında tasarruf sağlanacak aynı zamanda bitki besin maddelerinin toprak bakımından fiksasyonu önemli derecede azalmış olduğundan gübreden daha fazla istifade imkânı hasıl olacaktır. Gübrelerin tok yerine daneli olması tatbikat sırasında akı-

cılığı temin etmek ve rüzgâr zayıyatını önlemek bakımından önem taşımaktadır.

3 — Gübreler halen çoğunlukla serpme suretiyle tarlaya atılmaktadır. Bu bilhassa fosforlu gübrenin tesir kabiliyetini azaltmakta ve takriben % 50 daha fazla kullanmak lâzım gelmektedir. Bu bakımdan gübrenin toprağa verilmesinde en uygun alet olan kombine mibzerin memleket şartlarına, çiftçinin satın alma gücüne göre ve bilhassa hayvanla çekilir tiplerinin geliştirilip çiftçi tarafından kullanılması teşvik edilmelidir.

4 — Ürün fiyatları ile gübre fiyatları arasında denge kurulmalı ve bu denge muhafaza edilmelidir. Gerekirse sübvansede edilerek gübrenin mümkün olduğu kadar ucuz fiyatlarla çiftçinin eline geçmesi sağlanmalıdır.

5 — Finansman ve kredi kaynaklarının, gübrenin tüketim artışına paralel olarak arttırılması için gerekli tedbirler alınmalı ve yeni kaynaklar bulunmalıdır.

6 — Artan talep karşısında mevcut üretimin dışındaki ihtiyaç için yapılacak ithalatın değeri milyonlara baliğ olmaktadır. Bu dövizin mümkün olan kısa bir gelecekte tasarrufu için yerli gübre saanyii bir an önce yurt içi gübre talebine cevap verecek şekilde geliştirilmelidir.

7 — Yerli olarak imal edilen fosforlu gübrenin fiziki vasıfları ve ambalajları kısa zamanda islah edilmelidir.

8 — Gübre ile ilgili mevzuatı kapsayan gübre kanunu çıkarılmalıdır.

9 — Çiftçiye verilen gübre kredilerinin geri dönmesini teminen Toprak Mahsulleri Ofisi ve benzeri kuruluşlarca müstahsille anlaşma yapmak suretiyle bir sistem geliştirilmesi ilgili kuruluşlarca etüd edilmelidir.

10 — Gübre imalinde kullanılan ham maddelerin memleket dahilinden temini için ilgili kuruluşlarca yapılan çalışmalara hız verilmelidir.

III — TARIMSAL KREDİLER

1 — Konunun Mahiyeti ve Önemi :

Memleketimiz ekonomisinin ana unsurlarını teşkil eden çeşitli tarım işletmelerinde, işletmelerin öz kaynakları olan üretim faktörleri arasında belirli ilişkiler kurulması gereklidir. Bu sayede modern tarım işletmeciliğinde diğer ekonomik faaliyetlerde olduğu gibi işletmelerin rasyonel bir şekilde çalışarak en fazla kârı elde etmesi, ancak mümkün olabilir.

Memleketimiz tarımında üretim unsurlarından olan azami sermaye ve iş gücünün en uygun bir şekilde kombine edilememesi üretimi aksi yönden etkilemektedir.

1965 yılında yapılan Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresinde bu konu Türkiye tarımında sermaye ve sorunları olarak ele alınmış, bölgesel zirai işletme aamlizlerine dayanan araştırmalardan küçük zirai işletmelerimizde arazi sermayesi ortalamasının % 50 nin üstünde ve buna karşılık para mevcudunun % 1, borç miktarının ise, toplam sermayeye nisbetle % 5 civarında olduğuna değinilmiştir.

Bununla beraber son yıllarda yapılan bölgesel araştırmalara göre, arazi sermayesinin İç Anadolu'da % 63 - 67, Ege Bölgesinde % 67 - 89 (Denizli ili işletmelerinde % 67 - 81) Doğu Anadolu Bölgesinde % 48 teşkil etmesi bu gerçeği ortaya koymaktadır.

Bu nedenle tarım sektöründe yatırımların yapılması ve sorunların çözümlenmesinde KREDİ başlıca bir vasıta olmaktadır.

Tarım işletmelerinin gelişmesinde ve üretimin arttırılmasında en önemli unsur olan nakit varlığından bilhassa küçük işletmelerin yoksun bulunması, tarımda alt yapı ve bünye islahı ile ilgili yatırımları yapma ve alet, makine, gübre, ilâç, tohumluk, damızlık gibi üretim vasıtaları satın alma yönünden bunları yetersiz durumda bırakmaktadır.

Bu yüzden çiftçilerimizin büyük bir ekseriyeti satın alma güçlerinin çok düşük olması dolayısı ile modern tarımsal gelişmelerinden haberdar olmalarına rağmen hala ecdattan kalma tarım usul ve adetlerini kullanmak zorunda kalmaktadırlar.

Bu yönü ile tarımsal kredi üretiminde direkt bir girdi değilse de gerekli girdilerin temininde önemli vasıtaadır.

Çiftçimizin tarımsal üretim faaliyetleri için gerekli girdilerin teminini ürünlerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi ve pazarlanması ve tarımımızda bünyesel reformların gerçekleştirilmesi, iyi bir kredi sistemini gerekli kılmaktadır.

Üretimi arttırıcı faktörlerin pratiğe intikal ettirilerek etkili ve daha yaygın bil hale getirilmesi genellikle çiftçilerimizin işletmelerinde yatırım yapma olanaklarının arttırılması ancak kredi ile mümkündür.

Bu sebeble komisyonumuz memleketimizdeki bu günkü tarımsal kredi uygulamasını kısaca eleştirmeyi faydalı görmüştür.

II — Hali Hazır Durum :

Hali hazır durumu iki bölümde incelemek mümkündür.

A — Organizasyon,

B — Kaynak ve plasmanlar,

A — ORGANİZASYON

Bilindiği üzere memleketimizde tarım sektörüne kredi sağlayan kuruluşları;

1 — Örgütlenmiş Tarım Kredi Kuruluşları,

2 — Örgütlenmemiş kredi kuruluşları,
şeklinde ayırma tabi tutmak mümkündür.

1 — Örgütlenmiş Tarım Kredi Kuruluşları :

Bu bölüme giren kuruluşların başında T.C. Ziraat Bankası ile onun denetim ve gözetimindeki T. Kredi Kooperatifleri, T. Satış Kooperatifleri gelmektedir.

Bir çok ülkelerde, tarım kredisi alanında geniş bir iş bölümü yapılarak farklı yapıdaki tarımsal kredilerin de başka başka kuruluşlar tarafından verildiği görülmektedir. Memleketimizde ise, bu görevi yapan merkezi, tarihi bir kuruluş .C. Ziraat Bankasıdır.

T.C. Ziraat Bankası dışında, zirai sektöre kredi açan başka devlet kuruluşları olmadığı gibi, özel sektör Tarım Kredi Müesseselerinin de sayısı ve iş hacmi sınırlıdır. Bunların başlıcaları Sümerbank, Şekerbank, Tütünçüler Bankası, Bağcılar Bankası, Ege Bank, Şeker Şirketi ve Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifleridir.

Özel Bankaların bu sahaya kredi vermekten çekinmelerinin nedenleri, Tarım sektörünün diğer sektörlerden farklı bir karakterde ve Tabiat şartlarına bağlı olması dolayısı ile risk ve ihtimalinin fazla oluşu ile fiat garantisi bulunmayışı olarak mütalâa edilebilir.

Bu yüzden belli başlı tek zirai finansman müessesesi olan T.C. Ziraat Bankası memleketimizin çok çeşitli ve büyük hacimdeki tarımsal kredi ihtiyacını karşılamaya imkân bulamamaktadır.

T.C. Ziraat Bankasının halen Zirai kredi ile uğraşan 650 şubesi bulunmaktadır. Bu şubeler kanalı ile üreticiye kısa vadeli krediler (çevirme ve sürüm satış kredileri) ve orta, uzun vadeli krediler (Donatma, verimlendirme ve yetiştirme, arazi edindirme tesis ve ziraat sanatları kredileri)

açılmaktadır. Bu krediler tarımsal, kredi alt sektörleri içinde en önemli yeri tutmaktadır.

Türkiye yüzeyindeki mevcut Tarım Kredi Kooperatif sayısı halen 2007 e ulaşmış olup, ortak sayısı 1.400.000 civarındadır. Türkiye'nin tarım işletmeleri mevcudu düşünüldüğünde kooperatiflerin istenilen ölçüde gelişmediği görülür. 2836 sayılı kanunla kurulmuş olan ve T.C. Ziraat Bankasının denetimi altında bulunan ve kooperatifler banka şubelerinin bulunmadığı veya seyrek bulunduğu yerlerin kısa vadeli kredi ihtiyaçlarının karşılanması yönünden büyük bir önem arzederler.

Bunun yanında memleketimizde 549 tarım satış kooperatifi, 25 birliği mevcut olup, 188 623 ortağı bulunmaktadır. 2834 sayılı kanunla kurulmuş olan ve Ticaret Bakanlığı ile Bankanın denetimi altında bulunan bu kooperatif ve Birliklere T.C. Ziraat Bankasında her sene önemli miktarda kredi açılmaktadır.

Bu kredilerin amacı, kooperatiflere dahil ortak mallarını ve piyasa fiyatlarını müstahsil lehine tutabilmek, çiftçinin mahsullerini işlemek, standardizasyon gibi muamelelere tabi tutup iç ve dış pazarlarda satışını sağlamak ve kooperatiflerin fabrika, depo gibi tesis ve gerekli makine ve diğer teçhizatını tamamlamaktır.

2 — Örgütlenmemiş Kredi Kuruluşları :

Dünyanın hiç bir yerinde ziraatle uğraşanlar tarımsal yenilikleri kendi imkân ve tasarrufları ve kendi işletmelerinde tatbik edememekte ancak hariçten, öz sermaye dışında, kredi kaynakları aramak zorunluluğunu duymaktadırlar. Bu amaçla ihtiyaçları olan krediyi ya örgütlenmiş zirai kredi veren kuruluşlardan (T.C. Ziraat Bankası, Kooperatifler gibi) veya hatta örgütlenmemiş herhangi bir kanun ve mevzuatı olmayan kişilerden temin etmektedir. Bu kanaldan temin olunan krediler, daha ziyade yüksek faizli işletme sahibine zararlı olan kredilerdir.

Çiftçimizin ne ölçüde bu tip kredi kullandığına ilişkin geniş çapta bir araştırma yapılmamıştır. Bölgesel mahiyette yapılan bir kaç araştırmanın neticeleri ise şöyledir:

1963 yılında, Devlet Plânlama Teşkilâtının Hatayın Altınözü ilçesine yaptığı "Ekonomik Kalkınmayı Önleyici Faktörleri" konulu anketin neticesine, anket bölgesinde kullanılan zirai kredilerin % 58 inin özel kaynaklardan ve % 42 sinin ise T.C. Ziraat Bankasından sağlandığı tesbit edilmiştir.

1963 yılında Ankara'nın Balâ ve Keskin ilçelerinde yapılan tarım işletmelerimizin borç durumuna ilişkin analizler neticesinde, borçların % 40'ının T.C. Ziraat Bankası ve Kooperatiflerden % 60'ının diğer kaynaklardan temin edildiği hesaplanmıştır.

1965 yılında Denizli ilinde yapılan Sosyo-Ekonomik Survey sonuçlarına göre ise, çiftçiler tarafından kullanılan kredinin % 55'nin T.C. Ziraat Bankası ve Kooperatiflerden % 45'inin özel kaynaklardan sağlandığı tesbit edilmiştir.

Tarım işletmelerimizce, örgütlenmemiş kredi müesseselerinden temin edilen miktar hesaplanamamakta ve hatta bu konuda yapılan B. Millet Meclisi araştırmalarının sonucu da bilinmemektedir.

Örgütlenmemiş kredi piyasasında faiz ve vadeler ise büyük çeşitlilik göstermektedirler.

B — KAYNAK VE PLASMANLAR :

Memleketimizin tarımsal kredi ihtiyacının kesin olarak tesbiti konusunda araştırmalara dayalı etraflı bir çalışma yapılmamış zaman zaman çiftçilerimizin kendi öz kaynaklarından karşılamıyacakları başlıca girdilerin tedarikinde ihtiyaç duyulacak krediler global olarak tesbit edilmiştir.

Tarım sektörünün ihtiyacı olan gerçek tarım kredisinin T.C. Ziraat Bankasınca karşılanabilmesi her şeyden önce bu kuruluşun öz kaynak olanaklarının arttırılması ile mümkün olabilir.

T.C. Ziraat Bankasının kaynaklarını,

1 — Öz Kaynaklar,

2 — Yabancı Kaynaklar

Şeklinde incelemek mümkündür.

1 — Öz Kaynaklar :

İsminden anlaşılacağı üzere T.C. Ziraat Bankasına muhtelif kanunlarla verilmiş sermaye, ihtiyat ve karşılıklarla kârlardan ibarettir.

2 — Yabancı Kaynaklar :

Tahviller, muhtelif fonlarla mevduat (vadeli, vadesiz) alacaklı cari hesaplar ile Merkez Bankası Reeskont ve avans imkânları v.s. den ibaret

olup, bu yabancı kaynaklar banka mali bünyesinin ortalama 90,3 gibi önemli bir unsurunu teşkil etmektedir.

Bu duruma göre Bankanın kendi öz kaynaklarının miktar ve nisbet itibarı ile pek az ve kifayetsiz olduğu ve bu nedenle orta ve uzun vadeli zirai yatırım kredilerine imkân ayıramadığı bir gerçektir.

Merkez Bankasının risk santralizasyondan derlenen bilgilere göre 1968 yılında Tarım sektörü, toplam banka kredilerinden % 26,7 oranında yararlanmıştıdır.

Yukarıdaki plasmanların yıllık seyri takip edildiğinde, bankanın kredi artışına yöneltebildiği imkânlar yaklaşık olarak 1,5 milyar lira civarında olup, bu miktarın en son rakamlara göre % 85 zirai kredilere, % 15 i resmî ve ticarî kredileri tahsis edildiği görülmektedir.

III — PROBLEMLER :

Bundan önceki bölümlerde değinildiği üzere örgütlenmiş tarımsal kredi kuruluşlarından olan T.C. Ziraat Bankası kuruluş kanununda küçük çiftçinin ihtiyaçlarının öncelikle karşılanması ön görülmüş bulunmaktadır.

Memleketimizde zirai kredinin tedarik, tevzii ve kontrolü ve geri ödenmesi konularında sayılabilecek bir çok dar boğazlar mevcuttur. Bunlar arasında en önemli konular aşağıda gösterilmiştir.

1 — Özellikle küçük işletmelere yönelmiş az miktardaki 500-750 TL. gibi kredilerin işletmelerin zirai amaçları dışında kullanıldığı görülmekte ve üretime gitmeyen bu yetersiz ve kontrolsüz krediler tekrar banka ve kooperatiflere geri ödenemedikleri için Banka Kaynaklarının dondurulmasına sebep olmakta, faizlerin de eklenmesi sureti ile her yıl artan bir nisbetle bu kredilerin kullandırılması geri ödemeyi olumsuz yönde etkilemektedir.

2 — Bankanın tarım sektörüne ayırdığı plasman ve çiftçilere açılan krediler yetersizdir.

3 — Açılan krediler (yatırım) her ne kadar tip projelere dayandırılıyorsa da bu tip proje, işletme plânı olma niteliğinde bulunmadığı gibi kontrolü da yapılmamaktadır. Bu sebeple, krediler ziraat dışı konularda kullanılmaktadır.

4 — Tarım işletmelerinin alt yapı hizmetlerini gerçekleştirecek orta

ve uzun vadeli yatırım kredilerinin oranı, kısa vadeli kredilere nazaran düşüktür.

5 — Kalkınma plân ve programlarında tarımsal krediler için ön görülen tedbirler uygulanmamaktadır.

6 — T.C. Ziraat Bankasınca piyasa fiatı üzerinden verilen aynî tohumluk ve gübre gibi girdilerin bir kısım işletmelerde kullanılmayarak çok daha ucuz fiatlarla elden çıkarılması, satılması, çiftçilerin ödeme gücünü azaltmaktadır.

7 — Bankanın kaynak yetersizliği, tarım sektörünün gerçek tarımsal kredi ihtiyacını karşılayamamakta ve dolayısı ile uygulanacak tarım politikasını da etkilemektedir.

8 — Çiftçilere açılan krediler için zaman alıcı ve kredi maliyetini yükselten formaliteler mevcuttur.

9 — Kredi kuruluşlarınca çiftçilerden istenilen teminatlarla ilgili hususlar karışık ve zorluk çıkarıcı niteliktedir.

10 — Tarımsal kredilerin tevzii ve kontrolü ile plasmanların tesbit ve tefrikinde genel olarak Tarım Bakanlığının kanuni bir yetkisi bulunmadığı gibi plasman tahsisleri, şubelerin faaliyet alanlarının zirai potansiyeline göre yapılmamaktadır.

11 — Ziraat Bankası kredi karşılığı ipotek edilen toprağa, toprağın verimlilik derecesine göre değişen bir barem sistemi uygulamaktadır. Bu barem, bölgelere göre değişmektedir. Barem değerleri, toprağın gerçek alım ve satım değeri ile karşılaştırılmayacak derecede düşüktür. Bu da üretimi arttırmak için ciddi olarak toprağa yatırım yapmak isteyen işletmelerin yeterli miktarda kredi almasını engellemektedir.

12 — Türkiye’de kadastro işlemlerinin tamamlanmamış olması da kredileme sistemini olumsuz yönde etkilemektedir. Bir çok işletme, sahibi olduğu toprağı tapusuzluk nedeni ile ipotek etme olanağını bulamamakta ve bunun sonucu olarak da kredi alamamak durumunda kalmaktadır.

13 — Büyük bir çiftçi kitlesinin kredi alamaması veya yetersiz miktarlarda alması ve kredi dağıtımındaki dengesizlik, yüksek faizli kredi veren müesseselerin doğmasına ve yaşamasına sebep olmaktadır. Bazı hallerde ise T.C. Ziraat Bankasınca büyük işletmelere açılan krediler küçük işletmeler için yeni bir kredi kaynağına yaramaktadır.

Genellikle üreticiler Ziraat Bankasından ihtiyacı olan krediyi alamayınca arazisini yüksek faizle ipotek etmek sureti ile başka kaynaklardan kredi bulmakta, borcunu ödeyemediği takdirde toprağı ya tefeci veya onun yardımıyla toprak alma gücüne sahip büyük işletmelere satmaktadır.

14 — Faiz hadlerinin yüksek olması neticesinde, tarım ürünlerinin maliyeti artmakta, dış memleketlerde pazar bulma ve ihracat imkânı azalmaktadır. Bunun yanında üreticinin kredi kullanması için, kredi kullanma neticesinde elde edilen gelir farkından faiz masrafının çıkmasından sonra tatminkâr bir gelirin üreticiye kalması gerekir. Faiz hadlerinin yüksekliği bunu imkânsız kılmakta ve ayrıca kredi kullanımında riski arttırmaktadır.

15 — T.C. Ziraat Bankasına kanunen her yıl bütçeye konmak suretiyle yapılması gereken sermaye yardımları yerine getirilmediği için banka kaynakları yetersiz kalmaktadır.

IV — Çözüm Yolları :

Problemler bölümünde de değinilen ve memleketimiz Tarımsal Kredi uygulamasının dar boğazlarının çözümlenmesi ile ilgili hususlar aşağıda gösterilmiştir:

1 — T.C. Ziraat Bankasının her yıl hazırladığı Plasman ve yıllık çalışma programlarında kaynaklara göre tarım sektöründe tefrik ve tahsis edebildiği plasmanlar yetersizdir. Global olarak Türkiye nin senelik olarak zirai kredi ihtiyacı 30 milyar olarak hesaplanmaktadır.

Bugünkü durumda taahhüt edilen sermayesi 1,5 milyar ve ödenmiş sermayesi 1 milyar olan T.C. Ziraat Bankasının taahhüt edilen sermayesi 10 milyara çıkarılmalıdır.

2 — Devlet, Banka Kanununda yazılı taahhütlerini banka sermayesine mahsuben zamanında ve def'aten ödemelidir.

3 — Tarım Satış Kooperatiflerine Banka kaynakları dışında temin edilecek bir fondan destekleme mübayaaları yapma imkânları sağlanmalıdır.

4 — Zirai reeskont Kaynakları genişletilip faiz nisbetleri düşürülmelidir.

5 — Diğer Ticaret Bankalarının mevduatlarının belirli bir nisbetleri zirai sektörde kullanılmak üzere Ziraat Bankası emrine tahsis edilmelidir.

6 — Kısa vadeli kredilerin tamamının Tarım Kredi Kooperatifleri kanalı ile projeye dayanan yatırım kredilerinin ise T.C. Ziraat Bankasıyla Kontrollü olarak kullanılmasını sağlanmalıdır.

7 — Çeşitli Bakanlık ve Kuruluşlarca zirai sektöre ayrılmış bulunan imkânların birleştirilerek tek elden daha etkili bir şekilde kullanılmasını yolları araştırılmalıdır.

8 — Çiftçilerin alacakları çeşitli kredilerin geri ödenmesi de kredi kuruluşlarının kaynak seyyaliyeti yönünden önemli bir hususdur. Bu bakımdan fevkalâde zaruri haller dışında gerek borçların ertelenmesi ve taksidde bağlanması yoluna gidilmemelidir.

Banka kuruluş kanununda gerekli değişiklik yapılarak tecil işlemleri Tarım Bakanlığı ve Ziraat Bankası kararına göre yürütülmelidir.

9 — Son yıllarda T.C. Ziraat Bankası ile Tarım Bakanlığı arasındaki olumlu işbirliği daha da arttırılmalıdır.

10 — Tapu kayıtları ataları üzerinde bulunan çiftçilerimizin kredi alabilmek imkânlarına kavuşturulması için kendi adlarına tescil edilmesi teşvik olunmalıdır.

11 — Her türlü zirai plasmanlar imkân ölçüsünde bölgelerin zirai potansiyellerine göre tahsis olunmalıdır.

12 — Bizzat çiftçilikle iştigal etmiyen kimselere Tarım Kredisi verilmemelidir.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Çok muhterem meslekdaşlarım, şimdi "Bitki Üretiminde Verimliliği arttıran Girdiler" bölümünde yer alan "Tohumluk, Gübre" ve "Tarımsal Krediler" Tebliğlerini inceleyen 5 numaralı komisyonun raporunu okutacağım.

Bunu takiben Raportör Ahmet Demirliçakmak ve Kemal Bilgin komisyon raporlarını okuduktan sonra başkan söz alarak:

Tarımsal mekanizasyon ve Tarımsal İlâçlar Komisyonlarına ait raporların da sıra ile Doç. Dr. Baha Galip Tunalıgil ve Cevdet Sevimtuna tarafından okunmak suretiyle "Bitki Üretiminde Verimliliği Arttıran Girdiler" bölümünün müzakereye sunacağını açıkladı.

Böylece Komisyon raporları okunarak Genel Kurula sunulduktan sonra,

Başkan :

Müzakereyi açarak ilk sözü Turgut Dündar'a verdi.

Turgut DÜNDAR :

Sayın Başkan, Kongremizin Sayın Üyeleri,

Türkiye'nin Tarımsal Üretim artışında problem olarak karşımıza çıkan mühim konulardan birisi de hepinizin bildiği gibi tohumluk konusudur. Tohumluk konusunda Türkiye'nin geçirdiği aşamayı burada yeniden izah etmenin yeri yok. Ancak Türkiye'nin bugüne kadar geçirdiği safhada tohumluğun yanlış kullanılmasının veya tohumluk tevziinde alınan bazı tedbirlerin memleket şartlarına uygun olmadığını hepimiz gördük. Bundan ne demek istediğimi dinleyenlerden bazıları anlamışlardır. Ben şunu demek istiyordum, tohumluk konusunda mutlak olarak Türkiye'nin kendi araştırma müesseselerinin elinden geçen tohumun çiftçiye dağıtılmasında büyük fayda ve yarar vardır. Onun dışında palyatif tedbirlerle dışardan getirilip Türkiye'de denenip araştırma yapılmadan köylüye dağıtılan tohumluğun neticesini hepimiz gördük. ,ve tatbikatıda ortadadır. Bu bir. İkincisi: Türkiye'de tabii afetlerden zarar gören çiftçilere tohumluk dağıtımını sağlayan 5254 sayılı bir kanun var. Bu kanunun yanlış ve bir çok aksayan noktaları da ortadadır. Arzu ederdim ki komisyon 5254 sayılı kanunun değiştirilmesi için baskı yapılması veyahut Tarım Bakan-

liğına bir görev verilmesini de bu rapora dercetmeleri idi. Bu iki hususun rapora iliştirilmesini teklif ediyorum. Teşekkür ederim.

Başkan :

Teşekkür ederiz. Arkadaşımın bu teklifini yazılı olarak sunmasını rica ediyorum dedikten sonra komisyon raportörüne söz verdi.

Dr. Ahmet DEMİRLİÇAKMAK :

Efendim arkadaşımızın mevzu bahis ettiği, ithal yolu ile büyük miktarda tohumlukların memleket içerisine getirilip dağıtılmaması konusudur. Raporumuzda buna yer vermedik. Tohumluk sorunlarını el almış bulunuyoruz. Dışardan tohumluk getirilmesi tohumluk yetiştirilmesi ve çeşit ısláhu bazı işlemleri gerektirmektedir. şayet memleketimiz bölge ve iklim şartlarına uygun çeşit ve buna ait tohumluk yok ise ve dışarda ıslah edilmiş çeşitlerde memleketimizin ekolojik şartlarına uygunluğu tesbit edilmiş ve uyuyor ise bu çeşit memlekete tohumluk olarak getirilebilir; bunun ne kadar miktarda getirilip getirilmeyectđi bu teknik komitenin değil daha ziyade idari makamların vazifesi olmaktadır.

Arkadaşımızın, ikinci sorusu 5254 sayılı kanuna aittir. Raporumuzda, 5254 sayılı kanun diye açıkça zikredilmiştir. Buna ait hüküm mevcuttur ve Tarım Bakanlığının elindeki tohumlukların yenmemesi için kanunî müeyyidenin mevcut olmadığından bahsedilmiştir. Bugünkü problemlerin bir an evvel çözümlenmesi temenni edilmiştir. Ve arada 5254 sayılı kanunun yeniden gözden geçirilmesi ve bazı müeyyidlerin konulması komisyonumuzca kabul edilmiştir. Bilgilerinize sunarım.

Başkan :

Teşekkür ederiz. Arkadaşımız da tatmin olmuşlardır. Bu konuda başka söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Olmadığına göre bölüm bölüm oya arz etmek istiyorum.

Tohumluk ve Gübre ile ilgili raporu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler, Etmeyenler, ittifakla kabul edilmiştir.

Tarımsal Kredilerle ilgili raporlar üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız var mıdır. Olmadığına göre komisyon raporunu aynen oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler, etmeyenler, ittifakla kabul edilmiştir.

Tarımsal ilâçlara ait rapor üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız var mıdır olmadığına bu raporu da oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler, Etmeyenler, ittifakla kabul edilmiştir.

TARIMSAL İLÂÇLAR KOMİSYONU
(Komisyon No: 6)

Başkan	: İsmail Şentürk	Ziraî Mücadele ve Karantina Genel Müdürlüğü Şb. Md.
Raportör	: Cevdet Sevimtuna	“ “ “ “
Üye	: Saffet Öztürk	Ziraî Mücadele Enstitüsü Ankara
„	: Talip Öden	Ziraî Mücadele ve Aletleri Enstitüsü Md. Ankara
„	: Dr. Mehmet Göbelez	T. Ş. F. Şeker Enstitüsü uzmanı Ankara
„	: Dr. Mediha Özkan	Ziraî Mücadele Enstitüsü Ankara
„	: Rıza Leventoğlu	Ziraî Mücadele Enstitüsü Müdürü Ankara

**BİTKİ ÜRETİMİNDE VERİMLİLİĞİ ARTTIRAN
GİRDİLER KONULU 5C TEBLİĞİNE AİT 6 NO. LU
TARIMSAL İLÂÇLAR KOMİSYONU RAPORU**

Komisyonumuz, Tarımsal İlâçlar ve bu konuda hazırlanmış bulunan tebliği inceleyerek anahatları itibariyle I — Konunun mahiyeti ve önemi II — halihazır durum III — Çözüm yolları olarak tebliğde verilen bilgilere ve ileri sürülen görüş ve tavsiyelere katılmıştır. Ancak sorumluları çözüm yolları ve tavsiyeler olarak aşağıda belirtilen hususlarında dikkate alınmasını uygun bulmuştur.

1 — Türkiye'nin istikbaldeki tarımsal ilâç ihtiyacı başlığı altında yıllar itibariyle verilen ilâç miktarları halen bilinen bitki koruma metod ve ilâç tiplerine göre verilmiştir. Gelecekte hastalık ve zararlılar ve bitki koruma ilâçları alanında meydana gelecek gelişmelere göre bu miktarların değişebileceğini gözönünde tutulması gereklidir.

2 — Tebliğ'de sorunları çözüm yolları ve tavsiyeler kısmındaki:

a) Halen Türkiye'nin yeterli görülen ilâç imâl tesislerine yeni ilâvelerin lüzumsuzluğu hakkındaki görüş istikbâlde vâki olacak yeni teknolojik gelişmelerin zaruri kılacağı ilâve veya değişimleri önliyecek mahiyette kabul edilmemelidir.

b) Halen imâl edilen Göztaş 1980 yılında memleket ihtiyacının % 50 sini karşılayacak durumda görülmüştür. Tebliğde ihtiyacı tam karşılamak için öngörülen 3.000 tonluk yeni tesis ilâvesine gidilmeden önce Göztaşının yan ürün olarak istihsalini yapabilecek kuruluşların istenilen evsafta Göztaş imâli etüdlerinde bulunmaları uygun olacaktır.

c) Türkiye'nin kükürt rezervelerinin günden güne azaldığı ilgililerce beyan edilmektedir. Tarımda genel olarak sarf edilen kükürt'ün büyük bir kısmı halen toz olarak kullanılmaktadır. Bu bakımdan kükürt sarfiyatını asgari hadde indirebilmek amacı ile Etibankca istihsal edilen toz kükürdün fiziki vasıflarının ıslahı yanında aynı işi gören ıslanabilir toz kükürt imaline gidilmesi teşvik edilmeli ve memleketimizde yeni kükürt yataklarının bulunması için etüdlere başlanmalıdır.

d) 6. cı maddede memleketimizde imâlleri uygun görülen aktif maddeler meyanında zikredilen teknik Zineb maddesi yanında diğer thiocarbamate teknik maddelerinin de imâllerinin dikkate alınması uygun olacaktır.

e) Tarımsal ilâçların parakende satışlarının daha iyi disipline edilmesi için tarım eczaneleri açılması hususu gerçekleştirilmelidir.

TARTIŖMALAR VE KONGRE KARARI :

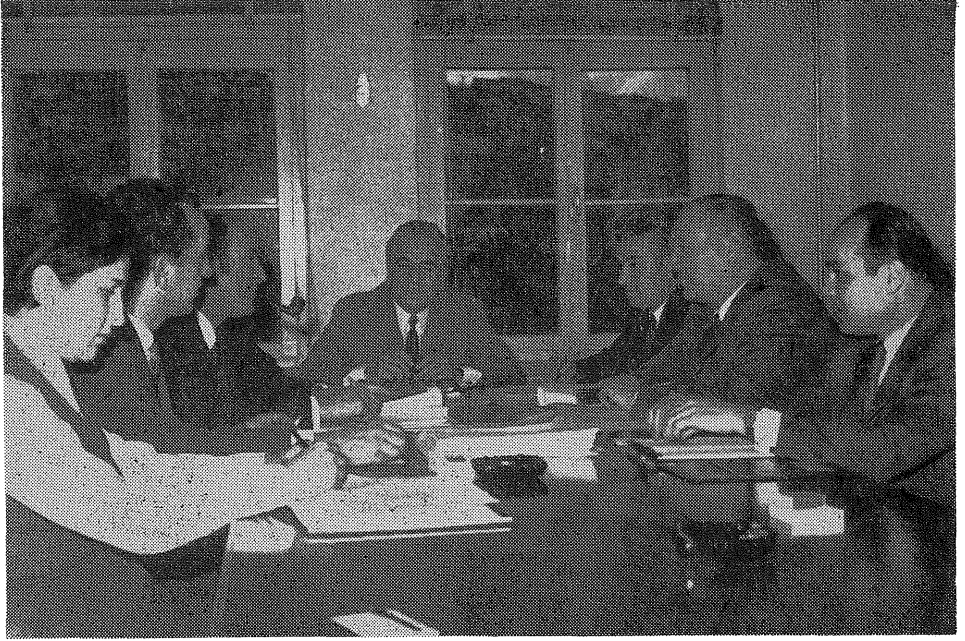
BaŖkanı

6 Nolu Komisyonun hazırladığı Tarımsal ilâçlar konulu raporu okutmuş bulunuyorum.

Bu konuda söz almak isteyen meslekdaŖımız var mıdır. olmadığına göre adıgeçen raporun tümünü oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler, etmeyenler ittifakla kabul edilmiştir.

TeŖekkür ederim.

TARIMSAL MEKANİZASYON KOMİSYONU
(Komisyon No : 7)

Başkan	: Prof. Dr. Rasim Doğuş	Ziraat Fakültesi Ankara
Raportör	: Doç. Dr. Baha Galip TUNALIGİL	Ziraat Fakültesi Ankara
Üye	: Prof. Dr. Emin Mutaf	Ziraat Fakültesi İzmir
„	: Nuri Gürkan	Trım Bakanlığı Zi. İş. Genel Md. Makine Şubesi Md. Ankara
„	: Yılmaz Eren	Tarım Bakanlığı Merkez Tamir- hane ve yedek parça deposu Md. Ankara
„	: Turhan Kutluca	D. Ü. Çiftlikleri Genel Müdürlü- ğü Uzman Müşaviri Ankara
„	: Yurdagül Teceren	T.B. Merkez Tamirhane ve ye- dek parça deposu Müdürlüğün- de

BİTKİ ÜRETİMİNDE VERİMLİLİĞİ ARTTIRAN GİRDİLER KONULU 5D TEBLİĞİNE AİT 7 NO. LU TARIMSAL MEKANİZASYON KOMİSYONU RAPORU

1 — KONUNUN MAHİYETİ VE ÖNEMİ

Günümüzde geri kalmış ülkeler arasında, bulunan memleketimiz, ekonomik perspektif içinde ilkel tarım düzeyindedir. Gelişmesi ve çağdaş uygarlık düzeyine aşama yapması herşeyden önce bu ilkel tarım düzeyinden sıyrılarak ileri tarım düzeyine ve bunun paraleli olan endüstri düzeyine atlayıcı hamle ve eylemlerine bağlıdır. Bu bakımdan Türkiye herşeyden önce kendi kendine yeterli bir ekonominin olanaklarını sağlamak, gelişimini öz gücüne dayandırarak hızlandırmak zorundadır. İlkel tarıma düzeyinden sıyrılmanın ilk şartı birim alandan elde olunan üretimi nitelik ve nicelik yönünden arttırmak tarım sektöründen milli gelire olan aktarmayı yükseltmektir.

Memleketimizin gelişmiş ülkelere ham madde kaynağı ve pazar olma durumundan sıyrılması, tarımsal gücünün yükseltilmesine ve bu gücü en prodüktif bir şekilde kullanarak aşama yapmasına bağlıdır. Günümüz bilim dünyası bu aşamanın yollarını çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Tarımsal gücü arttırıcı en önemli öğelerden biri tarımsal, mekanizasyondur. Türkiye tarımı ile çoğunlukla bir fasit daire içinde bulunmaktadır. Köy kesimindeki insan gücü ve tarımda kullanılan iş hayvanlarının iyi beslenmeme yüzünden iş verimleri düşüktür. Bu bakımdan tarımsal üretimin sadece insan ve hayvan gücü ile arttırılması olumsuzdur. Dolayısıyla insan ve hayvanların beslenme rejimleri geliştirilememekte modern üretim araçlarının kullanılmasında ise maddi güçlüklerle karşılaşmaktadır. Üretim araçları değişmedikçe, insan ve hayvanların daha iyi beslenmesine, iş verimlerinin arttırılmasına ve giderek tarım kesiminde hayat standardını yükseltecek üretim artışına etkili olunamamaktadır. Fazla üretim artışı ve üretim fazlalığı gerektiğince değerlendirme hasarımadıkça da köy kesimiiin kalkınmasına imkân bulunamaz.

O halde memleketimizin ilkel tarım düzeyinden sıyrılışının bir ana şartı da tarımsal mekanizasyondur. Tarımsal mekanizasyon tarım işletmelerinde geri bir teknikle çalışmaya sebep olan vasıtalar yerine geliştirilmiş alet-makina ve tesislerin ileri metodlarla kllanılması şeklinde ta-

nımlandığına göre, yurdumuzda ilerilik ifade eden bu tatbikatın realizasyonu ileri tarım düzeyine geçişin bir hamlesi olacaktır. Ekilen tarla arazimizin maksimum sınırına çıkarıldığı yurdumuzda mekanizasyon ve onun üretken tatbikatiyle sağlanacak faydaları şu şekilde sıralayabiliriz.

- 1 — Tarımsal nüfusu azaltmak, işçi eksikliğini gidermek için insan gücünden tasarruf etmek,
- 2 — Zamandan tasarruf sağlamak ve iş süresini kısaltmak.
- 3 — Tarımsal işleri zamanında yapmak ve bu işlemlerde garanti sağlamak.
- 4 — Tarımda üretkenliğe artışı sağlamak,
- 5 — Tarım işlerini kolaylaştırmak kaliteli, standart iş ve verim sağlamak,
- 6 — İş alanlarında genişleme ve modernleşme sağlamak,
- 7 — Üretim maliyetini düşürmek,
- 8 — Tarım ve endüstri arasındaki ilişkileri geliştirmek ve denge kurmak,
- 9 — Tarımsal arazinin değerini arttırmak,

Bu gibi amaçların sağlanması mekanizasyonu gerektiği anlamda ekonomik sınırı içerisinde gerçekleştirilmesiyle olur. İşletme bünyesine uymayan, maliyeti düşürmeyen, verimi artırmayan yanlış bir mekanizasyon, zararlar yaratır.

2 — HALİHAZIR DURUM

2.1. Mekanizasyon :

Türkiye tarımında hâlâ karasaban, kağrı, düven, orak tırpan gibi birçok ülkenin terkettiği ilkel araçlar büyük yer tutmaktadır. Bugün memleketimizde çeşitli tarım kesimlerinde bütünsel bir mekanizasyon gerçekleştirilememiştir. Bir tarım kesiminde gerekli kıldığı makinalaşma çok yönlü olarak ele alınmamaktadır. Örneğin traktör edinen bir işletme bünyesinde yapılan tarımsal işletmelerin gerektirdiği alet-makina serisi yerleştirilmemektedir. Memleketimizde çoğunlukta olan küçük aile işletmelerinin kullandığı yetersiz hayvan gücü ve ilkel tarım makinaları,

iş prodüktivitesinde düşüklük yaratmaktadır. Araştırmalar yurdumuzda mekanizasyon seviyesinin düşük derecede olduğunu ortaya koymaktadır. Memleketimizde 24.731.000 ha. tarla arazisinin % 70.76 sı hayvan gücüyle, % 29.24 de traktör gücüyle işlenmektedir. Bu durum hayvan gücüyle kullanılan tarım araçlarının genellikle olduğunu ve verim-prodüktivite düşüklüğünün ana nedenlerinden birini ortaya koymaktadır. Günümüze kadar yapılan tarımsal mekanizasyon aşamalarında alet-makina seçimi, satın alma esasları, kullanma esasları rasyonel bir şekilde uygulanmamıştır.

2.2. Yerli İmalât :

Başta Türkiye Ziraî Donatım Kurumu Adapazarı Ziraat Aletleri Fabrikası ve M. K. Endüstrisinin bazı atelyeleri olmak üzere memleketimizin birçok yerinde özel sektörçe'de çeşitli tarım - makinaları imal edilmekte ve bölgesel ihtiyaçları kısmen karşılamaktadır. Ancak tarım aletleri imalathanelerinin büyük bir kısmı, küçük işletmeler şeklinde olduklarından, bölgesel ve mevsimlik ihtiyaçlara göre imalât yapabilmektedirler. Kuruluşlar çoğunlukla imalâtlarına bir yön verememişlerdir. İmalâtlarının dayanağı piyasanın o andaki talebi kılınmıştır. Bundan dolayı mamul stoku bulundurabilen işletme çok az sayıdadır. Bu işletmelerin sermayeleri genellikle az olup, istihsal kapasiteleri de düşüktür. Ayrıca işletmelerin mühendis, teknisyen ve kalifiye işçi kadroları da çok zayıftır. Bunlara elverişli, yeterli yeterli malzemelerin sağlanmasında karşılaşılan güçlük ve olumsuzluklar da ekenince yerli tarım alet - makinelerimizin sadece nicelik yönünden değil, nitelik yönünden de doyurucu olmadığı yargısına ulaşmak kolaylaşmaktadır. Sermaye, teknik eleman ve donanım varlığı bakımından doyurucu durumlarda olmayan bu imalathaneler, belki iyi bir organizasyonla bir süre için ihtiyacı kısmen karşılayıcı imalâtlarda bulundurulabilirler. Fakat tarımsal mekanizasyon yönünden özlenen ve gerekli olan gelişmeleri karşılayacak değerli ne kendilerinde ne de mamullerinde gerçekleştirileceklerdir. Bölgesel özellik ve kapasitelerini korumaktan sıyrılamayacak ve mevcut şartlarda tarım alet - makinaları imalâtçılığında beklenenleri yerine getiremeyeceklerdir.

2.3. İthalât :

Tarım alet - makinaları ithalâtı ise memleketimizde çeşitli dönemlerde değişik tutumlarla yürütülmüştür.

- a) 1949-1953 yılları arasında istenilen marka ve modelde serbest ithalât yapılmıştır.

- b) 1953-1957 yılları arasında ikili anlaşma ve bedelsiz ithalât yoluyla yine serbest olarak ithalât yapılmıştır.
- c) 1958 yılında kota düzenlemelerinin başlamasıyla ilk defa traktör biçer - döğer ve diğer alet - makinaları ithalâtı Tarım Bakanlığının kontrolüne verilmiştir. 1968 yılına (17. kotaya) kadar ekim makinaları, pulluk , kültüvatör gibi toprağı ekime hazırlayan ve ekim yapan makinaların ithalâtı devam etmiştir. Bu yıldan itibaren tarım alet-makinaları ihtiyacı yerli imalâtle karşılanmıştır.
- d) 1958-1964 yılları arasında biçer-döğer liberasyon listesinden Tarım Bakanlığının müsaadesi ile ithal edilmiştir. 1964 te (13. kotadan itibaren) biçer-döğer tahsisli mallar listesine alınmıştır. Giderek komple ithalat için konulan döviz miktarı azaltılmıştır. Traktör ise 1958 yılından itibaren tahsisli ithal malları listesine alınmış olup günümüze kadar ithalâtı kontrollü bir şekilde yürütülmektedir.
- e) 1960 yılında traktör montaj sanayii için ilk döviz tahsisi kotalara konulmuştur. Başlangıçta 500.000 dolar olan bu tahsis 25. kotada 4.000.000 dolara yükseltilmiştir. Bu miktarın 4 misli tahsis liberasyon listesinden kullanılmaktadır. Traktör montaj sanayiinin yılda kullandığı döviz miktarı 40 milyon dolar civarındadır. Halen traktör ihtiyacının % 93 montaj sanayii talimatına göre montaj yoluyla karşılanmaktadır. Yerli yapılmayan % 7 oranındaki traktör miktarı ise Tarım Bakanlığının kontrolü altında kotalara konulan tahsislerle komple ithal yoluyla sağlanmaktadır.

2.4 Montaj Sanayii :

Memleketimizde traktör montajı 1960 yılında başlamış olup, ilk yazılı talimat 14. Nisan 1964 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan "Montaj Sanayii Talimatı" dır. Bu tarihten sonraki tatbikat talimaname prensiplerine göre yürütülmüştür. Çeşitli yıllarda çıkarılan kararnameler esas prensiplerde değişiklik yaratmamıştır. Montaj Sanayii Talimatının ana prensibi, komple traktör FOB fiyatına göre hesaplanan döviz tasarrufu esasına dayanmaktadır. Başlangıçta % 10 döviz tsarrufuyla başlayan traktör montaj sanayii, 1970 yılı için % 52,5 döviz tasarrufuna ulaşmıştır. Ancak teorik olarak gerçekleştiği gösterilen % 52,5 oranındaki bu döviz tasarrufu, gerçekte bu değerden çok aşağıdadır.

Gerek ithalât, gerekse yerli ve montaj yoluyla yeterli bir mekanizas-

yon için istenilen nitelik-nicelikte tarım alet - makinaları varlığına ulaşamamıştır.

Ne yazık ki günümüze kadar tarımın Türk Köylüsü çıkarına kanallanabileceği edilememiş olduğu memleketimizde, tarımda verim artışının ana faktörlerinden olan alet-makina kullanma ve bu yöndeki imalatı kanallanabileceği, geliştirme konusunda ciddi, uygun tedbirler alınmamıştır. Bu yönden uzun yıllar ilkel tarım düzeyinden sıyrılınamamış, çağdaş tarım tekniğine yönelememiş ve milletimizi geçindirebilecek üretimler elde olunamamıştır.

3 — ÇÖZÜM YOLLARI

Çoğunlukla küçük işletmelere dayanan memleketimiz tarımda tarımsal mekanizasyonun uygulanabilmesi, toprak reformu, arazi toplulaştırılması, kooperatifleştirme gibi aşamaların gerçekleştirilerek mekanizasyonun rantabl bir şekilde uygulanmasına yarıyacak bünyeye dönüştürülmesiyle mümkün olacaktır. Bu durum, Türk tarımında köklü değişimleri gerektirecek ve içinde bulunduğu fasit daireyi kıracaktır. Tarımımızdaki insan, hayvan gücü fazlalığına karşılık besin yetersizliğinden dolayı üretken iş kapasitesinin küçüklüğü, mekanizasyonu gerekli kılmaktadır. Mekanizasyonun Türk tarımı için bir "vazgeçilmez" oluşu ileri tarım düzeyine aşama yapmasını kamçılacaktır. Tarımsal üretim artışının uygun bir şekilde değerlendirebilmesi de bu aşama paralelinde yerleştirilecek endüstri kuruluşlarıyla toplumumuzun endüstri düzeyine geçişini hızlandıracaktır. Günümüz modern tarımcılığını bütünüyle tarımı milletleri besleyici geçimini sağlayıcı ve tarım düzeyinden endüstri düzeyine geçici eylemleri kendine dayanak ve amaç edinmiştir. Modern tarımın vazgeçilmez öğelerinden başlıcası olan tarımsal mekanizasyon herşeyden önce tarımı güçlü, üretken ve rahat kılan tedbirleri kapsamaktadır. Tarımı kârın doyurucu almaktan daha ileri bir faaliyet olarak gören çiftçiler, mekanizasyona kayarak, daha çok işi en üretken bir şekilde yapıp kâr sağlayıcı bir işletme kurmak amacıyla olmalıdırlar. O halde herşeyden önce çiftçide bir düşünce değişikliği olmalı ve bir ekonomik amaç yerleşmelidir. Bunun için tarımsal mekanizasyona ilişkin temel çözümlerler aşağıdaki şekilde gruplanabilirler:

- 1 — Memleketimiz tarım işletmelerine mekanizasyona uygun kâret kazandırma işlemlerinin yapılması
- 2 — Tarımsal istihsalde çalışma tekniğini geliştirmek ve modernleştirmek,

- 3 — Üretimde verimliliği arttıracak her türlü modern araç, gereç, tesis ve metodların çiftçilerimize götürülmesi ve mal edilmesi,

Memleketimiz tarımsal mekanizasyonunun ana dayanağı alan öz tarım alet-makinaları imalâtçılığının sorunlarına ilişkin çözümler de aşağıdaki şekilde sıralanabilirler.

- 1 — Standard, istikrarlı, kaliteli, ucuz, çeşitli ve ihtiyaçlara cevap verilebilecek malzeme isteklerinin giderilmesi,
- 2 — Bina, tesis, teknik eleman, malzeme sermayeleri yönünden güçlü ve yeterli yatırımlarının yapılması,
- 3 — Ana endüstri dalları güçlendirilerek imalâtı istikrarlı bir şekilde desteklenmesi,
- 4 — İmalatta standardizasyona gidilmesi,
- 5 — İmalat organizasyonunun kurulması,
- 6 — İmalat talebinin yaratılması, finansman ve kredi olanaklarının arttırılması,
- 7 — İşletme içi sorunları çözümleyici, araç-gereç sağlanmasını kolaylaştıran ve hızlandıran fiyat politikalarının güdülmesi,
- 8 — İmalat kontrol sisteminin kurulması ve müeyyideli kontrollerin başlatılması,
- 9 — İmalat sorunlarını çözümleyen, sömürü olanaklarını ortadan kaldıran öz imalat politikasının plânlanması ve güdülmesi,
- 10 — Modern imalatın teknik esasları olan uygun fabrikasyona, kayma, doğru dizaynlama, uygun malzeme ve işçilik, satış organizasyonu kurma gibi eylemlerin plânlanarak tatbikata geçilmesi,
- 11 — En kısa zamanda montaj sanayii terkedilerek öz sanayii kuruluşlarına geçilmesi,

Öte taraftan tarımsal mekanizasyon ve öz imalatçılığımızı güçlü kılıcı karakter ve değerinde çeşitli seviyelerde sağlam bir eğitim ve öğretim yaygınlaştırılmalıdır. Bu sorunlara sahip çıkacak teknik kadro yaratılarak güçlendirilmelidir.

Bu gibi ana çözümler tarımsal mekanizasyonumuzu ve yerli imalatımızı geliştirici karakterde gerçekleştirilebildiği oranda ilkel tarım düzeyinden endüstri düzeyine doğru toplumsal aşamamız hızlanacaktır.

Fakat "Ortak Pazar" ilişkilerimizin bu aşamaları engelliyeceği de bir gerçektir. Ancak Ortak Pazar geçiş döneminde devlet yerli sanayii geliştirici bir program çerçevesinde rekabete dayanır güçte bir imalatın tedbirlerini alırsa, engelleme hafifletilir ve belki de yenilebilir. Bu yöndeki çözümlenici hamlelerin başlıcaları da şu şekilde sıralanabilir.

- 1 — Ucuz ve yeterli ham madde politikası
- 2 — Malzeme ile enerji istihsal ve dağıtımında istikrar ve garanti,
- 3 — İş gücü ilişkilerinin milli çıkarlara uygun bir şekilde düzenlenmesi,
- 4 — Yerli sanayii güçlendirici eylemlere yönelinmesi,
- 5 — İmalatı ezmiyecek bir ithal rejiminin kurulması,

Sonuç olarak tarımsal mekanizasyonu, dolayısıyla üretimde verimi artırıcı alet-makina donanımı güçlendirecek eylemler önce bu yönde sağlam bir plânlama yapmayı gerektirmektedir. Bu plânlama çeşitli açılardan dejenere edilmeden sadece milli çıkarlara göre tatbikata aktarılırsa beklenen sonuçlar yakın bir gelecekte alınabilir. Önemli olan bu gerçeğin kalkınmamızın temel unsuru olarak kabul olunması ve kalkınma plânlamalarında gereken yeri almasıdır. Türk Zirai Yüksek Mühendisleri ve kuruluşları bu yönde yol gösterici, gerçekleri savunucu bir baskı gurubu olarak milli çıkarları koruma savaşında bir bütün olmalıdırlar.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI:

Başkan :

Tarımsal Mekanizasyon Konusunda olan 7 No. lu rapor üzerinde çalışmalarla başlıyoruz.

Doç. Dr. Baha TUNALIĞİL :

Başkan :

Şimdi konuşmacılara söz vereceğim.

Ayhan ANTEPLİOĞLU :

Tarımsal üretimin artırılmasında mekanizasyon işi hatta başta gelen bir iştir. faktördür. bugüne kadar bu konuya gereken önem verilmemiştir. Tebliğde gereği kadar değinilmemiş, birkaç konu üzerinde duracağız.

Montaj Sanayii, ithal rejimi ve Ortak Pazarla yerli imalatın ilişkisi durumu...

Montaj Sanayii, ithal rejimi ve Ortak Pazarla yerli imalâtın ilişkisi durumu.

Montaj Sanayii üzerinde çok durullu. Ben kongre zabıtlarına geçmekten öte bir kararın alınmayacağını bile bile yine konuşacağım 1969'a kadar 25-56 beygirlik traktörler her yıl çıkarılan yönetmenliğe göre kontroller yapılır. Maalesef bugüne kadar yönetmenliklerin istediği oranda yerli imalât gerçekleştirilememiştir. Gerçekleşme oranı 1960-1966'da % 40 1967'de % 45, 1968 % 50, 1969'da % 52,5 ve 1970'de ise % 52,5 tur. Bu oranlar imalâtın yapıldığı memleketteki para değerine göre hesaplanmaktadır. Bazı yerli fabrikalar 1970'de artık imalâttan vazgeçmişlerdir. Bu nedenle plânın 1970'de öngördüğü 20 bin traktör yerine bugün ancak 588 traktör ancak yapılabilmmiştir. **Yeni Montaj Sanayii** kelimesi bir aldatmacadır. Ve eşyanın tabiatına aykırıdır. Bu işe artık devam edilmemelidir. Buna göre öne sürülecek mahzurlar, sömürü mekanizmasının gerçekleri kamufle etmesidir. İşsiz kalacak işçi sayısı 1000 kadardır; yerli imal alelede saç mamülleridir. En kestirme yol **direkt ithaldir**, ve döviz kaybı olmayacaktır.

Yerli imalât ve Ortak Pazar ilişkisine gelince; Ziraî Mücadele aletleri hariç diğer yerli ziraat makina ve aletleri hiçbir kontrole tabî değil-

dir, başı boşdur kontrol altına alınması gerekir. Yerli imalât Ortak Pazar imalâtına göre çok azdır ve kalitesi düşüktür. Ortak Pazara girince bu imalât yok olacaktır.

Teşekkür ederim.

Başkan :

Başka söz isteyen olmadığına göre komisyon raporunu olduğu gibi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler, etmeyenler. İttifakla kabul edilmiştir.

TARIMSAL ÖĞRETİM, EĞİTİM SORUNLARI KOMİSYONU
(Komisyon No: 8)

Başkan	: Prof. Dr. Akif Kansu	Ziraat Fakültesi Ankara
Raportör	: Raif Savaş	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı
Üye	: Prof. Dr. Sait Tahsim	Tekeli Ziraat Fakültesi Ankara
„	: Akif Zeynioğlu	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürü
„	: Necati Sertçelik	Tarım Bakanlığı Müşaviri
„	: Ali Tuncay	Ziraat Meslek Okulu Müdürü Bursa
„	: Remzi Özmen	Ziraat Meslek Okulu Müdürü Kastamonu
„	: Dr. Mehmet Hemşinlioğlu	Tarım Bakanlığı Başmüşaviri Ankara

„	:	Vahap Alper	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü müşaviri Ankara
„	:	Rıza Bayar	Ziraat Meslek Okulu Müdürü Manisa
„	:	Hüseyin Sinmi	Ziraat Meslek Okulu Müdürü Çayırova
„	:	İhsan Atar	Ziraat Meslek Okulu Müdürü Alata Mersin
„	:	Ülgen Necioğlu	Ziraat Meslek Okulu Müdür Mv. Trabzon
„	:	Nebi Namdar	Ziraat Meslek Okulu Müdür Mv. Antalya
„	:	Mete Tunçalp	Ziraat Araştırma Enstitüsü Ye- şilköy İstanbul

TARIMSAL ÖĞRETİM VE EĞİTİM SORUNLARI KONULU 6 A TEBLİĞİNE AİT 8 NO. LU KOMİSYON RAPORU

III — ÇÖZÜM YOLLARI

Tarımsal öğretim ve Eğitim sorunlarının çözüm yollarını üç bölümde incelemek uygun olur;

- A — Yüksek seviyede tarım öğretim ve eğitimi
- B — Orta seviyede tarım öğretim ve eğitimi
- C — Çiftçi eğitimi

A — YÜKSEK TARIM ÖĞRETİMİ :

1 — Ziraat Yüksek Mühendisi İhtiyacının saptanması :

Ziraat Yüksek Mühendisi ihtiyacının saptanmasında, bu elemanların büyük çoğunluğunu istihdam eden kamu kuruluşlarının bugünkü yapı ve imkânlarını esas almak bizi yanlış bir sonuca götürür. Hatta bugünkü Ziraat Y. Mühendisi mevcudunun ihtiyaçtan fazla olduğu kanısını bile uyandırabilir. Halbuki tarımsal hizmetlerin memleket ihtiyacına cevap verebilecek şekilde görülmesi için, bu kuruluşların çoğunun rasyonel ve etkin bir şekilde fonksiyonda bulunacak bir yapıya kavuşturulması zorunludur.

Ziraat Y. Mühendisi ihtiyacının tesbitinde, reorganizasyonun yapılacağı öngörülerek hesaplamada bulunmak yerinde olur.

Ziraat Mühendisleri Odasınınca Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi için hazırlattırılmış olan "Tarımsal Öğretim ve Eğitim Sorunları" adlı kongre tebliğinde (Sa: 10, Tablo : 11) Ziraat Y. Mühendisi ihtiyacı 9000 olarak saptanmıştır.

1970 yılında Ziraat Mühendisleri Odasınının Hacettepe Üniversitesi tarafından kurulması düşünülen Ziraat Fakültesine ilişkin olarak hazırlattığı raporda 1982 yılı hedef alınmak suretile Ziraat Y. Mühendisi ihtiyacının tesbitinde çeşitli yaklaşım yolları denenmiş ve bu ihtiyacın 12-15 bin civarında olduğu sonucuna varılmıştır.

Devlet Plânlama Teşilâtının yaptığı hesaplara göre ise Türkiye 1982 yılında 11750 Ziraat Y. Mühendisi isteği olacaktır. (Bu hesapta Hayvancılık ve Veteriner hizmetlerindeki isteğin % 25 inin Ziraat Y. Mühendisi olacağı kabul edilmiştir.)

1970 yılında Ziraat Mühendisleri Odası tarafından Ziraat Y. Mühendislerinin istihdam imkânları hususunda hazırlatılan raporda: "Gelişme durumumuz gözönünde tutularak yapılan projeksiyonlara göre, 1980 yılı itibarile 12000 Ziraat Y. Mühendisinin istihdamı gerekmektedir" denilmektedir.

Yukardaki kaynaklarda belirtilen rakamlar dikkate alınırssa yaklaşık bir değer olarak Ziraat Y. Mühendisi ihtiyacının 10 yıl, sonra 11-12 bin civarında olacağı kabul edilebilir.

Bu süre içersinde Toprak Reformunun modern bilim ve teknoloji anlayışına uygun olarak gerçekleştirilmesi yoluna gidilmesi halinde bu ihtiyacın daha da artacağı gerçeği ortaya çıkar.

2 —İhtiyacın karşılanması :

Halen yaklaşık olarak 6000 kadar Ziraat Y. Mühendisinin bulunduğu gözönünde tutulur ve ayrıca bu miktardan çeşitli yollarla eksilmeler olacağı dikkate alınırssa 10 yıl içersinde 6000, ve buna göre de yılda 600 Ziraat Y. Mühendisinin Fakültelerden mezun olması gerekmektedir.

Mezuniyet randımanı dikkate alınacak olursa her yıl Fakültelere 750 öğrencinin kaydedilmesi icap eder. Bu kadar öğrenciyi mevcut dört Ziraat Fakültesinde eğitmek ilk bakışta mümkün görünürse de, öğretimin daha etkin olması ve Ziraat Y. Mühendislerinin memleketin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilecek bir nitelikte yetiştirilebilmesi için bir Ziraat Fakültesine yılda 100 - 120 öğrenci alınması gerekir. Bu nedenle mevcut 4 Fakülteye ilâveten 2 veya 3 yeni fakültenin kurulması yerinde olur. Bunların yerlerinin tesbitinde memleketin ekolojik bölgelerinin dikkate alınması ve aynı zamanda Ziraat Mühendisleri Odasının görüşlerine uyulması doğru olur. Bu ekolojik bölgeler olarak Karadeniz Marmara - Trakya ve Güney Doğu Anadolu düşünülmelidir.

Fakültelerin öğrenci yüklerinin azaltılması öğretim üye ve bilhassa yardımcılarının araştırma görevlerini daha iyi bir şekilde yapmalarına imkân verecektir. Bu suretle Ziraat Fakültelerimizin iklim, toprak, bitki ve hayvancılık yönünden değişik ekolojik özellik gösteren bölgelerimizin niteliklerine göre Ziraat Y. Mühendisleri yetiştirmeleri, araştırma ve ya-

yım faaliyetlerini tek bir ekolojik bölgenin ziraî sorunlarının çözümlenmesine yönelmeleri ve aynı zamanda yüksek tarım öğreniminin yurt yüzeyinde dengeli bir şekilde yayılması da imkân dahiline girmiş olacaktır.

Ziraat Fakültelerinin esas ekolojik bölgelerde kurulması halinde her fakültenin sadece kendi bölgesi için önemli ve gerekli olan bölümlerinin açılması yerinde olur.

Ziraat Yüksek Mühendislerinin bugün karşılaşmakta oldukları istihdam sorunu sun'î olarak ortaya çıkmıştır. Kamu kuruluşlarının organizasyon ve çalışma düzenlerinin bozuk oluşu kadar, Ziraat Y. Mühendislerinin vazife ve yetkileri kanununun 1959 yılında çıkmış olmasına rağmen kanunun 6. maddesinde öngörülen tüzüğün 10 yıldanberi hazırlanmamış olması çalışma alanlarının sınırlı kalmasının en başta gelen nedenidir.

Ziraat Mühendisleri Odasının bu konuda en kısa zamanda çalışmalarına başlanmasına öncülük etmesi ve böylece sözü edilen kanunun kendisine verdiği görevi yerine getirmesi meslek camiasını bugünkü sıkıntıdan kurtaracaktır.

3 — İhtisas Eğitimi :

Ziraat Fakültelerimizden genel tarım kültürü olarak mezun olan Ziraat Y. Mühendislerinin belirli konularda ihtisas yapabilecekleri yüksek ihtisas okulları henüz açılmamıştır. Halbuki memleketimizin önemli tarım sorunları ancak ehliyetli araştırmacı ve mütehassıslardan müteşekkil bir kadronun çalışması ile çözülebilir. Vakit kaybedilmeden imkânları elverişli Ziraat Fakültelerinde yüksek ihtisas okulları açılarak arzulu ve yetenekli Ziraat Y. Mühendislerinin ihtisas yapmasına imkân verilmelidir.

B — ORTA TARIM ÖĞRETİMİ :

Daha önce iki kademede yürütülen orta tarım öğretimi, 1967 yılında Teknik Ziraat ve Teknik Bahçivanlık Okullarının kapatılarak bütün tarım okullarının orta okula dayalı tek tip Ziraat Meslek Okulları halinde çevrilmesi ile memleketimizin gerçek ve ihtiyaçlarına cevap veremiyen bir duruma gelmiştir.

Bu seviyedeki tarım öğretiminin iki esas sorunu vardır:

1 — Tarım öğretiminin, üretici olacak köylü ve çiftçi çocuklarına açık olması gerekir. Halbuki Teknik Ziraat ve Teknik Bahçivanlık Okullarının kapatılarak, bütün tarım okullarının orta okula dayalı bir hale

getirilmesi çoğunluğu ancak ilk okulu bitirme imkânına sahip olabilen köylü ve çiftçi kız ve erkek çocukların tarım okullarına gidebilme olanağını çok kısıtlamıştır. Nitekim Ziraat Meslek Okullarına daha çok şehir ve kasabalardan arazi sahibi olmıyan ve çiftçilikle uğraşmayan fakir ailelerin çocukları memur olmak için gelmektedir.

2 — Ziraat Meslek Okullarının çoğalması yakın bir gelecekte istihdam sorunu yaratacaktır. Yukarıda Ziraat Teknisyeni ihtiyacı 11000 olarak saptanmıştı. İkinci Kalkınma plânında da bu ihtiyaç 1972 de 5700, 1977 de 7600, 1982 de 10300 olarak hesaplanmıştır. 1971 - 72 yılında öğretime açılacak 7 Okulun katılması ile Ziraat Meslek Okulu sayısı 45 olacak ve bu okullar normal kapasiteleri ile çalıştıkları takdirde yılda 2900 mezun verecektir. Bu takdirde 1982 de plân hedefi 20000 kadar aşılmış olacaktır. Bu istihdam sorununu hafifletmek için okulları kapasitelerinin çok atlında öğrenci ile faaliyette bulundurmak, makul bir tedbir değildir.

ÇÖZÜM YOLLARI

Orta seviyedeki tarım okulları eskiden olduğu gibi iki kademede düzenlenmelidir:

1 — İlk okula dayalı, 3 yıl öğretim süreli Teknik Ziraat Okulları. Bu okullara ziraatle uğraşan ailelerin 12 yaşını bitirmiş kız çocukları ile, 14 yaşını bitirmiş erkek çocukları alınmalıdır.

Bu okullardan mezun olan kız öğrenciler yapılacak bir yarışım sınavı-sonucunda bir üst devre öğretim veren Ev Ekonomisi okullarına, erkek öğrenciler ise keza yarışma sınavı ile Ziraat Meslek Okullarına devam edebilmelidir.

Üst kademe okullara gidemiyen kız ve erkek mezunlar köylerine dönerek ailelerinin veya kendilerinin işletmelerinde modern tarım tekniğini uygulamalı ve çalışmaları ile çevrelerine örnek olarak üretimin arttırılmasında fayda sağlamalıdır.

Teknik Ziraat Okulu mezunlarının başka alanlara kaymıyarak tarımsal faaliyette bulunmalarını temin etmek için arazi edinme, donatım ve işletme imkânları sağlayacak özel bir kredi fonu tesis edilmelidir.

Teknik Ziraat Okulu mezunlarından arzu edenler usta eğitimine tabi tutulmalıdır.

Mevcut 45 Ziraat Meslek Okulunun bünyesinde Teknik Ziraat Okullarının açılması hiç bir yatırıma ihtiyaç göstermeyeceği gibi, Ziraat Teknis-

yeni sayısının istihdam sorunu yaratmayacak bir seviyede tutulmasını ve mevcut boş kapasitenin de değerlendirilmesini mümkün kılacaktır.

2 — Orta Okula dayalı ve üç yıl öğretim süreli (a) Ziraat Meslek Okulları, (b) Ev Ekonomisi Okulları.

Ziraat Meslek Okullarında kamu ve özel sektörün ihtiyacını karşılayacak kadar Ziraat Teknisyeni yetiştirilmelidir. Bu elemanlar daha çok ziraî Yayım Teşkilâtında görev alacaklarından, modern tarım tekniğini çiftçilere yayabilecek nitelikte olmalı, pratik bilgi ve hüner kazanacak şekilde eğitilmelidirler.

Bu okulların öğrenim programlarında öğrencilerin mesleki konuları daha iy kavramalarını sağlayacak ve kabiliyetli olanlarının yüksek öğrenime daha kolay devamlarını imkân dahiline sokacak kadar genel bilgi derslerine yer verilmelidir.

Ev Ekonomisi Okullarına münhasıran Teknik Ziraat Okulu mezunu kızlar alınmalıdır. Çünkü bunlar köy şartlarına aşinadırlar ve çalışacakları yayım teşkilâtında başarılı olma ihtimalleri, orta okul mezunlarına nazaran çok daha fazladır.

Bu okullara alınacak öğrenci sayısı, ilk hedef olarak, her ilçeye bir ev ekonomisti isabet edecek şekilde plânlanmalıdır.

C — ÇİFTÇİ EĞİTİMİ :

Çiftçi Eğitimini iki kısımda mütalâa etmeke yerinde olur:

1 — Çiftçilerin Eğitimi,

2 — Usta Eğitimi,

1 — Çiftçi Eğitimi :

Tarımımızın arzu edilen bir düzeye ulaşması için çiftçi ailelerinin genç ve yetişkin kadın ve erkek fertlerinin zaman zaman pratik bir şekilde eğitilmeleri gerekir.

Çiftçi Eğitim Merkezleri, tercihen Tarım Okullarında, imkânı elverişli diğer müesseselerde, böyle imkânları olmıyan yerlerde yeniden kurulacak tesislerde, ilk plânda en az her ilde bir adet olmak üzere faaliyete geçirilmelidir.

Bu merkezlerde en az ilk okul mezunu, kendisinin veya ailesinin işletmesinde bizzat çalışan kadın ve erkek çiftçiler, işletmelerinin iş dü-

zenini bozmayacak şekilde konunun özelliğine göre değişik süreli (1 - 4 ay), sürekli veya aralıklı tamamen uygulamalı ve beceri kazandıracak mahiyette eğitime tabi tutulmalıdır.

Bu merkezleri 15-35 yaşındaki çiftçiler alınmalı; erkekler askerlik çağına kadar olanlar bir grup, askerliğini bitirenler ayrı bir grup olarak eğitilmelidir.

Çiftçi eğitim merkezlerinin öğretim elemanlar, konularında yetişmiş, çiftçilere yaklaşma ve bilgi aktarma tecrübesine sahip kimseler olması, çiftçilerin karşılaştıkları sorunları çözümlemede onlara yardım edebilmelidirler.

2 — USTA EĞİTİMİ :

Memleketimiz tarım alanında yeni metod ve teknikleri her çeşit ziraat işletmede bizzat yapacak, yaptırabilecek ve işleri yönetecek vasıfta pratik bilgi ve hüner sahibi ustalara büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Çiftçilerimizin teknik bilgi ve görgü noksanlığını kısa zamanda gidermekte de usta niteliğinde elemanların büyük rolü olacaktır. İşte gerek kamu, gerekse özel tarım sektörlerinde ihtiyaç duyulan aşıcı, budamacı, bağcı, çay ve zeytinci, tavukçu, arıcı, hayvan bakıcısı, sütçü, peynirci, şarapçı, konserveci v.b. ustaları yetiştirilmesi için Tarım Bakanlığı ve diğer ilgili kuruluşlarca en az ilkokul mezunu, tercihan Teknik Ziraat Okulları ve Çiftçi eğitim merkezlerini bitiren elemanlar, konunun özelliğine göre 1-3 yıl süre ile özel bir program dahilinde tatbiki bir usta eğitimine tâbi tutulmalıdır.

D — HİZMET İÇİ EĞİTİM :

Tarımsal hizmet gören Bakanlık örgüt ve kurumlarıda yaklaşık olarak 5500 Ziraat Y. Mühendisi ve 6000 Ziraat Teknisyeni çalışmaktadır. Muhtelif Tarım dallarında çalışan bu teknik personelin daha verimli ve faydalı olabilmesi için bir plân ve programa göre yürütülen seminer ve kurslardan geçirilerek bilgi ve görgülerinin artırılması, pratik ve melekelerinin geliştirilmesi lâzımdır.

Halen uygulanan hizmet içi eğitim programları çok yetersizdir. Teknik elemanların 2-3 yılda bir kurs ve seminerlere katılarak yeni teknik, teknoloji ve metodları öğrenmeleri sağlanmalıdır. Aksi halde tarım örgütlerinin verimli bir çalışma göstermeleri imkânsızdır.

Bütün teknik elemanlara teknik konularda hizmet içi eğitim prog-

ramları uygulanmakla beraber, öğretmenlik yapan ve ziraî yayım teşkilâtında çalışanlar ayrıca pedagoji, öğretim metodları ve ziraî sosyoloji konularında eğitilmelidirler.

Öğretim ve yayımda çalışan elemanlar için pedagojik eğitim veren bir kurumun bulunmayışı büyük bir eksiklikler. Ankara'da Tarım Bakanlığınca Ziraat Fakültesinin İşbirliği ile ve Pedagoji formasyonu olan uzmanlardan faydalanılarak yaz aylarında kursların düzenlenmesi bu sorunun çözümü için en pratik çare olarak görülmektedir.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Şimdi "Tarımsal, Öğretim, Eğitim, Araştırma ve Yayım Sorunları" adlı 6 no. lu tebliğlere ait 8 numaralı komisyonun raporunu okutuyorum.

Mete TUNCALP :

Komisyon raporunu okuduktan sonra.

Başkan :

Raporu dinlemiş oldunuz. Bu konuda konuşmacılara söz veriyorum.

Prof. Dr. İbrahim AKSÖZ :

Rapor hakkında konuştuğuktan sonra aşağıdaki önergeyi okuyarak oylanmasını istedi.

Divan Başkanlığına :

Eğitim Komisyonu Raporuna aşağıdaki hususların eklenmesini arz ederim.

Prof. Dr. İbrahim AKSÖZ

- 1 — Öğretim üyesi temin etmeden yeni fakülteler açılmaması
- 2 — Fakülte eğitiminde, mevcut fakülteler arasında koordinasyon sağlanması,
- 3 — Fakülte üstü eğitim (ihtisas ve doktora) de müşterek esasların tesbiti; her fakültede fakülte üstü öğretim yerine ya bu işin bir merkezde toplanması ve yürütülmesinde bütün fakültelerden öğretim üyelerinden faydalanılması veya belirli alanlardaki bu türlü eğitimin diğer fakülteler öğretim üyelerinden de yararlanılarak ayrı fakültelerde yapılması,
- 4 — Tarım teşekküllerinde hizmet içi öğretime önem verilmesi,
- 5 — Görevlendirmede iktisasa önem verilmesi ve teknik elemanların kendi alanlarında görevlendirilmeleri.

Başkan :

Prof. Dr. İbrahim Aksözün önergesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler, etmeyenler. Üç menfi oya karşı ekseriyetle kabul edilmiştir.

Şimdi Ali Bayazıt'a söz veriyorum.

Ali BAYAZIT :

Komisyon raporunda zuhulen yer alan bir noktayı açıklayacağım.

Tarım kesimine gerekli değerin verilmemesi ve bu husus rakamlarla belirtilmeden mevcut fakültelere 3-4 fakülte daha ilâve edilmesi teklifi beni üzdü. Sektöre verilen değer ölçüsünde o sektörün bilim ihtiyacının tesbiti ve teklifi yerinde olur. 5 yıl öncesine göre milli gelire katkısı fazla olmasına rağmen, yeni plânda ziraata ayrılan yatırım çok düşürülmüş bulunmaktadır.

Personel Kanununun hazırlanmasında nedrest kıstas alınmış memleketin her yerinde istenildiği kadar ziraatçı çalıştırmak imkânı olduğu düşüncesinden hareket edilerek ücret durumu ona göre düzenlenmiştir. Biz hem bununla hem de taassupla hareket eden bazı mesleklerle mücadele etmek durumundayız. İktidarlar, mezunlara iş imkânı hazırlamadan, nerede en kolay okul açılması mümkünse orada okul açtılar. 4 üncü fakültemiz Adana'da açıldı; ama bu fakültenin eğitim yeri izmir, yönetim merkezide Ankaradır. Bunun sıkıntısını meslekdaşlar ve öğretim üyeleri çekecek. Okul radarla yönetilmez. Sosyal durumumuz ve değerimiz incelenmeden, eğitim olanakları sağlanmadan Ziraat Fakültesi açılması çok sakıncalıdır.

Tarım Bakanlığında Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünde bugün intibakı yapılan meslekdaşlarımızın eline GENEL İDARE HİZMETİ diye belgeler verilmekte, bu itibarla raporun o kısmına "Olanaklar sağlanmadıkça yeni fakülteler açılmamalıdır." ibaresi konulması teklif ederim.

Ö. Faruk YALÇIN :

İstihdam politikası iyi ayarlanamamıştır. Özel sektörde imkân çok kıttır. Devlet Sektöründe ise mezuniyet belgesi değil tavsiye makbul tutulmaktadır. Verilen bursuar istismar vasıtası olmaktadır; tayinler angarya şeklinde kabul edilmektedir.

Başkan :

Turgut Dündar söz sizindir.

Turgut DÜNDAR :

Fakülteler açılmasında öğretim olanakları tam sağlanmasına itina

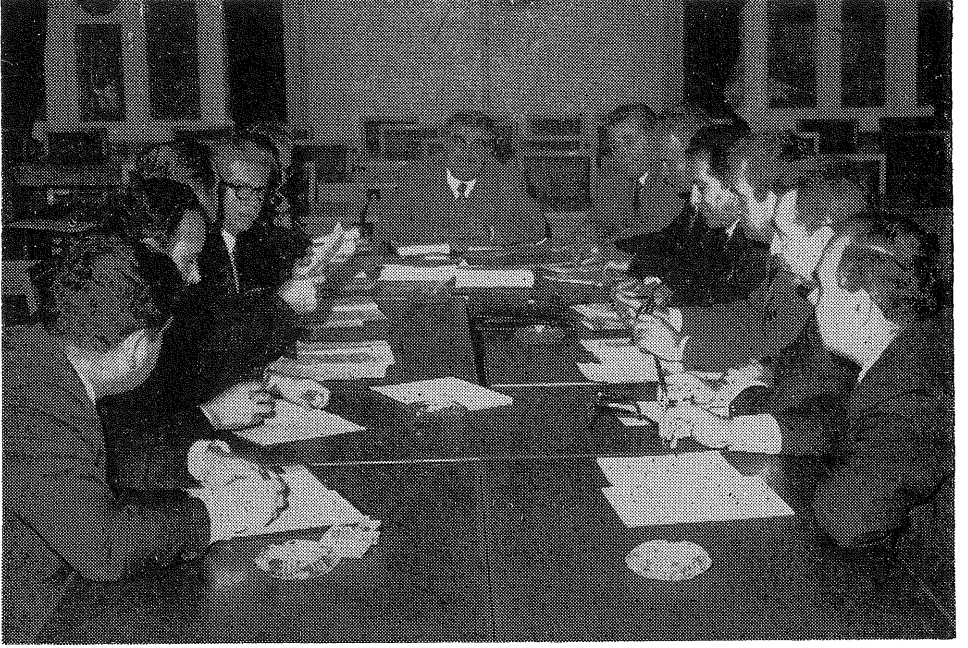
edilmelidir. Ben de komisyon raporuna bir madde ilâbesini zaruri görürüm. Bir diğer husus da Tarım Bakanlığınca orta öğretimde uygulanan politika istenilen yönde değildir. Bu bakımdan komisyon raporu benim arzuladığım gibidir. Tarım meslek okulu tabirini ben beğenmiyorum.

Bahçıvanlık okullarının kapanmasını doğru bulmadım. Biz Ziraat Yüksek Mühendisleri olarak memleketin gerçeklerine göre aldığımız kararlardan dönmeyelim. Komisyon raporu çok yerindedir. Yönetici meslekdaşlar bunu uyguluyamayacaklar ise yerlerini terk etsinler.

Teşekkür ederim.

Başkan :

Şimdi komisyon raporunun, Prof. Dr. İbrahim Aksöz'ün eklenmesini istediği önerge ile birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler, etmeyenler, çoğunlukla kabul edilmiştir.

TARIMSAL ARAŞTIRMA VE SORUNLARI KOMİSYONU
(Komisyon No : 9)

Başkan	: Prof. Dr. Fethi İncekara	Ziraat Fakültesi Bornova
Raportör	: Rifat Gerek	Ziraî Araştırma Enstitüsü Müdürü Eskişehir
Üye	: Prof. Dr. H. Gökçora	Ziraat Fakültesi Ankara
"	: Selâhattin Ecikoğlu	Ziraî Araştırma Enstitüsü Md. Ankara
"	: Recai Taşan	Ziraî Araştırma Enstitüsü Müdürü Yeşilköy
"	: Celâl Bilensoy	Çayır Mer'a ve Zootekni Araştırma Enst. Md.
"	: Hayati Ülez	Bağ Bahçe Araştırma Enstitüsü Md. Yalova
"	: Cevat Tiryaki	T.Ş.F. Şeker Enstitüsü Ankara

- " : **Ragıp Boyacı** Topraksu Genel Müdürlüğü I. Şube Müdür Muv.
- " : **Dursun Çuhadaroğlu** Ziraî Araştırma ve Intodüksiyon Merkezi Karşıyaka/İzmir
- " : **Özdemir Sezer** Bölge Pamuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Adana
- " : **Dr. Mehmet Aydemir** Bölge Pamuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Aydın
- " : **Vasfi İyioğlu** Topraksu - Su Araştırma Enstitüsü Eskişehir
- Nevzat Özalp**

TARIMSAL ARAŞTIRMA VE SORUNLARI KONULU 6B TEBLİĞİNE AİT 9 NO. LU KOMİSYON RAPORU

TARIMSAL ARAŞTIRMA VE SORUNLARI

I — TARIMSAL ARAŞTIRMANIN MAHİYETİ VE ÖNEMİ :

Tarımsal araştırmaların amacı tarımla ilgili çeşitli alanlarda yapılacak bilimsel ve teknolojik incelemeler vasıtasıyla memleketin tarım ürünlerinin artırılmasını, çeşitlendirilmesini, ıslahını, kayıplarının önlenmesini, en uygun bir şekilde değerlendirilmesini muhafazasını ve pazarlanmasını sağlamaya yardımcı olmaktır. (1) Tarımsal üretim hem bitkisel ve hem de hayvansal üretimi içine almaktadır. Çoğu zaman bitki-hayvan ilişkilerinin bir arada incelenmesine ve araştırılmasına zaruret vardır.

Tarımsal araştırmayı Temel ve uygulamalı araştırmalar olmak üzere iki grup altında toplamak mümkündür. Temel araştırmalar, uygulamalı araştırmalara yeni ufuklar açar ve yeni imkânlar hazırlar. Temel araştırmalarda yabancı memleketlerde yapılan araştırma sonuçlarından doğrudan doğruya faydalanmak mümkündür. Bu tip araştırmaların bütün bölgelerde yapılmasına ne lüzum ve esasen ne de imkân vardır.

Uygulamalı araştırmalar bölgenin tarımsal problemlerini çözmek için yapılır ve elde edilen sonuçlar en kısa zamanda uygulamaya konularak bölge için ekonomik yönden önemli sonuçlar alınır. Yurdumuzun tarımsal problemlerinin çoğu uygulamalı araştırmalarla çözülebilecek niteliktedir. Bu bakımdan uygulamalı araştırmalara öncelik tanınmalıdır.

Tarım alanında ileri memleketlerde her iki tip tarımsal araştırma da çok gelişmiş durumdadır. Buralarda tarımsal araştırmaya gereği gibi önem verilmekte ve yüzlerce araştırmacı tarımsal sorunlar üzerinde çalışmaktadır.

Genetik, bitki ve hayvan ıslahı, bitki ve hayvan sağlığı, bitkisel ve hayvansal ürünlerin muhafazası, değerlendirilmesi, pazarlanması alanlarında son yıllarda ulaşılmış bulunan merhaleler geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak kadar yüksektir. Bütün bu bilimsel ve teknolojik gelişmeler

(1) Tarım Hizmetleri ve teşkilâtının yeniden düzenlenmesi, 1964, S.85

ileri memleketlerin tarımsal üretimini geniş ölçüde etkisi altında bulundurmaktadır.

Memleketimizde de tarımsal araştırmalarla birim üniteden alınacak verimi artırmak zorunluğu mevcuttur.

Yurdumuzun iklim ve toprak özellikleri bölgeden bölgeye ve hatta aynı bölge içersinde pek değişik özellikler göstermekte ve değişik tarım ürünlerinin yetiştirilmesine elverişli bulunmaktadır. Bu bakımdan yurdumuzdaki tarımsal problemlerin de çok çeşitli özellikler gösterdiği bir vakiadır.

Bilhassa Ortak Pazara geçiş döneminde bulunduğumuz şu devrelerde, taze yarı mamül ve tam mamül tarım ürünleri bakımından yabancı pazar isteklerinin de tarımsal araştırmada gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

Nüfusumuz süratle artmakta (% 3 civarında), halkımızın hayat seviyesi devamlı olarak yükselmekte ve kantitenin yanında kalite talepleri de artmakta, buna karşılık bazı ürünlerde tarımsal üretim, tüketim ihtiyacını karşılayamamakta ve bu açık yıldan yıla çoğalmaktadır. Çok ciddi bir anlam taşıyan bu problemin çözüm yollarından biriside şüphesiz ki tarımsal araştırmadır.

Tarımsal araştırmanın, tarımsal problemleri süratle çözerek üretimde etkili olabilmesi, araştırma faaliyetlerinin çok iyi organize edilmesi veya en azından araştırmayla ilgili kuruluşlar arasında çok sıkı bir koordinasyonun sağlanması bağlı bulunmaktadır. Bu arada dış memleketlerde elde edilen ilerlemelerin çok yakından takip edilerek yurdumuzda uygulama imkânlarının araştırılması gerekmektedir. Çünkü artık ilim gibi, araştırma sonuçları da milli hudutlar tanımamaktadır.

II — TARIMSAL ARAşTIRMALARIN BUGÜNKÜ DURUMU :

Ülkemizde tarımın geliştirilmesi ve özellikle birim üniteden daha fazla verim alınmasında doğrudan doğruya etki yapan tarımsal araştırma yayım ve eğitim gibi ana fonksiyonları kapsayan bir organizasyon, ayrıntılı ve tam olarak bugüne kadar kurulabilmiş değildir. Halbuki tarım problemlerimizin çözümü için gerekli araştırma programlarının geliştirilmesi ve araştırmalardan elde edilen sonuçların uygulamaya aktarılması bahis konusu organizasyonun kurulması ile mümkündür.

Yurdumuzda tarımsal araştırmaların zaman içersinde geçirmiş bu-

lunduğu safhaları kısaca hatırlamak bugünkü durumun incelenmesinde yardımcı olacaktır. Tarımsal araştırma, tarımsal öğretim kadar eskidir ve en az 100 yıllık bir geçmişe dayanmaktadır. İlk tarım okullarında küçük çapta tarımın değişik kollarında yapılan araştırmaları bugünkü anlamda modern tarım araştırmaları ile mukayese etmemek lâzımdır. Ancak Cumhuriyetin ilânından 3 yıl sonra 1926 da ilk tarımsal araştırma müesseseleri kurulmaya başlamıştır.

Yurdun başka başka yerlerinde ve değişik maksatlarla bugüne kadar kurulan ve kısmen veya tamamen tarımsal araştırma ile meşgul olan müesseselerin sayısı 100 ü aşmaktadır.

Türkiye'deki tarımsal araştırmaların bugünkü durumu aşağıdaki maddelerde özetlenmiştir.

1 — Türkiye'de tarımsal araştırmalar geniş çapta Tarım Bakanlığı teşkilâtı tarafından yapılmaktadır. Tarım Bakanlığı kuruluş kanununda araştırma görevi "İslah ve Deneme Müesseseleri kuruur" şeklinde ifadelenmiştir. Yüksek malûmları olduğu üzere bu türlü görev veriş şekli esasen yetersizdir.

Tarım Bakanlığında Zirat İşleri Genel Müdürlüğü, Ziraî Mücadele ve Karantina Genel Müdürlüğü, Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü, Pamuk İşleri Müdürlüğü, Plânlama ve Ekonomik Araştırmalar Dairesi Başkanlığı ve bunlara bağlı müesseseler tarafından tarımsal araştırmalar yapılmaktadır.

Ziraî Donatım Kurumu, Yem Sanayi'i ve D. Ü. Çiftlikleri Genel Müdürlükleri ile Süt Kurumuna ve Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğüne kanun, nizamname ve esas mukavele hükümleri ile araştırma görevleri verilmiş olmasına rağmen bu teşekküller tarafından araştırma hemen hemen hiç yapılmamaktadır. Buna mukabil Yapağı ve Tiftik A. Ş.'nin esas mukavelesinde araştırma görevi bulunmamasına rağmen bu teşekkül tarafından koyun ve keçi üzerinde bazı araştırmalar yapılmaktadır. Yeni kurulmuş bulunan Hayvancılık ve Hayvan Besleme Genel Müdürlüğünün araştırma faaliyetleri hakkında birşey söylemek için zaman henüz çok erkendir.

2 — Tarım Bakanlığını dışında ise; özel kuruluş kanunlarına veya ana sözleşmelerindeki görev ve yetkiler çerçevesinde tarımsal araştırma yapan kuruluşlar ise şöylece sıralanabilir; Ziraat, Veteriner ve Orman Fakülteleri, Orman Bakanlığı, Gümrük ve Tekel Bakanlığı, İmar ve İskân

Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Şeker Fabrikaları A. Ortaklığı, Tohum Islah ve Üretim A. Şti, Topraksu Genel Müdürlüğü, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Millî Produktivite Merkezi, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Türk Standartları Enstitüsü, Atom Enerjisi Komisyonu, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu. Ancak bu kuruluşlarca yürütülen araştırma çalışmalarında da devamlı bir işbirliği ve koordinasyon mevcut bulunmamaktadır. Özellikle Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, T.B.T.A.K. ve ilgili Bakanlıkların araştırma müesseseleri arasında ciddi ve sorumluluk sınırları belirli, bir koordinasyon kurulamamıştır.

3 — Tarım Bakanlığı içinde Genel Müdürlükler ve mustakil Müdürlükler arası çalışmada koordinasyonu sağlayıcı merkezi bir ünite mevcut değildir. Bazı Genel Müdürlüklerde Genel Müdürlük içi araştırmaları düzenleyen merkezi üniteler vardır (Mücadele Genel Md.) Buna mukabil bazı Genel Müdürlüklerde ise (Ziraat İşleri G. Müdürlüğü) münhasıran araştırma faaliyetlerini düzenleyen Genel Müdürlük içi bir ünite bulunmamaktadır. Genel Md., Genel Md. muavinleri, Daire Başkanları, Şube Müdürleri ve yardımcıları gibi merkez organları diğer tip tarımsal faaliyetlerle beraber araştırma görevlerinin düzenlenmesi ile de meşgul olmaktadır. Böylece adı geçen Genel Müdürlüğün karışık ve hacimli fonksiyonları içersinde, tarımsal araştırmalar eriyip gitmektedir.

4 — Taşradaki Tarım Bakanlığına bağlı Enstitüler, İstasyonlar, Deneme tarlaları, Tohum Üretim, Merkezleri Fidanlıklar, Haralar, İnekhaneler ve Lâboratûvarlar diğer tip faaliyetlerle beraber, (Yayım, öğretim ve eğitim hizmet ile) az veya çok araştırma görevinide yerine getirmektedirler. Ancak bu müesseselerin bir çoğunun da çalışma yönetmelikleri yoktur.

5 — Araştırma müesseselerinin çoğu konu müesseseleri halinde kurulmuştur ve bir tek tarımsal mahsül üzerinde çalışır. Birden fazla konu üzerinde çalışan müesseselerin sayısı daha azdır. Ekseri kuruluşlarda herhangi belirli bir tarım politikasından ve bölgenin tarımsal ihtiyaçlarından ziyade diğer politik ve idari görüşlerini etkisi olduğu müşahade edilmektedir. Aynı bölgede aynı şehirde ve hatta aynı yerde değişik isimlerle müstakil araştırma müesseselerinin kurulmuş bulunduğu bir vakıadır. Çoğu zaman bu kuruluşların Tarım Bakanlığındaki yönetimi Genel Müdürlükler içindeki başka başka şubeler vasıtası ile olmaktadır. Müesseselerin Genel Müdürlüklere doğrudan doğruya değil de şubeler aracılığı ile bağlanışının ise koordinasyonda büyük güçlükler doğuracağı pek

tabiidir. Aynı bölge içinde kurulmuş bulunan muhtelif müstakil müesseseler arasında yatay bir işbirliği mevcut değildir.

6 — Aynı bölge içersinde birbirinden farklı müesseselerin bazan aynı konu üzerinde ayrı ayrı çalıştıklarına rastlandığı gibi, bölge için çok önemli bazı konularda araştırma yapılmadığı da bir vakiadır.

7 — Araştırma müesseselerinin bazıları bölgesel, bazıları ulusal ve bazıları da uluslararası niteliktedirler. Bazı kuruluşlarda F.A.O. Rockefeller Foundation v.s. gibi uluslararası kuruluşlarında katkısı bulunmaktadır. Ne varki çeşitli kuruluşlardaki bünyesel farklılıklar sebebiyle araştırmalarda koordinasyon yapılması zor olmaktadır.

T.B.T.A.K, ulusal seviyede tarımsal araştırmaların teşkilatlanmasında ve hatta koordinasyonunda doğrudan doğruya etkili olamamaktadır.

8 — Araştırma müesseselerinin kuruluş ve imkânlarındaki bu değişiklik ve dağınıktan ötürü bu müesseselerde yapılan araştırmalar arasında gerek nitelik ve gerekse nicelik bakımından büyük farklar mevcuttur. Araştırma tekniği ve metodları arasında bir beraberlik olmadığı için çalışma sonuçlarının bir merkezde değerlendirilmesinde çoğu zaman güçlükler çekilmektedir. Esasen birçok kuruluşlarda bu işle görevli merkezi bir üniteye yoktur.

9 — Tarımsal araştırmalarda merkezi bir organizasyon mevcut olmadığına göre kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlamak maksadıyla istişari mahiyette çalışan birçok komitelere rastlanmaktadır. Komiteler de Bakanlık dışı temsilciler de çalışmaktadır. Ancak bu komitelerin gerek kuruluş zaman ve şekilleri ve gerekse faaliyet tipleri bir bütünün parçaları olmaktan çok uzaktır. Bu bakımdan komitelerin faaliyetleri bazan birbirine tedahül eder mahiyettedir. Kuruluşlar gibi, bu istişari mevzu komiteleride araştırma ile beraber konu üzerindeki diğer tip faaliyetleri de düzenlemekle görevlidir.

İstişari komitelerin araştırmaların koordinasyonunda müsbet etkileri inkâr edilemez niteliktedir. Ancak alınan istişari kararları uygulayacak merkezi ünitelerin yokluğu veya yetersizliği komite faaliyetlerinden beklenen faydaları asgariye indirmektedir.

10 — 1964-65 senelerinde Tarım Bakanlığı bünyesi içersinde Genel Müdürlükler arasındaki tarımsal araştırmalarda koordinasyonu sağlamak amacı ile Bakanlık onayı ile kurulmuş bulunan "Araştırma Grubu" çok olumlu yönde faaliyetine devam ederken ikinci bir Bakanlık onayı ile

çalışmalarına son verilmiş böylece Genel Müdürlükler arası koordinasyon gene muallakta kalmıştır.

11 — Genellikle tarımsal araştırmaların merkezi üniteler tarafından teknik olarak denetlenmesi yapılamamaktadır.

12 — Tarımsal araştırma yapan kuruluşların hakiki ve mali durumları başka başkadır. Bu teşekküllerin bazıları 1050, 2490, 2654 ve 3460 sayılı kanunlara tabidirler. Bazıları ise katma bütçe ile idare olunurlar. Araştırmalara tefrik edilen para ve paranın kullanılma şekilleri bu sebepten çok değişik bir manzara göstermektedir.

Tarımsal araştırma çoğu zaman bağımsız olmadığı için ödeneğinde diğer hizmetlerle birlikte ayrılmaktadır. Son yıllarda Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu bazı araştırmaları mali yönden desteklemektedir. Ancak örgütlenmesindeki noksanlık nedeni ile yeteri kadar katkıda bulunamamaktadır.

Araştırma faaliyetleri için para, alet ve malzeme, teknik yardım, burs temini v.s. gibi imkânların sağlandığı diğer kaynaklar ise AID, CENTO, FAO, Rockefeller Foundation v.s. gibi milletlerarası teşekküllerdir.

13 — Araştırma müesseselerinin arazi, bina, lâboratuar sera v.s. gibi tesisler ile alet, makina ekipman ve malzeme gibi imkânlar bakımından durumları çok değişiktir ve ekseri hallerde yetersizdir. Arazinin kâfi genişlikte ve araştırmalara elverişli bulunması çok mühimdir. Kamu yararına istimplâk edilmiş veya hazineye ait olan bu arazilerin emniyeti ve istikrarı bakımından müesseseler arasında büyük farklar vardır. Genellikle diğer amme kuruluşlarının veya özel sektörün bu araziler üzerinde ki istekleri hiç eksik olmamakta ve araştırmanın sürekliliği zaman zaman tehlikeye düşmektedir.

14 — Tarımsal araştırmalarda, araştırmacı eleman en önemli unsurdur. Mevcut araştırma müesseselerinde lisans üstü eğitim görmüş yeterli sayıda eleman mevcut değildir. Üniversitelerimizin ilgili Fakültelerinde araştırmacı eleman yetiştiren uzmanlık okullarında yoktur.

İlgili Bakanlıklarda, araştırmacı personel açığını kapatmak amacile bir personel eğitimi programı da hazırlanmış değildir. Araştırma işlerinde çalışacak personelde aranan niteliklere ait bir yönetmelikte mevcut olmadığından rastgele tayinler yapılmaktadır.

Yeni Devlet Personel Kanunuda araştırma ve araştırmacıyı teşvik yönünden özel hükümler getirmemiştir.

15 — Tarım Bakanlığı tarafından zaman zaman araştırmanın önemi üzerinde durulmuş, yapılan reorganizasyon çalışmalarında tarımsal araştırmaya da yer verilmişse de ancak 1960 dan sonraki çalışmalarda tarımsal araştırmaların ayrı bir birim olarak ele alındığı görülmektedir.

Şimdiye kadar yapılmış bulunan muhtelif reorganizasyon veya koordinasyon çalışmalarının başlıcaları şunlardır:

- 1 — 1938-39 Köy ve Ziraat Kalkınma çabaları (Faik Kurdoğlu)
- 2 — 1946-47 Tarım Bakanlığı görev ve teşkilât kanunu tasarısı
- 3 — 1949-50 Teşkilât tasarısı (Cavit Oral)
- 4 — 1957 Teşkilât Kanun Tasarısı (Esat Budakoğlu)
- 5 — 1960 Orman Bakanlığı kuruluşuna ilişkin tasarısı.
- 6 — 1961 Ziraî Araştırma ve Ziraî Yayın Genel Müdürlükleri kurulması hakkında kanun tasarıları (Osman Tosun)
- 7 — 1961 Tarım Bakanlığı Ziraî Araştırma Genel Müdürlüğü Teşkilât ve vazifeleri hakkında kanun tasarısı (Ziraat Müh. Odası)
- 8 — Ziraî Araştırma Dairesi vazife ve çalışma talimatnamesi (Zir. İş. Gn. Md.)
- 9 — Ziraî Araştırma Teşkilâtı (Zir. İş. Gn. Md.)
- 10 — Ege Bölgesi Ziraî Araştırma Konseyi statüsüne ait tasarısı (Ege Ziraat Fakültesi ve Ege Araştırma Müesseseleri)
- 11 — 1963-64 Tarım Hizmetleri ve Teşkilâtın yeniden düzenlenmesi (Tarım Bakanlığı Teşkilât ve Proje Grubu Yönetim Kurulu)
- 12 — 1965 Tarımsal Araştırmaların Geliştirilmesi (Rıfat Gerek Z. Y. Müh. I. Teknik Kongre)
- 13 — Tarımsal Araştırma Teşkilâtı hakkında muhtıralar 1970

Bütün bu çalışmalara rağmen bugüne kadar gerek reorganizasyon ve gerekse koordinasyon konusunda ciddi bir adım atılmamıştır. Hatta o günden bugüne ana prensiplere uymıyan yeni yeni müesseselerin kurulmasına devam edilmiştir. Şüphesizki bu konuda yapılmış en ciddi çalışma olarak 1964 de tamamlanan "Tarım Hizmetleri ve Teşkilâtının yeniden düzenlenmesi" proje çalışmasına örnek verebiliriz.

III — TARIMSAL ARAŞTIRMA PROBLEMLERİNİN ÇÖZÜM YOLLARI :

Buraya kadar kısaca izah edilen hâlihazır durumun, tarımsal araştırma alanında birçok problemlerin doğmasına sebep olacağı pek tabii-

dir. Bu problemlerin asıl kaynağını araştırmada etkili bir organizasyon ve koordinasyon yokluğunda araştırıcı eleman ekipman ve finansman yetersizliğinde aramak mümkündür. Tarımsal araştırmalardan beklenen faydanın sağlanabilmesi en kısa zamanda teşkilatlanmayı bağlı görölmektedir.

Tarımsal araştırmaların teşkilatlanması iki yönden ele alınabilir; reorganizasyon ve koordinasyon. Burada her iki hususa da kısaca değinilecektir.

A — Reorganizasyon :

1 — Tarımsal araştırmaların reorganizasyonu yalnız başına alınmaz. Çünkü halen Tarım Bakanlığına bağlı Genel Müdürlükler, Yayım Öğretim ve Eğitim, hizmet gibi diğer tip faaliyetlerle beraber araştırma faaliyetlerini de yürütmektedirler 1964 de Tarım Bakanlığı Teşkilât ve Proje Grubu tarafından uzun çalışmalardan sonra hazırlanan Tarım hizmetleri ve Teşkilâtının yeniden düzenlenmesi isimli raporda da belirtildiği gibi, Genel Müdürlükler çalışma konularına göre değil de tarımsal faaliyet tiplerine göre, bir başka deyimle tarımsal fonksiyonlarına göre kurulduğu takdirde ancak Tarımsal Araştırma kendi hüviyetini kazanabilir.

2 — Tarım Bakanlığı reorganizasyon prensipleri içersinde Tarımsal Araştırma teşkilâtı ile ilgili mevzuatın hazırlanması ve muayyen bir intikâl süresi içersinde halihazır durumun yeni mevzuata uygun hâle getilmesi ve sarsıntısız bir intikâl plânı uygulanması icap etmektedir. Hazırlanacak mevzuatta yalnız esaslar belirtilmeli, yetki alınmalı, kuruluş ve işleyişle ilgili diğer hususlar yönetmeliklerle tesbit edilmelidir.

3 — Tarım Bakanlığı bünyesi içersinde tarımsal araştırma teşkilâtının yönetim, denetim ve koordinasyon görevleri ile yükümlü bir merkez teşkilâtı, bölgelerde ise bilhassa bölgelerin uygulamalı araştırma ihtiyaçlarını karşılayan bölge araştırma müesseseleri kurulmalıdır. Merkez teşkilâtı aynı zamanda Tarım Bakanlığı dışında yürütölen araştırmalarla da ilişkiler kurmalıdır. Araştırmada yeteri kadar tecrübesi olan kimselerin çalışacağı merkez teşkilâtının yardımcı üniteleri olarak istişari mahiyette Araştırma Şurası veya Araştırma Konseyi, Mevzu Komiteleri, gibi kuruluşların nazarı itibara alınması gerekmektedir. Taşra teşkilâtı ise Araştırma Merkezi ve Bölge Araştırma Enstitülerinden teşekköl etmelidir. Araştırma Merkezi aynı zamanda bulunduğu bölgenin Bölge Araştırma Enstitüsü görevini görmelidir. Her bölgede yapılmasına lüzum ve-

ya imkân olmıyan temel araştırmaların çoğu bu merkezde yapılmalıdır. Bölge Araştırma Enstitüleri bölge için bir bütünlük arzetmeli, Enstitü, İstasyon, Deneme Tarlası ve Lâboratuvar gibi kuruluşları bünyesinde ihtiva etmeli ve bölgenin ihtiyacı bulunan konularda tercihan uygulamalı araştırmalar yapmalıdır. Bu kuruluşların hiç birisi bir tek konunun müessesesi halinde çalışmamalıdır. Ancak ekonomik değeri çok yüksek olan mahsuller için bölgelerde konu müesseseleri kurulabilmelidir.

4 — Tarımsal Araştırma Teşkilâtının reorganizasyonunda gözönünde bulundurulacak başlıca hususları şöylece sıralamak mümkündür.

- a — Tarımsal araştırmanın en mühim unsuru iyi yetişmiş personelidir. Araştırıcı personel sayıca ve nitelikçe yeterli olmalıdır. Personelin kendi konusunda yurt içi veya yurt dışında derece yapmasında ayrıca eğitim görmesinde, tayin, nakil, terfi v.s. hususlarında özel bir personel siyasetine ihtiyaç vardır. Maalesef personel kanunu araştırcıların tatmini bakımından bir imkân ve yenilik getirmemektedir. Personel kanunundaki iş riski ve fazla mesai zamlarının araştırcılara teşmil edilmesi sağlanmalıdır.
- b — Araştırma müesseselerinin arazi, bina, alet, makina, ekipman ve malzeme ihtiyaçları ise en elverişli olacak şekilde karşılanmalıdır.
- c — Genellikle bitki, toprak ve su hayvan, bitki ve hayvan koruma ve bunların karşılıklı ilişkileri bir bütünlük arzeder. Tarımsal araştırmalarda değişik meslek gruplarına ait araştırcıların aynı problem üzerinde bir ekip halinde çalışmalarına zaruret vardır.
- d — Tarımsal araştırmalar proje esasına göre hazırlanmalı ve yürütülmeli ve gereği gibi denetlenmelidir.
- e — Araştırma faaliyetleriyle ilgili ödenekler değişik fasıllardan değil de bir fasıldan gönderilmeli, ödenek tefrikinde araştırma konularındaki öncelik gözönüne alınmalı ve yıllar arasında denge bulunmalıdır. Harcamalar 1050 ve 2490 sayılı kanunların kapsamı dışında bırakılmalıdır.
- f — Araştırma teşkilâtının yayım ve eğitim teşkilâtı ile ilişkilerini çok sıkı şekilde düzenliyen mevzuat hazırlanmalıdır. Sonuçların uygulamaya geçilmesinde hiç zaman kaybedilmemelidir. Bu ba-

kımdan araştırma müesseselerinde çalışan ve önemli konularda bölge içinde yayım faaliyetinde bulunan Bölge Yayım Mütahassıslıkları kurulması çok faydalı olacaktır. Üniversiteler ve Tarım Bakanlığı dışındaki araştırma yapan kuruluşlarla çok sıkı koordinasyon yapılmalıdır. Üniversite mensuplarının bu teşkilât içinde araştırma yapmaları ve araştırmacıların ise Üniversitelerde öğretim görevi almaları mümkün olmalıdır.

B — Koordinasyon :

Reorganizasyonun çok güç tahakkuk ettirilebileceği gerçeği gözönünde bulundurularak Tarımsal araştırmalarda hiç olmazsa koordinasyonu sağlamak realistçe bir görüş ve kaçınılmaz bir ihtiyaç olarak kendini hissettirmektedir.

Halihazırda mevcut araştırma yapan kuruluşların statülerinde bir değişikliğe gitmeden bugün için mümkün olan koordinasyonu sağlamak muhakkak ki ileri bir adım olacaktır. Araştırmalarda koordinasyon üç yönden düşünülebilir: 1 — Bakanlıklar ve kuruluşlar arası koordinasyon. 2 — Tarım Bakanlığı içi Koordinasyon. 3 — Genel Müdürlükler ve diğer kuruluşlar içi koordinasyon.

1 — Bakanlıklar ve Kuruluşlar Arası Koordinasyon:

Ulusal ölçüler içerisinde tarımsal araştırmalar arasındaki koordinasyon TUBİTAK tarafından en etkili şekilde sağlanmalıdır.

2 — Tarım Bakanlığı içi Koordinasyon :

Bu koordinasyon yeniden kurulacak olan Tarımsal Araştırma Grubu ve Tarımsal Araştırma Konseyi tarafından sağlanır.

a — Tarımsal Araştırma Grubu :

Tarım Bakanlığı içinde tarımsal araştırmalarda koordinasyonu sağlamak ve aşağıdaki görevleri yerine getirmek maksadıyla, Müsteşarlığa bağlı bir Tarımsal Araştırma Grubu tesis edilmelidir. Bir başkanın idaresinde teessüs edecek olan Tarımsal Araştırma Grubu, Tarım Bakanlığına bağlı Genel Müdürlük ve bağımsız Müdürlüklerce ayrı ayrı yürütülmekte bulunan tarımsal araştırmaları koordine etmekte çok etkili bir organ olacaktır. Bütün araştırmaların proje esasına göre tekemmül ettirilmesi, projelerin kartodekslerinin tutulması ve tasnifi, gerektiği takdirde Tarım Bakanlığı adına araştırmaların yerinde denetlenmesi, araştırma-

lara ayrılan ödeneklerin Genel Müdürlükler arasında dengeli olarak dağıtılması ve nihayet Tarım Bakanlığı dışındaki araştırma yapan kuruluşlarla ve bilhassa Fakülteler ve Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu ile sıkı ilişkiler kurmak görevlerini hep bu grup yerine getirmeli ve böylece geniş anlamda tarımsal araştırmalarda Bakanlık içi koordinasyon sağlanmalıdır.

Tarımsal Araştırma Grubunun bu görevleri yerine getirebilmesi için değişik meslek gruplarından yeteri kadar personeli ve bir sekreteryası bulunmalıdır.

b — Tarımsal Araştırma Konseyi :

Tarımsal araştırmalara yön vermek, Tarım Bakanlığı içinde ve dışında yapılan araştırmaları koordine etmek maksadıyla Bakanlık içi ve dışı yetkili araştırmacıları, Üniversite ve Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu temsilcilerini bünyesinde toplıyan, istişari mahiyette bir Tarımsal Araştırma Konseyi kurulmalıdır. Bu konseyin sekretaryalık görevini Tarımsal Araştırma Grubu görmelidir.

3 — Genel Müdürlükler ve Diğer Kuruluşlar içi Koordinasyon :

Tarım Bakanlığına bağlı Genel Müdürlükler veya Bağımsız Müdürlüklerin bir çoğunda araştırma işleri ayrı bir şube veya daire tarafından yürütülmektedir. Ancak tarımsal araştırmaların büyük bir kısmının Ziraat İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı müesseseler tarafından yürütülmesine rağmen bu Genel Müdürlük bünyesi içersinde tarımsal araştırmalarla uğraşan merkezi bir ünite mevcut değildir. Şubeler kendi konularındaki araştırma, yayım, eğitim ve hizmet görevlerini aynı anda yürütmektedirler. Mevcut araştırma müesseseleri bu şubeler arasında ayrı ayrı benimsenmiş ve bir bakıma taksim edilmiş durumdadır. Böylece araştırma yönünden şubeler arası bir koordinasyon söz konusu olmamaktadır.

Bu koordinasyonu temin bakımından Genel Müdürlükler bünyesi içersinde Tarımsal Araştırma Genel Müdür Muavinliği ve istişari mahiyette konu komitleri kurulmasına zaruret vardır.

a — Tarımsal Araştırma Genel Müdür Muavinliği :

Herhangi bir araştırma merkez ünitesi olmayan Genel Müdürlüklerde (Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünde olduğu gibi) mevcut Genel Müdür Muavinlikleri arasında görev taksimi yapılarak Araştırma, Yayım ve Eği-

tim, Ekonomi-Hizmet Yönetim Genel Müdür Muavinlikleri tesis edilme-
lidir.

Halen değişik tipte tarımsal faaliyetleri bir arada yürütmekte olan şubeler aynen kalmak suretiyle, bunların araştırma faaliyetleri adı geçen Araştırma Genel Müdür Muavinliği tarafından kanalize ve koordine edil-
melidir. Böylece Genel Müdür Muavinlerinin görevleri de açıklık kaza-
nacağı gibi görev tipleri yönünden de koordinasyon en iyi şekilde sağlan-
mış olur.

Tarımsal Araştırma Genel Müdür Muavinliğinin bir bürosu ve yeteri
kadar teknik ve idari elemanı bulunmalıdır. Bu kuruluşun başlıca görev-
lerini şöylece sıralamak mümkündür:

Tarımsal araştırmalarda başarının bir numaralı unsuru iyi yetişmiş
personeldir. İhtiyacı karşılayacak sayı ve nitelikte personeli yetiştirmek
için özel bir program uygulamalı ve araştırmacı personelin terfihi için bü-
tün imkânları zorlamalıdır.

Bu kuruluş, ileride reorganizasyonla kurulacak olan Tarımsal Araştır-
ma ünitesinin faaliyetlerine uygun olacak şekilde çalışmalıdır.

Yeni tarımsal araştırma müesseseleri kurulmasına gitmekten ziyade
mevcutların geliştirilmesine bölgelerdeki dağınık müesseselerin ileride
Bölge Ziraî Araştırma Enstitüsü olacak şekilde birleştirilmesine doğru
faaliyette bulunmalıdır.

Araştırmaların mutlaka proje esasına göre yürütülmesini sağlama-
lıdır.

Mevcut ve bitmiş araştırma projelerinin kartodeksini ve envanterini
tutmalıdır.

Sonuçlanmış araştırmaların bir elde değerlendirilmesini ve yayımını
sağlamalıdır.

Araştırmaların yerinde denetlenmesini düzenlemelidir.

Araştırmaya ayrılan ödeneğin bir elden ve priorite esaslarına göre
dengeli bir şekilde dağıtılmasını sağlamalıdır.

Genel Md.lük içinde diğer faaliyetler ve hizmetler, araştırmalara
ayırt edilen ödeneğin dengeli olmasında gayret sarfetmelidir.

Tarımsal araştırmalarda diğer meslek gruplarından da faydalanmalı
ve böylece ekip çalışması imkânlarını hazırlamalıdır.

b — Konu Komiteleri :

Genel Müdürlük tarafından konulara göre kurulmuş ve kurulacak olan bu komiteler o konunun diğer yönleri yanında araştırmayla ilgili yönleri üzerinde de çalışmalıdırlar. Konu komiteleri istişari olmakla beraber daha çok ilgili idareci teknik eleman ve Üniversite temsilcilerinden teşekkül eder. Devamlı üye sayıları azdır. Gerektikçe misafir üyeler çağırılabilir. Teknik bakımdan koordinasyonu ve işbirliğini en etkili şekilde sağlayan organlardan birisi bu komitelerdir. Her şube kendi mevzuundaki konu komitesinin sekreteryalık görevini de yapar.

IV — SONUÇ :

Yurdumuzda Tarımsal Araştırmanın önemi, zaman zaman B.M.M. kürsülerine kadar intikâl etmiş, sorumlu idarecilerin dilinden düşmemiş basın ve yayın kanalı ile kamu oyuna maledilmiş olmasına rağmen maa-lesef bugüne kadar araştırma lââyık olduğu ciddi alâka ve ihtimamı görmemiş ve bu raporda kısaca belirtmeye çalıştığımız dengesiz ve yetersiz durum meydana gelmiştir. Tarımsal Araştırmaların ileri memleketlerde değil, hatta çok yakın sınır komşularımız olan Arap memleketlerinde, Asya ve Afrikanın geri kalmışlıkla nitelendirilen pekçok ülkelerinde Yurdumuzdakinden çok daha ciddi şekilde ele alınmış bulunduğunun bilinmesine büyük faydalar vardır. Bu ülkelerin hemen hepsi halen zengin ve yeterli birer araştırmacı kadrosu ile tarımsal problemlerine bütün güçleriyle eğilmiş durumdadırlar ve çok kısa zamanda geri kalmışlık sıfatından kurtulmanın çabası içindedirler.

II. Teknik Kongre dolayısı ile Ziraat Yüksek Mühendisi arkadaşlarımıza Yurdumuzda Tarımsal Araştırma ve Sorunları konusunu çok kısa olarak ve bütün çıplaklığı ile izah etmeye çalışmış bulunmaktayız. Bu raporun, ileride bu sorunları çözmek şerefine ulaşacak meslektaşlarımıza faydalı olmasını temenni ederiz. 10/12/1970

TARTIŞMALAR ve KONGRE KARARI :

BAŞKAN :

Şimdi, (9) Numaralı Komisyonun hazırlamış olduğu "Tarımsal Araştırma ve Sorunları" konulu raporunu okutacağım.

Raportör Rifat GEREK :

Komisyonda hazırlanan raporu okuyarak genel kurulun bilgisine sundu.

BAŞKAN :

Arkadaşımıza çok teşekkür ederiz. (9) No. lu komisyonun hazırlamış olduğu raporu dinlediniz. Şimdi bu rapor üzerinde isteyenlere söz vereceğim, ilk olarak Prof. Dr. Sait Tahsin Tekeli'ye söz veriyorum.

Prof. Dr. SAİT TAHSİN TEKELİ :

Herhalde araştırma olunca Üniversiteden, fakülteden bir arkadaşın konuşmasını tabii görürsünüz. Ve zaruri de görüyorum ben şahsen. Dün bir toplantıya, başlarken bir şey söyledim Dedim ki, Bu komisyonda ben hoca olarak değil ve siz de şu meselelerin müdür veya vazifelileri olarak konuşmayın. Ziraat Mühendisi olarak konuşalım. Bundan maksadım bu arkadaşlar sözlerini fikirlerini açıklarken vazifeleri itibariyle herhangi bir tesir altında kalacaklardır düşüncesi değildi. Fakat istiyorumki Ziraat Mühendisleri Mühendis olarak bu memlekette bir umumi efkâr kursunlar, birleşsinler birbirlerine destek olsunlar ve daha çok Ziraat Mühendisi olarak bu memleketin meselelerini görüşüp halletsinler. Şimdi benim çok değerli arkadaşım Rifat Gerek bu vazifeyi beklediğimden çok daha güzel yaptı. Evvelâ teşekkür ediyorum. Hem kendisine hem de komisyonuna. Yalnız, araştırma denince neden şu üniversitelerin, fakültelerin de öğretim yanında bir araştırma vazifesi olduğu ve bunun da ortaya konulmadığını sormak istiyorum. Çünkü, biz fakülte olarak iki esas vazifemiz olduğunu kabul ediyoruz. Birisi öğretim öteki araştırma. Memleketin meseleleri üzerinde Ziraatin problemleri üzerinde herhalde fakültelerinde kendisine göre bir araştırması hem yeteneği ve hem imkânları vardır. Amma, belki arkadaşım bunu Tarım Bakanlığı veya hükümet daireleri içerisinde de gördü. Fakat bizim kanaatimiz şudur ki; komisyonun raporuna ilave edilmesini istediğim nokta şudur ki; Bu araştırmalar için Arkadaşım perişan dedi doğru söyledi, perişanlık devam etmemelidir. Fakültelerin araştırma organlarıyla beraber olması, değerlendiril-

mesi zaruridir. Bu organizasyon meselesinde fakültelerin yalnız bir konsey içerisinde bir kaç arkadaşı vazifelendirilmiş olarak görmenin yeterli olmadığını belirtmek isterim.

İkinci bir hususta şudur: Ben zannediyorum ki ziraatın meseleleri demin de görüşüldüğü gibi üretimden tüketime kadardır. Ama arkadaşlarım bu araştırma meselesinde daha çok üretim üzerinde durdular. Alışmışlar buna da nedense. Tüketimi, mahsulü değerlendirmenin şartlarının, imkânlarının üzerinde araştırma olarak da durulmamış olmasını (belki de genel olarak aldılar ama) belirtilmesini doğru görüyorum.

Diğer bir mesele daha var: Tarım Bakanlığının elinde bulunan araştırma müesseseleri, bunun için verilen paralar emekler yapılan binalar çok zaman değerini bulmamıştır. İsraf edilmektedir. Bana bir zamanlar bir bakan dediği; bu 100 milyon lirayı buluyor bilmem kaç sene içerisinde, yazık bu memleketin haline. Ve bundan evvel de yüz milyonlarca para verdik ve bir netice alamadık. Arkadaşımın söylediği sebeplerden. Ne metodu var ne problemleri ortaya konur, ne çalışmaların neticesi değerlendirilir. Ve ne hepsinden mühim olarak bir araştırmacı yetiştirme meselesi halledilmez. İşte bu noktalarda Ziraat Fakültelerinin kendilerine düşen vazifeleri var. Yalnız Ziraat Mühendisi çıkartmak suretiyle vazifesini göremez bu Ziraat Fakülteleri. Bu belki eğitim raporunda da konuşulacak veya üzerinde durulacak. Benim Kanaatim Ziraat Fakültelerinin aynı zamanda memlekete araştırma insanını yetiştirmesi, buna göre kendisini organize etmesi, çalışması gerekmektedir.

Bakanlıklar arasındaki araştırmaların bilimsel araştırmaya verilmesi belki de doğru. Üzerinde münakaşa edilmesi lâzım. Amma düşünüyorum, ziraatta araştırmalar; toprakla, gübre ile çok alakalı olarak neden bu toprak-gübre laboratuvarlarını başka bakanlığa verdik. Haydi toprak-su tekniktir, idarecidir vs. dedik amma, bu laboratuvarları niçin verdik? Ben bekliyordum ki üç tanesi dört tanesi var 40 tanesi olsun da bu memleketin toprak meselesini, gübre meselesini yerinde olarak halledelim. Daima meseleler çıkıyor ve onuda ilâve edeyim ki demin söyledim, Fakültelerin birde araştırma vazifeleri vardır, ama imkânları çok hudutlu. Elleri uzanmıyor memleketin her tarafına ve memleketin her tarafında da Fakülteler henüz daha kurulmuş değil. Bu sebepten Tarım Bakanlığı elindeki imkânları çok iyi değerlendirmeli ve çok iyi düzenlenmiş olan "Toprak-gübre'yi de kendisinden kaçırmamalı idi. Niye kaçtı. Acaba Ziraat Mühendisleri arkadaşlarımız karar mı verdiler? Doğru mu buldular? Hayır. Bakanlar karar veriyor biz demokrasi diyoruz ama netice itibariy-

le bizim düşüncemize kararımıza uymayan tedbirlerde oluyor veyahut kararlar alınıyor. Bunun karşısında demin başlarken size söylediğim noktaya geliyorum. Türk Ziraatçıları bir umumî efkâr kurupta meselelerini halledemezlerse olan hadiselerin karşısında müsteşar veya umum müdürler sağlam duramazlar. Bir gazetede yazdığım gibi Türkiye Ziraatında değerleri değerlendirmez bir vaziyete düşeriz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN :

Sayın Hocama teşekkür ederim. Başka söz isteyen arkadaşımız var mı? Metin Talim arkadaşımıza söz veriyorum. Buyurun.

(Doç., Dr. Metin Talim'in konuşması bant değişimine rastladığı için alınamamıştır.)

Başka söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Olmadığına göre bu konuda yapılan konuşmalara cevap verecek komisyondan bir arkadaşımızı rica ediyorum.

Prof. Dr. FETHİ İNCEKARA :

Sayın başkan çok muhterem arkadaşlarım;

Şu tüm tarım fonksiyonlarımızın amacı, çiftçinin ve dolayısıyla memleketin refahını sağlamaktır. Bunun bazı ana faktörleri vardır ki, bunlardan birisi araştırma, diğeri de çiftçiye yöneltilecek bazı hizmetlerdir. Bunların paralel olarak elele gitmesi sayesinde bu maksada kavuşulur. Şimdi, araştırma konusunu ele aldığımızda, ana amaç birim alandan daha fazla verim elde etme yolunun bulunmasıdır. Bu itibarla bunun halen Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü bünyesi içinde çok geniş alanda ve karma karışık fonksiyonlar içinde araştırma fonksiyonunun eriyip gitmesi doğru değildir. Araştırma memlekette şahsiyetini kazanmadıkça mes'uliyetini idrak etmedikçe ve bilimsel yolda çalışmadıkça bu belirli alandan verim artışı sağlamak maalesef mümkün değildir. O itibarla bu araştırmaların Tarım Bakanlığının yeniden reorganize edilme safhasına kadar beklemeden hiç olmazsa, bunun yerini alacak arkadaşımızın belirttiği gibi bazı organların yer almasını geçici bir süre için kabul etmiş bulunuyoruz. Bunu böylece belirttikten sonra, birçok araştırmalarımız var ki, çok değerli olmasına rağmen rafta beklemektedir. Bu da araştırmaların öğretim ve yayımla elele gitmemesinden ötürüdür. Bütün medeni memleketlerde bugün nereye varırsanız (eğitim, Araştırma ve yayım) kelimeleri mutlaka her ileri memleketin ana unsuru olarak daima karşımıza çıkar.

Biz de bunu böyle özlüyoruz. O itibarla genel müdürlükler, muavinliklerin bu fonksiyonlarla görevlendirilmesini yeni reorganizasyon kurulunca ya kadar muvaffık ve yerinde mütalaa ediyoruz. Şimdi Sayın Hocamın ve diğer sayın Doç. Metin Talim Arkadaşımızın benden sonra Rifat Bey de bazı kısımlarına dokunacak. Kısaca sorunlarına cevap vermeğe çalışacağım. Gerçekten Sayın Hoca, Fakültelerin öğretim faaliyetleri yanında araştırma da yapmaları - Onların zaten kanunlarında bir görev olarak yer almıştır-Ama hocamın belirtmek istediği nokta, bunun Tarım Bakanlığı fonksiyonları içerisinde elele beraber yürütülmesi hali idi. Ben bunu böyle kabul ediyorum ve raporumuzda bu husus belirtilmiştir. Ama yarın saat geçen bir süreyi icap ettiren okumayı yarıda bıraktığımız için tabii bir kısımlar maalesef önünüze serilemedi ve hatta bundan evvelki Bakanlıklardan bazıları bir hafta müddetle Tarım Bakanlığı ile Üniversiteler, fakülteler nasıl işbirliği yapacaklar? Uğraştık gayret ettik ve yönetmelikler kanun teklifi yapmak üzere bazı esaslar tasarılar hazırladık. Ama ne yapalım ki bunlar da bugün maalesef gereği gibi ele alınmadı. Bunu böylece kabul ettikten sonra Hoca'nın Toprak-Su gibi memleketin can damarı olan problemlerin Tarım Bakanlığının bünyesi içinden sıyırılması hakikaten yürekler acısıdır. Komisyonumuz Hoca'nın bu fikrine de aynı şekilde iştirak etmektedir. Bundan sonra Sayın Metin Talim arkadaşımızın ileri sürdüğü yani araştırmaların sadece kuru ve teknik mahiyette olmaması bunun ekonomik ve sosyal yönlerinin de araştırılması, gerçekten bu fikre de iştirak ediyoruz. Ne var ki bu çeşit araştırmaların yani toplu araştırmalar halinde olması lâzım gelir. Bugün medeni memleketlerde yine arpacı yok, pamukcu yok, araştırma bakımından Fakat bir arpa mevzuunu biyoloğu genetikçisi, stogenetikçisi yetiştiricisi o arpanın her hususunu almak suretiyle tüm araştırma, tohum araştırması halinde belirli yetkililer buraya gelmek suretiyle toplu araştırmalar yapılır. Binaenaleyh, bundan sonra memleketimizdeki bu teknik araştırma da economiciler ve sosyal konuda ehil olan arkadaşlar bir araya gelir tüm araştırmalar yaparlarsa tabiatıyla bu arkadaşımızın endişesi de giderilmiş olur.

Tabiatıyla tarımsal araştırmaların TÜBİTAK tarafından desteklenmesini biz ifade etmedik, biz sadece türlü Bakanlıklar arasındaki ilişkileri araştırmaların bir noktaya veyahutta memleket araştırma problemlerini ortaya koymasından bakımından bunun TÜBİTAK tarafından yapılmasını uygun mütaala ettik. Gerçekten bugün şunu huzurunuz da rahatlıkla söyleyebilirim ki, TÜBİTAK bütün araştırma müesseselerine "proje bekliyoruz" demektedir. Ve elindeki imkânlarla bu araştırmaları desteklemektedir. Teşekkür ederim.

BAŞKAN :

Başka söz isteyen var mı Bulunmadığına göre bu hususta divana verilmiş bir önerge var, onu okutturacağım.

Dr. Mehmet Şenel, Ramiz Sipahi, Özdemir Sezen, Dr. Mehmet Aydemir, Fahrettin Kaynak, Ahmet Ayvaz, Nurettin Madran İsmail'in Şenkürk-ün müşterek önergesi okundu.

TÜRKİYE ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ II. TEKNİK KONGRESİ BAŞKANLIK DİVANINA

9 No. lu "Tarımsal Araştırma ve Sorunları" adlı komisyon raporunun Başkanlık İçi Koordinasyon bölümünün "a" bendinde kurulması teklif edilen Tarımsal Araştırma Gurubunu mevcut problemleri çözecek bir kurum olarak görmek mümkün değildir. Zira problem bu koordinasyonu sağlayacak kurumun bulunmamasından değil mevcut Araştırma Enstitülerinin fonksiyonlarını icra edecek şekilde organize edilmemesinden doğmaktadır. Ziraî Araştırmalar arasında koordinasyonun faydalı olduğuna şüphe yoktur. Ancak bundan evvel Ziraî Araştırmaları yukarıda ifade edildiği gibi fonksiyonlarını icra edebilecek seviyeye getirmek gereklidir. Bu da ancak Ziraat İşleri Genel Md. bünyesinde toplanmış bulunan, birbirinden farklı ve memleket ekonomisinde büyük değeri olan mahsul gruplarına şahsiyat kazandırmakla mümkün olabilir. Bu arada Hububat, Hayvancılık ve Çayır Mer'a, Bağ bahçe, Toprak Su. v.s. gibi önemli konular müstakil Md. veya Genel Md. şeklinde teşkilâtlandırılıp bunlar arasında koordinasyona gidilebilir. Gerek dış memleketlerde ve gerekse Türkiye'de bunun başarılı olmuş örnekleri vardır. Hali hazırda Ziraat İş. Gn. Md. kendi içinde koordinasyonu sağlayamaz durumda ise, Kurulması düşünülen yeni organında bu koordinasyonu sağlaması kabil değildir. Koordinasyon zorla kabul ettirilemez. Bu bir ihtiyaçtan doğar. Bu koordinasyonu organize edecek teşkilâtın bir makam olmasına da zaruret yoktur. Bu husus halen mevcut merkezi kuruluşlar tarafından sağlanabilir. Nitekim gerek. Z. Mücadele Enstitülerinde gerekse Pamuk Araştırma Enstitülerinde bu koordinasyon merkez tarafından Araştırma Konseyleri teşkili suretile sağlanmış bulunmaktadır.

Bütün araştırmaları kapsayan bir teşkilâtın hele teknik ve mali hususlara müdahalesi mevzuu bahis olunca mevcut iyi çalışan müesseselere zarar vermesi mümkündür. Zira müesseselerin mali ve teknik ihtiyaçlarını yine en iyi müesseseler bilir. Buna yapılacak müdahaleler fayda yerine za-

rara sebep olur. Nitekim halen yapılan bir çok tahsislerde müesseselerin iş hacmi, çalıştığı bölge genişliği dikkate alınmadan şahsi yakınlık gözetilmiştir. Bu sebeple ilk iş olarak normal çalışamayan müesseselerin yeniden organize edilmesi yoluna gidilmesi, bilâhare bunlar arasındaki koordinasyonun sağlanması daha faydalı olacaktır.

Dr. Mehmet Şenel

Ramiz Sipahi

Özdemir Sezer

Dr. Mehmet Aydemir

Fahrettin Kaymak

Ahmet Ayvaz

Nurettin Madran

İsmail Şentürk

BAŞKAN :

Usule uygun olarak, önerge sahibi arkadaşlardan birine daha fazla açıklamada bulunmak üzere söz vereceğim. Sayın Özdemir Sezer arkadaşımız söz istemişlerdir. buyurunuz.

Özdemir SEZER :

Muhterem arkadaşlarım;

Araştırma komisyonunun hazırlamış olduğu raporu dinledik. Tabiiyle bu raporda çok faydalı hususlar mevcut. Ancak bir maddesi araştırma grubu diye bir kurumun kurulması suretiyle bütün problemlerin halledileceği kanısını uyandırıyor. Bu bakımdan biz muhalefet ettik. Aslında hatalar, yani bugün araştırmalarda eğer gereği kadar muvaffak olunamıyorsa bu koordinasyon noksanlığından doğmuyor. Araştırmaların bünyelerinden geliyor daha çok. Çünkü, birçok araştırma müesseselerinde gerek yetişmiş eleman gerek vasıta bakımından büyük imkânsızlıkları yerine getirilmeden, yani ziraî araştırma enstitülerini, fonksiyonlarını yapabilecek duruma erdirmekten bunlar arasında bir koordinasyonda mümkün değildir. Yalnız bu işi bir tek "Koordinasyon noksanlığı"na bağlamayı muvaffık bulmadık. Bu bakımdan muhalefet şerhini verdik ve bu muhalefet şerhi okundu. Benim şahsi kanaatime göre bu bizim raporu imzalayan arkadaşların kanaatlerine göre Türkiye'de bazı ziraî araştırma enstitüleriyle merkez arasında bir koordinasyon kurulmuş ve bundan muvaffakiyetli neticeler alınmıştır. Bu koordinasyon Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde gereği gibi sağlanamamıştır ve bunu sağlamak için burada da bir araştırma şubesi yahutta Genel Müdürlüğe bağlı muavinliklerden bir tanesinin araştırmaya tahsis edilmesi mümkündür ve şahsi kanaatime göre Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü kendi bünyesini ıslâk ettikten sonra da bu kadar geniş konuları bünyesinde toplayan bir örgüt olarak gereği kadar koordinasyonu sağlaması mümkün değildir.

Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünde mevcut ve bugün için Türkiye'nin ekonomik kalkınmasında çok önemi haiz olan meselâ hububat gibi hayvancılık ve çayır mer'a gibi bağ-bahçe şubelerine şahsiyet vermesi bunların müstakil müdürlükler halinde yahut yine Genel Müdürlükler halinde teşkilatlanması çok daha faydalı olacaktır. Çünkü, bunların bu kadar geniş yani bir tek umum müdürlüğün bu kadar geniş mevzuu bir araya getirip bunlar arasında koordinasyon kurmasını ben şahsen mümkün görmüyorum.

Biliyorsunuz, bir zamanlar Mücadele Genel Müdürlüğü Ziraat İşleri Bünyesinde bir teşekkül, fakat orada şahsiyetini bulamadı, müstakil bir şube bilâhare de müstakil bir Genel Müdürlük olarak kurulduğu zaman gördük ki, çalışmalarında çok daha fazla muvaffak oldu. Yine bildiğimiz gibi Pamuk İşleri Müdürlüğüne bağlı Bölge Pamuk Araştırma Enstitüleri vardır. Eğer dikkat edecek olursanız bunların çalışmalarında da oldukça muvaffak olmuş neticeler elde edilmiştir. Bununla şunu demek istiyorum; Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünde, önemli olan mahsul gruplarını birer müstakil müdürlük yahut Genel Müdürlük haline getirirsek çalışmaları çok daha düzenli olur ve bunların arasında bilâhare koordinasyon kendiliğinden doğar. Teşekkür ederim.

Başkan :

Teşekkür ederiz. Komisyon üyelerinden başkan veyahut raportör, bu konuya cevap verecek bir arkadaşımıza söz veriyorum.

Rıfat GEREK :

Sayın Başkan, bundan evvel iki konuşmacının sorularına Sayın Prof. Dr. Fethi İncekara cevap vermiştir. Ben şahsen her iki hocamın temas ettikleri hususlara aynen iştirak ederim. Ziraat Fakültelerinin araştırma bakımından görevlendirilmelerini hepimiz arzu ederiz, yalnız yine bizim elimizde olmayan sebeplerden ötürü Ziraat Fakültelerinin bir zamanlar Tarım Bakanlığı bünyesinde iken sonradan Millî Eğitim Bakanlığı bünyesine geçtiğini biliyoruz. Bunun gibi, diğer kuruluşlar MEHTAP raporunun neşrinden sonra dahi merkezi hükümet teşkilâtı için tavsiye edilen yetkili, tarafsız organlarca tavsiye edilen hususların tamamıyla dışında yeni Bakanlıkların kurulmuş olduğunu da biliyoruz. Meselâ bunlardan bir tanesi Köy İşleri Bakanlığıdır. Köy İşleri Bakanlığının kurulmasıyla Tarım Bakanlığı bünyesi içerisinde Tarım hizmetlerinin çok önemli bir kısmını kapsayan Toprak-Su Genel Müdürlüğü hizmet ve araştırma üniteleriyle beraber koparılarak Köy İşleri Bakanlığına mal edilmiştir. Bu da yine bizim Ziraat Mühendisleri arkadaşlarımızın inancı ve tasvibi dışında olmuş hareketlerdir. Binaenaleyh bu hadiseler seyirci kalmaktan başka herhangi bir katkıda bulunamıyoruz. Gönül ister ki, tarımsal araştırma, tarımsal eğitim ve tarımsal hizmetler yayımın yanı başında bulunsun. Birçok yabancı memleketlerde bu üç hizmet yan yanadır. Ama, maalesef Türkiye’de bölünme alabildiğine gitmektedir. Raporumuzun realite kısmında, halihazır durum kısmında bunlara geniş yer verilmiştir.

Biz bu parçalanmaları düzeltme yeteneğinden şu anda mahrumuz. Binaenaleyh bu realite karşısında yapmayı yapabilmeyi düşündüğümüz, hususları öne sürdük. Bu arada da en kolay uygulanabilecek koordinasyon konusuna değindik. Koordinasyonun muhtelif şekilleri tipleri arasında durduk.

Reorganizasyonu hararetle tavsiye etmemize rağmen, bundan 5 sene evvel de tavsiye etmiş olmamıza rağmen o günden bu güne bu istikamette yapıcı bir adım atılmamıştır. Aksine o günden bugüne yeni kuruluşlar orada tavsiye edilen ilkelerin dışında tezahür etmiştir ve tahakkuk etmiştir. Binaenaleyh reorganizasyonu özlememize rağmen bunun güçlüğünü düşünerek koordinasyon tavsiyesinde bulunmayı uygun gördük.

Diğer taraftan Doç. Dr. Metin Talim Bey'in temas ettikleri hususlara şahsen iştirak ederim.

Ancak Bilimsel Araştırma Kurumunun tariflerinde de olduğu gibi, araştırmayı, temel ve uygulamalı olmak üzere iki kısımda mütalâa ederler. Halbuki ekonomî araştırmaların da bu arada yer almasına mutlaka zaruret vardır. Ekonomik araştırmalar derken bunların bir kısmı survey mahiyetinde çalışmalardır. Belki bunları araştırma dışında düşünmüş olabilirler. Fakat yine ekonomik araştırmaların bir parçasıdır. Hepimiz biliyoruz ki uygulamalı araştırmaların ekonomik yönden değerlendirilmesi bu uygulamalı araştırmalarda esas teşkil eder.

Araştırmaların ekonomik yönden değerlendirilmesine böylece değindikten sonra bölgesel ziraî ekonomik araştırma müesseseleri konusunda ayrı müesseseler düşünmenin yine de doğru olmayacağı kanısındayım. Bölge araştırma müesseseleri bünyesi içersinde bölge ihtiyacına cevap verebilecek ekonomik araştırmaların da yapılmasına zaruret vardır. Zannediyorum bu şekilde çalışmaları daha doğru olur.

Son olarak Özdemir Bey ve arkadaşları tarafından komisyon raporu na ek olarak verilen önerge ile ilgili kanaatlerimi arzettim. Arkadaşlarım dikkat etmişlerse, komisyon raporunda bir bütünlük mevcuttur. Bir fikir bütünlüğü ve beraberliği bahis konusudur. Biz koordinasyonu nasıl sağlayacağımızı düşünürken evvelâ Bakanlıklar arası, Tarım Bakanlığı içi, koordinasyon nasıl olmalıdır, ona değindik. Ondan sonra Tarım Bakanlığı içinde ilgili Genel Müdürlükler ve müstakil daire müdürlükleri veya müstakil Müdürlükler arasındaki koordinasyon nasıl olmalıdır, ona değindik. Bir de Genel Müdürlükler içi koordinasyon nasıl olmalıdır, bunu belirttik.

Şimdi arkadaşlarımızın temas ettiği husus Tarım Bakanlığı bünyesi

ıçerisinde Genel Müdürlükler arası koordinasyonu sağlayıcı organ olarak tavsiye ettiğimiz Araştırma grubunun lüzumsuzluğu görüşüdür. Ben arkadaşlarımın bu fikrine iştirak etmiyorum. Komisyon üyelerinde ekserisi etmemişlerdir. Komisyon üyelerimizden yalnız ikisi bu noktaya muhalefet şerhi vermişlerdir. Araştırma Grubunun ayrı ayrı Genel Müdürlükler arasındaki çalışmaları derleyici toplayıcı koordine edici, Bakanlık dışı araştırma faaliyetleriyle ilişkiler kurucu hüviyeti vardır. Ve bu araştırma grubu daimi bir organ halinde bulunmalıdır. Müsteşarlığa bağlı, Genel Müdürlüklerin dışında bir teşkilât olarak düşünülüyor. Fakat bu teşkilâtı böyle fazla büyütme tarafı da değilim şahsen. Küçük bir koordinatör organ olarak düşünmekteyim. Araştırmaları derleyici, toparlayıcı ve bunlar arasında koordinasyonu sağlayıcı bir organ olarak bunun lüzumuna kanaatim. Çünkü, bu halkayı oradan çıkardığımız takdirde zincirin bir halkası kopmuş oluyor ve bizim raporumuzda tavsiye etmekte bulunduğumuz sistem silsilesi bir yerinden kırılmış olur. Esasen hali hazır durumun dağınıklığından kopukluğundan hepimiz şikâyetçiyiz. Biz düşünüyoruz ki mevcut kuruluşların bünyesine, statüsüne dokunmadan bu koordinasyonu nasıl sağlayabiliriz konusunda ancak burada tavsiye ettiğimiz ve oldukça makul görülen hususlardan başka bir şey yapmaya imkân yoktur kanısındayım. Muhterem Genel Kurul şayet bizim raporumuzda ekseriyetle tavsiye ettiğimiz hususu kabul buyurlurlarsa zannediyorum ki bu istikâmette en uygun, isabetli yolu tutmuş olurlar.

Çok teşekkür ederim.

Başkan :

Teşekkür ederim.

Bu (9) no. lu komisyonun hazırlamış olduğu rapor üzerinde ki konuşmaları dinlediniz. Eğer önerge sahipleri ve diğer konuşmacı arkadaşlarım da verilen cevaptan tatmin olmuşlarsa tertip komitesinin bu konuşmaları dikkate almak üzere oylamaya geçeceğim. Şayet tatmin olmuşlarsa önerge sahipleri ve diğer konuşmacı arkadaşlar o hususları mutlaka rapora alınmasında ısrar ediyorlarsa onların da yazılı önergesini okumak suretiyle oylamaya arzedeceğim.

Önergenin oya konulmasında ısrar ediliyor mu ısrar edilmediğine göre... Mehmet Şener; Sayın meslekdaşlarım, (Bozukluk var sonuç belli olmadı)

TARIMSAL YAYIM VE SORUNLARI KOMİSYONU
(Komisyon No: 10)

Başkan	: Nurettin Madran	Tarım Bakanlığı Müşaviri Ankara
Raportör	: Cemalettin Şenocak	Tarım Bakanlığı Neşriyat Şube Müdürü Ankara
Üye	: Şerafettin Çelebi	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürü Ankara
„	: Mümtaz Erdem	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Müşaviri Ankara
„	: Ahmet Alp	Teknik Ziraat Müdürü İzmir
„	: Necati Arat	Teknik Ziraat Müdürü İstanbul
„	: Salih Kavaklıoğlu	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Müşaviri
„	: Ahmet Baykurt	Köy İşleri Bakanlığı Şube Müdürü Ankara
„	: Süheylâ Teoman	Ziraat İşleri Genel Md. Şube Müdürü Ankara
„	: Mehmet Aktaş	Ziraat Fakültesi Ankara

TARIMSAL YAYIM VE SORUNLARI KONULU 6C TEBLİĞİNE AİT 10 NO.LU KOMİSYON RAPORU

I — KONUNUN MAHIYETİ VE ÖNEMİ :

A — Tarımsal Yayımın tanım, kapsam, özellik ve amacı :

Tarımsal yayım: Çiftçilere, iş ve ev hayatlarında yararlı hertürlü bilgi, teknik ve pratikleri onlara ulaştırma; çağdaş tarımsal teknolojiyi uygulamaya geniş bir yer vererek benimsetme; kendi problemlerini anlama ve çözme yolunda onları eğitime faaliyetidir.

Belirgin özelliği eğitsel olan bu faaliyet çiftçi ailesine (erkek, kadın ve çocuk) ve çiftçi topluluğuna çevriktir. Tarımsal yayım programları, çiftçinin iş, ev ve toplum hayatına ilişkin problemlerinin çözümünü kapsar. Bu maksatla, ilkin çevresel araştırma yapılarak (köy etüdü, aile etüdü) halihazır duruma ait bilgiler derlenir (envanter); olay ve gerçekler incelenir; problem ve ihtiyaçlar belli edilir ve bu problemler duyulan ihtiyaç haline getirildikten sonra gerekli, çözüm yolları, eğitsel uygulamaları öngören bir program ve iş plânına bağlanır.

Çiftçi ailesi, yayım eğitim yoluyla, tarım ve ev işlerine yararlı yeniliklerden haberdar olur. Daha bol üretim ve daha mutlu bir ev ve toplum hayatı için, yeni buluş, teknik ve pratikler öğrenir. Tarımsal Yayım Örgütü bu bakımdan, bilim alanı ile uygulama alanı arasında bir köprü gibidir. Bir yandan çiftçinin problemlerini araştırma kurumlarına götürüp çözüm yolu arar, öte yandan deneme ve araştırma sonunda bulunan yararlı araç ve uygulamaları çiftçiye ulaştırır.

Tarımsal yayım, birinci derecede, tarımsal üretimin miktar ve kalite artışına çevriktir. Çünkü çiftçi ailesinin gelir kaynağı tarımdır. Bunun yanında tarımsal ürünlerin muhafaza, pazarlama, dağıtım ve tüketiminde etkenlik sağlanması, tabii kaynakların korunması, aile hayatının mutlu ve düzenli kılınması, çiftçi çocuklarının eğitimi, toplum hayatında âhenk ve kalkınma sağlanması, tarımsal yayımda gözetilen, diğer genel amaçlardır.

Tarımsal Yayım; gönüllü bir eğitimidir. Çiftçinin işini bizzat yapmak değil, bir yandan çiftçiyi kalkınmaya istekli hale getirme, öte yandan bu

arzuyu duyan çiftçilere, eğitim yoluyla yardım etmektir. İşbirliği ve katılma, yayım hizmetini etkili kılan ana faktördür. Bu maksatla; önderliği geliştirme, yayım eğitiminde hem yararlı bir araç, hem de gerçekleşmesi arzulanan bir amaç'tır.

B — Tarımsal Yayımın Türkiye için önemi 1

Türkiye, millî ekonomisi tarıma dayalı bir ülkedir. Nüfusunun dörtte üçü topraktan geçimini sağlamakta; dış ülkelere satılan ürünlerin büyük çoğunluğu tarımdan gelmektedir. Tarım, yurdumuzda; beslenmenin, giyimin, fabrika ham maddelerinin de temel kaynağıdır. Şu halde bu alanda kalkınma sağlamak, ana dâvalarımızdan biri sayılmaktadır.

Tarımsal kalkınma, birim hayvandan ve birim alandan daha çok ve daha üstün nitelikli ürün kaldırma demektir. Başka bir deyimle, Türkiye'deki tarımsal kaynakları, çağdaş bilim ve teknolojinin rehberliğinde işletmek ve değerlendirmektir.

Türkiyede tarımsal gücün kaynakları, tabiat ve insan'dır. İnsan'ın tabiattan yararlanmak suretiyle kendi ihtiyacı olan bitkisel ve hayvansal ürünler elde etmesi geleneksel usullerle yapıldığı takdirde başarılı olmaz. Nitekim, yurdumuzda, bir yandan köylerimizde arazi parçalanması yoluyla, "ekonomik ünite" niteliğini kaybeden işletmeler, bir çiftçi ailesini geçindirecek ölçünün altına düşmekte, göç başlamakta; öte yandan, sadece sömürülen toprak, yıldan yıla besleme gücünü yitirmektedir.

Artan nüfus baskısıyla yeni arazi açmak üzere mer'aya ve ormana el atılması ise, daha büyük felâketler yaratmaktadır; bir yandan erozyonla vatan çoraklaşırken, öte yandan seller ve su baskınları, yıldan yıla kabaran sayıda can ve mal kaybı doğurmaktadır.

Bütün bu sakıncaları önlemenin ve tarımsal üretim artışını sağlamanın yolu, insan ve tabiat unsurları arasındaki ilişkilerde çağdaş bilgi, teknik, pratik ve araçlardan yararlanmaktır.

Tarımsal yayım, işte bu olanağı sağlayan eğitimidir. Bu yaklaşımla aydınlatılan çiftçi, çevresini incelemeyi, problemlerini anlamayı ve onlara çözüm yolları aramayı öğrenecek; devletin işbirliği ile, bu çözüm yollarını uygulayarak, daha bol ve kaliteyi üretime kavuşacaktır. Türkiye'nin tabiat varlığının değerini bilmek; orman, mer'a, su ve av hayvanlarını korumak; bu kaynakları geliştirmek ve onlardan akıllıca yararlanmak yayım eğitimi ile mümkündür.

II — TARİHSEL GELİŞİM VE BUGÜNKÜ DURUM:

A — Yayım Eğitiminde Aşamalar :

Tarım tarihimizde, “ziraatın bir emri ilâhi olduğu, ziraat ilminin tedrisinden bir fayda umulamıyacağı” yanlış inancından, “Ziraatın tedris ve tâlime ihtiyaç gösteren bir san’at olduğu” görüşüne ulaşabilmek için yüzyıllar geçmiştir.

Özellikle, Cumhuriyet dönemi ile, yeni bir atılıma başlarken, Atatürk, tarıma verdiği önem ve değere uygun olarak 1926 da şöyle demiştir :

“Türkiyenin bir tarım memleketi olduğu gözönüne alınırca, bizim başlıca kuvvet ve servet dayanağımızın toprak olduğu anlaşılır. Cesaretle söylemeliyiz ki yurdumuzun tarım alanındaki gelişmesini sağlayacak ilmi ve uygulayıcı yeterlikte uzmanlar azdır. Şu halde, tarımı fenni usullere uygun olarak temelden düzenleyecek tedbirleri, ehil uzmanlar vasıtasıyla almakta tereddüde yer yoktur”.

Bu direktifin ışığında, Ziraat Okullarımızın yeniden düzenlenmesine, üretim, araştırma ve islâh müesseselerinin kurulmasına teşebbüs edilmiş, tarımsal politikayı tesbit maksadıyla kongreler toplanmıştır.

Bu kongreler arasında “1938 Birinci Köy ve Ziraat Kalkınma Kongresi” Tarımsal yayım bakımından önemli bir aşama olmuştur. Nitekim bu girişimle tarımsal varlığımız bütün yönleriyle bir incelemeye tabi tutulmuş, çeşitli kollardaki geliştirme imkânları, batıda uygulanan bilgi ve metodların ışığında, rapor ve plânlara bağlanmıştır.

Bu arada yayım eğitimi üstünde önemle durulmuş, Birleşik Amerikadaki yayım hizmetinin genel esaslarını ve uygulama şeklini açıklayan 280 sayfalık bir eser Türkçeye tercüme edilmiş; “Yayım”, “Ev Ekonomisi”, “4-K Klüpleri” gibi terimler ilk defa tarımsal sözlüğe girmiştir.

1938 hamlesi ile varılmak istenilen hedef, zamanın tarım bakanının şu görüşünde açıklanmıştır.

“Köy ve Ziraat Kalkınması, yalnız devletin veya birkaç müessesenin başarabileceği bir iş değildir. Devlet ve bu müesseseler de dahil olduğu halde, bütün ilgililer arasında, içtenlikle fikir, ülkü ve işbirliği sağlamak ve gerekli bilgi ve tekniği her köşeye sürekli olarak yaymak gerekir.”

Bu güzel görüşü, eylem alanına sokamadan, 2. Dünya Savaşının patladığını görüyoruz. Daha sonra, 1943 yılında yürürlüğe konulan iki yasa, Tarımsal yayım hizmetlerini ilk defa organize bir duruma kavuşturmuş-

tur. Bunlardan birincisi, yayım hizmetinin yürütücü örgütü olan "Teknik Ziraat Teşkilâtı"nı kurmuştur.

Bu yasada " Ziraat Vekâletinin vazife ve iştiğal konularına ilişkin amelî işleri bizzat yapıp çiftçiye göstermek ve yaptırarak öğretmek maksadıyla lüzum görülen yerlerdeki ziraat teşkilâtına ziraat vekâleti tarafından kamyonet, motosiklet, araba, iş hayvanı, hertürlü makine, alet, ilâç vs. nakil ve teknik işletme vasıtaları verilir" denilmektedir.

Ayrıca, yukarıdaki hizmetlerin ifası için, "Teknik Ziraat Merkezleri" kurulması da öngörülmüştür.

Bu yasa ile ilkin üç ilde kurulan Teknik Ziraat Teşkilâtı, 1950 den sonra, bütün illere teşmil edilmiştir.

1943 de yürürlüğe konulan ikinci yasa ile köy çocuklarını örnek ve önder çiftçi olarak yetiştirmek ve tekrar köye göndermek üzere Teknik Tarım ve Teknik Bahçıvanlık Okulları kurulmuştur.

1960 yılına kadar olan gelişme seyri, yayım hizmetleri bakımından sonuç alınamayan olumlu teşebbüslerle geçmiştir. Nitekim Teknik Yardım Kuruluşları ile işbirliği yapılarak hazırlanan reorganizasyon tasarıları, zamanın Tarım Bakanlarına sunulduğu halde, yayım hizmetini yaygın ve etkin hâle getirecek olan bu tasarıları uygulama imkânı bulunamamıştır.

Yayım hizmeti, köye (çiftçiye) hizmet götüren kuruluşların bünyesi içinde gitgide dağılmış, köye uzanan vertikal örgütlenme yetersiz kaldığı için, hizmette başarı sağlanamamıştır.

1960 yılından sonra hazırlanan muhtıra, rapor ve Birinci Beş Yıllık plânda; "tarımda çalışanların rasyonel çalışma usullerini benimsemesi; çiftçinin teşebbüs gücü yanında bilgisinin de artırılmasının gerektiği" görüşü yer almış ve "ilgili örgütler arasında bir koordinasyon bulunmadığı" özellikle belirtilmiştir.

Köye çevrik hizmetlerde bütünlük, etkenlik ve işbirliği sağlamak amacıyla, bazı Bakanlıklardaki örgütler biraraya getirilerek 1964 yılında "Köy İşleri Bakanlığı" kurulmuştur. Bu bakanlığın kuruluşundan bu yana yapageldiği hizmetlerde, tekerrür tedahül ve sürtünmeler olmuş; bazı birimler, daha önce bağlı oldukları bakanlığa iade edilmişlerdir.

B — Bugünkü durum :

Tarımsal yayım hizmetlerinden sorumlu örgütlerin durumu, halen

tekerrür, tedahül ve sürtünme kelimeleri ile nitelenecek bir görünüm arz etmektedir. Birinci Beş Yıllık Plânda da belirtildiği üzere, değil başka bakanlık, aynı bakanlığın ana birimleri içinde aynı hizmetin görüldüğü yayım birimleri arasında bir koordinasyon bulunmadığı ortaya çıkmaktadır.

Bugünkü anlayışa göre; her bakanlık ve bakanlık içi birimleri, köye çevrik hizmetlerini kendi alt örgütleri ve kendi olanaklarıyla köye ulaştırma çabası içindedirler. Bu tutumun, hizmette etkinliği azaltacağı, teker-rür, tedahül ve sürtünmelere sebep olacağı; bütün bunların ötesinde israfa yol açacağı açık bir gerçektir.

Tarımsal Yayım hizmetleriyle birinci derecede sorumlu birim, Tarım Bakanlığı içinde bulunan Ziraat İşleri Genel Müdürlüğüdür. Bu birim, daha önce belirtilen 4481 sayılı yasanın gereğine uygun olarak yurt çapında örgütlenmiş ve yayım hizmetlerini yürütmüştür.

Teknik Ziraat Teşkilâtı diye adlandırılan bu örgüt, İlde Teknik Ziraat Müdürlüğü, ilçede Ziraat Teknisyenliği olarak kademeli birimlere ayrılmıştır. İllerde Teknik Ziraat Müdürü yönetiminde, çeşitli tarım kollarında yetkili konu uzmanları ilçelerde ise, Ziraat Teknisyeni ve Teknik Ziraat öğretmenleri görev yapmaktadırlar.

Teknik Ziraat Teşkilâtı, a) Genel Yayım hizmetleri, b) Çiftçi genç kız ve kadınlarının eğitimine ilişkin Ev Ekonomisi hizmetleri, c) Çiftçi çocuklarının eğitimine ilişkin hizmetler olarak üç kolda görev yapmakta ve Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü çiftçiye dönük ve bütün tarımsal konulardaki hizmetleri çeşitli kişisel, grup ve kitle eğitim metodlarını kullanarak yürütmektedir.

Tarım Bakanlığının tarımsal yayım hizmeti yürüten bir diğer birimi Veteriner İşleri Genel Müdürlüğüdür. 3203 sayılı yasa, bu birime başta "hayvan sağlığını koruma ve hayvanlara musallat olan hastalıklarla savaş" olmak üzere "ıslâh, üretim, yetiştirme" alanlarında görev ve sorumluluk yüklemiştir. Ancak, hayvancılığın islahı ve teşviki amacıyla sergiler, yarışlar ve yarışmalar düzenlenmesi, eğitici kurslar açılması, tarımsal yayım karakterindeki diğer hizmetlere göre daha belirgindir. Gösteriler, kitle haberleşme araçları, basılı yayınlar ve göz ile eğitim araçları hayvancılık konularında yetiştiriciyi uyarmak ve aydınlatmak için başvuru- rulan diğer çârelerdir.

Tarımsal mücadele konularında çiftçiyi aydınlatma görevi Ziraat Mücadele ve Ziraat Karantina Genel Müdürlüğü Teknik Ziraat Teşkilâtının

işbirliği ile yapılmaktadır. İlâçlama tavsiyeleri, hastalık ve haşere salgını uyarıları ve diğer aydınlatıcı faaliyet, merkez ve taşra örgütlerince yapılmaktadır. Radyo, sirküler mektupları, afişler, çiftçi broşürleri ve ilâçlama gösterileri, başvuru haberleşme teknik ve araçlarıdır.

Çiftçilere tohum, ilâç, âlet ve makine satılırken bunlarla ilgili bilgileri verme ve uygulamada yardımcı olma görevi Teknik Ziraat Müdürlüğü ile işbirliği yaparak, Türkiye Ziraat Donatım Kurumunun üzerindedir.

Devlet Üretme Çiftlikleri, Teknik Ziraat Teşkilâtı ile işbirliği yaparak kısa süreli kurslar açmakta, tarla günleri ve gösteriler düzenlemekte, çevre çiftçilerine öğretici filmler göstermektedir.

Tarım Bakanlığı Neşriyat ve Tanıtma Müdürlüğü özellikle kitle haberleşme araçlarından yararlanarak, haber, bülten, broşür, kitap, afiş, radyo ve sergi yoluyla yayım faaliyetinde bulunmaktadır.

Tarımsal yayım hizmetleriyle görevli kuruluşların bir kısmı Köy İşleri Bakanlığının bünyesinde bulunmaktadır. Bunlar arasında Toprak Genel Müdürlüğü, Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü, Teşkilatlanma ve Krediler Genel Müdürlüğü başlıcalarıdır.

Toprak ve su kaynaklarını tarıma en uygun şekilde koruma ve kullanmayı, erozyonu önlemeyi, toprak verimliliğini sağlama ve muhafazayı, çiftçilere Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü, Topraksu, DSİ ve Orman kuruluşları öğretmektedir. Bu örgütler, bu amaçla gösteri ve kurslar düzenlemekte, çiftçi kampları kurmakta, fuar ve sergilere katılmakta, kitle haberleşme ve göz ile eğitim araçlarından yararlanmaktadırlar.

Topraklandırma ve yerleşim işlerinin plânlamasına esas olan köy envanter etüdlerini, Toprak ve İskân Genel Müdürlüğü yaptırmaktadır. Kurulacak çiftçi ünitelerinin ve bunların teşkil ettiği köylerin tarımsal işletme donatım, yapı ve tesis, kredi ile ilgili uygulama ve geliştirme plânları bu birim tarafından hazırlanır.

Teşkilatlanma ve Krediler Genel Müdürlüğü, çiftçiye kendi gücünü ortaya koydurup, devlet yardımıyla kalkınma, yönetici, köy genel tesisleri, el sanatları ve kooperatif gibi konularda projeler hazırlar ve uygular. Özellikle kredi, katkı ve kooperatif yoluyla gelişme sağlamak üzere, gerekli teşvik, eğitim ve yayım uygulamasını yapar.

Orman Bakanlığının görev alanına giren "tabii kaynakların korunması ve rasyonel kullanılması" hakkında gerekli uyarı ve benimsetme, ya-

yım hizmeti niteliğindedir. Ayrıca orman içi köylerin kalkınmasında, bu bakanlığın ilgili üniteleri, tarımsal yayım metot ve tekniklerini uygulama durumundadırlar.

Millî Eğitim Bakanlığının ilgili örgütleri açmakta olduğu meslekî ve teknik kurslar, temel genel bilgi kursları, sosyal ve kültürel çalışmalar; yayım, sergi, spor, turizm, toplum eğitimi ve demokratik örgütlenme çabaları ile, köye çevrik hizmetlerde tarımsal yayım örgütleriyle aynı yönde yürütmektedir.

Tarımsal yayım, Toplum Kalkınması ve Halk Eğitimi diye tanımlanan hizmetlerin yanyana veya içiçe yürütüldüğü kuruluş ve kurumlar arasında:

Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Toprak Mahsulleri Ofisi, Türkiye Şeker Fabrikaları, Gümrük ve Tekel Bakanlığının Çay, Tütünle ilgili birimleri, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Sosyal Hizmetler Enstitüsü, Ziraat Bankası, Et ve Balık Kurumu, Millî Savunma Bakanlığı -Eğitim Merkezleri, bulunmaktadır. Keza özel teşebbüs eliyle çıkarılan periyodik yayınları; ilaç, gübre ve makina firmalarının eğitici materyalini, bu arada kaydetmek gerekir.

Birinci Beş Yıllık Plânda "yayım eğitimine önem verilmesi (S. 147) Plânda gösterilen hedeflere ulaşmak için, yayım hizmetlerinin arttırılması ve etkili kılınması (S. 187)" öngörüldüğü halde, 1970 yılına kadar geçen 7 yıllık süre içinde, arzulanan gelişmenin sağlanamadığı anlaşılmıştır.

Nitekim İkinci Beş Yıllık Plânda; "tarımsal yayım hizmetlerinin etkili bir ölçüye ulaşamadığı (S. 313)" belirtilmiş; 1970 yılı programında ise, durum şöyle açıklanmıştır:

"Tarımsal yayım hizmetlerinde sağlanan gelişmelere rağmen, çalışmalar henüz tüm çiftçileri kapsayacak bir düzeye ulaşmamıştır. Devlet Plânlama Teşkilâtınca 1968 de yapılan araştırma sonuçlarına göre yayım hizmetlerinden yararlanamayan köyler oranı % 34,6 dır. Bu oran Güneydoğu ve Orta Anadolu bölgelerinde % 50 yi aşmakta, Ege bölgesinde ise % 13 olmaktadır (S. 493)."

Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi (1965) 3 No. lu tebliğinde: "Türkiyede tarım kalkınması, yayım teşkilâtının başarısına bağlıdır" temel görüşüne dayalı tedbirler tavsiye edildiği halde, bunların yetkili makamlarca gözönüne alınmadığı anlaşılmıştır.

Nitekim, 1969 da yayınlanan Türkiyenin Tarımsal Üretim Projeksiyonu (1968-2000) adlı kitapta, "birim sahadan azamî verim" sağlamanın yolu olarak, "Mevcut ve yeniden kazanılacak topraklara daha fazla sermaye ve işgücü sarfedilmesi" tavsiye edilmiş, bu amacı gerçekleştirmek için 5 mesele sıralanmış ve ancak 5. mesele olarak; "tarımla ilgili bütün konularda araştırma, teknik eğitim ve yayım (yayım olması gerek) yapan hizmetlerin çiftçilerimizin ihtiyaçlarına cevap verecek bir bünye ve seviyede geliştirilmesi şartı" yer almıştır. (S. 35). Kanımızca, bu görüş ve tavsiye 5. mesele değil, tarımsal kalkınmayı sağlamanın ilk ve temel şartıdır.

III — SORUNLAR VE TAVSİYELER :

Tarımsal yayım hizmetlerine ilişkin sorunları a) Örgütlenme, b) Personel, c) Malî kaynak, d) Koordinasyon açılarından ele almak mümkündür.

a) Örgütlenme :

1 — Tarımsal yayım hizmetleri, çeşitli örgütlere dağılmış bir durumdadır. Para, eleman, emek ve zaman israfına yol açan tekerrür ve tedahüller vardır. Bunları önlemek üzere, tarımsal yayım hizmetleri, Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünün yetki ve sorumluluğuna verilmeli ve bir (Ziraî Yayım hizmetleri) kanun teklifi hazırlanmalıdır.

2 — Halen yayım hizmetleri daha çok il ve ilçe seviyelerinde yapılmakta ve yurdun her yerinde çiftçiye etkin bir hizmet götürülememektedir.

Bu nedenle Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Merkez, Bölge, İl İlçe ve köy grupları kademelerinde daha etkin bir hizmeti sağlayacak biçimde, örgütlenmeli ve gerekli mevzuat hazırlanmalıdır.

3 — Örgütlenme, işbirliği yapılacak kuruluş ve kurumlarla (Bakanlıklar, Üniversiteler, Ziraat Odaları, kooperatifler ve Tarımla ilgili diğer çeşitli kuruluşlar) olan ilişkilerde tedahül, tekerrür ve sürtünmeleri önleyecek biçimde düzenlenmelidir.

b) Personel :

4 — Halen bütün öğretim kurumlarımızda yayım ve haberleşme öğretim ve eğitimine yeterince önem verilmemektedir. Buralardan yetişen teknik elemanların daha faydalı hizmet görebilmeleri için gerek Ziraat fakültelerinde ve gerekse Ziraat Meslek Okullarında "Yayım ve Haberleşme" öğretimine daha çok önem ve yer verilmelidir.

5 — Yayım örgütünün gerek adet ve gerekse dağılım bakımından olan eleman ihtiyacı, bir istihdam plânına göre, karşılanmalı ve düzenlenmelidir. Yayım personelinin görev, yetki ve sorumlulukları günün şartlarına uygun ve tarımsal kalkınmayı hızlandırıcı yönde tesbit ve tayin edilmelidir.

6 — Yayım elemanlarının hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimine önem verilmeli; mahrumiyet bölgelerinde ve köylerde çalışan elemanları teşvik edici bir personel politikası izlenmelidir.

7 — Yayım elemanlarının faaliyetleri için gereken seviyede ödenek sağlanamadığı cihetle hizmetler yaygın ve etkin olamamaktadır. Hizmetleri köy seviyesinde yapabilmek için ihtiyaç duyulan ödenekler behemehal verilmelidir.

8 — Yayım hizmetleri giderlerine mahallî idareler de belli bir oranda iştirak ettirilmelidir.

9 — Yayım örgütünün araç, gereç ve ekipmanları ile köylerde çalışacak elemanların konut ihtiyacını karşılayacak tedbirler alınmalıdır.

d) Koordinasyon :

10 — Hizmetlerin yürütülmesinde en büyük eksiklik koordinasyon alanında görülmektedir. Yayım örgütü ile yatay ve dikey koordinasyon sağlayacak kamu ve özel sektör birimleri tesbit edilmeli, bunların yetki ve sorumluluk sınırları belirtilmeli; işbirliği arzusunun ve şeklini artıracak tedbirler alınmalıdır.

11 — Yayım hizmetlerini millî seviyede plânlama, değerlendirme ve bu alanda gerekli istişarede bulunmak üzere, DPT'nin koordinatörlüğünde ilgili kuruluşların iştiraki ile bir koordinasyon komitesi kurulmalıdır.

12 — Tarımsal araştırma, öğretim ve yayım arasında bütünlük sağlayarak hizmet düzeni gerçekleştirmek için tarımsal reorganizasyon çalışmaları bir an önce sonuçlandırılmalıdır.

13 — Çiftçilerin kredilendirilmesinde, araç ve gereçlerle donatımında yayım teşkilâtı elemanları da yetkili ve sorumlu kılınmalıdır.

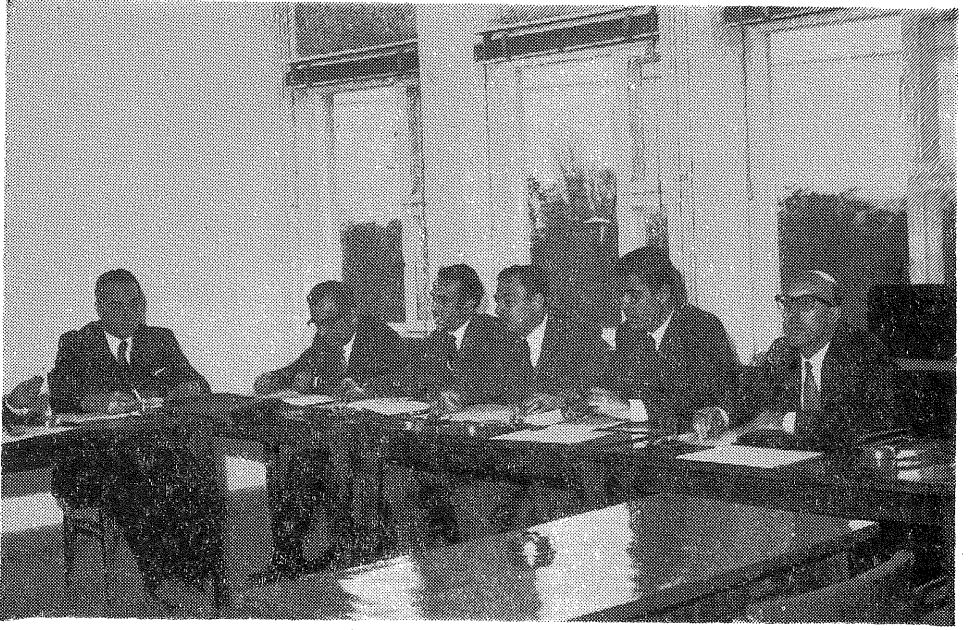
TARTIŖMALAR VE KONGRE KARARI

BaŖkan :

Tarımsal yayım ve sorunları adlı 6C numaralı tebliğe ait 10 nolu komisyon raporu hakkında söz alan olmadığına göre raporu aynen oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler, etmeyenler ittifakla kabul edilmiŖtir.

TeŖekkr ederim.

TARIM ÜRÜNLERİ PAZARLAMASININ BAŞLICA SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI KOMİSYONU

(Komisyon No : 11)

Başkan	: Doç. Dr. Turgut Göksu	Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Ankara
Raportör	: Doç. Dr. Turan Güneş	Ziraat Fakültesi Ankara
Üye	: Ömer Buçukoğlu	Pazarlama Dairesi Başkanı Ankara
"	: Hüsnü Poyraz	Ticaret Bakanlığı Teşk. Genel Müdür Muavini
"	: Cevdet Ertem	Şeker Fabrikası A.Ş. Ankara
"	: Rahmi Girginkoç	Martaş Genel Md. Bursa
"	: Kemal Bedestenci	Pazarlama Dairesi Bşk. Yardımcısı Ankara
"	: Haluk Başaran	İGEME Kurumu
"	: Cemil Bülbül	
"	: Hikmet Biçentürk	Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği Ankara

**TÜRKİYE'DE TARIM ÜRÜNLERİ PAZARLAMASI'NIN BAŞLICA
SORUNLARI ve ÇÖZÜM YOLLARI
KONULU 10 nolu TEBLİĞ'e AİT KOMİSYON RAPORU**

I — KONUNUN MAHİYETİ ve ÖNEMİ :

Tarım Ürünleri Pazarlaması üretimin plânlanması ile başlar ve üretilen ürünlerin işlenmiş veya işlenmemiş olarak yetiştirildikleri yerden son tüketiciye ulaşıncaya kadar geçtikleri yollarda ekonomik ve teknik fonksiyonlardaki hizmetleri kapsar,

Tarım Ürünleri Pazarlamasının kapsamı aşağıdaki ekonomik, organizasyon ve teknik fonksiyonlar ile belirtmektedir.

A — EKONOMİK ve ORGANİZASYON FONKSİYONLARI :

- 1 — Üretimin Plânlanması,
- 2 — Fiyat Politikası,
- 3 — Organizasyon,
 - Üreticilerin teşkilâtlanması,
 - Özel Sektör.
- 4 — Pazar Araştırmaları,
- 5 — Pazarlamada eğitim - yayım ve yayım

B — TEKNİK FONKSİYONLAR :

- 1 — Mübadele Fonksiyonları
 - Alım,
 - Satım,
- 2 — Pratik Fonksiyonlar
 - Hasat, Toplama,
 - Temizleme ve Ayıklama,
 - Derecelendirme, Boylama ve Standardizasyon,
 - Ambalâjlama,

- Depolama ve Muhafaza,
- Nakliye,
- İşleme,
- Kontrol.

3 — Kolaylık Sağlayan Fonksiyonlar.

- Finanse Etme ve Kredileme,
- Risk Taşıma
- Pazar Haberleri ve Reklâmlar.

Yetiştirilmiş olan tarımsal ürünün üretildiği yerden itibaren, çeşitli yollar ve merhalelerden geçerek ve çeşitli şekiller alarak tüketiciye ulaşması; tüketicide zaman, mekân, şekil ve mülkiyet faydalılıkları yaratmaktadır. Yetiştirilen ürün son tüketiciye intikâl ettirilmedikçe ve onda belirtilen faydalıklar yaratılmadıkça, üretimden elde edilmek istenen gayeye ulaşılmamaktadır. Bu yönüyle pazarlama, üretimine devamlı olarak, kaçınılmaz bir hizmettir.

Üretilen malın tüketiciye ulaştırılması için; toplama, tasnif, ambalajlama, taşıma, depolama işleme, zarar tehlikesini göze alma, kredi temin etme, fiatlandırma, talep yaratma ve satış gibi bir çok hizmetleri yerine getirmek lâzımdır. Bu hizmetlerin herhangi birisindeki bir aksaklık, malın tüketiciye intikâlinde güçlükler çıkartmaktadır.

Memleketimizde tarım ürünlerinin, üreticiden itibaren tüketiciye intikâlinde, yerine getirilmesi lüzumlu işlerin neler olduğu ve bunların nasıl yapılması gerektiği üretici, aracı, işleyici ve satıcı tarafından tam olarak bilinmemektedir. Pazarlama hizmetlerinde yapılan hatalar yüzünden önemli zararlarla karşılaşmaktadır.

Pazarlamanın düzenlenmesi, gelişmekte olan ekonomik sektörler için hayati önemi haiz bulunmaktadır. Tarım Ürünleri pazarlamasının düzenlenmesine memleketimiz ekonomisinin önemli bir kolu olan tarımın gelişmesinde son derece etkili olacaktır.

Türkiye’de tarımsal pazarlamanın düzenlenmesi tüketici yönünden de önem taşımaktadır. Bunun sebebi memleketimizde tarımsal mallar için yapılan harcamaların büyük olmasıdır.

Muhtelif gelir gruplarında, gelirin önemli bir kısmı, ham maddesi tarıma dayanan mallara sarf edilmekte ve toplam harcamalar tarım maddeleri için yapılan harcamalar en büyük yeri tutmaktadır. Bütün gelir grup-

ları ortalaması olarak, toplam harcamalarda gıda maddeleri harcamaları % 35,5 ile bütün harcama gruplarından yüksektir. Toplam harcamalarda tarımsal maddelerin tüketiminin geniş bir yer tuttuğu memleketimizde, fertlerin yapmak mecburiyetinde oldukları yüksek masraflar, ancak ürünlerin iyi bir şekilde pazarlanması ile düşürülebilir.

Türkiye'nin Ortak Pazar geçiş dönemine girme kararı, tarım ürünleri pazarlamasına daha çok önem verilmesini gerektirmektedir. Geçiş döneminde, Topluluk ve diğer ülkelerin tarım ürünlerinin pek çoğu ile rekabet durumuna gelecek olan Türkiye, ürünlerinin üstün vasıflarını, onların ancak iyi bir şekilde pazarlanması ile ortaya koyabilir. Bu sebeble tarım ürünleri pazarlamasının düzenlenmesi, bugün her zamankinden daha fazla önem kazanmıştır.

II — HALİ HAZIR DURUM ve ÇÖZÜM YOLLARI :

A — TARIMSAL PAZARLAMA BÜNYESİ :

Türkiyenin tarımsal pazarlama bünyesi, geniş bir saha üzerinde yayılmış, aralarında teşkilatlanmamış ve her birinin üretim ve arz kapasiteleri düşük olan işletmeler ile belirmektedir. Bu bünyede ulaştırma, haberleşme, yayın vasıtaları ile, pazarlama tesislerinin genellikle yeterli olmaması, pazarlamanın gelişimi için gayri müsait bir ortam yaratmaktadır.

B — KALKINMA VE PLÂN VE PROGRAMLARINDA TARIM ÜRÜNLERİ PAZARLAMASI :

Kalkınma Plân ve Programlarımız tarımsal pazarlamanın muhtelif yönlerine yer vermektedirler. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı, Pazarlama hizmetlerinin düzenlenmesinde genel bir hazırlık dönemi karakteri göstermektedir.

Bu dönemde tarımsal pazarlama hizmetlerinin, tarım politikası, kalkınma plânı ve yıllık programlar hedeflerine yöneltmesi ve tarım ürünleri piyasalarının düzenlenmesi konusu ile ilgili sektörler arasında işbirliği sağlanması gayesi ile Tarım Bakanlığına bağlı "Tarım Ürünleri Değerlendirme ve Pazarlama Dairesi" kurulmuştur. Bu dairenin kuruluşu, pazarlamanın sevk ve koordinasyonunda önemli bir adım olarak kabul edilmektedir.

İkinci Beş Yıllık Plân tarımsal pazarlamayı, kredi, fiat ve teşkilât yönlerinden ele almıştır. Tarıma verilecek krediler arasında pazarlama

tesis kredilerine öncelik tanınmıştır. Tarımsal binalar ve pazarlama tesislerinin yatırımı için 575 milyon lira konulmuş, bunun 100 milyon lirası pazarlama tesislerine ayrılmıştır. Ürünlerin depolanması ve paketlenmesi gibi önemli pazarlama tesislerinin Birinci Plânda geniş ölçüde aksaması dolayısıyla, bu sahaya daha çok yatırım yapılması gerekirdi. İkinci Plân, pazarlama kredilerinin kullanılmasında yeterli tedbirler getirilmiş ve tarım ürünlerinin işlenmelerine ait plânda yeni organizasyon şekilleri yeteri kadar açık olarak belirtilmemiştir. Bu sebeble tatbikatı güç olmaktadır.

C — PAZARLAMA İLE ÜRETİM ARASINDAKİ İLİŞKİ :

İç ve dış taleplere göre bölgelerde yetiştirilecek ürün miktarının tesbiti önemli bir sorundur. İhraç imkânı olan bazı ürünlerin Devlet Plânı a Teşkilâtınca "Özel Geliştirme Projeleri" yapılması ve yürütülmesine rağmen memleketimizde başlıca üretim bölgelerinde yetiştirilecek ürün çeşit ve miktarları tesbit edilmediğinden, diğer bir ifade ile üretim plânlanmadığından, bazı yerlerde ürün işleme endüstrisinin kapasitesine ulaşmamakta, bazı yerlerde ise kapasiteyi aşarak ıskarta mal ortaya çıkmaktadır.

Başlıca ürünler için bölgelere göre, iç tüketim ve ihraç imkânları da gözönünde tutularak Tarım Bakanlığı Plânlama Ekonomik Araştırmalar Dairesi, Tarım Ürünleri Değerlendirme ve Pazarlama Dairesinin ve diğer resmi ve özel teşekküllerin işbirliğini sağlayarak, üretim plânlaması yapılmalıdır.

D — TARIM ÜRÜNLERİ PAZARLAMA HİZMETLERİ :

1 — ÜRÜNLERİN HASADI VE TOPLANMASI :

Memleketimizde tarım ürünleri yetiştiricileri, ürünlerin hasat edilmeleri ve toplama zamanları ile, uygun hasat şekilleri bakımından yeterli derecede teknik bilgiye sahip değildir. Ürünlerin bölgelere göre hasat zamanlarının ve şekillerinin yetiştiricilere öğretilmesi önemli bir sorundur. Tarım Bakanlığı, hizmetleri arasında buna daha geniş yer vermeli-dir..

Memleketimizde standardı yapılan ürünlerin hasadında, olgunluğun muayenesine dair hükümler vardır. Bu hükümlerin hasatta uygulanması, ürünün tüketicinin istediği vasıfta olmasını temin edecek ve zayıfatı önleyecektir. Bu bilgilerin yetiştiricilere intikali büyük faydalar sağlıyacaktır.

2 — ÜRÜNLERİN BOYLARA AYRILMASI VE STANDARDİZASYONU :

Memleketimizde üreticiler ürünlerini ya mahalli adetlere ya alışlanlıklara göre kaba bir tasnife tabi tutarak veya herhangi bir tasnife tabi tutmadan iç pazara sevk etmektedirler. Dahili pazarda standartların mecburi uygulamasının olmaması, pazara kaliteli mal sevkini önlemekte, tüketicinin malın fiatı ile kalitesi arasında ilişki kurmasını güçleştirmekte ve Pazarlamada karışıklıklara sebebiyet vermektedir.

İhracatta olduğu gibi iç piyasada da standard kontrolü mecburi olmalıdır. Hazırlanan standartların, mümkün olan kısa bir ihtiyarî uygulama süresinden sonra mecburi uygulanmasına geçilmelidir.

3 — ÜRÜNLERİN AMBALAJLANMASI :

Memleketimizde tarım ürünlerinin iç pazara sevk edilenlerinin büyük bir kısmı üretici tarafından değişik tip ve ölçüde kaplar kullanılarak ambalajlanmaktadır. Büyük tüketim merkezlerine sevk edilen bir kısım ürün ile dış pazara sevk edilen ürünlerin çoğu makine kullanılarak ambalajlanırlar. Bu hizmetleri yapabilecek günlük 1000 ton kapasiteli özel sektör işletmeleri ile Tarım Bakanlığına bağlı 190 ton kapasiteli resmi sektör işletmeleri mevcuttur. Ancak tasnif ve ambalajlama fikrinin gelişmemiş olması dolayısıyla bu kapasiteler dahi tam olarak kullanılmamaktadır. Bir memleketin ürünlerini yalnız dış piyasa için boylama ve iyi bir şekilde ambalajlaması o memlekette pazarlamanın geliştirilmesine etkili olmamaktadır. Bunun için üretici ve aracılarn pazarlama eğitimleri yapılarak iç piyasada da iyi ambalajlamaya gidilmelidir. Ambalajlamanın geliştirilmesi için memleketimiz ve beynelmîel şartlara uygun ambalaj tipleri araştırılmalı ve bunların kullanılması sağlanmalıdır.

4 — ÜRÜNLERİN TAŞINMASI :

Memleketimizde üretim bölgelerini ana yollara bağlayan köy yollarının yapılması önemli bir sorundur. Konunun ilgili kuruluşlar arasında işbirliği halinde yürütülmesi gerekir. Diğer taraftan tarım ürünlerinin taşınmasında Frigorifik taşıyıcıların ve tekniğe uygun yükleme-boşaltma araçlarının yetersizliği pazarlama hizmetlerini aksatmaktadır.

Kara yolu ile taşımada kamyonlara, maliyeti düşürmek için taşıma kapasitesinin üstünde yük konulmaktadır. Bu hal vasıtaların ve yolların kısa sürede bozulması ve trafik kazalarının çoğalması sonucunu vermektedir. Kara yolunda ağırlık kontrolünün başlaması gereklidir.

Memleketimizde demiryolları ve vagonlar kalite ve kantite bakımından yetersizdir. Tren ile nakliyeciliğin hiç olmazsa önemli üretim ve tüketim bölgeleri arasında çift ray sistemi ile sür'atlendirilmesi ve geliştirilmesi zorunludur.

Deniz yoluyla nakliyecilikte ürünü iyi bir şekilde muhafaza edebilecek sür'atli vapurlara ve gerekli alt yapı tesislerine ihtiyaç vardır.

Hava yoluyla nakliyecilik yeni gelişme imkânları göstermektedir. Değerli tarım ürünlerimizin dış pazarlara ihracatı için Türk Hava Yolları tedbirler almalıdır.

5 — ÜRÜNLERİN DEPOLANMASI VE MUHAFAZASI :

Memleketimizde depolama tekniği gelişmemiş ve depo sayısı da çok noksandır. Bu sebeple memleketimiz şartlarında depolama tekniğinin araştırılması ve depo yerlerinin üretim ve tüketim bölgelerinin ihtiyacına cevap verecek şekilde geliştirilmesi ve bunların boylama ve paketleme tesisleri ve yükleme boşaltma araçlarıyla teçhiz edilmesi şarttır. Bu sebeple Tarım Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan "Depolama tekniği ve araştırma Ünitesi" geliştirilmeli ve bu konuda teknik personel yetiştirilmelidir.

6 — ÜRÜNLERİN İŞLENMESİ :

Memleketimizde tarım ürünleri, işletme bünyesinde çiftçiler, pazarlama kanalı içinde ise çeşitli işleyiciler tarafından değerlendirilmektedir. Her iki seviyede de bu işleme faaliyetinin Ziraat Sanatları tekniğine göre yapılması için Tarım Bakanlığınca kontrol edilmesi imkânları sağlanmalıdır. Ayrıca imalatta ve satışta çiftçiler arasında işbirliği kurulmalı ve üreticilerin işleyicilerle kontrat esaslı üzerinden üretim plânlaması yapmaları sağlanmalıdır.

7 — ZARAR TEHLİKESİNİN GÖZE ALINMASI :

Tarım ürünleri yetiştiricileri iç ve dış piyasalara sürdükleri ürünlerin pazarlamasında çeşitli zarar tehlikeleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Zarar tehlikesi ihracatta daha çok ortaya çıkmaktadır. Tarımsal ürünlerimizin ihracaatında elde olmayan sebeplerden dolayı meydana gelecek zararların karşılanması için ihracatçılardan kesilecek muayyen yüzdelerle bir risk fonu meydana getirilmeli ve bu fona Devlet katkıda bulunmalıdır.

8 — PAZARLAMANIN FİNANSAMANI :

Tarım Ürünleri Pazarlaması, lüzumlu hizmetlerin yapılması ve ya-

tırımların tamamlanması için önemli finansmana ihtiyaç duymaktadır. Üretici, bu kredi ihtiyacını, teşkilatlanmamış kredi müessesesinden temin etme yolları aramaktadır.

Tarımsal pazarlama için verilen kredi, ziraî kredi sistemi içinde olduğundan, bu sistemdeki hatalar, tarımsal pazarlama kredisinde de kendini göstermektedir. Ziraî kredi sistemimizde, plasmanları ve özel fonları bünyesinde bulunduran Ziraat Bankası ile birlikte kredinin çeşitli gayelere göre kullanılmasına vasıta olan birçok kuruluşlar birlikte çalışmaktadır. Bu sistemde, bütün olarak memleketin tarım kredi politikasını tayin eden ve ayarlayan bir kuruluş açık olarak belirmiş değildir. Ziraî kredi sisteminde, aynı faaliyet sahalarına başka başka şekiller altında kredi verilmesini yöneten kuruluşlar bulunmaktadır. Kredilemede tekerrürler ve değişik uygulama şekilleri vardır. Bugünkü dağılık kredi sisteminin, Tarım Bakanlığının yöneticiliği altında birleştirilmesi lâzımdır. Ancak bu şekilde tarımsal üretim ve pazarlamanın kredi ihtiyaçları, çeşitli kollar itibarıyla ve dengeli olarak tesbit edilebilir.

9 — ÜRÜNLERİN FİYATLANDIRILMASI :

Memleketimizde tarım ürünlerinin fiyatlandırılmasına etki eden kuruluşlar çeşitli bakanlıklar içinde yer almaktadır. Bu hal muhtelif ürünlerin fiyatları arasında, tarım politikası gereklerine göre kurulması lüzumlu olan organın meydana galmesini önlemektedir. Esasında memleketimizde bütün tarım ürünlerinin devamlı değişen şartlarında, süreli olarak, birbirleriyle ilgili fiyat analizleri de yapılmadığından, münferit ürün fiyat politikaları, çeşitli baskı gruplarının da tesiri ile, toplu olarak tarım ürünleri fiyat politikasının uygulanmasını güçleştirmektedir. Bu hal ayrıca fiyat istikrarını da bozmaktadır.

Tarım Bakanlığı Tarım Ürünleri Değerlendirme ve Pazarlama Dairesi konuya hassasiyetle eğilmeli, Tarım Ürünlerinin fiyat değişmelerini devamlı takip etmeli, fiyat analizleri yapmalıdır. Bu analizlerden, uygulanacak fiyat politikası açıkca tesbit edilmeli ve Tarım Bakanlığı bunun uygulanmasına tesirli olmalıdır. Bu uygulama Tarım Bakanının Başkanlığında ilgili kuruluşlarca teşkil edilecek bir komitece yapılmalıdır.

Tesbit ve ilân edilen taban fiyatlarının çiftçiye intikal şartları hazırlanmalıdır.

10 — TALEP YARATMA HİZMETİ :

Tarımsal ürünlerimize dış pazarlarda yeteri derecede talep yaratıla-

mamaktadır. Ticaret Ateşelikleri bu hizmeti gerektiği şekilde yerine getirememektedir, Bunun için Büyük Elçiliklerin bünyesi içinde Ziraat Müşavirlikleri kurulmalı ve ürünlerin tanıtılması ile dahilde istihsal plânlanmasını etkileyecek dış taleplerin tesbiti sağlanmalıdır.

Buna ilâveten D.P. Teşkilâtının teşviki ile kurulmuş olan Merkezi Pazarlama Anonim Şirketi, ürünlerimizin dış ülkelerde tanıtılması ve taleplerinin elde edilmesi üzerinde çalışmalıdır.

Türk ürünlerinin, dış memleketlerde tanıtılmasında Devlet rol almamalıdır. Devlet ürünlerin dışarda satışında bizzat reklâm hizmetini yürütmelidir.

11 — ALIŞ VE SATIŞ :

Türkiye'de satışın yapıldığı pazar yerleri, modern anlamda kurulmamaktadır. Köy ve kasabalardaki pazar yerleri genellikle maksada elverişli değildir. Tüketici merkezlerdeki meyve ve sebze halleri ise, alış verişin, indirme ve bindirmelerin rahatlıkla yapılabileceği durumda bulunmamaktadır. Pazar yerleri, yeni yatırımlarla geliştirilmesi gerekli amme tesisleri olarak düşünülmeli ve pazar yerlerinden temin edilen gelirler onların geliştirilmeleri için kullanılmalıdır.

Üretim sahası içindeki mahalli pazar yerlerinin geliştirilmesi, pazarlamanın etkili çalışmasında önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Üretim alanları içinde geniş toplama yerleri ve pazar alanları kurulmalı, buraları ürünlerin boylara ayrılması tesisleri ile teçhiz edilmelidir. Üreticilerin de iştiraki ile depo, antrepo, işleme evleri, ambalaj ve malzeme depoları, sıhhi tesisler ve genel hizmet yerlerine sahip pazar yerleri kurulmalıdır. Bu tip pazar yerleri, pazarlama faaliyetlerine üreticilerin de katılmasına yardım edecektir.

Büyük tüketici merkezlerinde kurulan toptancı halleri önemli miktarda ürün çekerek bunların pazarlamasını yaparlar. Toptancı hallerinin geliştirilmesinde birçok problemler vardır. 80 sayılı Hal Kanunu, üzerinde uzun süredir çalışılmakla beraber henüz çıkartılmış değildir. Konu üzerindeki çalışmalara hız verilmesi gereklidir.

Tarım ürünlerinin tüketiciye en yakın olarak satıldığı perakende pazar seviyesinin de önemli problemleri bulunmaktadır. Her yerde olduğu gibi Türkiye'de de, bu seviyedeki masraflar, pazarlama masraflarının en büyük kısmını teşkil etmektedir. Ancak gelişmekte olan memleketlerde masrafların düşürülmesi için toptan ve perakende satışların birleştiril-

mesi, perakendecilerin kendi toptan satış ve imal yerleri kurmaları ve self-servis satış şeklinin kullanılması yoluna gidilmektedir. Türkiye’de; “Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği “TARKO” nun kurulması ve Kooperatif Toptancı Hali” ile perakende seviyesinde “TARKO Üretici Kooperatifinin açılması, bu yönde atılmış önemli bir adım olarak görülmektedir. Halen kooperatif toptancı halinden olumlu sonuçlar elde edilmemiştir. Sebepleri bilimsel olarak araştırılmalı ve düzeltme tedbirleri alınmalıdır. Tarko ise ümitli bir şekilde gelişmektedir. Geniş satış yerlerinde, işçilik, kira vs. gibi daha düşük masraflar ile çalışabilen bu kuruluşların desteklenmesinde fayda vardır.

12 — TARIM ÜRÜNLERİ PAZARLAMASINDA KONTROL HİZMETLERİ :

Türkiye’de ürünlerin standard ve kalite kontrolü iç piyasada gerektiği şekilde yapılmamaktadır. Dış piyasa için standart, kalite kontrol ve hastalık kontrol hizmeti mevcut isede, zaman zaman büyük ölçüde aksaklıkları görülmektedir.

İç ve dış pazarlar için hastalık kontrolü ile birlikte kalite kontrolünde Tarım Bakanlığınca yapılabilmesi için gerekli mevzuat değişikliği sağlanmalıdır.

E — TARIM ÜRÜNLERİNİN PAZARLAMA MASRAFLARI VE DÜŞÜRÜLME YOLLARI :

Türkiyede Tarım ürünleri pazarlama masrafları yüksektir, Pazarlama masraflarını düşürmenin genel olarak yolu, bu faaliyette ürünün zayıflığının azaltılması, müteaddit defa el değiştirilmesinin önlenmesi ve büyük hacimlerde pazarlama yapılmasıdır. Kooperatif yolu ile pazarlamanın ıslâhı, toptan satış merkezlerinin organize edilmesi, perakendeci dükân tiplerinin gerideki pazarlama hizmetlerine (toptancılık ve işleme faaliyetlerine) bağlanarak düzenlenmesi ve bu hizmetlere yetiştiricinin iştirakinin sağlanması, pazarlama masraflarının düşmesine yardım edecektir.

F — TARIMSAL PAZARLAMA KURULUŞLARI VE SORUNLARI

Tarım ürünlerinin değerlendirilmesi ve pazarlanması sahasında çeşitli kuruluşlar çalışmaktadır. Bunlardan kamu kuruluşu niteliğinde olanlar, hem adet bakımından çok fazla ve hem de dağınıktırlar. Bünyeleri de biri birinden çok farklılık göstermektedir.

Tarımsal pazarlama konusunda çalışan kuruluşların bazıları genel

pazarlama hizmetlerinden, diğçerleri, bir kısım pazarlama hizmetlerinden, sorumludurlar. Bazı kuruluşlar ise ürünün pazarlamasında tekel durumunda bulunmaktadır.

Türkiye'de üreticileri, işleyicileri ve aracılari, tarım ürünlerinin pazarlaması hizmeti bakımından yetiştiren bir teşkilât yoktur. Bu grupları, bölgesel olarak, pazarlama teknikleri bakımından eğitecek teşkilât, Tarım Bakanlığı "Tarım Ürünleri Değçerlendirme ve Pazarlama Dairesi" bünyesi içinde geliştirilmelidir.

Toplu olarak bütün tarım ürünleri pazarlama hizmetlerinden sorumlu olan Tarım Bakanlığı "Tarım Ürünleri Değçerlendirme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı" na; kanunî yetkiler verilmelidir. Bu daire çok geniş olan pazarlama hizmetlerinin yürütülmesi için bir Genel Müdürlük halinde teşkilâtlanmalıdır. Ancak bu şekilde; dağçınık pazarlama hizmetlerini bir araya toplamak ve daha geniş işbirliği sağlamak imkânına kavuşulabilir. Bu Genel Müdürlük, Ticaret Bakanlığı ile diğçer bakanlıklarda, halen yürütölmekte olan ve aksayan tarım ürünlerinin bir kısım pazarlama hizmetlerini, kendi bünyesinde toplamalıdır.

G — PAZARLAMA ARAŞTIRMALARI :

Türkiyede pazarlama araştırmaları noksan ve yapılanlar ise dağçınık olup ihtiyaca cevap vermemektedir.

Bugün için ilk ihtiyaç duyulan araştırma konuları, Tarım ürünlerinin pazarlama araştırma metodlarının geliştirilmesi memleketimiz şartlarına göre yetiştiriciye ulaştırılacak pratik pazarlama bilgilerinin tesbit edilmesi, başlıca ürünlerde pazarlama paylarının hesaplanması, tarım ürünlerinden destekleme konusu olabileceklerin kararlaştırılması, ürünler arası fiyat münasebetleri ve fiyat politikalarının tesbitidir. Araştırmalarda, Üniversitelerimiz ile Bakanlıkların işbirliği sağlanmalıdır.

H — PAZARLAMANNIN EĞİTİM, YAYIM VE YAYIN HİZMETLERİ :

Üreticilerin istihsal ettikleri ürünlerinin en elverişli şekil ve şartlarda pazarlanmasının sağlanması için hasat, toplama, tasnif, ambalaj, depolama, taşıma, işleme, satış ve diğçer konularda bilgileri noksan olup eğitilmeleri gereklidir. Eğitim konusunun Genel Müdürlük haline getirilmesi yukarıda ön görölen (Tarım Ürünleri Değçerlendirme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı) tarafından önemle ele alınması gerekir.

Türkiye tarım ürünleri pazarlamasında pazar haberleri ulaştırma imkân ve vasıtaları son derece noksan bulunmaktadır. Kamu ve özel kuruluşlarının seri haberleşme vasıtalarıyla teçhiz edilmeleri gerekmektedir.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Türkiye Tarım Ürünleri Pazarlamasının Başlıca Sorunları ve Çözüm Yolları" konulu 7 No. lu tebliğe ait 11 numaralı komisyon raporunu, raportör arkadaşımıza okutuyorum.

Doç Dr. Turan GÜNEŞ :

Komisyon raporunu okudu.

Başkan :

Rapor hakkında üç meslekdaşımızın ileri sürdüğü görüşler genel anlamda okunmuştur ve rapora bir katkısı söz konusu değildir. Başkaca söz isteyen olmadığına göre raporu tüm olarak oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler, etmeyenler, İttifakla kabul edilmiştir. Teşekkür ederim.

ORTAK PAZAR KARŞISINDA TARIM POLİTİKAMIZ KOMİSYONU
(Komisyon No: 12)

- Başkan** : **Prof. Dr. Cemil Çalgüner** Ziraat Fakültesi Ankara
Raportör : **Hasan Tahsin Erol** Devlet Plânlama Teşkilatı Ankara
Üye : **Abdurrahman Müftüoğlu** Tarım Bakanlığı Müşaviri Ankara
" : **Hüseyin Keskinocak** Devlet Plânlama Teşkilatı Ankara
" : **Hakkı Develier** Millî Prodüktivite Merkezi Ankara
" : **Ayten Berzek** Tarım Bakanlığı Pazarlama Dairesi Ankara
" : **Bülent Sağnak** D.S.İ. Etüd ve Plân dairesi Başkanlığı
" : **Hasan Bütüner**
" : **Haydar Danişment** İktisadi Kalkınma Vakfı İstanbul
" : **Dr. Yükselkeskiner**

Ortak Pazar Karşısında Tarım Politikamız
Konulu Tebliğ Hakkında 12 No: lu İhtisas
Komisyonunun Hazırlamış Olduğu Rapor

ORTAK PAZAR KARŞISINDA TARIM POLİTİKAMIZ

I — Konunun mahiyeti ve önemi

a) Ortak Pazar ve Tarım Politikası

Avrupa Ekonomik Topluluğu Andlaşması veya kısacası Ortak Pazar Andlaşması 25 Mart 1957 de Roma'da altı Avrupa Devleti (Fransa, F. Almanya, İtalya, Belçika Hollanda ve Lüksemburg) arasında imzalanmış ve 1 Ocak 1958 de yürürlüğe girmiştir. Bu andlaşmaya imza yerinden ötürü Roma Andlaşması da denilmektedir. Böyle bir topluluğu meydana getirmenin amacı Andlaşmanın 2 nci maddesinde şöyle belirtilmiştir: "Ortak bir pazar tesis ederek ve üye devletlerin ekonomik politikalarını tedrici bir şekilde yaklaştırarak, topluluk içindeki ekonomik faaliyetleri ahenkli bir şekilde geliştirmek ve devamlı ve dengeli bir gelişimi, gittikçe artan istikrarı hayat seviyesinin süratle yükselmesini ve üye devletler arasında daha sıkı ilişkiler kurulmasını teşvik etmektir".

Ortak Pazarın tesis edilmesi için 12 yıllık bir geçiş Dönemi öngörülmüş ve dörder yıllık üç merhaleye bölünen bu dönemin 15 yılı asla geçmiyeceği belirtilmiştir. Ancak geçiş dönemi Andlaşmada öngörülen den 18 ay önce gerçekleşmiştir (1 Temmuz 1968).

Tarım kendine has özelliklerinden dolayı Ortak Pazara özel bir rejimle dahil edilmiştir. Roma Andlaşmasının ikinci bölümündeki maddeler tarımla ilgili hükümleri ihtiva etmektedir (Mad. 38-47).

Ortak Pazar tarafından izlenecek olan ortak tarım politikasının amacı Andlaşmanın 29 ncu maddesinde şu şekilde formüle edilmiş bulunmaktadır: Tarımsal verimliliği artırmak, tarımsal nüfusa adil bir hayat seviyesi temin etmek piyasalara istikrar vermek, malların tedarikini garanti altına almak ve tüketicilere mal teslimlerinde makul fiyatlar sağlamaktır. Ancak Andlaşmada öngörülen Ortak Tarım politikasının tesisi üye ülkeler arasındaki bünye farklılıklarından dolayı epeyi güç olmuş ve zaman zaman Ortak Pazar dağılıma tehlikesi bile atlatmıştır. Sonunda 14 Ocak 1962 de bazı Ortak Pazar Piyasa Nizamı yönetmelikleri kabul edilmiş ve aynı zamanda Avrupa Garanti ve Yönetim Fonu (FEOGA) tesis edilmiştir. Daha sonra da diğer bazı piyasa nizamları kabul edilmiştir. Şimdiki durumda Ortak Piyasa Nizamına bağlanmış olan ürünler ve

ürün grupları şunlardır: Hububat, pirinç, domuz eti, sığır eti, yumurta ve kümes hayvanları, meyva ve sebzeler, süt ve süt mamulleri, şarap, tütün.

1 Temmuz 1968 den itibaren de bütün tarımsal ve endüstriyel ürünlerin topluluk içinde serbest dolaşımı sağlanmıştır.

b) Ortak Pazar - Türkiye İlişkileri

Bilindiği gibi Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında 12 Eylül 1969 da imza edilen ve 1 Aralık 1964 de yürürlüğe girmiş olan bir Anlaşma Ankara'da imzalanmıştır. Anlaşmanın amacı Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının çalıştırılma seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak taraflar arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektir.

Ortaklık süresi a) Hazırlık, b) Geçiş ve c) Son Dönem olarak üç kısma ayrılmıştır.

Hazırlık Dönemi 1 Aralık 1964 de başlanmıştır. Süresi en az 5' en çok 10 yıldır. Bu dönemde Ortak Pazar bazı ihraç maddelerimize kolaylıklar tanımayı ve 175 milyon dolarlık kredi yardımında bulunmayı taahhüt etmiştir.

Hazırlık döneminde Türkiye ile AET arasındaki ilişkiler ticari alanda geçici protokol ve mali alanda da mali protokol ile düzenlenmiştir.

Geçici protokolün 2 nci maddesine dayanarak Ortak Pazar ülkeleri dört geleneksel ihraç ürünümüz (tütün, kuru üzüm, kuru incir ve fındır) için yıllık kontenjanlar dahilinde bazı gümrük indirimleri tanımışlardır. Daha sonra bu tarife kontenjanları 1.1.1966 tarihinde % 10 ve 1.1.1967 tarihinde de kuru üzümde % 17,18, kuru incirde % 32,16, fındıkta % 10, tütünde % 29,30 oranlarında artırılmıştır. Ancak fındık hariç tanınan kontejan miktarları kullanılmamıştır.

Bu kontenjanlara ilâvten 1 Aralık 1967 tarihinde Konsey 6 ihraç ürünümüz (su ürünleri, sofralık taze üzüm, turunçgiller, şarap, tekstil mamulleri ve halı) için sürüm kolaylıkları tanımıştır.

Ayrıca Hazırlık Döneminde AET Türkiye'ye 175 milyon dolarlık mali yardımda bulunmuştur.

Geçiş Dönemi ise 12 yıldır Andlaşmada bu sürenin, birlikte öngörülecek istisnalar saklı kalmak üzere uzatılmayacağı ve bu süre sonunda

Türkiye ile Ortak Pazar arasında gümrük birliği tesis edilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

Son dönem için bir süre söz konusu değildir. Bu dönemde Ortak Pazara tam üye olmanın diğer bütün icapları gerçekleştirilecektir.

AET - Türkiye Ortaklık Andlaşması ile ilişkin üç organ vardır.

1 — Ortaklık Konseyi : Türkiye ve AET temsilcilerinden kurulur. Yılda iki defa ve çoğu zaman Bakanlar seviyesinde toplanır. Konsey Ortaklık Konseyinin gereği gibi uygulanmasını ve gelişmesini sağlamak üzere kurulmuştur.

2 — Karma Parlamento Komisyonu : 15 Türk ve 15 Avrupa Parlamento üyesinden meydana gelmiştir. Yılda iki defa toplanır.

3 — Ortaklık Komitesi : Türk ve AET temsilcilerinden kuruludur. Konsey toplantılarının hazırlıklarını yapar.

II — Halihazır Durum :

Ankara Anlaşmasında öngörülen 5 yıllık Hazırlık Dönemi 1 Aralık 1969 tarihinde tamamlanmış ve bu tarihten sonra yapılan çalışmalar 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de taraflarca imzalanan Katma Protokol ile sona ermiştir. Ancak Katma Protokolün yürürlüğe girmesi için her iki tarafın Parlamentoları tarafından tasdik edilmesi gerekmektedir. Tasdik tarihinden itibaren Geçiş Dönemine girmiş olacağız. 22 Temmuz 1970 de Brüksel'de yapılan Ortaklık Konseyi Toplantısında mutabakata varılan hususlarda, yalnız tarım konusundaki esasları ve kanaatları şöylece sıralayabiliriz:

- Tarım alanında, Türkiyenin 22 yıllık bir süre içinde Tarım politikasını Topluluklar arasında tarım ürünlerinin serbest dolaşımı gerçekleştirmek üzere uygulaması zarurî olan Ortak Tarım politikası tedbirlerini kabul edebilecek şekilde Topluluk tarım politikasına uydurması öngörülmüştür.
- AET - Türkiye arasında karşılıklı olarak birbirlerine Ortaklık Konseyince tesbit olunacak tercihli rejim uygulanacaktır.
- Türkiye'ye Geçiş Dönemi başından itibaren tarım ürünleri ihracatının % 90 ından fazlasını kapsayan avantajlar tanınması öngörülmüştür.
- Tütünde, katma protokolün yürürlüğe girişinden itibaren bu sektör-

zırlanamamıştır. Aslında Geçiş Dönemine girmekle Türkiye'nin sağlıya-
cağı menfaatler ve dışarı olacağı yararlar yönünden yapılan araştırma-
larda yeterli değildir. Beş yıllık Hazırlık Dönemi gereği gibi değerlendirilmeden ve Ankara Anlaşmasında öngörülen bu dönemin uzatılması
imkânına başvurulmadan Geçiş Dönemine intikal edilmiş bulunulması
üzerinde önemle durulmaya değer bir keyfiyet olduğu kanısına varıl-
mıştır.

III — Çözüm Yolları :

Komisyonumuzca da uygun görülen ve tebliğde ileri sürülen gerekli
tedbirleri şu şekilde özetlemek mümkündür.

1 — Organizasyonla ilgili tedbirler :

Halen Türkiye'de tarımla ilgili çeşitli kuruluşların bulunmasından
ötürü hizmetler dağılmış ve dolayısıyla tedbirler etkili olamamıştır.

Ortak Pazarla ilgili olarak yürütülecek Tarım Politikasının bu kuru-
luşlar arasındaki koordinasyonu sağlamak amacıyla Tarım Bakanlığı
bünyesinde "Ortak Pazar Dairesi Başkanlığı"nın kurulması uygun ola-
caktır.

2 — Mevzuatla ilgili tedbirler :

- Tarımsal vergi reformunun gerçekleştirilmesi,
- Tarım İş Kanununun çıkarılması,
- Tarımsal kooperatiflerin, AET'deki benzer faaliyetler gözönünde
bulundurulularak yeniden düzenlenmesi,
- Su ürünleri kanunun çıkarılması,
- Tarım Bakanlığının ve tarımla ilgili diğer kuruluşların reorgani-
zasyonu,
- Toplum kalkınması çalışmalarının önemle ve yeni bir sistemle
ele alınması,
- Merkezi tarımsal pazarlama örgütlerinin kurulması.

3 — Tarımla ilgili tedbirler :

Bu tedbirler iki bölümde incelenebilir.

- a) Uzun süreli tedbirler,
- b) Kısa süreli tedbirler,
- a) **Uzun süreli tedbirler :**

Toprak reformu, alt yapı gibi tarımsal bünyenin iyileştirilmesi ile ilgili konular ancak uzun sürede gerçekleştirilebilecektir. Bu maksatla hazırlanacak plânın Ortak Pazarda uygulanmakta olan sistem ve son defa yürürlüğe konulmak istenen Marsholt Plânı incelenerek bunların paralelinde olmasına dikkat edilmelidir.

b) Kısa süreli tedbirler: (Girdiler)

Daha çok kısa sürede produktiviteyi iyileştirici bu tedbirler genel olarak üretim araçlarının en iyi şekilde kullanılmasını öngörmektedir. İyi tohumluk ve damızlıkların çiftçi emrine yeteri miktarda verilebilmesi verim artırıcı gübre tatbikatının geliştirilmesi, tarım alet ve makinalarının üretim alanında daha etkili kullanılması gibi tedbirler kısa süreli olarak düşünülmektedir.

4 — Üretim Plânlaması :

Gerek Türkiye'nin artan nüfusunu beslemek ve gerekse muhtaç olduğu dovizi sağlamak amacıyla tarımsal ihracatı artırmak zorunluğu, üretimin bir plân çerçevesinde yürütülmesini gerektirmektedir.

Ortak Pazarla olan ilişkilerimiz dikkate alındığında ihraç edilecek ürünlerin plânlaması, bir pazar araştırmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. Ancak böyle bir araştırmadan sonradır ki bu büyük tüketici pazara nelerin ne kalitede ne zaman ve ne miktarlarda satılabileceği tesbit edilebilir.

Plânlamalarda bölgesel şartlar dikkate alınmak suretiyle hazırlanacak plânların daha kısa sürede olumlu sonuç verebileceğine inanmaktayız.

5 — Fiat Politikası :

Halen Türkiye'de bir takım ürünler için bazı kuruluşlarca üretim mevsimi sonunda olmak üzere taban fiat tesbit edilmekte ve müdahale alımları yapılmaktadır. Ortak Pazarla tarım sektörleri arasında meydana getirilecek bütünleşmede fiat politikalarının da birbirlerine yaklaştırılması icap edecektir. Bu nedenle başlangıçta AET'de Ortak Piyasa Nizamı içersine alınmış ürünler için AET'ye paralel olarak benzer bir fiat politikası uygulamasına bir an önce geçilmesi şayanı tavsiyedir.

Bugün değişik ellerde bulunan fiat tesbit işlerini bir elde toplamak ve fiyatları tedricen üretimden önce ilân etmek cihetine gidilmelidir.

Destekleme alımları için kullanılan fonlarda bu kuruluş emrine verilmek suretiyle AET Tarım Politikasının finansmanı ile yükümlü FEOGA'nın çalışmalarına benzer bir sistemin de nüvesi atılmış olur.

6 — Pazarlama Hizmetlerinin Düzenlenmesi ile ilgili tedbirler :

Bilindiği üzere Ortak Pazarda Tarım ürünleri için tesbit edilmiş standartlar mutlak surette uygulanmaktadır. Türkiye'de ise bu sadece ihracatta söz konusu olmaktadır. Alınacak tedbirlerle kademeli olarak aynı standartların iç pazarlarda tatbiki ele alınmalıdır. Bu maksatla bir taraftan üreticiler eğitilirken bu hizmetlerin daha kolaylıkla yapılacağı çiftçi organizasyonlarının kurulması teşvik olunmalı ve pazarların bu maksatla düzenlenmesi yoluna gidilmelidir.

Kaliteli mal üretimi, ambalaj, ambalaj malzemesi, nakliye gibi konularda bu bölüm içersinde mütalâa edilmekle beraber ayrı bir tebliğ konusu olduğundan detaya inilmemiştir.

Ortak Pazar karşısında Tarım Politikamız konulu raporu tartışan ve neticeye bağlayan ihtisas komisyonu:

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Ortak Pazar karşısında Tarım Politikamız konulu 8 nolu tebliği inceleyen 12 numaralı komisyon raporunu okutmuş bulunuyorum. Şimdi tartışmasına geçiyor ve söz isteyenlere sıra ile söz vereceğim.

Hüsnü KURUTLUOĞLU :

Ben rapordaki önemli noktalara değinmek istiyorum :

Gerçekte milli pazarların ortadan kalkması söz konusudur. Biz istesek de istemesek de bu savaşı vereceğiz; kaçınmak imkânsızdır. Bu endişeleri gideren görüşler açıklanmıştır. Özellikle bizim kooperatif organizasyonları karşısındaki rakipleri belirtilmemiş; yeni bir kanunla iş savuşturulmaya çalışılmıştır. Alman tarımsal kooperatif organizasyonları korkunç güçtedir; üyelerine 100 milyar TL. (25 milyar DM) kredi verir. Bu çiftçilerin kendi bankalarında da 34 milyar DM tasarrufları vardır. Bizim çiftçinin tasarrufları kendi bankasında bile değildir.

Bizde kooperatif organizasyonları bu işten anlamayan kimselerin, başka meslek sahiplerinin elinde ve yönetiminde kalmıştır, bir çok oyunlar, çoğumuzun bilmediği art fikirler bu yolda etkili olmaktadır. Bu fikirler reddedilmeli ve politik makamlar bu fikirlerden kurtarılmalıdır. Bunda bizim mesleğimize düşen büyük görevler vardır. Mevcut kanunlara yeni bir anlayışla yeni hükümler konulmalıdır.

Başkan :

Komisyon üyelerinden bir arkadaşına söz veriyorum.

Hasan Tahsin EROL :

Tebliğde biz daha çok tarım politikamızın ne olması gerektiğini belirtmeye çalıştım.

Ortak Pazar müzakereleri gizli yapılmıştır. Elimizde hiç bir bilgi yoktur. Geçiş döneminde, hazırlık dönemindeki gibi bize tavizler verildiğine inanmak güçtür. Bu devrede ancak karşılıklı taviz mekanizması işleyecektir.

Tarım ateşelikleri, raporumuzda noksan kalmıştır. Bizde tarım ateşeliklerinin kurulmasını yerinde buluyoruz.

Hazırlık döneminde yeteri kadar hazırlanamadık. Eğer kararımız T.B.M.M. de dikkat nazarına alınacaksa ben de bu dönemin birkaç yıl uzatılmasını yerinde görmekteyim.

Diğer taraftan tarımsal kooperatiflerin tek elden ve bir kanunla düzenlenmesine taraftarım.

Başkan :

Bir teklif vardır. Ortak Pazar konusu T.B.M.M. de görüşülmektedir. Hazırlığımız tamam olmadığından geçiş dönemine girişin 1974 yılı sonuna kadar ertelenmesi için T.B.M.M. teklif yapılması istenmektedir. Bu hususu oyunuza sunuyorum. Bunun aleyhinde söz almak isteyen var mı?

Doç. Dr. Baha Galip TUNALIGİL :

Burada sözlerim tam aleyhte değildir. Burada alınan kararın T.B.M.M. na sunulması yolundadır.

Fuat ÇİLİNGİROĞLU :

Benim teklifim raporun komisyona iade edilip daha iyi işlenmesidir. Bunun sonunda tecelli edecek sonuç belki değişik olur. O zaman T.B.M.M. ne karar bildirilmeye lüzum kalmaz.

Ben katma protokolu okudum. Bu dönem aslında hazırlık döneminin devamıdır. Biz tarım sektörü olarak hazırlık dönemi içindeyiz. Binaenaleyh telaşa lüzum yok görüşümdedir.

Hasan Tahsin EROL :

Çilingiroğlunun teklifini tam anlayamadım. Biz zaten Ortak Pazar konusunda bir organizasyon kurulup bu işi tam olarak etüd etmesini istedik ve bu da hazırlık döneminin bir süre daha uzatılması demektir.

Başkan :

Bu konuda daha önce Odamızda bir komisyon kurulmuş ve konu uzun süre etüd edilmiştir.

Çilingiroğlu'nun raporun komisyona iadesi teklifini oya sunuyorum.

Kabul edilmemiştir.

Şimdi geçiş döneminin uzatılması kararımızın T.B.M.M. ne bildirilmesi teklifini oya koyuyorum.

İttifakla kabul edilmiştir.

Şimdi yapılan diğerkonuşmaların da komisyon raporunda dikkate alınmak üzere raporun tümünü oya koyuyorum.

İttifakla kabul edilmiştir.

(Yarın toplanmak üzere oturumu kapatıyorum.)

Şimdi geçiş döneminin uzatılması kararımızın T.B.M.M. ne bildirilmesi teklifini oya koyuyorum.

İttifakla kabul edilmiştir.

Şimdi yapılan diğer konuşmaların da komisyon raporunda dikkate alınmak üzere raporun tümünü oya koyuyorum.

İttifakla kabul edilmiştir.

(Yarın toplanmak üzere oturumu kapatıyorum.)

TARIMSAL TEKNOLOJİ SORUNLARI KOMİSYONU
(Komisyon No: 13)

Başkan	: Prof. Dr. T. Yazıcıoğlu	Ziraat Fakültesi Ankara
Raportör	: Doç. Dr. F. Topaloğlu	Bilimsel Araştırmalar Kurumu Ankara
"	: Dr. Bekir Cemeröglü	Ziraat Fakültesi Ankara
Üye	: Dr. Hami Kuyrukçu	Konservecilik Enstitüsü Müdü- rü Eskişehir
"	: Muhtar Başaran	Konservecilik Enstitüsü Müdü- rü Çanakkale
"	: Hüsnü Aksoylar	Zeytincilik Enstitüsü Müdürlü- ğü Bornova
"	: Vural Yiğit	Teknik Ziraat Md. İzmir
"	: Dilek Ülgüray	Milli Produktivite Tarım Şb.
"	: Oğuz Ünver	T.M.O. Müdürlüğü Alım Muh. Müdürlüğü Eks. Uzman
"	: Doç. Dr. Hilmi Pamir	Ziraat Fakültesi Ankara

TARIMSAL TEKNOLOJİ SORUNLARI KONULU 9A-9B TEBLİĞLERİNE AİT 13 NUMARALI KOMİSYON RAPORU

I — (9 A) Fermantasyon Teknolojimiz ve Sorunları :

13 numaralı Komisyonumuz Doç. Dr. Feridun Topaloğlu tarafından hazırlanan "Fermantasyon Teknolojimiz ve Sorunları" konulu tebliği incelemiş ve tebliğin tümünü, problemler ve tavsiyeler kısmında bazı değişiklikler yaparak aynen kabul etmiştir. Bu itibarla raporun yeniden teksirine lüzum görülmemiş, yalnız değişiklik yapılan kısımlar aşağıda gösterilmiştir.

A. Damıtık alkollü içkiler ile ilgili problemler ve tavsiyeler.

Sayfa 16 da 4. madde birinci satır "Memleketimizde genel olarak pazarda iyi bir fiat bulamayan yaş ve kuru meyvelerle" olarak değiştirilmiştir.

Madde 5 : Yukarda belirtilenler ve konu ile ilgili diğer problemlerin çözümlenmesi için Tarım Bakanlığının yurt içinde (Üniversitelerimizde) ve yurt dışında uzman kısa veya uzun vadeli kurslarla ayrıca teknik eleman ve uzman yetiştirilmesi için gerekli tedbirleri alması bilhassa gereklidir.

B. Biracılığımızın Problemleri ve Tavsiyeler :

Madde 2 : Memleketimizde büyük bir gelişme istidadı gösteren bu önemli Tarım Endüstrisinin tüm problemleri ile meşgul olmak üzere Tarım Bakanlığına bağlı bir "Merkez Biracılık Lâboratuvarı" kurulmalıdır. Bu müessesede biracılığın ham maddesi (arpa, şerbetçi otu, v.b.) mamül madde, artık ve tali ürünler üzerinde her türlü analiz ve araştırmalar ele alınmalıdır. Bu müessesede aynı zamanda eleman yetiştirilmesi için gerekli eğitim de yapılmalıdır.

C. Şarapçılığımızın Problemleri ve Tavsiyeler :

Sayfa 18 de I. madde'nin başlangıcında "Bize göre" kelimeleri çıkarılmıştır.

Sayfa 19 da :

Madde 3 : Bu maddenin ilk 5 paragrafı aynen kabul edilmiş yalnız

son paragrafı; "Bu itibarla Tarım Bakanlığı Bağcılık İstasyonlarından bulunmayanlarında yerli ve yabancı şaraplık üzüm çeşitlerinden müteşekkil birer koleksiyon bağı kurulmalı, koleksiyon bağı bulunanlarda da üzümleri teknolojik değerlerinin tesbiti yapılmalıdır" olarak düzeltilmiştir.

Sayfa 21 de, 6. maddenin son kelimesi "getirilmelidir" şeklinde değiştirilmiştir.

Sayfa 21 de, 7. madde'nin 9 ve 10 satırları "Bu demektir ki memleketimizde gerek devlete, gerek özel sektöre ait şaraphanelerin çoğunun kendi bağları yoktur" olarak değiştirilmiştir.

Sayfa 22 de başlayıp 23. sayfada devam eden; 8. maddenin son paragrafı "Bu itibarla, Tarım Bakanlığınca, üniversitelerimizin işbirliği temin edilerek şarap ile ilgili bilimsel araştırmalar yapılacak ve şarap üreticilerine her türlü yol gösterici teknik yardımda bulunabilecek, yukarıda belirtildiği gibi diğer alkollü içkilerle de meşgul olabilecek merkezi bir fermantasyon teknolojisi lâboratuvarı kurulmalıdır. Kurulacak Enstitünün döner sermaye v.s. düşüncelerle, özellikle şarap üretiminden kaçınması, araştırma ve şarapçıların eğitilmesi ile ilgili çalışmaları yapacak bir şekilde örgütlenmesi lâzımdır" şeklinde değiştirilmiştir.

Sayfa 23 de 9. maddenin 3. paragrafı (son paragrafı) tamamen çıkarılmıştır.

Sayfa 23 de başlayıp 24. sayfada devam eden 10. maddenin 5. paragrafı (son paragraf) tamamen çıkartılmıştır.

Diğer taraftan, Komisyonumuz Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresinde, Gıda Sanayinin problemlerinin tüm olarak incelenmeyip; sadece konserve sanayii ve fermantasyon teknolojisi'nin içki sanayii ile ilgili problemlerinin incelenmesini önemli bir eksiklik olarak mütalâa etmiştir.

A. Damıtık Alkollü İçkilerle İlgili Tavsiyeler :

1 — İçki ispirotoculuğumuzun ve içki sanayiimizin ihracata dönük bir şekilde düzenlenmesi yerinde olur.

Bu amaçla Tekel'e ait içki fabrikalarının daha önce de öngörüldüğü gibi bir iktisadi devlet teşekkülü halinde, formalitelerden mümkün olduğu kadar uzak yani bir organizasyon içerisinde toplanması gereklidir.

2 — Ankara Bira Fabrikasında üretimi başarı ile ve fakat sınırlı bir ölçüde devam eden viski üretiminin rasyonelize ve modernize edilmesi için öngörülen yatırımların bir an önce yapılması ve viski üretiminin aynı zamanda ihracata dönük bir şekilde programlanması yerinde olur.

3 — Üzüm dahil meyveleri özlenen şekilde değerlendiremeyen bölgelerde Tarım Bakanlığının örnek ispiroto işletmeleri kurması, buralarda üzüm ve diğer meyvelerle, fabrikasyon artıklarından yararlanılması yerinde olur.

4 — Memleketimizde genel olarak pazarda iyi bir fiyat bulamayan meyvelerle, döküntü meyvelerin teknik ispiroto veya içki ispirosu elde edilmek suretiyle değerlendirilmesi ve bu konu ile ilgili diğer teknolojik problemlerin çözümlenmesi amacı ile araştırmalar yapılabilmesi için, Tarım Bakanlığınca gereken teşebbüsler yapılmalı, bunun için mevcut müesseselerde bu konunun da ele alınarak denemelere başlanması sağlanmalıdır.

5 — Yukarıda belirtilenler ve konu ile ilgili diğer problemlerin çözümlenmesi için Tarım Bakanlığının yurt içinde (Üniversitemizde) ve yurt dışında uzman, kısa veya uzun vadeli kurslarla ayrıca teknik eleman ve uzman yetiştirilmesi için gerekli tedbirleri alması bilhassa gereklidir.

B. Biracılığımız ile ilgili tavsiyeler :

1 — Tarım Bakanlığınca, şerbetçi otu ve biracılık konusunda yurt içinde ve yurt dışında vakit kaybedilmeden eleman yetiştirilmesi işi ele alınmalı ve realize edilmelidir.

2 — Memleketimizde büyük bir gelişme istidadı gösteren bu önemli Tarım Endüstrisinin tüm problemleri ile meşgul olmak üzere Tarım Bakanlığınca bağlı bir "Merkez Biracılık Lâboratuvarı" kurulmalıdır. Bu müessesede biracılığın ham maddesi (arpa şerbetçi otu, su v.b.) mamül madde, artık ve tali ürünler üzerinde her türlü analiz ve araştırmalar ele alınmalıdır.

Bu müessesede aynı zamanda eleman yetiştirilmesi için gerekli eğitim de yapılmalıdır.

3 — Şerbetçi otu yetiştirilmesi, ıslâhı, korunması ve teknolojisi ile ilgili problemlerle meşgul olmak üzere Bilecik'teki "Amerikan Asma Fidanlığı"nın gerektiği şekilde örgütlenmesi yerinde olur.

4 — Bakanlar Kurulunun 10 Mart 1965 gün ve 6891 sayılı kararı ile yürürlüğe giren ispirotolu içkilerin vasıfları ile Bira fabrika ve imalathanelerinin kontrol ve muayyeneleri hakkındaki nizamnamenin ikinci kısım Madde - 24'de, Tarım Bakanlığına tanınan yetki ve verilen görevlerin yerine getirilmesi için, Tarım Bakanlığının en kısa bir zamanda tedbir alması yerinde olur.

C. Şarapçılık ile ilgili tavsiyeler :

1 — Diğer alkollü içkilerde olduğu gibi şarapçılığımızın da en önemli problemi yetişmiş personel meselesidir.

Bu itibarla Tarım ve Tekel Bakanlıklarının yurt içinde ve yurt dışında şarap uzmanları yetiştirilmesi konusunu önemle ele alınmaları ve bir program çerçevesinde uzman yetiştirilmesini realize etmeleri gerektir.

Bu arada şarap uzmanlarına yardımcı olmak üzere, Tekel Genel Müdürlüğünün Üniversitelerle işbirliği yaparak eskiden olduğu gibi müskirat eksperleri yetiştirmesi de düşünülebilir.

2 — Vakit geçirilmeden genel bir bağ kadastrosu yapıp, mevcut bağ alanı ve çubukların yaşı ile üretilen üzüm çeşit ve miktarları ve bu üzümlerin şaraplık değerleri tesbit edilmelidir.

3 — Çeşit meselesi bilhassa kalite şarapçılığımız ve şarap ihracatımız için üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Tarım Bakanlığı Bağcılık İstasyonlarından bulunmayanlarda yerli ve yabancı şaraplık üzüm çeşitlerinden müteşekkil birer kolleksiyon bağı kurmalı ve kolleksiyon bağı bulunanlarda da üzümlerin teknolojik değerlerinin tesbiti yapılmalıdır.

4 — Bağlarda verimin arttırılması birim alandan elde edilen ürünün azamiye çıkarılarak üzümün maliyet fiyatının düşürülebilmesi için Tarım Bakanlığının bağcıya modern bağcılığı öğretmesi ve her türlü teknik ve kültürel tedbirin zamanında alınabilmesi için yardımcı olması lazımdır.

5 — Floksera ve diğer hastalıkların, örneğin, bulaşık hastalıklar ve soysuzlaşmanın özellikle kalite şarabı veren üzüm çeşitlerinin tekrar yetiştirilebilmesi için her türlü teknik tedbir vakit geçirilmeden alınmalıdır.

6 — Ortak Pazar'a geçiş döneminde, bu konuya gereken önemi ver-

meli ve mevcut şaraphanelerimiz bir taraftan tevsi edilirken, bir taraftan da yeni ve modern cihazlarla donatılmalıdır.

Bilhassa iklim itibarı ile sıcak olan yurdumuzda sıcak memleket şarapçılığı için gerekli her türlü tedbir eksiksiz alınmalıdır. Bu cümleden olarak Devlete ait şaraphanelerde sıra ve şarapların soğutulması ve kontrollü fermantasyon için gerekli tesislerle, diğer gerekli tedbirler eksiksiz alınmalı ve fermantasyonu tamamlanmış şarapların emniyetle dindendirileceği teknik bakımdan uygun mahzenler yapılmalıdır. Böylece gerek kapasite, gerek donatım bakımından mükemmel hale getirilen Tekel'e ait şaraphaneler ayrı bir örgüt halinde yurt içinden ziyade, ihracata dönük bir üretim ve satış politikası gütmelidir.

Diğer taraftan, özel şaraphanelerin sahibi olmaları gerekli asgari teknik vasıta ve cihazlar tesbit olunarak, bunlardan 300.000 litreden daha fazla üretim yapanlarının bir teknik eleman kullanmaları zorunlu hale getirilmelidir.

7 — Hükümetin bağcılarının ve şarapçıların müştereken kuracakları kooperatif şaraphaneleri ve bunların teşkil edecekleri birlik için teşvikte bulunması ve kooperatif kurmak için teşebbüse geçenlere her türlü yardım ve kolaylığı göstermesi lâzımdır.

8 — Tarım Bakanlığınca, Üniversitelerimizin işbirliği temin edilerek şarap ile ilgili bilimsel araştırmalar yapılacak ve şarap üreticilerine her türlü yol gösterici teknik yardımda bulunabilecek yukarıda belirtildiği gibi diğer alkollü içkilerle de meşgul olabilecek "Fermantasyon Teknolojisi" Lâboratuvarı kurulmalıdır. Kurulacak Enstitünün döner sermaye v.s. düşüncelerle özellikle şarap üretiminden kaçınması, araştırma ve şarapçıların eğitilmesi ile ilgili çalışmaları yapacak bir şekilde örgütlenmesi temenni edilmektedir.

9 — İçki sanayiimizin bugünkü ambalaj malzemesi problemleri ile daha yakından ilgilenmesi icabında şarapçıların bizzat ucuz ve iyi kalitede şarap ve şampanya mantarı ithal etmelerine müsaade edilmesi gereklidir.

10 —4250 sayılı ispiroto ve ispirotolu içkiler kanunundan şarap ayrılarak, ayrı bir kanun yapılması, şaraptan alınan 20 kuruşluk rüsüm'un tamamen kaldırılması, tabii köpüklü şaraptan alınan 15 TL. istihsal vergisinin makûl bir seviyeye indirilmesi veya bunlar mümkün olmadığı takdirde, şarap üreticilerinin gider vergisi kanununa tabi tutulması bağcılığımızın ve şarapçılığımızın özlenen bir şekilde gelişmesi için çok lüzumludur.

11 — Ortak Pazar'a geçiş döneminde bilhassa özel bir mahiyet arzettekte olan şarap ihracatımızın özlenen şekilde programlaştırılabilmesi ve tahakkuk ettirilebilmesi için bir şarap ofisi veya şarap ihracatçıları birliğinin vakit kaybetmeden kurulması gerekmektedir.

Kurulacak örgütün ismi ne olursa olsun, bu takdirde İskenderun, İzmir ve Tekirdağ civarında ihraç edilecek şarapları muhafaza etmek için teknik bakımdan elverişli depoların inşa edilmesi de çok lüzumludur.

II — 9A Konserve Sanayimiz ve Sorunları :

Komisyonomuz "Konserve sanayimiz ve sorunları" konulu tebliği incelemiş olup tebliğin tümü kabul edilmekte beraber tedbirler kısmı aşağıda olduğu gibi bazı değişikliklerle yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır.

Komisyonomuz şu hususa da önemle dikkati çekmek ister ki; gıda sanayiinin problemlerinin çözümünde ilk ve en önemli şartın, DPT ca da 1970 icra plânında Tarım Bakanlığına verilen vazifenin yani "Gıda sanayiinde üretimin teknolojik kontrolünü yapacak birimin" süratle ve mutlaka kurulmasıdır.

TAVSİYELER :

1 — Tarım Bakanlığı, memleketimiz konserve sanayinin sıhhatli bir şekilde gelişmesini sağlayacak şekilde, genel üretim ve tesis kuruluş plânlanmasını yapacak tedbirleri almalıdır.

2 — Mevcut fabrikaların gerçek durumunu ortaya koymak üzere daha ciddi etüdler yapılarak, yeni kurulacak olanların bu etüdlere elde edilecek bilgilere göre plânlanması gerekmektedir.

3 — Eski fabrikaların modernizasyonu ile daha rasyonel çalışması sağlanmalı ve yeni kurulacaklarla aynı seviyede çalışma imkânı kazanılmalıdır.

4 — Yeni kurulacak fabrikaların asgari teknik imkân ve işletme sermayesine sahip olması gereklidir. Bu fabrikaların asgari bir kapasiteden düşük olmaması, ihraca dönük bir imalat yapması uygun bölgede kurulması öngörülmelidir. Bu meyanda ihraç imkânı önceden iyi bir şekilde etüd edilmelidir.

5 — Yeni kurulacak işletmelerde özellikle meyve ve domates değerlendirmeye ağırlık verilmeli ve böylece iç tüketimde kola ve benzeri meşrubat yerine meyve sularının ikamesine gayret sarfedilmelidir.

6 — Herşeyden önce mevcut fabrikaların kapasitelerinden tam olarak istifade etmek üzere gerekli bütün tedbirler alınmalı ve gerek ham madde yetiştirmede alınacak tedbirlerle, gerekse daha çeşitli maddeler işleyerek kampanya müddeti uzatılmalıdır.

Birbirine bağlı birçok tedbirlerin alınması ile maliyetin düşürülebileceği inancında bulunmaktayız. Böylece fiatların düşürülmesiyle iç tüketime artacağı ve ihracatın mümkün olacağı beklenebilir.

7 — Fabrikaların uzun vadeli ve düşük faizli kredi (işletme ve tesis sermayesi) temin etmelerinde karşılaştıkları güçlükleri önlemek üzere, devlet gerekli tedbirleri almalıdır.

8 — Fabrikaların ham maddeyi kontrat usulü ile temin cihetine gitmeleri gerekmektedir.

9 — Konserveciliğe uygun çeşitlerin tesbiti yapılmalı ve bunun ziraatı teşvik edilmeli, lüzumlu tohum üretilmeli ve çiftçi eğitilmelidir. Bu husus Tarım Bakanlığı tarafından önemle ve süratle ele alınmalıdır.

10 — Konserve imâlatcısının bugün başlıca problemi olan tenekenin daha ucuz, zamanında ve daha kaliteli olarak temini için her türlü tedbir alınmalıdır.

11 — Mutlaka büyük bir kutu fabrikası kurulmalıdır. Konserveciye kutunun uygun fiatla ve uygun vasıfta intikali sağlanmalıdır.

12 — Milletlerarası normlara göre teneke ve kutu standartları bir an önce tamamlanmalıdır.

13 — Meyve değerlendirmede kullanılan şekerin işletmeciye daha ucuza verilmesi temin edilmelidir. Piyasaya ham şeker arzı sağlanmalı ve konserve sanayiinde yerine göre ham şeker kullanma yoluna gidilmelidir.

14 — Dış pazar talepleri işletmeye zamanında duyurulmalı ve ihracat teşvik edilmelidir.

15 — Üretim mutlaka bir gıda teknoloğu tarafından yürütülmeli ve işletme de bir kontrol yapılma gereği bilinmelidir.

16 — Sadece ihraç için değil, iç tüketimde de kalite ve standartlar önem kazanmalıdır. Bunu temin etmek üzere mevzuatta gerekli değişiklikler süratle yapılmalı ve kontrol Tarım Bakanlığınca ciddi olarak yürütülmelidir. Bu meyanda etiketle mamulün evsaf ve net miktarını belirtecek ibarelerin tam ve doğru olarak bulunması sağlanmalıdır.

17 — İşletmelerde hijyenik esasların tatbiki ve kontrolü temin edilmelidir. Ayrıca işletmelerde her kademedede her türlü kontrol birçok memleketlerde olduğu gibi Tarım Bakanlığınca yürütülmelidir.

18 — Aşağıda belirtildiği gibi eğitim sorunlarına eğilmek gerekmektedir.

- a) Tarım Bakanlığı Ziraat Fakültesi mezunlarına, Fakültelerimizde gıda teknolojisi konusunda doktora ve ihtisas yapabilme olanağı sağlanmalıdır.
- b) Bölge Ziraat Meslek Okullarından bazılarının, orta dereceli gıda teknikeri yetiştirmeye yöneltilmesi gerekmektedir.
- c) Tarımsal Teknoloji Araştırma, Eğitim ve Kontrol merkez ve istasyonlarında kısa vadeli kurslarla konserve sanayiine usta ve ustabaşı yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

19 — Kurulmuş bulunan “konserveciler derneğinin” müşterek meselelerinin çözümünde daha güçlü ve etkili olmak üzere, aktif bir rol almaları da tavsiye edilir.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Şimdi "Tarımsal Teknoloji Sorunları" üzerindeki komisyon raporunun görüşmelerine geçiyoruz.

13 No. lu Komisyonun Konserve Sanayii raporu raportör tarafından okunmuş bulunuyor. Bu konuda konuşmak isteyenlere sıra ile söz vereceğim.

Erdal SAYGIN :

Ben genel manada bazı katkılarda bulunacağım.

Gerek nüfus artışı hızı gerekse dış ticaret dengesinin sağlanması bakımından gıda maddelerinin değerlendirilmesi konusu çok önemlidir. Gıda ürünleri çabuk bozulabilir (Hububat ve benzeri hariç). Bu bakımdan bu ürünlerin değerlendirilmesi gerekir. Bütün çabalara rağmen bu konuda plân hedeflerine ulaşamamıştır. Mevcut kanun bu müesseselerin kuruluşunu Tarım Bakanlığına vermişse de işletmelerin kontrolü hakkında Bakanlığa yetki verilmemiştir. Bu iş Sanayi Bakanlığına ait olduğundan koordinasyon yoktur. Tarım Bakanlığı bu konuda araştırma yapmakla beraber diğer kuruluşlar buna gereken önemi vermemekte ancak rutin analizler yapılmaktadır. Halbuki üretimden itibaren tüketime kadar bütün sorunların müştereken ele alınması gerekir.

Bunun çözümü içki sanayi dahil bütün bu işlerden anlayan teknik elemanların bulunacağı tek kuruluşta yapılması mümkündür. Bu kuruluş kamu sektörünü de içine alarak Tarım Bakanlığına bağlı ayrı bir müsteharlığın yönetimine verilmelidir. Buna en iyi örnek İngilterede kurulmuş olan Tarım ve Gıda Bakanlığıdır.

Başkan :

Bu konuda iki önerge var. Şimdi okutuyorum:

Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi Başkanlığına

Ziraat Mühendisleri Odamız tarafından düzenlenmiş bulunan II. Teknik kongrenin "Tarımsal Teknoloji Komisyonu" üyeleri olarak aşağıda

özetlenen konunun ilgili örgütlere ivedilikle ulaştırılmasına delâletinizi saygılarımızla arz ederiz.

Türkiye Gıda Sanayiinin bugün içinde bulunduğu başı boşluktan kurtarılması Ziraî istihşali teşvik ve regüle edici bir duruma getirilmesi amacile, tüm gıda ve içki sanayiinin; Araştırma Eğitim ve kontrolünü yapacak merkezi bir örgüte ihtiyaç olduğuna katiyetle inanmış bulunuyoruz. Bu görev Tarım Bakanlığına aittir. 1970 icra plânında da Bakanlığa bu vazife verilmiş bulunmaktadır. Tarım Bakanlığında bu maksatla senelerden beri yapılagelen çalışmaların derhal neticelendirilmesine ve Sayın Bakanın selâhiyetini kullanarak merkezi örgütü derhal kurup Türkiye gıda ve içki sanayiine bir muhatap bulmasına kat'i bir zorunluk olduğu kanısına oy birliğile vardık.

Durumu saygı ile arz ederiz.

Başkan
Prof. Dr.
Turgut Yazıcıoğlu

Üye
Doç. Dr.
Feridun Tapaloğlu

Üye
Doç. Dr.
Hilmi Pamir

Üye
Dr.
Hâmi Kuyrukçu

Üye
Oğuz Ünver

Üye
Müt.
Muhtar Başaran

Üye
Müt.
Hüsnü Aksoylar

Üye
Doç. Dr.
Bekir Cemeroğlu

Üye
Vural Yiğit

Üye
Dilek Ülgüray

Türkiye Ziraat Mühendisli II. Teknik Kongresi Başkanlığına

Büyük Atatürk'ün Başkanlık Divanına güç katan (**Ziraat Ekonomimizin temelidir**) vecizesi önünde toplanıp Yurdumuzun temel davalarını ele alan meslekdaşlarımı sevgi ve saygılarla selâmlarım.

Türkiye'de ötedenberi lâyük olduğu ölçüde takviye, teşvik ve himaye görmemiş olan Tarım meselelerimize destek olmak üzere 1972 yılından itibaren amorti edilmeye başlanacak olan en az 5 milyar tutarındaki tasarruf bonoları karşılık gösterilerek bir taraftan her yıl teşkilâtlandırılmadığı için Halkın elinde heba olup giden 300 milyon lira faizi de kapsayan bir Kalkınma Bankası projesi peşinde koştuğum Sayın Meslekdaşlarımca malumdur.

Başta Tarım ve Orman Bakanlıkları olmak üzere daha başka Bakanlıkların ve Devlet Teşekkülleri ile Milli Bankaların ve şahsen duyurabildiğim ölçüde geniş bir Halk kitlesinin ve Türkiye Basının önem benimsediği bu projeye Maliye Bakanlığı Kalkınma Bankalarının tasarruf bonolarının temin ettiği % 6 faizden de daha düşük bir gelir sağlayacağı fikrini savunarak böyle bir teşekküle Halk tarafından rağbet edilemeyeceği cevabı verilmiştir.

Hakikatte projede bütün teferruatıyla belirtmiş olduğum tasarruf bonoları konusunu benim teklifim istikametinde Halkımız yapılan iştirak tekliflerinden anlaşıldığına göre kabul arzusunu göstermektedir.

Büyük tarım sanayii merkezleri kurmak ve bu alanda halen mevcut olup teknik sebepler veya işletme sermayesi yönünden sıkıntı içinde bulunan tesislerimizi takviye ederek ve hatta Bankanın ortaklığını da sağlayarak yenilerini kurmak ve bu suretle tarım alanının yetiştirme imkânlarını artırmak ve çoğu heba olup giden ürünlerimizi iç ve dış piyasaların arzusuna uygun evsafve miktarda değerlendirmek bu teşekkülün başta gelen faaliyetlerinden biri olabilir.

Değerli meslekdaşımız Doç. Dr. Bekir Cemeroğlu'nun kongreye sunduğu konsedve sanayimiz ve sorunları raporunda bir cümle aktarmak istiyorum: (1970 yılında 7.750.000 ton sebze ve 5 milyon ton civarında meyve ürünü beklemekte iken, bunların konserve şeklinde değerlendirmede harcanan miktarı sebzelerde binde 2, meyvalarda ise binde

bire ancak yaklaşmaktadır. Başka memleketlerde istihsalin en az yarısı bu yolda değerlendirilir. Bizde bu yüzden % 25-30 oranında ürün bozulup ziyan olmakta ve yetiştiricileri helâk etmektedir.

Sermaye sıkıntısı içinde bocalayıp devamlı dış istikrazla yaşatılmaya çalışılan ekonomimize itfa sonunda 10 milyara yaklaşık bir miktara varacak olan tasarruf bonolarını, donmuş durumdan aktif sermaye haline dönmesini hedef edinen ve seneler geçtikçe kuvvetlenecek öz kaynaklarıyla doğrudan doğruya topluluğa mal edilmiş ekonomik hamle ve teşebbüslere kuvvetle yönelecek olan bu projenin Sayın Meslekdaşlarımla benimsenerek desteklenmesini saygı ile arz ve rica ederim. 11.12.1970

Prof. Dr. Kerim Ömer Çağlar

Başkan :

Önergeler okunmuş bulunuyor. Şimdi birinci önerge sahiplerinden bir arkadaşla söz veriyorum.

Muhtar BAŞARAN :

Önergede belirtmek istediğimiz husus şudur. Biz yalnız üretime matuf çalışmalar yapmaktayız; diğer çalışmalar çok kısırdır; halbuki kânun bu hususta Tarım Bakanlığına yetki vermiştir. Bakanlığımız bunun bir çok yönlerini ele aldığı halde merkezde bunu yönetecek bir merkez örgütümüz yoktur.

Birçok teknoloğ elemanımız vardır; fakat bunları yerinde kullanmıyoruz, kıymetlendirmiyoruz. Bunun için derhal merkezi üniteyi kurmalıyız. Zaman kısa olduğu için az konuşuyorum, Ziraat Mühendisleri buna karar vermeli ve sonradan yapılacak çalışmalarla bu konu sonuca ulaştırılmalıdır.

Başkan :

Bu konuda başka bir konuşma talebi olmadığına göre komisyon raporunu Erdal Saygın'ın görüşünü kapsayan talebi ile beraber "Tarımsal Teknoloji Sorunları" adlı tebliğ ve Komisyon raporunu onayınıza arz ediyorum.

İttifakla kabul edilmiştir.

TARIMDA ÖRGÜTLENME HİZMET SORUNLARI KOMİSYONU
(Komisyon No: 14)

Başkan	: Kemal Gökçora	Tarım Bakanlığı Müşaviri Ankara
Paportör	: Dr. Mehmet Bülbül	Ziraat Fakültesi Ankara
"	: Hüsnü Kurtluoğlu	Köy İşleri Bakanlığı Ankara
Üye	: Ekrem Özkul	Tarım Bakanlığı Metod Organizasyon Md. Ankara
"	: Sabri Malkoç	Şeker Fabrikaları A.Ş. Müşaviri Ankara
"	: Salih Uzunoglu	Köy İşleri Bakanlığı Müşaviri Ankara
"	: Lütfi Kazancıoğlu	Tarım Bakanlığı Müşaviri Ankara
"	: Hamza Tanyaş	Ziraat İşleri Genel Müdür Muavini Ankara

- " : **Mustafa Dinçer** Şeker Fabrikaları A. Ş. Ankara
- " : **Selâhattin Tanrıkut** Yem Sanayii Genel Müdür Muavini Ankara
- " : **Kadir Kalfa** Köy İşleri Bakanlığı Şube Müdürü Ankara
- " : **Rifat Ünaydın** Pazarlama Dairesi Başkan Yardımcısı Ankara
- " : **Burhanettin Ahıpaşaoğlu** Tarım Bakanlığı Tetkik ve İstisare Heyeti Ankara
- " : **Hüseyin Altuğ** Ziraî Donatım Kurumu Müşaviri Ankara
- " : **Yıldırım Alpagan**

TARIMDA ÖRGÜTLEME VE HİZMET SORUNLARI KONULU 10 NOLU TEBLİĞE AİT KOMİSYON RAPORU

I — KAMU SEKTÖRÜNDE TARIMSAL HİZMETLERİN YENİDEN DÜZENLENMESİ :

A) KONUNUN MAHİYETİ VE ÖNEMİ :

Tarım sektöründeki organizasyonun diğer sektörlerle kıyasla çok daha güç olarak yapılabildiği bir gerçektir. Bu güçlüğü'n nedenleri tarım kesiminin taşıdığı bünye özelliklerine bağlıdır. Teşkilatlanmayı da kuvvetle etkileyen bu faktörleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

1 — Tarımdaki biyolojik faktörler, arazi kullanma biçimleriyle orman, mer'a ve işlenen topraklar arasındaki karşılıklı etki ve ilişkiler tarım üretimindeki entegrasyonunu karmaşık bir hale koymaktadır. Üretim; hava şartları, bitki ve hayvan hastalıkları gibi etkenler yüzünden plânlamada hedeflerin tesbiti ve tahminler daha büyük yanılma sınırları içinde yapılabilmekte ve dolayısıyla teknik tedbirlerin getirebileceği gelişme ve değişimleri hesaplamak daha güç koşullara bağlı olmaktadır. Üretimde yıldan yıla dalgalanmalar ve mevsimlere göre dağılışın söz konusu olmadığı bir maden yada sanayi işletmesinde üretim plânlaması çok daha kolaydır.

2 — Sınırlayıcı başka bir problemde mevsimler itibariyle yüksek olan üretimin düşük fiyat riskiyle karşılaşmasıdır. Bu yüzden ürünlerin yerinde bozulması ya da borçlanma ve para ihtiyacı karşısında düşük fiyatla elden çıkarılması sakıncaları doğmaktadır. Bu faktörler, pazarlama değerlendirme ve dağıtım fonksiyonlarını diğer sektörlerle kıyasla daha değişken teknik koşullar altında yapılmasını gerektirmektedir.

3 — Yukarıda değinilen faktörler sadece üretimi değil üretkenliği de etkilemektedir. Neticede, insan gücü verimliliği azalmakta ve özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki tarım kesiminde fazla olan aktif nüfus arasında işsizlik ve gizli işsizlik problemlerinin şiddetini artırmaktadır. Bu da teknik kadroyu çeşitli üretim dallarının kombinasyonu ve bir takım karma üretim desenleri üzerinde daha yoğun çalışmalara zorlamaktadır.

4 — Tarımımızdaki aktif nüfusun gösterdiği mutlak rakam gerçekten yüksektir. Teknik teşkilât çok sayıdaki çiftçiye modern yöntem ve üretim biçimlerini iletme zorunluluğundadır. Bu özellikte tarımı diğer kesimlerde çok seçik olarak ayırmaktadır. Örneğin: Herhangi bir endüstri dalına kıyasla tarımda daha büyük sayılardaki üretici kitlesine, geniş zaman ve mekân içinde, erişilmesini gerektirmektedir.

5 — Bütün yurda yaygın ve çeşitli üretim dallarını kapsayan Ziraat işletmelerine teknik enformasyon, teknik girdiler ve fiziksel tesisler götürme ve kurma yanısıra, işletmelerden iç ve dış pazarlara intikal edecek ürünleri toplama, taşıma, standardizasyon, işleme ve muhafaza gibi köylerden kentlere doğru izlenecek işlerinde ayrı özellikler taşıdığı malumdur. Ayrıca, bu gibi üretim faaliyetlerine ilişkin istatistik ve verilerin derleme ve değerlendirme işleri de herhangi bir maden veya çelik işletmesinde yapılanlardan daha güç koşullar altında yürütülebilmektedir.

Tarımsal Araştırma projelerinin laboratuarlardan ekolojik bölgelelere rağılan ve çeşitli biyolojik ve fiziksel koşullara bağılı olarak yapılabildiği; Toprak ve Su gibi doğal kaynaklara ilişkin işlerin laboratuvar proseslerinden başka arazi üzerindeki ıslâh, muhafaza, işletme ve verimlendirme tekniklerine dair çalışmaların yine kendine özgü olduğunu söyleyerek daha pek çok örnekler vermek mümkündür.

6 — Başka bir sorunda çiftçinin işbirliğinin sağlanmasıyla ilgilidir. Çiftçi genellikle muhafazakârdır. Ve hükümet programlarına karşı kuşkuludur. Yaşadığı sosyo-ekonomik ortam yüzünden teşebbüs kabiliyeti sınırlı kalmıştır. Kendi içine kapanıklık, okumamışlık gibi nedenlerle hükümetin geniş ölçüde teşvik edici ve destekleyici faaliyetine ihtiyaç doğurmaktadır. Örneğin: Tarımsal Kooperatifler ve birlikler kurma yoluyla kredi ve girdilerin temini, pazarlama ve tarımsal ürünlerin işliyerek değerlendiren teknolojilerin geliştirilmesinde kendi kendine yardım olanaklarına kavuşmaya ihtiyacı vardır. Köylünün bu işlerde lüzumlu işbirliğinin sağlanmasında ve program çalışmalarına katılmasının temininde, sevk ve idare, donatım, finansman ve eğitim işlerinde köylünün yanında çalışacak teknik kadroların kurulmasına da büyük ihtiyaç vardır.

7 — Yukarda değinen sorunlar, hem fiziksel ve hemde entellektüel yatırım tedbirlerini kapsamaktadır. Hizmetlerde değişkenlik ve çok sayıda ünitelerin kapsama nedenleri bunlardır. Altyapı yatırımlarının yerel olarak yapılması yanı sıra entellektüel yatırımların (Örgün ve yay-

gın eğitim) her yaştaki çiftçiye iletilmesi gereklidir. Tarımda iş gücündeki verimlilik diğer sektörlerle kıyasla daha yüksek olduğunu da düşünmek lâzımdır. Çiftçinin ferdi çalışkanlığının produktiviteyi artırmadaki bu rolü de teşkilâtın bütün yurda yayılmasındaki zarureti ayrıca açıklığa kavuşturmaktadır.

8 — Gelişmekte olan ülkelerde tarımdaki yatırımlar arasında sabit sermayeye oranla işletme sermayesine daha büyük ihtiyaç vardır. Bu da çok sayıda projelerin plânlanmasını ve dolayısıyla kitleye yaygın bir hizmet yapılmasını gerektirmektedir.

9 — Teknik bilgilerin köylere götürülmesinde önemli bir nokta da çiftçiliğin taşıdığı özelliklerdir. Çiftçi, sade adale gücüyle çalışan bir kimse değildir. O aynı zamanda işletmeci olarak çalışan bir üreticidir. Endüstride bir fabrikada çalışan işçilerin rutin işlerini kontrol etmek çok daha kolaydır. Tarım işletmesinde ise her yeni yöntem yeni değişimleri de birlikte getirir. Teknolojik tedbirlerin çok kez aynı süre içinde alınması gerekir. Örneğin: Basit görülen bir çeltik üretiminde bile verimin artırılması için çeşit, gübre cins ve dojaşları, ekim zamanı, hastalık, ve böcek kontrolü. gibi çeşitli yöntemlerin kullanılmasına ihtiyaç vardır. Çeşitli bitki ve hayvan üretim kombinasyonlarını kapsayan projelerin ve çiftlik plânlamalarının yapılmasında ise tabiatıyla yoğun iş arzına ihtiyaç vardır. Köy problemlerinin teşhis ve halledilmesinde üniversite çıkışlı teknik personelden beklenen yararlanmanın sağlanması için ihtiyaç bulunan teşvik edici idare piskolojisinin yaratılması lüzumludur.

10 — Son olarak denebilir ki idarenin plânlamada endüstriyle tarımdaki gelişmeyi birlikte yürütmesi lüzumludur. Bu bakımdan, ilgili uzman kişilerin ve kurumların tarımsal kalkınmayı desteklemeleri, yardımcı olmaları esas yaklaşık olarak seçilmeli ve "Köy yada toplum kalkınması" işlerinde ana görevin Tarım Bakanlığına ait olduğu unutulmamalıdır. Nitekim, Toplum kalkınmasında bu gereği dikkate almayan Hindistandaki uygulamalar başarısızlıkla sonuçlanmıştır. FAO'nun koyduğu teşhise göre bu başarısızlığın nedeni Tarım Bakanlığının kilit taşı mevkiinde ve koordinatör olarak görev almamış olmasıdır. Bu noktayı bir örnekle açıklamak için söylenebilecek söz kısaca şudur: Tarım kesiminde kalkınma sağlanabilmesi için birinci derecede sorumlu olan Tarım Bakanlığının hizmetlerinin yeniden düzenleme ve hızlandırma yerine bir ikinci Bakanlık (Köy İşleri Bakanlığı gibi) kurmak suretiyle hizmet, sevk ve idarede düplikasyona gidilmesinin yararlı bir yaklaşım olmadığı kanısı doğmaktadır.

Yukarıda kısaca değinilen bazı ana görüşlerin ışığı altında denebilir ki Tarım hizmetlerinin yeniden düzenlenmesi aktüel bir konudur. Ve yurdumuz tarımı için temel sorunlardan biridir. Konu, mahiyeti itibariyle köklü ve şumullüdür ve bu özellikleri ile orantılı olarak önem taşımaktadır.

B BUGÜNKÜ DURUM :

Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası sözü edilen yeniden düzenleme problemini büyük ağırlık taşıdığını haklı olarak ileri sürmektedir. Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi tertip heyetince hazırlanmış ve incelenmek üzere komisyonumuza verilmiş olan "Kamu Sektöründe Tarımsal Hizmetlerin Yeniden Düzenlenmesi" başlıklı tebliğ bu ihtiyacın yansıtmakta ve bazı tavsiyeler getirmektedir. Yapılan incelemeler sonunda bu tebliğin, genel olarak, tatmin edici olduğu görüşüne varılmıştır. (1) Reorganizasyon konusu, komisyonumuzca enine boyuna tartışılmış ve bir kez daha gün ışığına çıkmasını uygun gördüğümüz düşünceler aşağıdaki paragraflarda sıralanmıştır.

1 — Reorganizasyonun kronolijisi :

Tarım Bakanlığının Reorganizasyonu Ziraat Mühendisleri camiasında uzun yıllar dillendirilen bir sorun olagelmiştir. Bunun nedenide, Tarım Bakanlığı Teşkilât kanununun 1930 lara ait olmasıdır. Bu kadar yaşlanmış ve gerekli gençleştirme operasyonlarına tabi tutulmamış olan bir bünyenin günün gereklerine cevap vermesi elbetteki beklenemez. Gerçekte bu noksanlığın giderilmesi için yapılan çalışmalar vardır. Bunların en organik olanı da 1964 yılında "Tarım Hizmetleri ve Teşkilâtının Yeniden Düzenlenmesi" başlığı altında yapılmış olan etüd ve tavsiyeleri kapsayan rapordur. Yetkili bir heyet tarafından hazırlanmış olan bu rapor (2) uygulama için gerekli nitelikte olduğu gibi yürürlüğe konulması için lüzumlu prosedürü de ortaya koymuştur. 1965 de yapılan Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi de söz konusu raporu incelemiş ve en kısa süre içinde yürürlüğe konmasını temenni etmiştir. Oda bu görüşünü zamanın Tarım Bakanlarına sadece iletmekle kalmamış aynı zamanda bir ihtisas organı sıfatıyla Bakanlığın çalışmalarına katıl-

(1) Söz konusu tebliğin 4. Sayfasının sondan 2. paragrafında işaret edilen merkez ve ilçe seviyesindeki değerlendirmeme sözüne komisyonumuz katılmamaktadır.

(2) Çalışmaya Tarım Bakanlığı bünyesinde çok sayıda Ziraat Mühendisiyle "Orta Doğu Üniversitesi" Amme İdaresi Kürsüsü ve Ziraat Fakültelerimizden öğretim üyelerinin değerli katkıları sonunda ortaya konmuştur. D.P.T. de bu rapordaki prensipleri uygun görmüş ve icraya konulmasını desteklemiştir.

mayı da teklif etmiştir. Bilindiği gibi söz konusu rapora göre ilgili Bakanlarca bir eyleme geçilmemiştir.

2 — Reorganizasyon neden gereklidir:

1960 larda kalkınma plânı olmayan, az gelişmiş veya gelişmekte olan bir ülke kalmamıştır. Organizasyon plânlaması ve dolayısıyla sevk ve idare alanındaki yeniliklerin izlenmesi çabaları da çok yaygındır. Yurdumuzdaki kamu sektöründe yapılmasına ihtiyaç duyulan tarım hizmetlerinin yeniden düzenlenmesini gerektiren nedenleri şöyle özetleyebiliriz.

a — 1930 ların koyduğu esaslara göre çalışmakta olan Tarım Bakanlığında bünye itibariyle ihtisasa dayanan bir iş bölümü yoktur. Nitekim veteriner hekimliği formasyonu ile yetişen elemanlara Ziraat Mühendisliği hizmetlerinden olan zooteknininde verilmesi örneklerden biridir. Hayvancılık bölümü Ziraat Mühendisliği ihtisas alanının bir parçası olduğu halde bu görevler Veteriner hekimlere vermiştir. Bu durum, en basit izahı ile, sadece hizmet alanında düplikasyon değil aynı zamanda üniversite öğreniminde bir kenara itilmesi suretiyle eşyanın tabiatına uymayan bir tasarruftan ibarettir. Gerçekte hayvancılık işletmeciliğinin tarım ihtisas alanından ayrı olarak uygulandığı bir ülke yoktur. Yeter sayıda teknik elemana kavuşan orta doğu ülkeleri bile bu gibi sun'i ve ekonomik olmayan uygulamaları terk etmiştir. İyi bir organizmanın "hizmetleri mantıklı sıra ve biçimde" ihtiva etmesi ve dolayısıyla gerekli entegrasyonu sağlaması gerektiğine göre Tarım Bakanlığındaki bu noksanlığın tezelden düzeltilmesi zarureti izahıta varestedir.

b — Kamu sektöründeki tarım hizmetlerinde aşma, taşma ve sürtünmeler olağan ve yaygın bir haldedir. İşlerdeki düplikasyonlar için pekçok örnekler vardır. Örneğin çay üretim ve teknolojisini tütün üretim ve araştırma işleri Tarım Bakanlığı yerine bu konuda hiç ilgisi olmayan Gümrük ve Tekel Bakanlığı tarafından yürütülür. Tarım hizmetlerinin icradan sorumlu Tarım Bakanlığı Topraksu kuruluşundan yoksun bırakılmıştır. Bu Genel Müdürlük sun'i bir şekilde Köy İşleri Bakanlığının sevk ve idaresine terk edilmiştir. Çiftçinin alt yatırım ve işletme sermayesine olan ihtiyacı Ticaret Bakanlığına bağlı olan bir bankanın idaresindedir. Gerek çiftçi ve bunların kooperatif organizasyonları gerekse Ziraat Mühendisleri camiası kredi problemlerinden yakındıkları halde Tarım Bakanlığı tamamen çiftçi işletme ve teşebbüslerine dönük bir finansman müessesesi kurmaya teşebbüs etmiş değildir. Söz konusu durum Tarım Bakanlığının bünyesindeki birimler arasında da göze çarpmaktadır. İşletmele-

rin bütün olarak ele alınması esas bir yaklaşım olarak izlenmediği için üretim dalları arasında arazi kullanma biçimlerine göre hizmet gruplamaları istenildiği gibi yapılamamaktadır.

c — Açıkça görülen bir problemde Tarım Bakanlığı politikasının belirli bir sistemle belirgin bir hale getirilmemiş olmasıdır. Tarım politikası ana çizgileriyle tescil ve ilân edilmediği için tarım hizmetlerinin tüm olarak ve ahenkli bir şekilde yürütülmesi mümkün olamamakta sık sık değiştirilen kararlar istikrarsız bir durum yaratmaktadır.

d — Yukarıdaki nedenler, şüphesiz, koordinasyon ilkesinde gereği gibi izlenememesi sorununu ortaya koymaktadır. Bu koordinasyon eksikliği Tarım Bakanlığının içinde olduğu kadar bu bünyenin dışında da müşahade edilmektedir. Nitekim fındık, çay, tütün gibi sayılı ihraç maddelerinin doğurduğu teknolojik ve ekonomik sorunlar karşısında üreticiye Tarım Bakanlığı yerine Ticaret Bakanlığı veya kurumlar muhatap olmakta ve bu durum hükûmetin üretim maddeleri üzerinde rasyonel bir politika izlemesini engellemektedir.

Yukardaki örneklerin çoğaltarak sayın üyelerin zamanını almamak için kısaca denebilir ki tarım sektöründe teknik insan gücü malzeme ve bütçe kaynaklarının rasyonel bir şekilde kullanılabilmesi için Tarım Bakanlığının yeni bir bünyeye kavuşturulması meselesi en kısa bir süre içinde gerçekleştirilmelidir.

C — Öneriler

1 — Yukarıda belirtilen nedenler dolayısıyla Tarım Bakanlığı hizmetlerinin yeniden düzenlenmesi gerçekleştirilmeli ve bu eylemde "Tarım hizmetleri ve teşkilatının yeniden düzenlenmesi hakkındaki reorganizasyon raporu (1964)" ile Türkiye Ziraat Mühendisliği 1. Teknik Kongresi (24-27 Kasım 1965) ve Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi (8-12 Aralık 1970) Önerilerinden ana kaynak olarak yararlanmalıdır.

2 — Kamu sektöründe ki Tarım hizmetlerinde gerekli entegrasyonun sağlanabilmesi için bugün başka Bakanlıkların idaresinde bulunan Toprak Su, Toprak Ofis Et ve Balık Kurumu gibi kuruluşlarla yine diğer Bakanlıklar bünyesinde Toplanan Tarımsal Kooperatifler, Tarım Ürünleri standart ve Kalite Kontrolü ve Çay, Tütün gibi ürünleri kapsayan faaliyetin Tüm olarak Tarım Bakanlığına devri gerekli görülmektedir.

3 — Tarımsal Kalkınmaya hız vermek amacıyla gerekli yatırımların yapılabilmesi için lüzumlu finansman sorunlarının halli Tarım Bakan-

lığına yetki ve sorumluluğuna verilmelidir. Bu amaçla Bakanlık Teşkilat Kanununa gerekli hükümler konulmalı ve bu bünyede özel bir Finansman müessesesi kurulmalıdır. Tarımsal kalkınmayı hedef alan ve çeşitli kuruluşlarda toplanmış bulunan fonlarda bu müessesede birleşmelidir.

4 — Bakanlık, Kalkınma planında ön görülen ilkelerinde ışığı altında Tarım politikasını belirle çizgiler içinde toplamalı, Kalkınma Plan ve projelerini belli amaçlara yönelten bir çalışma izlemelidir.

5 — Tarımsal programların “Ademi merkezîyet” prensibine göre yürütülmesine kesinlikle ihtiyaç bulunduğundan Bakanlıktaki Teşkilat birimlerinin hizmetleri Ziraat Mühendisleri Odasınınca hazırlanmış olan Tarımsal Bölgeler esasına göre düzenlemelidir.

6 — Kamu sektöründe ki Ziraat Yüksek Mühendisleri ihtisasları ile ilgili konularda görevlendirilmeli ve teşkilât bünyelerinin çeşitli kademelerinde yetki ve sorumlulukları gereğince belirtilmelidir. İhtisas dayalı bir iş bölümünün sağlanabilmesi için Ziraat İşletmeciliğinin ana bölümler olan Bitkisel ve hayvansal üretim dalları ile su ürünlerine ilişkin hizmetler bu konuların sahibi olan Ziraat Yüksek Mühendislerinin yetki görev ve sorumluluğuna tevdi edilmelidir. Bu arada Tarım hizmetlerinin köye götürülmesi kalkınma plânının temel ilkelerinden olduğuna göre, bu kesimde de meslekdaşlarımızın fikir gücünden tez elden ve daha çok yararlanılmalıdır.

7 — Tarımsal Kooperatiflerin kalkınmada çok yararlı ekonomik kuruluşlar olduğu bilinmektedir. Bu nedenle TARIM Bakanlığı bünyesinde bir Tarımsal Kooperatifler Genel Müdürlüğü kurulmalıdır. Esasen beş yıl önce kırsal alanın kendi teşebbüsünden doğan bir hareketle başlayan ve sayıları hergün artarak bugün 4000’e yaklaşan tarımsal kooperatiflerin sorunlarına cevap vermek için kuruluşu çok geç kalan bu teşkilatın biran önce örgütlenerek faaliyete geçmesine kesinlikle ihtiyaç vardır.

8 — Tarımsal Plânlama hizmetlerinin en verimli bir düzeyde yürütülebilmesi amacıyla Bakanlık bünyesindeki Plânlama ve Ekonomik Araştırmalar dairesinin ihtiyacı karşılayacak şekilde genişletilmesi ve takviyesi suretiyle daha iyi olanaklara kavuşturulması yararlı görülmektedir.

9 — Yukarıda belirtildiği gibi Tarım Bakanlığı Hizmetleri Fonksiyonel sisteme göre düzenlenmeli ve bünyesinde teknik kontrole yer verilmelidir.

II — TARIMSAL KOOPERATİF ORGANİZASYONLARIMIZ VE SORUNLARI

A — Konunun mahiyeti ve önemi :

Kooperatif organizasyon deyimi, benzer kooperatif hareketlerin kurumlarını, etkili işini ve yöntemlerini kapsayarak, şeklini belirtir.

Kendine yardım, kendini yönetim kendi kendine karar verme ilkelere bağlı kooperatif teşebbüsler ve işletmeler, üretim ve pazar şartlarına uygun örgütlenmelerle, merkezi ve üst kuruluşlar meydana getirerek büyük bir organizasyon halinde ekonomik çabalar gösterir. Bu çabalar kooperatif üyelerine hizmete dönüktür. Ve onların kalkınmalarını, yaşayış düzeylerinin yükselmesi amacını güderler.

Sosyal politikanın bir aracı olarak bağımsız kooperatif metod tek başlarına girişemedikleri teşebbüslere ortaklaşa girişen kişilerin, eşit haklar ve istekle işbirliği yaparak kooperatif işletmeler kurması, iş ah-lâkına dayanan bu çalışma ortamında sosyo-ekonomik menfaatlerini savunmasıdır.

Bu metod anlayışının bulunmadığı yerlerde kooperatif organizasyonu bir bütün olarak gelişemez. Devletin kooperatificiliği geliştirici tedbirler alındığından bahsedilemez.

Ekonomik gelişmede kooperatif sektör sermaye ve kamu sektörü arasında denge unsurudur. Tarımsal kooperatif sektör özellikle köy ve şehir insanları arasındaki gelir dağılışını dengeler. Böylece sosyal adaletin gerçekleşmesine hizmet eder. Ülkemizde bu denge sağlanamadığına göre milli ekonomimizde tarımsal kooperatif sektörünün yeri yok gibidir. Yahut milli ekonomiyi etkileyememektedir.

Tarımsal kalkınmada kooperatif organizasyon, yatırım ihtiyacının karşılanması bakımından büyük önem taşımakta ve bu da milli projeler ve bölgesel plânlamalarla ilişkili bulunmaktadır. Türk tarımının kalkınması için gerekli yatırım, mevcut kaynak ve kalkınma plâni tedbirleri ile sağlanamayacağından, kooperatif metodla çalışmak gerekir. Böylece gereken yatırım sermayesi ihtiyacı halk tarafından kendine yardım ilkesi gereğince karşılanacaktır. Devlete düşen halkın kendine yardımını teşvik edici bir politika izlemesidir..

Kooperatif organizasyon üç kademeli bir yapıya sahip olup, alt kademe köylük alan ve çevrelerdeki kooperatif işletmeler orta kademe bölgesel ve merkezi kooperatif işletmeler teşkil eder. Kooperatif organizasyonun üst kademesi, dernek statüsünde ve hizmete dönük yardımcı kurumlardan meydana gelmiş olup bu kurumlar ekonomik fonksiyon taşımaz. Ancak alt ve orta kademe kooperatif işletmelerin ihtiyaç duyduğu ortaklaşa teşebbüsleri organize etmek ve yönetmek üst kuruluşlarca sağlanmaktadır.

Tarımsal kooperatif işletmeleri teşebbüs bakımından gruplamak mümkün olmakla beraber, aslında bunlar çok yönlü teşebbüslerdir. Ve köy kooperatifleri adı altında bir ana organizasyon halinde düşünülmeleri gerekir. Oysa bizde çeşitli hukuki ortamlar nedeni ile bir çok tarımsal kooperatif organizasyonu söz konusu olmakta ve bunlar arasındaki çatışmalar tarımsal kalkınmada iş birliği yapma olanağını güçleştirmiş bulunmaktadır.

Çeşitli ekonomik sistemlerde kooperatif organizasyonların şekli ve düzeni değişiktir. Pazar ekonomisinde bağımsız kooperatif organizasyonlar söz konusudur. Bizim organizasyonlarımız ise güdümlü yarı güdümlü ve bağımsız olarak gelişmişlerdir. Bunun başlıca nedeni dört ayrı kanuna göre kuruluş yapılabilmesi, idarenin tutumu ve kanunlarda ki olumsuz hükümlerdir. Bu bakımdan yurdumuzda tarımsal kooperatif organizasyonların sorunları büyümüş ve karışık bir hal almıştır.

B — Bugünkü durum :

Ülkemizdeki tarımsal kooperatif organizasyonunun üst yapısı yoktur, orta yapısı gelişmemiştir, alt yapısında yer alan kooperatif işletmeler 5670 olarak bilinmektedir. Ve 2.244.000 üyeleri vardır. Bunlardan 2256 kooperatif bağımsızdır. Fakat köy kalkınma kooperatiflerinden başkası orta ve üst yapının kurulması çabalarını gösterememektedir. Köy kalkınma kooperatifleri 1545 kadar olup 10 civarında birlik kurmuş ve üst kuruluşlarını meydana getirmek için teşebbüse geçmişlerdir. (1.12.1970 tarihi itibarile kalkınma kooperatifleri sayısı 1800 e ulaşmıştır.)

Güdümlü tarım satış ve kredi kooperatifleri aslında bir kamu kurumu niteliğindedir. Ve devlet bütçesine yük olmaktadır. Bunlar isim olarak kooperatif sayılmakta, organizasyon ruhu bakımından kooperatif hareketlerle ilişkili bulunmamaktadırlar. Yani modern bağımsız kooperatif organizasyon değildir ve yurdumuzda modern tarımsal kooperatif organizasyonların gelişmesine engel olmaktadır.

Tarımsal kooperatif organizasyonlarımızın sorunları üç temel sorun halinde toplanabilir:

1 — Kooperatif organizasyonun bir bütün olarak gelişeceği hukuki, idari, teknik, mali ortam hazırlanmamış ve güvenliği sağlanmamıştır.

2 — Kooperatif organizasyonu gelişeceği ortamdaki güvensizliğe bağlı olarak büyüyen yatırım sermayesi teşekkülünde güçlükler vardır.

Bu sorun Raiffeisen'in kendine yardım ilkesini doğurmuştur.

3 — Eğitim ihtiyacı büyüktür.

Tarımsal kooperatif sektörün eğitilmiş iş gücü ihtiyacı ve köy kooperatifçilerinin eğitimi ayrı ayrı sorunlar halindedir. Özellikle kooperatif eğitim kooperatif ve tarımsal yayım eğitimi olarak yapılmak zorundadır.

Tali ve ortada dolaşan sorunlar, bu üç temel sorunun müştereken meydana getirdiği ürünlerdir.

C — Öneriler :

1 — Kamu idaresi güven verici tedbirlerini belli bir politika içerisinde ortaya koymalıdır. Bu politikada açıkça belirtilmesi gerekli hususlar şunlardır:

1.1. Bağımsız kooperatif organizasyonun gelişmesine engel olan güdümlü kooperatif örgütlerle ilgili TARIM KREDİ - SATIŞ - TÜTÜNCÜ KOOPERATİFLERİ kanunları kaldırılmalıdır.

1.2. 1163 sayılı kooperatifler kanunu sun'i merkezi örgütlerin gelişmesine ön vermiyecek şekilde ve bağımsız tarımsal kooperatif organizasyonun bir bütün halinde gelişmesine uygun hükümler eklenerek değiştirilmelidir. Kanunda Ticaret Bakanlığına verilen görev yetki ve sorumluluk tarımsal kooperatifler bakımından Tarım Bakanlığına verilmelidir.

1.3. Tarımsal kooperatiflerle ilgili idari eylem ve işlem tesis eden daireler neyi nasıl yapacaklarını ortaya koymalıdır. Tarımsal kooperatif sektör ile kamu sektörü ilişkileri Tarım Bakanlığı ile sağlanmalıdır.

1.4. İdare, tarımsal kooperatif organizasyonun ruhunu zedeleyici hükmedici kararlar almamalı, kendine yardımı teşvik politikasına göre geliştirici tedbirlerini ortaya koymalıdır.

1.5. Bir tarımsal kooperatifler bankası kurulmalı ve devletin mali gözetimi bu banka yolu ile dolaylı olarak yapılmalıdır.

1.6. Devlet denetimi, yetkili kooperatif üst organizasyonları yolu ile sağlanmalıdır. Ve otokontrol ilkesi uygulanmalıdır.

1.7. Kooperatif üst organizasyonlarının yaptığı eğitim harcamaları başlangıçta tamamen, ilerde kısmın devletçe karşılanmalı ve eğitim kurumlarının kuruluşu için gerekli masraflar tamamen devlet tarafından verilmelidir.

1.8. Kooperatif organizasyonun yatırımları devletçe finanse edilmeli selektif kredi uygulaması ile desteklenmelidir.

1.9. Kooperatif sektörü teşvik tedbirleri kalkınma plân programlarında özel bir bölüm içerisinde gösterilmelidir.

2 — Kooperatifler yurt gerçeklerine uygun bir organizasyon içerisinde kademeli olarak örgütlenmeli, örgütlenme halk için halk tarafından sağlanmalıdır. Bu bir organizasyon projesidir. ki, kooperatif önderleri ve köy kooperatifçilerinin düşüncelerine dayanılarak geliştirilmiş ve alternatif tablo halinde bilgilerinize sunulmuştur. "Ek te"

3 — Kooperatifler sermaye teşekkülü için üyelerinin tasarruflarını mevcut kaynaklarını ve iş gücünü harekete getirmelidir.

4 — Ziraat Yüksek Mühendisleri, tarım meselesinin yüksek yöneticileri kooperatif organizasyonların her türlü teknik, ekonomik ve sosyal sorunlarına çözüm yolu bulacak niteliktedir. Ancak kooperatif sektörün hizmetine girmek, kooperatif hareketlere öncülük etmek ve ters akımlara göğüs gererek daha faydalı olmak zorundadırlar. Tarımsal kooperatif sektörünün ihtiyacı olan işletme yöneticisi ve müşavir Ziraat Yüksek Mühendisleri yetiştirilmelidir.

5 — Özerk üniversitelerimiz, özellikle Ziraat Fakültelerinde kooperatif işmecilik kürsüleri kurulmalı, buralarda aynı zamanda ihtisas yapılmalıdır. Kooperatif ve tarımsal yayımın bir arada yürütülmesi bakımından, Ziraat Fakültelerimizin uygulama içerisine atılması ile bir araştırma merkezi olarak gelişmeleri de önem taşımaktadır.

Diğer tedbirleri kooperatifler kendileri alacaklar ve gereken mücadeleyi yaparak başarıya ulaşacaklardır.

III — ÇİFTÇİ ÖRGÜTLERİ VE SORUNLARI

A — KONUNUN MAHİYETİ VE ÖNEMİ :

Ekonomisi daha çok sanayi sektörüne dayanan ve uygarlıkta önde giden Batı Ülkeleri /dahi çiftçilerinin örgütlenmesine büyük önem vermektedirler. Bu ülkeler mükemmel örgütler kurmak suretile çiftçinin sorunlarını en iyi bir şekilde çözümledikleri gibi onların hak ve menfaatlerini de korumaktadırlar.

Bunun sonucu olarak bu ülkelerde diğer faktörlerin de yardımı ile ziraat geliştirilmiş ve çiftçi lâıyk olduğu kültürel ve sosyal seviyeye ulaşabilmiştir. Memleketimizde ise ekonomimizin halen Ziraate dayalı olması gerçeği karşısında çiftçinin yeterli bir örgüte kavuşması konusu özel bir durum arzeder. Nüfusumuzun % 70 inin çiftçi olması, Milli gelirimizin % 36 ının Ziraatten sağlanması ve ihracatımızın % 80 ninin Ziraat ürünlerinden temin edilmesi ekonomik ve sosyal varlığımızda ziraatin büyük bir yeri olduğunu ifade eder. Bugün geçimini Ziraatten sağlama durumunda olan ve köylerde oturan çiftçi büyük bir yoksulluk içindedir. Yıllardan beri sarfettiği emeğe ve döktüğü alın terine karşılık insanca yaşama seviyesine henüz ulaşamamıştır. Kültürü ve teknik bilgisi çok geridir. Yeterli donatımdan ve ziraat üretimin geliştirilmesi, ekonomimizin güçlenmesi, ve dolayısıyla çiftçinin kültürel ve sosyal yapısının normal bir seviyeye ulaşabilmesi için yeterli ve güçlü bir çiftçi örgütü kurulması zorunlu görülmüştür.

B —MEVCUT DURUM :

Memleketimizde ilk defa çiftçilerimizin örgütlenmesi 1880 yılında Ziraat odalarının kurulması ile başlamış ise de Ziraat işlerinin bir Bakanlık çerçevesi içerisine alınışı, Cumhuriyetin ilânından bir yıl sonrasına rastlar.

Çiftçilerin örgütlenmesi ilk defa 3515 sayılı Cemiyetler Kanununa göre kurulan Çiftçi Birlikleri ve Dernekleri şeklinde olmuştur. Bu örgütler mahalli teşkilâtlar olarak çalışmış olduklarından toplu bir varlık gösterememişlerdir.

27 Mayıs 1960 devrimini takiben aktüel hale gelen Toprak Reformu, tarım vergisi, tarım politikası, kredi ve tarımsal plânlama konularının öncelikle ele alınması gerekmiştir. Bunun sonucu olarak bir kısım İl ve İlçelerdeki Çiftçi Birlikleri ve Derneklerinin temsilcileri 1962 yılında An-

karada toplanarak merkez örgütü olan "Türkiye Çiftçi Teşekkülleri Federasyonu" nu meydana getirip çiftçi sorunlarının çözümlenmesi için faaliyete geçmişlerdir.

6964 sayılı "Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği" kanunu 1957 yılında çıkarılmış olmasına rağmen 1963 yılında uygulamaya konulmuştur. Gerçekten 1963 yılında Tarım Bakanlığında görevli olan Ziraat Yüksek Mühendislerinin büyük gayreti ile bütün İl ve İlçe Merkezlerinde Ziraat Odaları ve bunu takiben merkez organı olarak Ankarada "Ziraat Odaları Birliği" kanuni organları ile birlikte faaliyete geçirilmiştir. Bu suretle özel bir kanuna göre çiftçilerimiz, geç de olsa ileri derecede örgütlenebilmişlerdir. Kültürel ve sosyal yapısı gelişmemiş olan çiftçinin bu örgütle bilinçli ve verimli çalışmalar yapamadığı, gerek Ziraat Odaları ve gerekse Ziraat Odaları Birliğinde çalışacak yetişmiş uzman personelin temin edilemediği, mali bünyesinin yeterli olmadığı ve nihayet 6964 sayılı kanunun bazı aksaklıklar meydana getiren tarafları bulunduğu 8 yıllık faaliyetten sonra iyice anlaşılmıştır.

Bilhassa Ziraat Odaları Birliğinin büyük gayretler sarfederek çeşitli çiftçi sorunlarının çözümlenmesi için ilgili kamu kuruluşları nezdinde yaptığı temaslardan arzu edilen olumlu sonuçlar elde edilememiştir.

Bunlara ilâveten siyasi partilerce bu örgütün özerkliğini zedeleyen, çalışmaları olumsuz etkiler yapan, davranışların da bulunduğu bir gerçektir. Herşeye rağmen çiftçimizin bundan böyle örgütlenmenin bilincine erdiğini ve her geçen yıl yeni bir güç kazanmak suretile sorunlarına ve haklarına daha da sahip çıktığını ifade edebiliriz.

6964 sayılı kanunun uygulanmasından meydana gelen aksaklıkların giderilmesi için hazırlanan değişiklik tasarısı Parlemantoya sevk edilmiştir. Tasarının, aksaklıkları giderecek bir şekilde kanunlaşması arzu edilen bir husustur.

C — ÖNERİLER :

"Çiftçi örgütleri ve sorunları" konusunun önemi ve mevcut durumu hakkında genel bir açıklama yaptıktan sonra bu örgütün çiftçiye daha faydalı hizmetler yapabilmesi için alınması gerekli görülen tedbirleri sıra ile açıklayalım:

1965 yılında yapılan "Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresinde" Ziraat Odaları ve Birliğinin sorunları da ele alınmış ve gerekli tavsiyeler

kongre kararına geçmiştir. Aynı sorun ve tavsiyeler bugün de canlılığını ve önemini muhafaza etmektedir.

Memleketimiz çiftçileri için kuruluş olarak yeterli gördüğümüz Ziraat Odaları ve Ziraat Odalar Birliği örgütünün çiftçinin haklarını koruması ve çiftçi sorunlarının çözümlenebilmesi için aşağıdaki tedbirlerin alınması zorunlu görülmüştür:

1 — Ziraat Odaları ve Birliğinde: Organizasyon, fonksiyon, mali güç ve özerklik ile ilgili olarak görülen aksaklıkları düzeltmek üzere, 6964 sayılı kanunda, gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

2 — Zirai politikanın tesbitinde: Zirai Plânlama, zirai ürünler için fiyat tesbiti, ziraatle ilgili mevzuatın hazırlanması gibi ana konularda "Ziraat odaları birliğinin" etkili ve yetkili olması için çareler aranmalıdır.

3 — Ziraat Odaları ve Birliği ile Tarım Bakanlığı ve diğer ilgili kuruluşların merkez İl ve İlçe örgütlerinin sürekli olarak ilgi ve yardımları temin edilmelidir.

4 — Ziraat Odaları ve Birliğinin denetleme görevini 6964 sayılı kanunla üzerine alan Tarım Bakanlığı bu görevi daha etkili bir şekilde yapmalıdır.

5 — Ziraat Odaları ile Birlik arasında ahenkli ve verimli bir işbirliği düzeni kurulması için gerekli iç tüzükler hazırlanmalı ve personel kadroları yeterli seviyeye getirilmelidir.

6 — Ziraat Odaları ve Birliğindeki görevli personelin daha verimli ve yararlı olabilmesi için bu personel yeterli derecede eğitime tabi tutulmalıdır.

7 — Ziraat Odaları ve birliğinin çiftçiye daha fazla yararlı olabilmesi için gelir kaynaklarını yeterli seviyeye çıkaracak mali tedbirler alınmalıdır.

IV — TARIM İŞÇİLERİ SORUNLARI VE ÖRGÜTLENMESİ

Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası "Tarım İşçileri sorunları ve örgütlenmesi" meselesini tekrar ele alarak bu konuya gösterdiği hassasiyeti haklı olarak belirtmiştir.

Hazırlanmış olan tebliğ konuya ilişkin problemleri dile getirmekte ve çözüm yollarına değinmektedir.

Yapılan müzakereler sonunda bu tebliğin tatmin edici olduğu görüşüne varılmıştır.

A. Konunun önemi ve mahiyeti :

Çağımızın gelişmiş ülkelerinin teknik ve ekonomik alanlardaki bugünkü başarıları geçmiş yüzyıllarda cereyan eden plânlı ve sıkı bir kalkınma hamlesi ile karakterize edilir. Bu hamle, farklı derecelerde de olsa bütün iktisadi faaliyet kollarında gelirin devamlı olarak artmasını sağlamıştır. Artan gelir, bireylerin hayat standardının ve ona bağlı olarakta sosyal yaşantısının seviyesini yükseltmiştir. Bu yükselmenin yavaş ve nisbeten az olduğu saha tarımsal faaliyetler sahasıdır. Bu saha içinde üretimin ana unsurları arasında yer alan insan işgücü, bizatihi yaratıcı kudrete sahiptir ve özellikle memleketimiz tarımında önemli bir yer işgal eder.

Üretimin ana faktörlerinden olan tarım işgücünün memleketimizde toprak ve sermaye faktörlerine nazaran fazla, oluşu küçük işletmelerin gelir yetersizliği nedeniyle sahipleri tarafından terkedilmesi, ortakçı ve kiracıların kısmen de olsa Tarımsal faaliyetler sahasından çıkartılması, çalışma çağına gelen köylü nüfusunun istihdam edilememesi, makina işgücünün tarıma girmesiyle insan işgücünün açıkta kalması, karşımıza bir taraftan ülkemizin en önemli sorunu olarak nitelendirebileceğimiz işsizlik sorununu, diğer taraftanda tarım işçilerinin meselelerini çıkarılmaktadır.

Tarım işletmelerinin devamlı olarak küçülmesi işletme gelirinin düşmesine sebep olmakta ve böyle işletmeler, değil pazar için üretimde bulunmak ve tarımsal üretimi arttırmak amacıyla sermaye birikimi yapabilmek, kendi kendine bile yetersiz duruma gelmektedirler. Bu durumda işletme sahipleri ya şehirlere göç etmekte veya tarım işçiliğine doğru itilmektedirler.

Tarım kesiminde, tarım işçisi olarak faaliyet gösterenlerin önemli kısmını ekonomik varlıklarını esas itibariyle kendi mülk arazilerinden sağladıkları gelirle idame ettiren fakat bu gelirin yetersiz olması nedeniyle, ek gelir temin etmek zorluğunda olan kimseler meydana getirmektedir. Kendi işgüçlerini tam olarak kendi Tarım işletmelerinde değerlendiremeyen bu kimselerin büyük yekûn tutması, tarımda tam istihdam için bekleyen büyük bir işçi kütlesinin doğmasına sebep olmuştur. Bu işçi kütlesinin bir kısmı tarım sektörü içinde öteden beri iş bulmuş daimi olarak çalışmakta bir kısmı zaman zaman çalışmakta, büyük bir

kısmında gizli işsiz olarak atıl işgücü şeklinde yine tarımın bünyesinde bulunmaktadır. Bu itibarla tarım işçileri ve sorunları, sadece tarımda iktisaden faal nüfusun % 10 oranında kabul edilen tarım işçilerini değil çalışmaya hazır daha büyük bir işçi kütesini kaplamaktadır.

Milli gelirin istihdamla bağlantılı ve refahın istihdam artışı ile oranlı bulunması, Tarım işçileri gibi ilgili sorunların ve Tarımda gizli işçilik probleminin önemini ve bunun bir an önce çözümlenmesi zorunluluğunu arttırmaktadır.

B — Bugünkü durum :

Ülkemizde aktif nüfusun % 67,6 sı tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu nisbet mutlak olarak yuvarlak hesap 10 milyon insan gücünü ifade eder. Bunun yüzde 10 nu Tarım işçisi olarak kabul edildiğine ve tarımda çalışma yaşının daha ilkokul çağında başladığına göre, bir milyondan fazla tarım işçisinin mevcut bulunduğu sonucuna varılabilir.

Memleketimizde tarım sektöründe çalışanların sayıları hakkında bilgiler ekseriyetle genel nüfus sayımı rakkamlarına, plâna ve D.P.T. nin yıllık programlarındaki projeksiyonlara dayandığı için, memleketin en geniş işgücünü içine alan bu sektördeki kitlenin hareketleri hakkındaki bilgiler hemen hemen tamamiyle bu kaynaklardan temin edilmektedir. İş göçlerin ve gecekondü meselesinin başlıca kaynağı olan tarım işgücünün ve tarım işçilerin kısa ve uzun dönemlerdeki hareketlerinin çok yönlü istatistiklerle takip edilmesi tarım işçileri ile ilgili verilerin sağlanması yanı sıra, iş göçlerin iskan ve hatta güvenlik sorunlarının çözümlenmesi bakımından önem taşımaktadır.

1969 yılına ait verilere nazaran 15 ve daha yukardaki yaşlarda iktisaden aktif olan toplam 13.814 milyon işgücünün 9.333 milyonu tarım sektöründedir.

Çalışan insanların daha fazla gelire ve daha iyi yaşama olanağına erişebilmeleri, onların tam kapasite ile ekonomik faaliyete katılıp katılmamasına bağlıdır. Bu prensip tarım sektörü için de geçerlidir. Tarımda mevsimlere, hatta aylara göre azalıp çoğalan gizli işsizlik ve tarım işçilerinin iş bulamamaları kış aylarında azami hattına ulaşmaktadır. Hesaplamalara nazaran 500 dekar büyüklüğe kadar olan Tarım işletmelerinde Saydalanan işgücünün faydalanabilir işgücüne oranı yüzde 65.07 dir. İstihdam edilemeyenler ekonomik kalkınmamıza katılmadıkları gibi birçok çeşitli sosyo-ekonomik sorunlarda yaratmaktadırlar.

Memleketimizdeki tarım işçilerini kendi arazileri olan fakat bazı zamanlarda diğer işletmelerde çalışanlarla, arazileri bulunmayan ve kendi işgüçleri dışında hiçbir gelir kaynağı olmayan tarım işçileri olarak iki sınıfa ayırmak mümkün olduğu gibi, bunları başka türlü sınıflandırmalara da tabi tutmak mümkündür.

Tarım işçileri emeklerini arzedeş müddetlerine göre daimi, mevsimlik ve gündelikçi işçiler olarak sınıflandırılabilirler. Daimi tarım işçileri **yerleşmiş devamlı tarım işçileri** ve **klasik işçi manasında devamlı tarım işçileri** olarak ikiye ayrılabilirler. Birinci grup tarım işçilerinin diğerlerinden farkı uzun yıllar boyunca aynı topraklar üzerinde çiftçiliği meslek olarak kabul edip nesilden nesile devralarak çalışmakta oluşlarıdır.

İşlerinin devamlılığı garantiye alınmamış olan klasik işçi anlamında tarım işçileri genellikle devlete ait büyük Ziraat işletmelerinde çalışmaktadır. Daimi tarım işçileri, bütün tarım işçilerinin yüzde 10 unu teşkil etmektedirler. Bu işçilerin iş sözleşmeleri genel olarak en az 1 yıl olup ücretlerinde 1 yıl üzerinden hesap edilir. Orta ve büyük tarım işletmelerinde çalışan ve ekseriya usta tarım işçileri arasından seçilen, ekonomik varlıklarının devamını temin için gece gündüz çalışan bu işçilerin sözlü sözleşmeleri dışında yazılı bir sözleşmesi yoktur. Bunların çalışma usulleri ve şartları kanunlarla düzenlenip belirtilmemiştir.

Üretimde buldukları arazinin sahibi olan bir kısım çiftçiler **tarımsal işletmeleri ekonomik yapısı, arazi mülkiyet sistemi ve sermayelerinin yetersizliği** gibi nedenlerle geçici olarak diğer işletmelerde çalışırlar ki bunlar geçici emek arzını meydana getirirler. İhtiyaçları olan parayı temin edince kendi işletmelerine dönerler. Mevsimlik tarım işçileri ve gündelikçi tarım işçileri geçici emek arzında bulunan geçici tarım işçileridir. Mevsimlik tarım işçileri grubuna dahil işçilerin büyük bir kısmına, küçük bir araziye sahip olan fakat geçimi için lüzumlu ek gelir için mevsim farklarından faydalanarak geçici tarım işçisi olarak çalışan çiftçiler meydana getirir. Çukurova ve Ege bölgelerinde çok rastlanan bu işçiler, iş sona erince kendi işletmelerine dönmektedirler. Bunlar bölgelere göre çeşitli isimlerle anılırlar. Örgütlenmeden yoksun bu işçilerle işveren arasındaki bağlatıyı **çavuş** denen araçlar temin eder. İşyerlerinde bir de işverenin elçisi bulunur. İşçinin elçi ile irtibatını çavuş işveren ile ilişkisini de **elçi** kurar.

Gündelikçi tarım işçileri iş azamilerinde birkaç gün çalıştırılan işçilerdir. Belirli bir çalışma saatleri yoktur. Tarım işletmelerimizin ekseriyetinin büyük olmaması nedeniyle ne işletme sahiplerinden çoğunun de-

vamlı işçi çalıştırmasına ne de az çok arazi sahibi olan tarım işçilerinin başka işletmelerde daimi işçi olarak bulunmalarına imkân vardır.

C — Öneriler :

Tarım işçilerinin tabi oldukları şartların düzenlenmesi ile ilgili tedbirler iş gücünün verimine ve ücretlere umumi yönde etki edecek, düzenlenen ücretlerle birlikte çok daha iyi olanaklara doğru yeni gelişmelerin belirmesi sağlanacaktır. İşgücü arzında miktar bakımından hiçbir değişme olmadan, insan gücü ihtiyaçları iyi ve yeterli bir şekilde tatmin edilir, sorunları çözünürse, emek arzı diğer bir ifadeyle belirli miktardaki işçinin verimliliği artmış olacaktır. Bu sorunların çözülmesi için tam kapasite ile çalışmak ve diğer tedbirlerle birlikte verimliliğe etkide bulunmak suretiyle tarımsal üretimin ve dolayısıyla milli gelirin artırılmasını temin etmek lâzımdır.

Memleketimiz tarımının, dolayısıyla tüm ekonomimizin kalkınmasında etkili bir hamlede bulunabilmek, ancak tarımda gerek ücret karşılığı çalışan işçinin, gerekse çalışmasının karşılığını tam alamayan işgücünün veya tarımdaki işgücü fazlasının tüm olarak ele alınması ve üretken olmalarını sağlayıcı tedbirlerin her grubun özelliğine göre tümüne uygulanması ile mümkündür.

İleri gitmiş toplumlarda dahi, tarım işçileri sorunlarına eğilme endüstri işçilerininkinden sonra olmasına rağmen, tarım işçileri sorunlarının büyük çoğunluğu bugün çözümlenmiş bulunmaktadır. Tarım işçilerinin sorunları ve buna ilişkin önerileri şöyle sıralayabiliriz.

Tarımda İş süresi

Memleketimizde henüz tarım işçilerinin iş sürelerini düzenleyen resmi bir mevzuat mevcut değildir. Bu süreler bölgeden bölgeye mahalli geleneklere göre farklılıklar gösterir. 3008 ve 931 sayılı iş kanununun kapsamına giren işlerde iş müddetleri bir düzene sokulduğu halde bu kanunda tarım sektörü kapsam dışı bırakılmıştır. Diğer ülkelerde tarım işçileri için özel mevzuat olmasına rağmen, yurdumuzda tarım sektöründeki iş süresini, sanayi ve ticaret sektörlerindeki gibi bir düzen altına alınmasının mümkün olmadığı savunulmaktadır. Aslında belirli bir iş süresi kabul edildikten sonra bölgenin ve üretimin özelliklerinden dolayı günlük veya haftalık çalışma süresinin dışında fazla çalışma yapılması gereği ayrıca düzenlenecek bir konudur.

Tarımda İşçi Ücretleri:

Ücret işçilerin hayat standardını etkileyen bir faktör olması nedeniyle

le üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Tarım sektöründe de iş gücü arz ve talebine göre teşekkül eden ücretin seviyesi endüstri işçilerinininkinden çok düşüktür. Ücretler ister verime, ister ihtiyaca göre tesbit edilsin, insanın haysiyetli bir şekilde yaşamasını sağlayan bir gelir kaynağı olmalı ve işçinin emeği karşısında elde ettiği kazancın onun ihtiyaçlarını karşılayacak miktardan az olması önlenmelidir. Bunu temin etmek için de asgari ücretlerin tesbit edilmesi zorunluğu vardır. Bu tesbit Devletin çıkaracağı Kanunlarla veya mahalli komisyonlarda toplu sözleşmelerle yapılabilir.

Tarım işçilerinin örgütlenmesi

Örgütlenmenin işgücünün verimini arttırdığı ve netice itibariyle kalkınmayı hızlandırdığı ekonomileri gelişmiş ülkelerce kabul edilmiştir. Sendikalar ve Sendikaların işçiler adına yürüttükleri toplu iş sözleşmeleri İşçi-işveren ilişkilerinin düzenlenmesini ve karşılıklı olarak hakların korunmasını sağlar. Memleketimizde Tarım işçilerinin örgütlenmesi yetersiz ve dar kapsamlıdır. Özellikle geçici işçilerin herhangi bir örgütlenmesi yoktur. Bu nedenle bu kimselere iş bulmada, köylerinden iş yerine getirilmelerinde ve işverenle her türlü sosyal ve ekonomik ilişkilerinin düzenlenmesinde isimleri bölgeden bölgeye değişmekle beraber, fonksiyonları aynı olan araçlar önemli rol oynamaktadırlar.

İşçilerin elverişli oldukları işlere yerleştirilmelerine ve muhtelif işler için yatkın işçiler bulunmasına tavassut hususlarının tanzimini bir amme hizmeti olarak yürütmekle görevli İş ve İşçi Bulma Kurumunun bu konudaki rolü çok tali derecede kalmaktadır. Bu itibarla tarım işçisinin esasen az olan kazancına ortak olan aracılık müessesesinin kaldırılarak, bunun yapılmasını meşru yollarla düzenleyen hükümlere ihtiyaç vardır. Tarım işçilerinin sağlık ve eğitim durumlarıyla yukardaki hususlara Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresinde de temas edilmiş ve ihtisas komisyonu raporlarına geçmiştir.

Bunların yanı sıra ayrıca önemli olan bir sorun da işçinin beslenmesi konusudur. İnsanların faaliyet sahası ne türlü olursa olsun çalışma gücü ve yeteneği üzerinde, ferdin beslenmesinin önemli derecede etken olduğu bilinen gerçeklerdendir. İşçinin işini zamanında tam olarak yapabilmesi, işin icap ettirdiği enerjiyi temin etmesine bağlıdır. Yeterli ve dengeli bir şekilde beslenemiyen fertlerin çalışma güçlerinin ve iş kapasitelerinin azaldığı, iş hastalıklarına karşı dirençlerini kaybettikleri, işe devamsızlıklarının arttığı, iş kazalarına daha çok maruz kaldıkları ve ferdi yetenekten yoksun bir durum gösterdikleri bilinmektedir. Çalışma Bakanlı-

ğınca hazırlanan Tarım İş Kanunu Tasarısında bu soruna yer verilmemesi dikkati çekmektedir. Tasarının Meclislerden çıkmadan önce bu yönden tamamlanması, kalkınmanın esas unsuru olan insan işgücünün Tarım sektöründeki veriminin artmasına olumlu yönde etki edecektir.

Tarım sektöründeki işçilerin sosyal ve ekonomik yönden uzun zamandır içinde bulunduğu güçlükler, bu sektörün sorunlarına biran evvel yeterince el atılmasını gerektirmektedir.

Tarım işçilerini tanımlayan, sınıflandıran, çalışmalarını düzenleyen, Tarımda asgari ücretleri tesbit eden ve uygulanmasını garanti altına alan, iş verenin sorumluluklarını, tarım iş sözleşmelerinin özelliklerini, iş zamanına ve yerine göre çalışmaların başlayış ve bitiş sürelerini tebit eden ücretlerin zamanında ödenmesini öngören, işçilerin her türlü sosyal haklardan faydalanmasını sağlayan ve tarımda **elçilik** müessesesini kaldıran mevzuatın kanunla garanti altına alınmasına ihtiyaç vardır.

Sorunların halli için sadece mevzuat da yeterli değildir. Mevzuatla birlikte onun tatbikini kontrol ve takip edecek yeterli ve tesirli bir organizasyonun Tarım Bakanlığı bünyesinde kurulması da şarttır.

Bu açıklamaların ışığı altında I. Teknik kongrede bir an evvel çıkması zarureti belirtilen Tarım İş Kanununun Meclislerden acilen geçirilmesi zaruretine ihtisas komisyonumuz kanaat getirmiş bulunmaktadır.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Şimdi "Tarımda Örgütlenme ve Hizmet Sorunları" konulu 10 nolu tebliğe ait 14 numaralı komisyon raporunu okutuyorum.

Rapor okunmuştur.

Konuşmak isteyenlere sıra ile söz veriyorum.

Hulusi KIZILDAĞ :

Tebliğ ve raporu genel olarak uygun görüyorum. Ancak bazı hususların ilâvesinin talep ediyorum ve bu amaçlarda bir önerge veriyorum.

Başkan :

Önergeyi okutuyorum dedikten sonra aşağıdaki metni okuttu.

TÜRKİYE ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSLERİ II. KONGRESİ BAŞKANLIĞINA

1) Tarımsal Kooperatif organizasyonlarımız ve sorunlarına ait komisyon raporunda bir açıklamaya rastlamadığım için:

10 C numaralı Kongre Tebliğinin 18. inci sayfasında belirtilen Dernekler şeklindeki Örgütlenme tavsiyesinin tebliğden çıkartılmasını dilerim. Zira 1163 sayılı mevcut kanunda Birliklerin ve daha üst kuruluşların yine kanunla kurulmuş 7 Kooperatif bir araya gelir. Birlikleri en az 7 Birlik (Aynı konuda) bir araya gelip merkez birliklerini kurar bu en doğrusudur.

2) Topraksu Kooperatifleri ile ilgili hususlar tebliğden çıkartılmalı yerine Topsisu birlikler kanununun bir an evvel çıkartılmasına çaba gösterilmelidir cümlesi eklenmelidir.

Hulusi Kızıldağ

Başkan :

Divanımıza bu konuda verilmiş bir önerge daha var. Onuda okutuyorum.

Z. M. II. TEKNİK KONGRE BAŞKANLIĞINA

Tarım Kooperatifçiliği ile ilgili Hizmetlerin Tarım Bakanlığında değil halen **Köy İşleri Bakanlığı** bünyesinde daha da genişletilerek ve diğer tarım kooperatiflerini de kapsayacak şekilde toplanması köy kalkınma mız bakımından zaruri bir hal almış durumundadır.

5 Seneden beri tesirli ve önemli çalışmalar yapmakta olan ve yetişmiş bir teknik kadroya sahip olması ve kooperatifçiliğin gelişmesini temin edecek imkânların Köy İşleri Bakanlığı bünyesinde olması itibari ile **rapordaki** hususun değiştirilmesini saygılarımızla arz ederiz

Hasan Tahsin Erol

Ahmet Baykurt

Zekai Baysal

Esen Fiğen

Yıldız Bahçelioğlu

Ülker Özer

Vehbi Fincancı

Fevzi Özgün

Hikmet Çetin

Halil Kaçmaz

Varol Cıgızoğlu

Hâle Kaynar

Beyhan Edis

Yıldız Tavmen

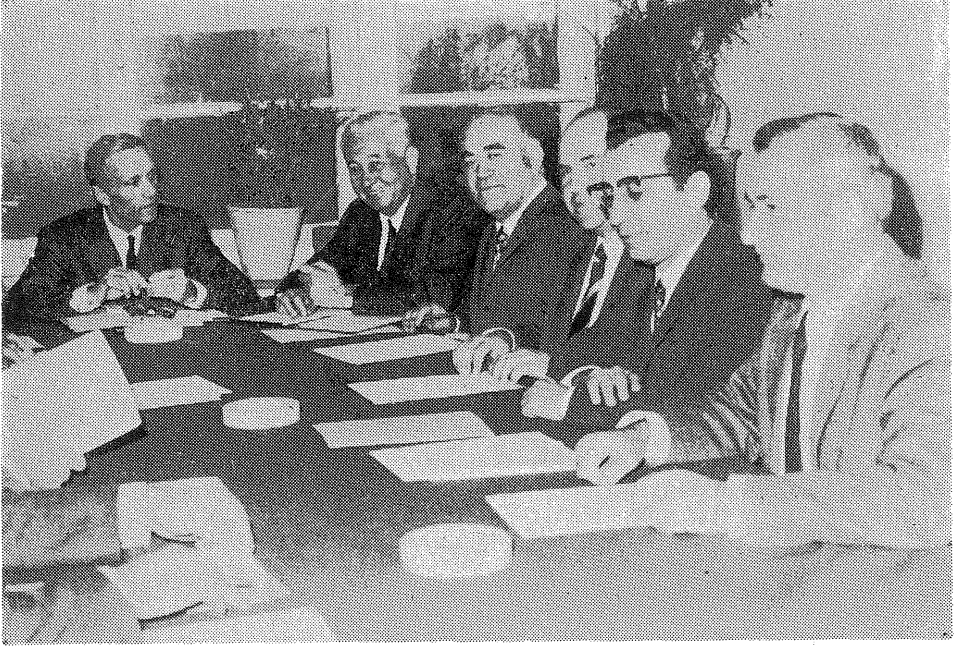
Turgut Yıldırım

Başkan :

Verilen iki önerge hakkında meslekdaşlarımız ve komisyon sözcüsü görüşlerini ifade ettiler. Zaman kazanmamız gerektiği için bu önergelerin komisyon raporlarına eklenmesi hususunu oylarımıza arzedeceğim.

Kabul edenler, etmeyenler. Sadece On üyenin menfi oyuna karşı ekseriyetle kabul edilmiştir.

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE HAYVANCILIĞI VE SORUNLAR KOMİSYONU
(Komisyon No: 15)

Başkan	: Prof. Dr. Macit Eker	Ziraat Fakültesi Ankara
Raportör	: Prof. Dr. Raşit Sönmez	Ziraat Fakültesi Dekanı Bor-nova
Raportör	: Dr. Osman Yavuz	Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü Ankara
Üye	: Ahmet Can	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Hay. D. Bşk.
"	: Doç. Dr. Erdoğan Peker	Ziraat Fakültesi Ankara
"	: Sadi Dostoğlu	D.Ü.Ç. Şube Müdürü Ankara
"	: Muzaffer Hacibekiroğlu	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürü Ankara
"	: Mahmut Haspulat	Teknik Ziraat Müdürlüğü Sam-sun
"	: Prof. Dr. Sedat Kansu	Ziraat Fakültesi Ankara
"	: İrfan Urhan	Halkalı Ziraat Meslek Okulu Zootečni Mütahassısı

TÜRKİYE HAYVANCILIĞI VE SORUNLARI KONULU 11 A — 11 B 11 - C TEBLİĞLERİNE AİT 15 NUMARALI KOMİSYON RAPORU

Hayvancılığımızın genel durumu, Türkiye sığırcılığının problemleri ve Koyun üretim ve ıslahı ile ilgili sorunları inceleyen komisyonumuz bu konularda sıra ile Dr. M. Hemşinlioğlu, Prof. Dr. Orhan Düzgüneş ile Prof. Dr. Reşit Sönmez tarafından hazırlanan tebliğleri genellikle tasvip etmiş ve aşağıda bildirilen hususların kongre genel kuruluna arz edilmesine oy birliği ile karar vermiştir.

I — HAYVANCILIĞIMIZIN GENEL DURUMU ÜZERİNDEKİ GÖRÜŞLERİMİZ :

Memleketimiz 1968 yılı tarım İstatistiklerine göre 75 milyon büyük ve küçük baş hayvan varlığına sahip bulunmaktadır. Yıllardan beri alınan tedbirler ve uygulanan teknikler yeterli olmadığı için bu büyük hayvan potansiyelimiz geliştirilememiş ve Tarım sektörü içerisindeki lâyük olduğu yeri alamamıştır. Gerçekten bu gün sığırlarımızın ortalama Karkas ağırlıkları 90 kg. süt verimleri ortalama 625 kg; Koyunlarımızın ortalama karkas ağırlıkları 16 kg. yapağı verimleri ise 1.3 kg. civarındadır. Bu verim düşüklüğünün bir sonucu olarak zengin hayvan varlığımızın cari fiatlarla yurt ekonomisine sağladığı gelir 1969 yılında 12.756 milyar TL. dir.

Kalkınma plânımızın birinci döneminde (1963-1967) tarım sektörünün yıllık ortalama hızı % 3,7 iken, hayvancılık sektöründe bu hız % 1 oranının altında kalmış ve tarım sektörü gelişme hızının bir ölçüde düşmesine sebep olmuştur. Tarımsal bünyesi gelişmiş memleketlerde hayvancılık gelirleri tüm tarım gelirleri içerisinde önemli bir yer işgal etmektedir. Örneğin Avusturya da bu yer % 63 Batı Almanya'da % 62, Belçika'da % 63, B. Britanya'da % 62, Hollanda'da % 77 Danimarka'da % 83 tür (1963 yılında).

Buna karşılık yurdumuzda hayvancılığın Tarım sektörü içerisindeki gelir payı % 33-35 arasında kalmıştır.

Bu gerçekler hayvancılık alanında çok düşük bir prodüktivite ile çalışıldığını, hayvancılığımızın bu büyük potansiyelinin harekete geçire-

bilecek çok yönlü tedbirlerin yurt ölçüsünde ele alınıp yeterince uygulamaya konulmadığını açıkça göstermektedir.

Hayvancılığımızın geliştirilmesi bakımından karşılaşılan sorunları ve bunların çözümü için gerekli tedbirleri şöylece özetleyebiliriz:

Hayvancılığımızın geliştirilmesi bakımından karşılaşılan sorunları ve bunların çözümü için gerekli tedbirleri şöylece özetleyebiliriz:

1 — Pazarlama :

Tarım ürünleri arasında hayvansal olanların pazarlama şartlarını geliştirmek memleketimizde özel bir önem taşır. Çünkü hayvansal ürünler tamamen küçük tarım işletmelerinde üretilmektedir. Bu işletmelerde üretilen az miktarlardaki hayvansal ürünlerin hem üreticiyi teşvik hem de tüketiciyi tatmin edici bir biçimde pazarlanması mümkün olamamaktadır. Hayvansal ürünlerin ve hayvanın satışa kadar değer kaybetmeden saklanması ve bu ürünlerin işlenmesi güçlüğü sebebiyle bu konuda devletin yardım ve önderliği zorunlu bulunmaktadır. Ancak bu önderliğin tüketiciyi tatmin yanında üreticiyi de teşvik edici bir sistem içinde çalışan ve işin gerçekten ehli elemanlarla yürütülen kurumlar ve örgütlerle yapılması gerekir. Hayvansal ürünlerin satışında maliyet esasını göz önünde bulunduran taban fiyatlar ve yetiştiricilik primi tesbiti üzerinde durulmalıdır.

2 — Eğitim ve Öğretim :

Eğitim ve öğretim hizmetleri aşağıdaki üç ana konu içerisinde toplanabilir:

a) Meslek içi eğitim ve öğretim :

Devletçe yürütülen hayvancılık hizmetleri, bütün tarımı gelişmiş ileri ülkelerde olduğu gibi Zootekni formasyonu kazanmış elemanlara terkedilmelidir. Dünya ülkelerinin büyük bir çoğunluğunda özellikle Zootekni formasyonu Ziraat Fakültelerinde kazanılmaktadır. Yurtdumuzda Ziraat Fakültelerimizin Zootekni bölümlerinden mezun olan Ziraat Yüksek Mühendislerinden bu sahada azami ölçüde ve hiç vakit kaybetmeden faydalanılmalıdır. Tarım Bakanlığınca yapılan atamalarda bu husus hassasiyetle göz önünde tutulmalıdır.

Ayrıca Bölge Tarım Meslek Okullarından yetişecek elemanların hay-

vancılık hizmetlerini başarı ile yürütebilecek bir seviyede bilgi ile donatılmaları hayvancılık ile ilgili zirai yayım hizmetlerinde bunlardan istifade etme imkânları sağlanmalıdır.

b) Üreticinin Eğitimi :

Bu çeşit hizmetleri Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünce tek elden yürütülmeli; verimli ve kazançlı hayvancılığın yolları etkili metodlarla çiftçiye öğretilmelidir. Ayrıca; rasyonel hayvancılıkta çalışması zorunlu olan sağımçı, usta çoban, tavukçu ve verim kontrol elemanlarının yetiştirilmesine hiç vakit kaybetmeden Devlet Kurumlarında başlanılmalıdır.

c) Tüketicinin eğitimi :

Tüketicinin kaliteli hayvansal ürünlerle arzu edilen bir şekilde beslenmelerini sağlamak amacı ile eğitilmeleri insan gücü protüktivitesini artırmada büyük etken olacak ve talep artışı dolayısıyla üreticiyi de bol ve kaliteli ürün elde etmeye sevkedecektir.

3 — Hayvansal üretim:

a) Bakım ve besleme tekniği :

Bakım ve besleme tekniğinden yoksun olan yetiştiricilerimiz hayvanlarını gelişi güzel yemlemektedirler. Bu nedenle yetersiz beslenen çiftlik hayvanlarından gereği gibi verim almak mümkün olmamaktadır.

Hayvanların barındırma şart ve olanaklarının yetersizliğide verimlerine menfi yönde etki etmektedir. Bölgelerin koşul olanakları dikkate alınarak en uygun hayvan barınak tiplerinin tesbit edilip yetiştiricilere iletilmesine çalışılmalıdır.

b) İslâh :

Uzun yılların ihmaline uğrayan hayvanlarımızın vücut yapısı küçülmüş, verimleri azalarak bu günkü seviyeye gelmiştir. Memleketimizin doğal, ekonomik ve kültürel şartları bakımından farklı çevre ve işletmeler için hangi tür, ırk veya tipin daha uygun olduğuna dair deneysel bilgiler çok yetersizdir. Ne yerli ırklarımızın morfolojik ve kısmende fizyolojik vasıfları üzerinde yapılmış çalışmalar ve nede Devlet Müesseslerinde yetiştirilen yabancı ırkların performanslarını belirten yayımlar, özel tarım işletmelerinde güvenle uygulanabilecek yeterli bilgileri verebilmektedirler.

Bu durum karşısında doğal ve ekonomik şartlar dikkate alınarak bir yandan yerli ırklarımızın seleksiyonla ıslâhına çalışılırken, bir yandan da kültür ırkı hayvanların gerek saf olarak ve gerekse yerli ırklarımızın ıslâhı için kullanılmaları şart ve imkânları aranmalıdır.

Hayvancılığımızın geliştirilmesine büyük faydalar sağlayacağına inandığımız Sun'î tohumlama tekniğinden gereği gibi faydalanabilme-miz için Sun'î tohumlamada ve kastrasyonda zor kullanma yetkisi veren kanun ve yönetmelikler kaldırılmalı, sun'î tohumlamada kullanılacak erkek damızlıkların seçimlerinde modern metodlardan faydalanmalı, sun'î tohumlama çiftçinin isteğine göre ve en yakın gelecekte onların ku-racakları bir organizasyona terk edilebilecek bir sistem içinde uygulan-malı, ıslâh edilmiş bitkisel damızlıkların (Tohum, fidan, fide, çubuk, aşı kalemi vs.) çiftçiye intikalinde kullanılan modern tarımsal yayım metodları çiftçinin sun'î tohumlama faaliyetine iştirakini sağlamada da kullanılmalı, bu maksatla sun'î tohumlama teşkilâtının Teknik Ziraat Teşkilâtı ile işbirliği yapması gereğine inanılmalıdır.

4 — Hastalıklar :

Bütün çiftlik hayvanları için hayvan hastalıkları ile savaş örgütüne büyük görevler düşmektedir. Verim seviyesi yükseldikçe hayvanlarda hastalıklara karşı hassasiyetin artacağı ve bu hayvanların hastalanmaları ve ölmeleri ile zararın gerek işletme ve gerek milli ekonomi seviyesinde büyük olacağı göz önünde tutularak bu örgütün eteman, laboratuvar, has-tane ve nakil vasıtası bakımından yeterli bir seviyeye ulaştırılması ge-rekmektedir.

Memleketimizin hayvan hastalıklarının yayılmasına çok müsait bir durumda olması da veteriner hekimlerimizin görevlerini güçleştirmektedir. Ancak hayvancılığımızın geliştirilmesi için bu güçlükleri yenmek ve her yıl parazitler ve bulaşıcı hastalıklar yüzünden milli ekonomimize verdiği 2 milyar liradan fazla olan kaybı önlemek, veteriner hekimlerimiz için ölçsüz bir şeref ve iftihar vesilesi olacaktır.

Veteriner Hekimlerimiz tarafından yapılmakta olan zootekni hizmet-lerinin ileri memleketlerde olduğu gibi ziraatçılara devredilmesi ile has-talıklarla savaş hizmetlerinde başarının artacağı şüphesizdir.

Koruyucu hekimlik hizmetlerinde ve bu meyanda aşı uygulamalarının da bizzat yetiştiricininin yardımlarını sağlayacak bir sistemin kabul edil-mesi de başarıda önemli bir rol oynayacaktır. Her sağlık hizmeti için ve-

teriner hekimin gerekli olmadığı bizim seviyemizdeki memleketlerin bir çoğunda anlaşılmış, yetiştiricilere ve hayvan bakıcılarına kısa süreli kurslar, verilen tatbiki bilgilerle veteriner hekimlerin yükleri büyük ölçüde hafifletilmiş böylece hastalıklarla savaşta daha başarılı olmaları sağlanmıştır.

5 — Araştırma :

Memleket şartlarında uygulanabilecek ıslâh, bakım, ve idare ile ilgili bilgilerin geliştirilmesine şiddetle ihtiyaç vardır. Bu nedenle mümkün olduğu kadar fazla müessesede hayvancılık araştırmalarına yer vermek, bu amaçla bu müesseselerin gerekli mali, teknik güçle donatılmalarını ve bunlar arasında koordinasyonu sağlamak gerekli görülmektedir. Araştırma konularında çalışacak, araştırmacı elemanların yetiştirilmesi bilgi ve tecrübelerinin artırılması amacı ile fakültelerimizde kısa süreli kursların tertiplenmesi sağlanmalıdır.

Araştırma konularının çevre ve işletme şartları dikkate alınarak ve tarım işletmelerinin hayvansal üretimden daha fazla ekonomik gelir sağlamayı amaç edinecek şekilde seçilmelidir.

6 — Kredi:

Genel olarak hayvan yetiştiricilerimizin büyük çoğunluğu malî güçten yoksundur. Bunun için yüksek verimli hayvan temin etmeleri gerektiğinde ihtiyaçları olan yemlerin büyük kısmını satın almaları, ilkel hayvan barınaklarından kurtulup, sıhhi koşullara sahip kullanışlı ve ekonomik barınaklar yapmaları mümkün olamamaktadır.

Çiftçiye intikal eden kredilerin, işletmelerin tümü esas alınarak açılması, yerinde kullanılıp kullanılmadığının kontrol edilmesi ve bunun bir proje esasına göre yürütülmesi en doğru tutumdur. Bu nedenle Ziraat Bankasınınca uygulanan kontrollü zirai kredi tatbikatının bütün illere teşmil edilmesi ve bu projenin belli sorumluluklar altında teknik ziraat, veteriner ve T.C. Ziraat Bankası müdürlüklerince müştereken yürütülmesi sağlanmalıdır.

II — TÜRKİYE SİĞİRCİLİĞİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI :

1 — Genotip veya ırk seçimi :

Memleketimizin doğal, ekonomik ve kültürel şartları bakımından farklı tarım işletmeleri için hangi ırkın veya genotipin daha uygun oldu-

ğuna dair deneysel bilgilerden yoksun bulunmaktayız. Yerli ırklarımızın morfolojik ve kısmen fizyolojik vasıfları üzerinde yapılmış çalışmalar ve devlet müesseselerinde yetiştirilen yabancı ırkların verimlerini belirten güvenli çalışmalar yok denecek kadar azdır. Son yıllar içinde ithal edilmiş olan kültür ırkları ile yapılmakta olan ıslâh çalışmaları istenilen seviyede olmayıp bir keşmekeşlik içinde bulunmaktadır.

Bir yerde bir ırk prensibinden vazgeçmek, sonrada ileride çiftçiye ırk veya genotip seçimi bakımından güvenilir bilgiler verebilmek maksadı ile halen yetiştirilmekte olan çeşitli saf ve melez sığırların döl, süt ve et verimlerini tesbit etmenin zorunluğu vardır. Çoğunlukla tek veçheli ırklardan ziyade kombine verim yönlü ırkların çoğaltılması göz önünde bulundurulmalıdır.

Manisa, çevresine esmer ırk yerleşmişken son yıllar içinde bu ırka ait boğaları (bu bölge siyah alaca bölgesidir.) kastre etmenin hiç bir teknik mesnedi bulunmamaktadır. Karadeniz bölgesini küçük cüseli jersey ırkına bırakmak büyük bir cömertliktir. Bu bölgede mevcut elverişli şartlara haiz sahalarda kombine verim yönlü ırkların yetiştirilmelerine yer verilmelidir.

Devlet kurumlarından çiftçiye dağıtılan boğalar genotip bakımdan sun'î tohumlamada kullanılan boğalardan farksızdır. Tabii sıfatta kullanılan kültür ırkı boğaların çeşitli nedenlerle kastre edilmeleri milli ekonomiyi zarara sokmadan başka bir etkisi bulunmamaktadır.

2 — Et ve Süt Üretimi :

Sığır yetiştiriciliği et üretimi yönünden teşvikten mahrum bulunmaktadır. Gerçekten bu konuda görevli Devlet Kurumu şimdiye kadar üretici ile doğrudan doğruya temasa geçmemiş kesin programını gerçekleştirmek için hangi yolu tercih edeceğini bulamamış ve aracı olarak kalmıştır.

Bakanlar Kurulunun 18/1/1969 tarih ve 6/11279 sayılı kararı ile şeker pancarı üreten işletmelerde sığır besisini organize etmekle görevlendirilen Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi geçen yıl 40 bin baş civarında kaliteli sığır besisi yapmıştır. Bu programın daha da genişletilmesi lüzumu ortada olup ancak bir program dahilinde beslenen hayvanların muhakkak Et ve Balık Kurumuna satılması gerekmektedir.

Yapılan hesaplara göre 1985 yılında kesime tabi tutmuş olacağımız sığırlarda karkas ağırlıklarını ortalama 175 kg.'a çıkarabilirsek ancak

25-30 bin ton kadar sığır eti ihracı potansiyeli yaratılmış olacaktır. Aksi halde, uzun vadede sığırlarımızda karkas ağırlıkları aynı seviyede kalırsa, et ihracı imkânımız olmayacağı gibi, memleketimizin büyük bir et sıkıntısı ile karşılaşması ihtimali de mevcut olacaktır. Et üretiminde sığır varlığımız acil ve etkili tedbirlerle en ileri bir seviyede kullanılmalıdır.

Normal tüketim meyillerine göre 1985 yılında sağmal inek başına ortalama süt verimini 1800 kg. a çıkarmak zarureti bulunmaktadır. Memleketimizde üretilen tüm sütün ancak % 20 si içilmektedir. Bu oranın artırılması süt endüstrisinin gelişmesine bağlıdır. Bu gaye ile kurulmuş bulunan süt Endüstrisi Kurumuna ait fabrikaların tam kapasite ile çalışmaları, hatta bunlara bir o kadar eklenmesi halinde dahi problem çözümlenemeyecektir.

Bunun için:

- a) Kurumun fabrikalarının tam kapasite ile çalışmaması sebepleri araştırılmalıdır.
- b) Kurum, inek sütünden özel peynirler ve yoğurtlar imaline yönelmelidir.
- c) Büyük kapasiteli fabrikalar yerine daha küçük mahalli tesislere önem verilmelidir.
- d) Süt Endüstrisi Kurumu yukarıda sözü edilen tesislerin başlangıçta veya sonradan üreticilerin kuracakları kooperatiflerin malı olacak şekilde kurulmalarına ön ayak olmalıdır.

3 — Damızlık Sığır İthalı ve Damızlık Hayvanların Pazarlanması:

Yabancı ülkelerden ithal edilecek kültür sığır ırkları münhasıran bu ırk hayvanların verimlerini devam ettirebilecek elverişli şartlara sahip işletmelere verilmeleri sağlanmalı ve bu hayvanlar devamlı kontrol altında bulundurulmalıdır.

Memleketimizin büyük bir kısmında kaliteli sığır yetiştiriciliği yem bitkileri ziraatına bağlı olarak gelişme durumundadır. Bu husus ise böyle işletmelerin kaliteli sığıra sahip olmaları ile başlamakta ve dolayısıyla böyle tarım işletmelerinin yerli ırk veya verimi düşük materyalle çalışmaları halinde büyük zarara uğrayacakları bilinmelidir. Çünkü, işletme yem bitkilerine tahsis etmiş olduğu araziden daha fazla rantı alabildiği zaman bu yöne gitmektedir. Tarım işletmesi bunun için kaliteli yüksek verimli sığır materyali istemektedir.

Türkiyede damızlık sığır satışı için henüz bir pazar organize edilmemiştir. Devlet kurumlarında yetiştirilen ihtiyaç fazlası damızlıklar ya tahsis sureti ile yada açık artırma ile satılmakta, fakat özel yetiştiriciler için hiç bir şey yapılmamaktadır. Özel damızlık yetiştiriciliğini, bu işletmelerde her yıl elde edilecek hayvanları damızlık bakımından değerlendirilerek satışları sağlanmadan geliştirmeye imkân yoktur. Diğer memleketlerde olduğu gibi, bizde de damızlıkçı işletmelerin ana gelir kaynağını damızlık satışları teşkil etmelidir. Ve bunu kendileri teşkilatlanıncaya kadar devlet sağlamalıdır. Bu arada tarım işletmelerinin sahip oldukları kültür ırkı sığırların verim kontrolü yapılmalı ve bunların sonuçları kurulacak merkezi soykütüğünde ırka göre işlenmeli ve damızlık seçiminde bunlardan faydalanılmalıdır. Bunu yürütecek soykütüğü örgütü kurularak bir an önce faaliyete geçilerek memlekete girmiş bulunan kültür ırklarının her bakımdan takip ve kontrol imkânları sağlanmalıdır.

Bu cümleden olarak bu konuda yayınlanan Bakanlar Kurulu kararı ile Tarım Bakanlığı Hayvancılığı geliştirme yönetmeliği en kısa zamanda uygulamaya konulmalıdır.

Devlet kurumlarından satışa arzedilen damızlıkların satışında yetiştirici aleyhine büyük güçlükler bulunmaktadır. Şöyleki:

a) Devlet kurumları talep sahiplerinden bir çok vesika ve formalite aradıklarından esas ihtiyaç sahibinin damızlık sığır alma ihtimali ortadan kalkmakta ve peşin parası olanlar ancak bundan faydalanabilmektedir. Damızlık tahsisinde kolay ve pratik hususların bir an önce tatbikata konulması, büyük külfetlerle yetiştirilen damızlıkların elde kalmaması bakımından zaruri bulunmaktadır.

b) Açık artırma ile yapılmakta olan satışlardan bir an önce vazgeçilmelidir. Çünkü, bu türlü satışlarda esas ihtiyaç sahibi değilde parası bol olan yetiştiriciler istifade etmektedir. Bilhassa Veteriner Genel Müdürlüğünün iç tüzük sebebini öne sürerek yapmakta olduğu açık artırma satışlarına son verilmelidir.

4 — Et İhracı ve Sığır Hastalıkları :

Memleketimiz yıllardan beri salgın ve paraziter hastalıklar yönünden bulaşık durumda olduğundan Avrupa ülkelerine et ihracı imkânı olmamaktadır. Bu yüzden birçok ihraç taleplerimiz reddedilmektedir. Münhasıran şap ve sığır vebası hastalıklarından memleket sığırcılığı büyük zararlara uğramakta, milyarları bulan milli gelir heba olmaktadır.

Hatta Devlet müesseselerinin ellerinde bulunan ve yılların emeği ile meydana getirilmiş kaliteli sığır materyali her an bu türlü hastalıkların tehdidi altındadır. Memleket sığırçılığının geliştirilmesi herşeyden önce hastalıklardan arı bir ortamın yaratılmasına bağlı bulunmaktadır. Ve hatta uzun yıllar bu durumun böyle devam edeceği bir gerçektir. Bu hususu yaratan etkenlerden bilhassa hayvan hareketlerini disipline etmek, bir program dahilinde salgın hastalıklardan arı bölgeler yaratmak Veteriner teşkilâtının ana görevidir.

III — KOYUN ÜRETİMİ VE ISLAHI İLE İLGİLİ SORUNLAR :

1 — Yetiştirme ve İslah Hedeflerinin tesbiti :

Koyunlardan elde edilen et, süt ve yapağının koyun gelirleri içindeki payını dikkate alarak yerli koyunlarımızın ıslahı çalışmalarında ekonomik gerçeklere uygun hedefler tayin edilmelidir. Bir taraftan merinos yetiştirmesine devam ederken diğer taraftan da süt tipi, et tipi, süt-et tipi koyun yetiştiriciliği de, iyi plânlanmış projelere dayandırılmak kaydıyla, ele alınmalıdır. Bu çalışmalarda melezlemelere baş vurulacağı gibi yerli koyunların bazı verimler yönünden gösterdiği üstünlükleri dikkate alarak saf yetiştirme yolu ile ıslahı üzerinde de durulmalıdır,

2 — Koyun Sayısı ve Koyunculukta İşletme Şekli :

Yurdumuzda kurak iklim ve zayıf mer'aların hakim olduğu bölgelerde, mer'a alanlarında azalma olmasına rağmen, koyun sayısının her yıl arttığı dikkati çekmektedir. Sayı itibariyle fazla küçük cüssseli ve düşük verimli koyun popülasyonu yerine, daha iri yapılı ve daha yüksek verimli koyun tiplerine sahip olma yönünde çalışmalarımız plânlanmalıdır. Bu güne kadar alışı gelmiş ekstansif koyunculuk yerine, uygun bölgelerde entansif koyunculuğa geçilmelidir.

3 — Koyun Ürünlerinin Değerlendirilmesi :

Belli verim yönlerinde geliştirilmesine çalışan yeni koyun tiplerinin yetiştirici tarafından tutulması ve benimsenmesi için bu koyunlardan elde edilecek verimlerin değerlendirilmesi ve yetiştiriciye tatmin edecek şartlarla pazarlanabilmesi için gerekli düzenler kurulmalıdır. Özellikle, dokuma endüstrimizin ihtiyacı olan iyi kalite yapağının memleket içinden sağlanmasını teşvik bakımından, orijini ne olursa olsun, aynı kalitedeki bütün yapağılara aynı fiyatın ödenmesi, kısaca kalite esası üzerinden yapağının satın alınması gerçekleştirilmelidir. Ayrıca koyun etlerinin

pazarlanmasında kalite üzerinde durulmalı ve süt tipi koyunculğun geliştirilmesi için kaliteli peynir tiplerini piyasaya sürecekteler tesisler kurulmalıdır.

4 — Yetiştirme Cemiyetleri ve Sürü Defterleri :

Yetiştirme cemiyetlerinin kurulması ve sürü defterlerinin tesisinde yetiştiricilere yol gösterecek ve destek olacak çalışmalara Tarım Bakanlığı teşkilâtında gerekli önem verilmelidir.

Saygılarımızla,

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Komisyon raporunu okumuş bulunuyoruz. Şimdi bu konuda konuşacaklara söz veriyorum.

Salih KAVAKLIOĞLU :

Tebliğ ve Komisyon raporunu genel olarak beğendim ve tasvip ediyorum. Ancak bazı hususların aydınlatılmasını rica ediyorum.

1) Ahır hayvancılığının mer'a hayvancılığının yapacağız bu rapora konmalıdır.

2) Hayvancılık okulu çok lüzumludur. Bu da rapora eklenmelidir.

3) Doğu illeri geniş mer'aya sahiptir. Yüksek ovada 200.000 dönüm mer'a var. Otlar tohuma kaltıktan sonra biçilmektedir. Bu durumda çiftçiler besin değeri düşmüş otları hayvanlarına vermektedir.

Başkan :

Başka söz isteyen arkadaşımız var mı? Bulunmadığına göre komisyon raportörüne söz veriyorum.

Komisyon raportörü Osman YAVUZ :

Biz raporumuzda sığırcılık problemleri ve bunların çözüm yollarını açıkça belirttik. Memleketimizin genellikle önemli bir kısmında iklim çok kurak olduğundan yem bitkilerinin tarlada yetiştirilmesi icap ediyor. Bugün Danimarka, Hollanda da gördüğümüz gibi 500 kg. ağırlığında yılda 3500-4000 litre süt verebilen bir ineği besleyebilecek kalitede de mer'ayı meydana getirmemiz bu koşullarda mümkün görülmemektedir. Demekki kaliteli sığır yetiştiriciliğini muhakkak tarlaya dayamak ve tarlada yetiştireceğimiz yem bitkileri ile bunların ahırda beslenmelerini ve bunun rantabl olabilmesini sağlamak amacını güden görüşü benimzedik. Ama doğu bölgemiz ve mer'ası yeterli olan bölgeler için mer'alarından faydalanmayı uygun gördük. Genellikle Orta Anadolu ve zayıf mer'

alara sahip bölgelerde koyun yetiştiriciliğini, disipline etmeyi raporumuzda açıkladık. Bu bakımdan sayın Salih Kavaklıoğlu'nun fikrine iştirak ediyorum. Genellikle memleketimizde kaliteli sığır yetiştiriciliği ahır beslemesine dayanmalıdır. Çünkü, kurak iklim şartları altında kaliteli sığır besleyecek bir mer'ayı yaratmak ve hatta sulanabilir arazileri bu mer'a ıslahına tahsis etmek genellikle rantabl olmaz. Bu bakımdan kaliteli hayvancılık yapacaksak (Sığircılık). Yugoslavya'da, Bulgaristan'da ve hatta İspanya'da olduğu gibi yetiştiriciliğimizi ahır hayvancılığına dayamak icap eder. Ama bu da ekonomik sınırlar içerisinde olur. Raporumuzda yetiştiricilerin kaliteli sığır istediklerini belirttik. Çünkü 4000-4500 kg. süt veren hayvaları bugün tarlaya dayalı olarak besleme zarureti vardır. Bilhassa işçilik, yem ve hastalıklarla mücadele masrafları yüksek olduğundan 1000-1500 kg. süt veren bir damızlık hayvanı tarla ziraatına dayalı olarak beslemek ekonomik olmamaktadır.

İkinci soruya gelince: Raporumuzda hayvancılık eğitiminde ve bilhassa alt kademedeki itibaren akademik seviyeye kadar üç ana bölümde hayvancılık eğitimini ele aldık, Birinci bölümle Zooteknist formasyonu, ikinci bölümde orta seviyede teknik eleman ve yardımcı eleman formasyonu ve üçüncü bölümde ise alt kademe de gerek üreticinin gerek çiftçinin eğitimine yönelmiş ve gerekse hayvancılıkta çalışan ve hayvancılığın başarısını sağlayacak bakıcı ve sağıcı ustaları gibi pratisyen yetiştiren eğitime yer verdik. Biz işletmeden ayrı bir hayvancılık hiç bir zaman düşünmüyoruz. Bu bakımdan münhasıran bir hayvancılık okulunun açılmasına da karşıyız. Usta formasyonunda eleman yetiştirmek ve yetiştiricileri eğitmek maksadı ile ziraat meslek okullarından yararlanmak mümkündür.

Üçüncü soruda gayet yerindedir. Memleketimizin doğu bölgesinde bulunan kıymetli ve verimli meralarımız ıslah edilerek bunlardan azami besini kaldırmak amaç edinmelidir. Bunun da rapora geçmesinde büyük bir fayda vardır. Bu mer'alardan gereği gibi faydalanabilmek için ziraat yayım faaliyetlerini çiftçinin ayağına kadar götürerek tarımsal çalışmalarını geliştirmek lâzımdır.

Başkan:

Açıklamanıza teşekkür ederim. Bundan sonra söz alan Sayın Prof. Dr. Sait Tahsin Tekeli raporda süt, yoğurt ve keçi kılı konularına değinilmediğini beyan ederek açıklama istemesi üzerine başkan yeniden Dr. Osman Yavuz söz verdi.

Dr. Osman YAVUZ :

Bu konu memleketimizde önemli bir husustur. Fakat komisyonumuzda bu konuda bir görev verilmiş değildir. Ama tatmin bakımından bir açıklama yapayım. Bugün 10 senelik bir mazisi vardır süt keçisinin Türkiye'ye yayılmasında İlk defa İsviçreden Zahne keçileri geldi. Memleketimizde maltız ve Kilis tipi süt keçilerimiz vardır. İlk defa bunlar Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesine getirildi. Zahne keçileri ve ilk melezleri Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Kürsüsünde ve Ege Üniversitesinde Kilis melezleri ile beraber yetiştirildi. Ayrıca Kilis melezleri de seleksiyonla süt verimleri artırılmaya çalışıldı. Gayet iyi neticeler alındı. Kilis saf ırkında ortalama olarak 400-500 kg. bir süt verimine ulaşıldı. 700-800 kg. süt veren F₁ veya birinci geriye melezler içerisinde keçiler elde edildi. Bilhassa keçi sütü anne sütüne yakın olduğundan dolayı çocuk beslemesinde önemli bir rol oynar. Büyük şehirler çevrelerinde bilhassa işçilerin çok olduğu yerlerde bahçe ziraatının ileri olduğu bölgelerde bunlar yan bir gelir olarak yayılmasında büyük bir fayda vardır. Ve buna çalışılması lâzımdır. Raporumuzun dışında kaldığından dolayı bu hususta herhangi bir görüş yer veremediğimizi arz ederim.

Başkan :

Teşekkür ederiz. Muhterem arkadaşlar, başka söz isteyen meslektaşımız bulunmadığına göre: Şu halde bildiğiniz gibi Teknik Kongrelerde bu tebliğler üzerinde yapılan konuşmalar ayrıca neşredilecektir. Gerek Salih Kavaklıoğlu ve gerek Sait Tahsin Hocamızın sorularına komisyon Raporörü gerekli cevapları vermiştir. Yapılan ilâve teklifleri ile birlikte raporun tümünü oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenle. Kabul edilmiştir. Teşekkür ederim.

**HAYVAN YEMLERİ ÜRETİMİ VE RASYONEL KULLANILMASI
VE ÇAYIR - MER'A SORUNLARI KOMİSYONU
(Komisyon No: 16)**

Başkan	:	Prof. Dr. Şahabettin Elçi	Ziraat Fakültesi Ankara
Raportör	:	Prof. Dr. Ömer Bakır	Ziraat Fakültesi Ankara
"	:	Prof. Dr. R. Akyıldız	Ziraat Fakültesi Ankara
Üye	:	Dr. Nazmi Alınoğlu	Çayır Mer'a Yem Bitkileri ve Zootečni Araştırma Enstitüsü Müdür Muavini
"	:	Ömer Akyüz	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürü
"	:	Ahmet Akyüz	Teknik Ziraat Müdürü Ankara
"	:	Orhan Üstünsoy	Yem Sanayii Türk A. Ş. Şube Müdürü

HAYVAN YEMLERİ ÜRETİMİ VE RASYONEL KULLANILMASI KONULU 11 C NOLU VE ÇAYIR - MER'A SORUNLARI KONULU 11 D NOLU TEBLİĞE AİT 16 NUMARALI KOMİSYON RAPORU

I — Konunun mahiyeti ve önemi :

Hayvancılığımızın milli gelirimize ve ekonomimize katkısı bakımından çok önemle üzerinde durulması gereken bir konu olduğunda hiç kimsenin şüphesi yoktur. Yurdumuzda hayvancılığın geliştirilmesi, bir çok faktörler yanında yem sorunun halline bağlıdır.

Bu gün memleketimizde hayvancılık, çayır ve mer'aların ürettiği bol ve ucuz yemlere dayandığı oranda ekonomik bir durum kazanmaktadır.

Hayvanlardan maksimum verimin elde edilmesinde, verilen yemin miktarından ziyade yemin kalitesi büyük önem taşır. Kaliteli yem elde etmenin şartları ise ancak günümüzün modern tekniğine uygun yetiştirme, üretim, fabrikasyon ve muhafaza metodlarının uygulanması ile yerine getirilebilir. Tabii olarak elde edilen yüksek kaliteli yemlerin en uygun bir şekilde kullanılması da önemlidir.

Diğer taraftan, Çayır-mer'a ve Yem kültürü erozyon âfetinin kontrolü, rantabl ziraat yapabilmek için gerekli ekim nöbeti ve topraklarımızın verimliliğinin devamı gibi yurt ziraatının önemli problemlerine hal çaresi bulmak bakımından da ayrı bir değere sahiptir. Böylece, konunun gösterdiği bu özel durumun ayrıca gözönünde bulundurulması gerekir.

II — Bugünkü durum :

Yurdumuzda elde edilen yemlerin önemli bir kısmı doğal çayır ve mer'alardan sağlanmaktadır. Bu alanlar bilhassa II. Dünya savaşından sonra süratli bir şekilde azaldığından yem üretimi de buna paralel olarak düşmektedir. Daralan mera' alanı üzerinde otlak hayvanların da devamlı olarak çoğalması aşırı otlatmaya sebep olmakta ve yem istihali daha da azalmaktadır. 1940 yılında bir büyük baş hayvan birimine düşen mer'a alanı 2,16 hektar iken bu miktar 1965 yılında 1,05 hektara düşmüştür. Doğal çayır ve mer'alarımızın yıllık yem istihallerinin ortalama olarak 14 milyon ton kuru ot olduğu tahmin edilmektedir. Tarla arazisinde

yetiştirilen yem bitkileri ise bir milyon tonu bile bulmamaktadır. Doğal mer'alarımızdan faydalanma ne mer'alar ve ne de hayvanlar için elverişli olmadığı gibi, elde edilen çayır ve yetiştirilen yem bitkilerinin kurutma muahafaza ve kullanılmaları da teknik esaslara göre yapılmamaktadır.

Hayvanlarımıza verilen her türlü yemlerin ihtiva ettikleri hazmölabilir protein ve nişasta değerleri, mevcut hayvanların ihtiyaçlarının en iyimser tahminlere göre ancak yarısını karşılayabilmektedir.

Kısaca özetlenen bugünkü durum karşısında, yem bitkileri, çayır ve mer'a kültürünü geliştirme ve mevcut yemlerin rasyonel bir şekilde kullanılmasını sağlama konularında ortaya çıkan sorunlar şu şekilde sıralanabilir :

- 1 — Mer'alarda otlatmanın düzenlemesi,
- 2 — Mer'aların bakım ve ıslahı sağlanarak verimlerinin artırılması,
- 3 — Yem bitkilerinin hem ekim nöbetinde ve hem hayvan beslemedeki öneminin henüz gereği gibi kavranmamış ve dolayısıyla yem bitkileri ziraatının geliştirilmemiş olması,
- 4 — Elde edilen yemlerin üretim tekniği ve muhafazası metodlarının gereği gibi bilinmemesi veya bunların uygulanmasına önem verilmemesi,
- 5 — Hayvan yetiştiricilerinin yemleme bakımından yeterli bilgiden yoksun bulunmaları,
- 6 — Yemlerimizin genel olarak yem değeri ve standartlarının tesbit edilmemiş olması,
- 7 — Bu günkü yem üretim durumuna göre hayvan sayısının fazla oluşu ile birlikte mevcut hayvanların büyük bir çoğunluğunun da düşük verimli ırktan oluşu,
- 8 — Hayvansal ürün fiyatlarının uygun olmayışı,
- 9 — Yem bitkileri, çayır-mer'a ve hayvan besleme konularında yeterli kadar yetişmiş eleman bulunmayışı,

III — Çözüm yolları :

İkinci bölümde sıralanan sorunların çözüm yolları bu bölümde ele alınmıştır.

1 — Köy orta malı mer'aların ıslâh edilib, verimlerinin artırılabilmesi için, her şeyden önce mer'alardan yararlanmanın kanuni esaslara bağlanması gerekmektedir. Bu husus I. Teknik Kongremizde de ileri sürülmüştür. Ayrıca 1965 yılında hazırlanan mer'a yaylak ve kışlaklar hakkındaki kanun tasarısı da bu güne kadar ele alınmamıştır. Düzenleyici mevzuat getirilmeden mer'alar üzerinde yapılacak çalışmaların başarıya ulaşması zordur. Bu kanun hazırlanıncaya kadar, çiftçileri eğitmek bakımından Tarım Bakanlığınca kültürel mer'a çalışmalarına devam edilmesi zaruridir. Hazırlanacak kanun bir taraftan mer'alardan faydalanmayı düzenlerken diğer taraftan da hayvancılığın gelişmesine imkân verecek nitelikte olmalıdır.

2 — Köy orta malı mer'alardan yararlanma hukukî esaslara bağlandıktan sonra, bu alanların verimlerini artırmak için çeşitli ıslâh işleri ele alınmalıdır. Mer'a ıslâhı ve özellikle kültür mer'alarının kurulması önemli miktarda para ve teknik yardıma ihtiyaç gösteren bir işlemdir. Bu itibarla, köy mer'alarının ıslâhında devlete önemli bir mali yükün düşeceği tabidir. Bununla beraber, mer'a ıslahı işlerine, ondan yararlanacak köylülerin de geniş çapta iştiraki sağlanmalıdır. Böylece devlet ve çiftçinin iş ve güç birliği ile başlayan mer'a ıslâhı çalışmalarında ilk zamanlarda yüksek nisbetlerde olan devlet iştirakının zamanla azalması mümkündür.

3 — Yurdumuzda yem bitkileri ziraatının hayvan besleme ve ekim nöbetindeki önemi yetiştiricilere iyice anlatılamamıştır. Yem bitkileri ziraatının geliştirilmesi için kesif yayım çalışmaları yanında gerekli teşvik ve yardım tedbirleri de alınmalıdır. Bu konularda yetiştiricilerimizin teknik bilgileri yeterli olmadığı gibi, tohumluk ve özel aletler gibi imkânları da çok kısıtlıdır. Yem bitkileri ziraatının geliştirilmesi yem problemine önemli bir çözüm getireceği gibi toprak verimliliğini artırma ve toprak muhafaza yönünden de önemli faydalar sağlayacaktır.

4 — Tabii ve sun'î çayırlarımızdan elde edilenlerle, kültürü yapılan yem bitkilerinin taze olarak yedirilenlerden artanı memleketimizde kurutulularak saklanmakta ve ancak çok az bir miktarı silolanmakta veya sun'î surette kurutulmaktadır. Ot kurutma ilkel koşullarda yapıldığından % 50 ye kadar varan bir yem değeri ziyanına sebep olmaktadır. Kurutmada teknik metodların uygulanması sağlanmalıdır. Diğer taraftan gelişmekte olan yem sanayiinin önemli ham maddeleri arasında bulunan ve bir işleme sonucu elde edilen yem maddelerinin kalitesinin yükseltilmesi için faydalı besin maddelerinin asgari değerlerinin tesbit edilmesi ve üretimin tesbit edilen bu standartlar içinde yapılması şarttır.

5 — Hayvan yetiştiricileri hayvan besleme ile ilgili konularda çeşitli yollarla aydınlatılmak suretiyle hayvanların dengeli rasyonlarla beslenmeleri sağlanmalıdır. Dengeli olmayan rasyonlarla hayvanları besleme yem israfına yol açar. Dengeli rasyonları hazır olarak piyasaya süren yem sanayii yemlerine önem verilmelidir.

6 — Yem rasyonlarının dengeli olarak tertiplenebilmesi için yem değerlerinin bilinmesi şarttır. Bunun sağlanması için mevcut araştırma müesseselerinin gerek eleman, gerek tabaratuvar ve gerekse malzeme bakımından desteklenmesi gereklidir.

7 — Büyük bir yem açığımız bulunduğuna göre, bir taraftan mevcut yem miktarını ve onların da yem değerlerini artırma çabaları gösterilince, diğer taraftan da hayvan sayısının azaltılması gereklidir. Sayısı az olan saf ve melez kültür ırkları dışındaki hayvanlarımızın her türlü verimleri düşüktür. Verimi düşük hayvanların ıslah edilerek ve kültür ırklarının sayısını çoğaltmak suretile az sayıda fakat yüksek verimli hayvanlara sahip olmamız gerekmektedir. Böylece yem açığını bir dereceye kadar kapatmak ve hem de hayvansal ürün istihsalini daha elverişli bir şekilde artırmak mümkün olacaktır.

8 — Hayvancılığımızın gelişmesi ve rasyonel hayvan beslemeyi önleyen önemli faktörlerden birisi de, hayvansal ürünlerin fiat politikası ve pazarlama problemleridir. Yurdumuzda standart hale getirilmiş hayvansal ürünlerin, yetiştiriciyi tatmin ve teşvik edici fiatlarla ve kolayca piyasaya arz edilmesi gereklidir.

9 — Mer'alarımızda otlamayı düzenleme safhasında olduğu gibi, bakım ve ıslahı safhalarında da iyi yetiştirilmiş teknik eleman ihtiyacı son derece artacaktır. Bu itibarla hem Çayır-Mer'a yem bitkileri ve hem de hayvan besleme konularında her seviyedeki teknik eleman ihtiyacını karşılamak için şimdiden çalışmalar başlanılmalıdır.

Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan bu işler, daha da geliştirilerek aynı Bakanlık bünyesinde yeni bir örgüt haline getirilmelidir. Bu örgüt bir taraftan yem bitkileri, çayır mer'a ve hayvan besleme konularında mevcut problemleri çözümleyecek araştırmaları yaparken, diğer taraftan da yurt çapındaki tatbikatı yürütecektir.

TAVUK ÜRETİMİ VE ISLAHI İLE İLGİLİ SORUNLAR KOMİSYONU
(Komisyon No: 17)

Başkan	: Doç. Dr. C. Akpınar	Ziraat Fakültesi Ankara
Raportör	: Avni Başdoğan	Tavukçuluk Araştırma ve Plân- lama Genel Merkezi Müdürü
Üye	: Mustafa Yaman	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şube Md.
"	: Hikmet Çetin	Milli Prodüktivite Merkezi
"	: Nuri Sanlı	Yem Sanayi Fabrikası Müdürü İstanbul
"	: Mustafa Yetkin	Tavukçuluk Araştırma ve Plân- lama Genel Merkezi Müdür Muavini
"	: Faruk Yüceer	Tavukçuluk Araştırma ve Plân- lama Genel Merkezinde
"	: Abdullah Tavmen	Tavukçuluk Araştırma ve Plân- lama Genel Merkezinde

- " : **Uluer Akın** Tavukçuluk Araştırma ve Plân-
lama Genel Merkezinde
- " : **Orhan Kuleşan** Tavukçuluk Araştırma ve Plân-
lama Genel Merkezinde
- " : **Naran Başar** Tavukçuluk Araştırma ve Plân-
lama Genel Merkezinde
- " : **Yıldız İyison** Tavukçuluk Araştırma ve Plân-
lama Genel Merkezinde

TAVUK ÜRETİMİ VE ISLAHI İLE İLGİLİ SORUNLAR KONULU 11-E TEBLİĞİNE AİT 17 NO LU KOMİSYON RAPORU

Tavuk üretimi ve ıslahı ile ilgili sorunları inceleyen komisyonumuz Avni Başdoğan tarafından hazırlanan 11-E numaralı tebliği genellikle tasvip etmiş ve aşağıdaki hususların Genel Kurula arzına oybirliğiyle karar vermiştir.

I — Konunun Mahiyeti ve Önemi :

İnsanların yeterli ve düzenli bir şekilde beslenebilmeleri için günde asgari 70 gram proteine ihtiyacı bulunmaktadır. Bu miktar proteinin de yarısının tahıllar ve baklagiller gibi bitkisel menşeli, diğeyarısının da et, süt, yumurta ve balık gibi hayvansal menşeli olması dengeli bir beslenme için zorunludur. Memleketimiz nüfus başına günde 16 gram hayvansal protein tüketimi ile en geri ülkeler arasında bulunmaktadır. Bu miktar ise, alınması gereken hayvansal proteinin % 50 sinden daha aşağı bir seviyededir. Bu itibarla, Türkiye'de bir beslenme yetersizliği ve genel olarak hayvansal protein açlığı söz konusudur.

Memleketimizde, hayvansal protein ihtiyacının karşılanmasında çeşitli kaynaklar olmasına rağmen bunların arasında tavukçuluğun ayrı ve önemli bir yeri vardır. Zira tavuk, yumurta ve et verimi ile birlikte hesap edildiği zaman koyun ve sığırdan daha verimli domuzdan sonra ikinci derecede üretici özelliği olan bir hayvandır. Ayrıca tavuk eti ve yumurtanın üstün besleme gücü, iki yumurtanın 14 gram, yani bugünkü hayvansal protein tüketimine denk protein ihtiva etmesi tavukçuluğun ne kadar önemli bir kaynak olduğunun gerçek bir delilidir. Diğer taraftan çiftlik hayvanları arasında mahdut bir sahada kesif surette yetiştirilmeye en uygun olanı tavuktur. Bu özelliği ile tavukçuluk, topraksız köylünün ziraat işletmeleri bünyesinde veya dışında küçük bir arazi üzerinde büyük gelir sağlayacak ziraî istihsal kolu olarak da önem taşımaktadır.

II — Tavukçuluğun bugünkü durumu ve problemleri :

1968 yılı istatistiklerine göre memleketimizde 32.020.000 tavuk- horoz mevcut olup, yumurta üretimi ise 1.760.010.000. adettir. Tavuk miktarının % 95 ini verim yönünden yetersiz ve tamamen ilkel bakım ve yemleme şartlarına tabi karışık sürüler teşkil etmektedir. Geriye kalan takriben % 5 nisbetindeki kültür ırkı tavuklar ise Devlet Müesseseleri ile büyük şehirler civarında kurulmuş özel tavuk çiftliklerinde bulunmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsünün 1967 yılı istatistiklerine göre

memleketimizde tavuk başına 56, nüfus başına ise takriben 46 yumurta ve 1,3 kg. tavuk eti düşmektedir. Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere üretilen yumurta miktarı ve tavukların yumurta verimi çok düşüktür. Dolayısıyla nüfus başına yumurta ve tavuk eti tüketimi de ihtiyacın çok altında bulunmaktadır. Her ne kadar 30 yıl öncesine göre 1968 yılı tavuk varlığında takriben % 100 bir artış görülmekte ise de tavuk miktarında senelik artışın % 2,5, buna mukabil nüfus artış hızının % 3 civarında olması dolayısıyla fert başına düşen tavuk eti ve yumurta miktarında uzun yıllar belli bir değişiklik olmamış ve söz konusu ürünler artan nüfusun talep kapasitesinin daima altında seyretmiştir.

Bu durumun başlıca nedenleri; Tarım Bakanlığınca yurt çapında uygulanmak üzere hazırlanmış bir ıslah ve üretme programının bulunmaması, gerekli özellikte ve yeteri kadar teknik eleman yetiştirilememesi, Devlet müesseselerindeki damızlıkların sayıca yetersizliği, tavuk hastalıkları ile sistemli bir şekilde mücadele edilememesi, yetersiz yemleme organizasyondaki düzensizlikler, pazarlama hizmetlerinin teknik ve ekonomik yönden bu güne kadar çözümlenememiş olmasıdır.

Bununla beraber özellikle son yıllarda kültür ırkı tavuk yetiştiriciliğinde önemli gelişmeler olmuştur. Bunda Ziraat İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı müessese ve teknik teşkilâtın katkısı büyüktür.

Halen resmî ve özel sektörde kültür ırkı tavuk yetiştiriciliği için toplam olarak 1.499.290 tavukluk kümes, 1.196.736 adet çeşitli kültür ırklarından tavuk horoz bulunmaktadır. Üretilen 106.108.195 adet yumurtanın 13.313.255 adedi damızlık 92.794.940 adedi yemeklik olarak değerlendirilmiştir. 1969 yılında 9.125.119 adet civciv üretilmiş ve bu miktarın 6.723.502 adedi satılmıştır. Bu işletmelerde kullanılan yemin ortalama fiyatı 110.51 kg/krş., ortalama yumurta satış fiyatı ise 36.34 adet/krş tur.

Bu rakamlardan anlaşılacağı gibi genel tavuk mevcudumuzun ancak % 3,74 nü kültür ırkı tavuklar teşkil etmektedir. Bu miktara ankete girmiyen veya bilinmeyenlerde ilâve edilirse bu oranın % 5 den yukarı çıkamayacağı bir gerçektir. Toplam yumurta üretiminin yetersiz teknik ve ekonomik nedenlerle ancak % 6 sı kültür ırkı tavuklardan sağlanmaktadır.

Yapılan hesaplar yeterli ve köklü tedbirler alınmadığı takdirde gelecek yıllarda halkın yumurta ve tavuk eti ihtiyacının karşılanmasında önemli güçlüklerin doğacağını göstermektedir. Nitekim memleketimizde yumurta talebinin yıllık artış yüzdesi 5,18 tavuk etinin ise 5,93 olarak hesaplanmaktadır ki bu durumda örneğin 10 yıl sonra 4,2 milyar

yumurtaya, 140 bin ton tavuk etine ihtiyaç vardır. Bunun içinde 14.5 milyon kültür ırkı tavuğun elde bulundurulması ve 103 milyon kültür ırkı civcivin üretilmesi gerekli ve zorunludur. Bunun içinde yüksek özellikleri haiz damızlıkların elde edilmesi ve yetiştiriciye intikali Devletin en başta gelen bir sorumluluğu ve görevi olmalıdır. Özellikle son yıllarda özel yetiştiricilerin dış ülkelerden damızlık ithalinde gösterdikleri ısrar Devletin bu konuda epeyce zaman kaybettiğinin bir delilidir. Diğer yandan, ileri tavukçuluk tekniğinin uygulanabilmesi için Ziraat Bankasınca tavuk yetiştiricilerine açılmakta olan kredi miktarı ve edindirme şartları da yetersizdir.

Tavuk eti ve yumurtanın pazarlanması konusunda ise teknik ve ekonomik yönden hemen hemen hiçbir gelişmenin olmadığını söylemek mümkündür. Yumurta ve tavuk eti standartları hazırlanmamıştır. Memleketimizde halen 8.1.1940 tarihinde yürürlüğe giren yumurta ihracatının murakabesine dair nizamname hükümleri caridir. Bu ise günün ihtiyaçlarına cevap vermekten çok uzaktır. Tavuk ürünlerinin piyasaya arz edilmesinde belli bir tasnif ve ambalaj usulüne riayet edilemediği gibi bunların muhafazaları için faydalanılabilecek modern soğuk hava tesisleri de mevcut değildir. Tavuk ürünleri üzerinde belli bir fiyat politikası yoktur. Alım, satım usulleri tesbit edilmemiştir.

Yurdumuzda Newcastle, Pullorum, Tifüs Gallinarum, Leucosis, Co-riza ve C.R.D. gibi hastalıklar tavukçuluğumuzu tehdit eder duruma gelmiştir. Tavuk hastalıkları konusunda yetişmiş veteriner hekim sayısı çok az olduğu gibi çıkan hastalıkların en kısa zamanda teşhis edilebilmesi için tavuk hastalıkları teşhis laboratuvarları da ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Uzman Veteriner Hekimlerin azlığı dolayısıyla saha çalışmaları ve tavuk çiftliklerinin, kuluçkahanelerin gereği gibi kontrolleri yapılamamakta ve salgın tavuk hastalıkları büyük tahribat yapmaktadır. Buna rağmen koruyucu aşıların da Veteriner Teşkilâtınca sağlanma ve yapılma mecburiyeti hem Veteriner Hekimlerimizi hem de yetiştiricilerimizi hastalıkların seyrine yetişemez durumda bırakmaktadır. Bunun başlıca nedeni olarak Veteriner Teşkilâtının birinci derecede görevli ve sorumlu olduğu tavuk hastalıkları konusuna yeteri kadar eğilmemeleri belirtilebilir.

III — Çözüm Yolları ve Tavsiyeler :

Tavukçuluğumuzun bugünkü durumu ve problemleri bölümünde de belirtildiği gibi modern tavukçuluk işletmeleri; gerek tavuk varlığı, ge-

rekse yumurta ve tavuk eti üretimi yönünden memleketimizde henüz önemli bir yer işgal etmemekte ve bu ürünlerin üretimi köy tavukçuluğuna dayalı bulunmaktadır. Bu nedenle artan nüfusun yumurta ve tavuk eti ihtiyacı da karşılanamamaktadır. Bu itibarla, modern tavukçuluğun memleketimizde mutlaka geliştirilmesi ve Devletin bu konuda büyük çaba göstererek bizzat ve özel yetiştiricilerin geliştirilmesi yönünde gereken tedbirleri alması zorunlu görülmektedir.

Bu tedbirleri dört ana bölümde toplayarak mümkündür.

A — Teknik Tedbirler

B — Ekonomik Tedbirler

C — Organizasyon

D — Kanun ve Yönetmelikler

A — Teknik Tedbirler :

1) Araştırma işleri :

Halen Tarım Bakanlığına bağlı seksen kadar müessese, hara ve çift likte tavukçuluk yapılmaktadır. Bunlar arasında koordineli bir çalışma olmadığından çoğu zaman araştırma projelerinde lüzumsuz tekrürler yapılmaktadır. Bu durum ise Devletin esasen kıt olan malî imkânlarını büsbütün daratmakta ve çok önemli projeler dahilî ödenek yetersizliğinden aksamaktadır. Aslında söz konusu müesseselerin çoğunluğu tesis, ekipman ve teknik eleman yönünden çeşitli araştırma ve ıslâh projelerini yürütmeye müsait de değildir.

Bu itibarla, Tarım Bakanlığı çeşitli imkânlarını belirli yerlerde toplayarak bugünkü dağılımı önlemeli ve araştırma işlerini bilinçli bir şekilde disiplin altına almalıdır.

Tavukçuluğun yurt ölçüsünde verimli ve ekonomik şekilde gelişmesini sağlayacak teknik, ekonomik ve teknolojik araştırmalar yapmak, değişik ekolojik ve ekonomik şartlara sahip işletmeler için uygun ırkları veya hibridleri tesbit ve elde etmek ve bunları geliştirmek, memleket çapında plân, program ve projeleri hazırlamak üzere merkezi bir araştırma birimi ile yurdun iklim, coğrafi ve zirai karakter bakımından farklılık arzeden bölgelerinde araştırma ve ıslâh faaliyetinde bulunacak 7 adet müessese günün şartlarına göre yeniden organize edilip kurulmalı ve bunların dışındakilere de üretme görevi verilmelidir.

Özel yetiştiricilerin yüksek değerli damızık ihtiyaçlarını temin maksadıyla TAPGEM'ince memleket çapında uygulanmak üzere yumurta ve kasaplık piliç yönünde ıslâh projeleri hazırlanmış bulunmaktadır.

Söz konusu projelerin amacı muhtaç olduğumuz damızlıkları yurt içerisinde elde etmek ve özel yetiştiricilerin hibrid ithalini tedricen azaltarak önlemektir. Memleketimizde de artık dış ülkelerden devamlı olarak damızlık ithali ile tavukçuluğumuz geliştirilemeyeceğinin bilinmesi gerekir. Türkiye’de ilk defa bütün yurt sathında uygulamaya alınan ve özel yetiştiricileride damızlık yetiştirmede devlete yardımcı bir unsur olarak örgütlendirecek olan bu projelerin aksamadan yürütülmesi için Tarım Bakanlığınca bütün imkânlar kullanılmalıdır.

2 — Araştırma Elemanı :

Tavukçuluk alanında çeşitli araştırmaları yapacak olan bu müesseselerin araştırmacı eleman ihtiyacının karşılanması öncelikle ele alınmalıdır. Bu cümleden olarak, tavukçuluk konusunda yetişmiş elemanların kendi konularının dışında çalıştırılmaları önlenmelidir.

Araştırmacı elemanların yurt içinde ve dışında doktora veya ihtisas yapmaları için gerekli bütün kolaylıklar Tarım Bakanlığınca gösterilmeli ve araştırma müesseselerinde görev alacak teknik personelin doktora veya ihtisas yapmaları zorunlu kılınmalıdır.

Ziraat Fakülteleri ile gereken işbirliği sağlanarak bir program dahilinde araştırmacı teknik elemanlar için gelişme kursları açılmalıdır.

3 — Üretim İşleri :

Yapılan hesaplar köklü tedbirler alınmadığı takdirde gelecek yıllarda halkın yumurta ve tavuk eti ihtiyacının karşılanmasında önemli güçlüklerin doğacağını göstermektedir. Nitekim, memleketimizde yıllık nüfus artış hızının % 2,6, % 7 kalkınma hızına göre harcanabilir gelir artışı % 2,5 (x), yumurta talebinin gelir elastikiyeti 1, tavuk etinin gelir elastikiyeti 1,3 (xx) olarak alındığında yumurta talebinin yıllık artış yüzdesi 5,18, tavuk etinin ise 5,93 olarak hesaplanmaktadır.

Yapılan incelemelere göre: 1985 yılında fert başına yumurta tüketiminin 113,4 adet tavuk eti tüketiminin ise 4,040 kg. olacağı, buna göre toplam yumurta üretiminin 6.168.162.000 adet, tavuk eti üretiminin de 202.403 ton’a ulaşacağı ve bu maksatla 24.979.248 adet kültür ırkı tavuğun elde bulundurulması gerekmektedir.

4 — Yem :

Gerek yüksek özellikteki damızlıklardan iyi bir verim elde edilebilmesi ve gerekse işletme giderlerinin % 60-70 ini teşkil etmesi bakımın-

dan yem, tavukçuluk işletmelerinde teknik ve ekonomik yönden büyük önem taşımaktadır.

Bununla beraber bu gün cüzi miktardaki kültür ırkı tavuklar için hazırlanan karma yemlerde dahi Yem Sanayiinin hayvansal protein temini yönünden güçlük çektiği bir gerçektir. Özellikle bu güçlük balık unu ihtiyacında görülmektedir.

Yumurta ve tavuk eti üretim hedeflerine paralel olarak elde bulundurulması gerekli kültür ırkı civciv, piliç ve tavukların karma yem ihtiyacının 1985 yılında 2 milyon tona yaklaşacağı yapılan hesaplardan anlaşılmakta ve bu miktarın 25 bin tonunu da balık unu teşkil etmektedir.

Bu itibarla,

Özellikle Marmara ve Karadeniz bölgelerinde sistemli bir balıkçılık şebekesine dayalı balık unu ihtiyacını karşılayacak yeni tesislerin kurulması zorunludur.

Gerek protein değerinin yüksekliği ve gerekse diğer bitkisel proteinlerin biyolojik değerlerini yükseltmek için soya fasulyası ziraatının geliştirilmesi ve bununla ilgili endüstrinin kurulmasında zaruret vardır.

Önemli protein kaynağı olan yağ küspeleri Yem Sanayiinin ihtiyacı karşılanmadıkça ihraç edilmemelidir.

Protein, karotin ve minarel maddelerce zengin olan yonca nun üretimi arttırılmalı ve bununla ilgili tesisler kurulmalıdır.

Kaliteli yem imalini sağlamak amacıyla çeşitli fabrikalarda imal edilen yemlerle vitamin, antibiyotik ve mineral maddeler gibi aktif yem maddelerinin analizi devlet tarafından yapıp, kontrol edilmeli ve bunlarla ilgili laboratuvarlar kurulmalıdır.

5 — Tavukçuluk, Tesis, Makina, Malzeme ve Ekipmanları :

Yetiştirme yönü ve memleketin çeşitli bölgelerindeki iklim farklılıkları dikkate alınarak; kümes civciv, piliç büyütme yerleri ve kuluçkahane gibi tavukçuluk tesislerinin plânları günün modern tekniğine göre Tarım Bakanlığınca yeniden ele alınarak gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

Yurt içerisinde imal edilecek kuluçka ve ana makinaları ve diğer kümes ekipmanlarının Tarım Bakanlığınca kalite kontrollerinin yapılması, olumlu sonuçlar alındıktan sonra satış ruhsatının verilmesi sağlanmalıdır.

Dış ülkelerden ithal edilecek çeşitli makina ve malzemelerin yedek parçaları ile birlikte ithal edilmesi

Tavukçuluk malzeme ve makinaları imal eden yerli firmaların devletçe desteklenmesi ve bu sahada yeni bir sanayii kolunun geliştirilmesi lüzumludur.

6 — Hastalıklarla Mücadele :

Tavuk hastalıklarını zamanında teşhisi ve gerekli koruma tedbirlerinin alınması tavukçuluğun en önemli konularından biridir. Bir işletmede çıkan hastalığın çeşitli portörlerle diğer işletmelere süratle yayılması büyük zararlara yol açmaktadır.

Veteriner teşkilâtınca tavuk hastalıklarını teşhis ve kontrol bakımından mutlaka saha çalışmaları yapılmalıdır.

Hali hazırda tavuk hastalıklarının teşhisi her ne kadar mahalli veteriner müdürlüklerince yapılmakta, fakat etkili bir sonuç alınamamaktadır. Bu itibarla bölgesel olarak tavuk hastalıkları teşhis laboratuvarlarının açılmasında zorunluluk vardır.

Tavuk hastalıkları uzmanları ve parazitologların ihtiyaca cevap verecek özellikte ve sayıda yetiştirilmeleri lüzumludur. Gerekli kanuni mevzuat değişiklikleri yapılarak koruyucu aşılar Devletçe ve ücretsiz yapılmalıdır.

Pullorum, tifüs gallinarum, C.R.D. gibi hastalıklar için gerekli kontroller zamanında mutlaka yapılmalıdır.

Tavuk hastalıklarına karşı kullanılan bütün ilâçlarla, dezenfektan maddelerin analizleri yapılmalı ve bunların etki derecesi tayin ve tesbit edilerek yetiştiricilere açıklanmalıdır.

Tavuk yetiştiricilerine, hastalıklar ve bunlardan korunma yollarını öğretecek kurslar açılmalıdır.

7 — Eğitim ve Yayım :

Özellikle son yıllarda tavukçuluk tekniğinde büyük gelişmeler olmuş ve yeni bir endüstri kolu doğmuştur.

Bakım ve idarede, yetiştirme tekniğindeki değişiklikler ve uygulanan çeşitli ıslah metodları ile elde edilen yeni ırklar ve hidridler gerek yumurta ve gerekse et yönünden çok olumlu sonuçlar vermiştir. Bununla bera-

ber memleketimizde henüz modern tavukçuluk ilminden tam anlamı ile faydalanıldığı söylenemez.

Ziraat Fakültelerinde okutulan tavukçuluk derslerinin programı mutlaka günün şartlarına göre yeniden düzenlenmeli ve gereken bütün bilgiler Zootečni Bölümü öğrencilerine verilmelidir.

Tarım Bakanlığı dünyanın çeşitli ülkelerinde açılan beynelmilel tavukçuluk kongre ve fuarlarına bu sahada çalışan elemanların görgü ve bilgilerini arttırmak üzere program dahilinde göndermelidir.

Tavukçuluk sahasında yapılan eşitli araştırma ve islah projelerinin sonuçlarının tartışıldığı ve sayılı otoritelerin katıldığı bu kongreler, tavukçulukta kullanılan her türlü makina malzeme ve ekipmanların teşhir edildiği fuarlar bir eğitim yeri olarak gerçekten büyük önem taşımaktadır.

Tavukçuluğun çeşitli dallarında özellikle, islah yetiştirme tekniği, pazarlama ve hastalıklar konusunda en az 5 yıl süre ile dış ülkelere eleman gönderilmesi ve bunların doktora yaparak yetişmeleri Tarım Bakanlığınca sağlanmalıdır. Her ilde yetiştirme tekniği ve hastalıklarla ilgili birer uzman bulundurulmalıdır.

En çok ihtiyaç duyulan tavukçuluk ustalarının yetiştirilmeleri için tavukçuluk usta okulları açılmalıdır.

Özel yetiştiriciler için her yıl tavukçuluk kursları tertiplenmelidir.

Tavukçuluk araştırma projeleri mutlaka yayınlanmalı ve sonuçları yetiştiricilerin istifadesine sunulmalıdır.

Yeni yetiştirme bilgilerini ve hastalıklardan korunma çarelerini kapsayan tavukçuluk broşürleri basılarak yetiştiriciye intikal ettirilmelidir.

B — Ekonomik Tedbirler :

1 — Pazarlama :

Genellikle ziraat ürünlerin çoğunda olduğu gibi tavukçulukta da üzerinde hemen hemen hiç durulmuyan konu pazarlamadır. Nitekim, memleketimizde istihsal edilen yumurta ve tavuk eti ihtiyacın çok altında bulunmasına rağmen yetiştirici zaman zaman elindeki tavuk ürünlerini satmakta güçlük çekmektedir. Son iki yılda yetiştiricinin pazarlama bilgisinden yoksun oluşu ve devletin bu konuda yeteri kadar yardımcı olmaması nedeni ile özellikle yumurta fiyatlarındaki inişler kış aylarında dahi görül-

müş ve maalesef müstahsilin 25 . 30 kuruştan elden çıkardığı yumurtalar pazarda, mağaza ve bakkallarda 50 kuruştan tüketiciye satılmıştır.

Memleketimizde tavuk ürünlerinin pazarlama ve değerlendirme yollarının geri olmasındaki başlıca nedenlerden biri istihsal kademelerini organize edecek, bunları birbirine bağlayacak kooperatiflerin bulunmamasıdır. Bu itibarla, tavuk yetiştiricilerinin kendi aralarında kooperatifler kurmaları ve bunların bölgesel Birlikler kanalıyla Tavukçuluk Federasyonu gibi tek bir teşekkül altında toplanmaları sağlanmalıdır. Bu kooperatifler üyelerinden alacakları ürünler için toplama, tasnif ve muhafaza yerleri ve kesim ve soğuk hava depolarına sahip kılınmalıdır. Böylece yetiştiriciler ürünlerini kooperatifler kanalıyla kolaylıkla ve daha iyi fiatla satmak imkânını bulacaklardır.

Aynı zamanda bu kooperatifler üyelerinin ihtiyacı olan bilgi, yem, ilaç, çeşitli tavukçuluk makina, malzeme ve ekipmanlarını da temin etmekte görevlendirilmelidir.

Yumurta, tavuk eti standartları hazırlanmalıdır.

Tavuk ürünlerinin satış şekli ve ambalajı hukuki esaslara bağlanmalıdır.

Tavuk ürünlerinin maliyet unsurları ve kaliteleri dikkate alınarak taban fiatları tesbit edilmelidir.

Üretimi teşvik için Ordu, Okul, hastahane ve benzeri yerlerin yemek listelerinde tavuk ürünlerine sık sık yer verilmelidir.

2 — Kredi :

Ziraat Bankasınca açılan kredi limitleri ve edinme şartlarının günün ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi zorunludur.

Kontrollü kredi sisteminin uygulanması ve kredi açılacak işletmelerin yerinde tetkiki ile hazırlanacak projeye göre kredi açılması sağlanmalı kredi uygulamaları mahallinde tetkik edilmelidir.

Kredi tesbitinde, proje hazırlanmasında ve kredinin uygulanmasında Ziraat Bankası ile Tarım Bakanlığı arasında sıkı bir işbirliği kurulmalıdır.

Kontrollü tavukçuluk kredisi komitesinde Zootečni ve Ziraî Ekonomi Bölümü mezunu iki Ziraat Yükset Mühendisi Bankanın ilgili elemanı ile birlikte görev almalıdır.

Damızlık Tavuk İşletmelerine kredi açılmasında öncelik tanınmalıdır. Tavukçuluk kooperatiflerine pazarlama tesislerinin kurulması için de kredi açılması lüzumludur.

Kredinin mümkün olduğu kadar aynı olarak kullanılması sağlanmalıdır.

C — Organizasyon :

Tavukculuğun başarılı bir şekilde geliştirilmesinde iyi bir organizasyonun önemi büyüktür. Aslında teknik yeniliklerin uygulanması, yüksek özellikteki damızlıkların elde edilmesi, bunların yetiştiricilere intikali, hastalıklarla mücadele ve tavuk ürünlerinin değerlendirilmesi memleket şartlarında çok iyi işliyebilecek bir organizasyonla mümkündür. Önemli olanda devlet organizasyonları yanında özel yetiştiricilerin örgütlenmelerinin yine devletçe ele alınmasıdır. Zira, Tavukçuluğumuzun düzenli ve bilinçli bir şekilde geliştirilmesi ancak halk arasında ve halk tarafından kurulacak örgütlerin kurulmasına ve bunların devletçe desteklenmesine bağlıdır.

Bu organizasyonda devlet kendisine düşen görevi yapmak üzere resmi ve özel sektörde Tavukçulukla ilgili tüm hizmetleri yerine getirip organize etmek üzere merkezi bir kuruluşla, yurdun coğrafi, iklim ve ekonomik yönden farklılık arz eden yedi bölgesinde bu merkeze bağlı yedi adet araştırma ve ıslah müessesesini kurmalıdır.

Merkez, yurt ölçüsünde ıslah ve üretim projelerini hazırlamak ve uygulamak, yetiştirilecek ırkı ve hibridleri tesbit ve elde etmek, bunları çiftçiye dağıtmak, tavuk ürünlerinin değerlendirilmesinde ve pazarlamasında yetiştiriciye yardımcı olmak, tavuk hastalıkları ile savaşmak her bölgede yetiştiricilerin örgütlenmelerini sağlamak, özel damızlık işletmelerini, kuluçkahanelerini, yumurta ve kasaplık piliç istihsal işletmelerini kurup organize etmek, bunlar arasında iş ilişkilerini düzenlemek, gerekli kayıtları tutmak ve kontrol etmekle görevlendirilmelidir.

Bu hizmetleriyle devlet özel sektör tarafından yapılması güç olan işleri üzerine alarak tavukçuluğumuza etkili bir yön vermiş olacaktır.

D — Kanun ve Yönetmelikler :

Tavukçuluk konusunda hizmetlerin disiplin altında yürütülebilmesini temin ederek, yetiştiricilerin bu konudaki faaliyetlerini düzenliyecek kontrol edecek, ıslah yetiştirme tekniği, karma yem hazırlanması ve has-

talıklarla savaş gibi önemli konuları kapsayan bir kanun memleketimizde henüz mevcut değildir.

Pullorum, Tifus gallinarum ve son olarak C.R.D. gibi ihbarı ve kontrolü mecburi hastalıklar için çıkarılan bir iki yönetmelik ve bugünkü haliyle uygulayıcı kadro arzu edilen gayeyi sağlamaktan uzak bulunmaktadır.

Damızlık işletmelerde bulunan hayvanların özelliklerinin tesbit edilememesi, verim kontrollerinin yapılamaması, hattâ bazı işletmelerde kullanma hayvanlarının dahi damızlıkta kullanılması memleket tavukçuluğuna gerçekten büyük zarar vermektedir. Keza özel kuluçka işletmelerinin, gelişi güzel yerlerden temin ettikleri damızlık yumurtalardan çıkarılan civcivlerle çeşitli salgın hastalıklar süratle yayılmakta veb u gün hastalıklarla savaş bir problem halini almış bulunmaktadır.

Bu itibarla ; her konuda olduğu gibi tavukçuluk konusunda da memleket şartlarına uygun kanun ve yönetmeliklerin çıkartılması ve sigorta sisteminin uygulanması modern tavukçuluğumuzun bilinçli bir şekilde gelişmesini sağlamak için zorunludur.

TARTIŖMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

Ŗimdi 17 numaralı komisyonun "Tavuk Üretimi ve Islâhı ile ilgili Sorunlar" (11E) konulu tebliğe ait komisyon raporunu okutuyorum.

Raportör Avni Başdoğan tarafından komisyon raporu okunduktan sonra başkan tartiŖmayı açmıŖtır.

Bu konuda söz alan olmadığından komisyon raporu tümü oylamağa arzedilmiŖ ve oybirliği ile kabul edilmiŖtir.

SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİMİZ VE GELİŞME ÇARELERİ KOMİSYONU
(Komisyon No: 18)

Başkan	: Dr. Salih Çelikkale	Ziraat Fakültesi Ankara
Raportör	: Ahmet Recep Esen	Milli Prodüktivite Merkezi
Üye	: Dr. Fettullah Koç	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü
"	: Suat Baykan	Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürü
"	: Fevzi Özgün	
"	: Siret Moner	

SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİMİZ VE GELİŞME ÇARELERİ KONULU 11-F TEBLİĞİNE AİT 18 NO. lu KOMİSYON RAPORU

Komisyonumuz 9.12.1970 tarihinde yaptığı toplantıda Ziraat Mühendisliği, II. Teknik Kongresi için Yüksek Ziraat Mühendisi Ahmet Recep ESEN'in 11-F No. da "Su Ürünleri Üretimimiz ve Geliştirme Çareleri" konulu tebliğini müzakere etmiş, tebliğ muhtevasını genellikle tasvip ederek bazı konulara belirtilen açıklığın getirilmesini ve tebliğde önerilen tedbirlere raporun sonunda kaydedilen hususların ilâvesini kararlaştırmıştır.

I — KONUNUN MAHİYETİ ve ÖNEMİ :

Su ürünleri "denizlerde ve iç sularda bulunan bitkisel, hayvansal ve bunların yumurtaları" şeklinde Su Ürünleri Kanunu Tasarısında tarif edilmektedir Bitkisel menşelilere algler, yosunlar, hayvansal orijinli olanlara balık, balık yumurtaları, yumuşakça ve kabuklular girmektedir.

Bünyelerinde % 25-35 oranında ham protein bulunduran alglerden, insanların beslenme düzeninin geliştirilmesinde yararlanmaya çalışılmakta bunlardan elde edilen alginatlar sanayide kullanılmaktadır.

Ülkemiz 7120 km. sahil şeridinde, 962.409 hektar göl sathına ve 145.715 km. uzunluğunda akarsuya sahip bulunmaktadır. Bu rakamlar besin üretimine uygun derinliğine ve genişliğine bir nevi tarla ve mer'a niteliğinde deniz ve kara sularının varlığını göstermektedir.

Deniz ve iç sulara kıyı olan 12.128 köyün su ürünlerine ilişkin faaliyet gösterdiği, bu mahallerde genel nüfusun % 40 nın barındığı, sadece deniz kıyısında bulunan 605 köyde 1 milyona yakın nüfusun yaşadığı, doğrudan doğruya balıkçılıkla uğraşanların ise 100.000 kişi olduğu kaydedilmektedir. Buna karşılık 1958-1966 yılları arasında Türkiye'nin su ürünleri üretimi 60.6-136.2 bin ton arasında değişme göstermiştir. D.İ.E 1968 yılı üretimini 135.4 bin ton olarak tesbit etmiştir. Bu miktarla su ürünlerinin milli gelire katkısı ve ihracatımızdaki payı % 0.3 civarındadır ve 20 yıl içinde bu alandaki gelişme hemen hemen sabit kalmıştır. Buna karşılık yapılan araştırmalar deniz balık üretiminde 3 misli, iç sulardaki üretimde ise 16 misli artırılma olanağının mevcudiyetini ortaya koy-

muştur. Bundan başka, geçiş dönemine girmek üzere olduğumuz AET ülkeleri taze balık da % 79-86, yumuşakça ve kabuklularda % 83-95, işlenmiş alanlarda % 47-83 oranında kendi kendilerine yeterli durumdadırlar. Bu ihraç imkânımızın varlığını göstermekte ise de, 1966 yılında 12.885 ton olan ihracatımız, 1967 de 6856 tona, 1968 de 7417 tona düşerek gerilemiştir.

Su ürünlerinin beslenme yönünden de büyük değeri olduğu bilinmektedir. Nitekim, Türkiye'de fert başına 8-10 gram hayvanî protein tüketilebildiği, beslenme ilminin ortaya koyduğu standartlara göre bunun 35 gram olması gerektiği açıklanmaktadır. Halbuki ülkemizde yıllık ortalama fert başına balık tüketimi 2,5-3 kg. dır. Araştırmalar, balığın sığır ve koyun etinden besin değeri yönünden farklı olmadığını, buna ilâveten iyot, kalsiyum, fosfor, madensel maddelerce ve vitaminlerce daha zengin bulunduğunu göstermiştir.

Son yıllarda insan gıdası olarak tüketme imkânı bulunmayan su ürünlerinin, bu arada balıkların balık unu ve yağı imalinde kullanılması, balık ununa hayvan yemi yapımında yer verilmesi büyük önem taşımaktadır. Ülkemizin bu amaçla hâlihazır balık unu ihtiyacı 1000 tondur ve bunun 200, 250 tonu döviz kısıtlığı nedeniyle ancak ithal edilebilmektedir. Balık unu ayrıca insan beslenmesinde de kıymetlendirilebilmektedir.

II — HALİHAZIR DURUM :

A — Deniz Balıkçılığı :

Türkiye Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz'den su ürünleri üretiminde yararlanmaktadır. Ülke üretimine Karadeniz 82.245 ton (% 67,1), Marmara ve İstanbul 28.271 ton (% 23,1), Ege 4.894 (% 4) Akdeniz 7.135 ton (% 5,8) katkıda bulunmaktadır. Adı geçen denizlerde yapılan bir çok hidrobiyolojik araştırmalar Karadeniz'in biyolojik kitle yönünden Ege ve Akdenize nazaran 17-100 misli güçlü olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşılık avlama araçlarının sayısı ve gücü yönünden Karadeniz, Marmara bölgesine nazaran daha geridir. Ülke ölçüsünde değerlendirilirse 6760 adet teknenin yapısı ve sahip olduğu gereç yönünden kifayetsiz olduğu görülebilir. Nitekim 1-9 beygir gücüne sahip olanlar mevcut aracın % 67,2 ni, 1,5 ton kapasiteli olanlar ise % 60,5 i teşkil etmektedir.

B — İç Sular Balıkçılığı :

Tatlı su balık üretimi, 1966 da 8600, 1967 de 6377, 1968 de 7814 tondur. Bu miktarın 80.000 tona çıkarılabildiğinde araştırmacı ve tatbikatçılar

hem fikirdirler. Biyolojik araştırmaların azlığı, muhtelif kuruluşlarca aynı mahalde birden ziyade yapılan müdahaleler kiralama ve işletme düzeninin bozukluğu, av yasaklarına riayet edilmemesi (Tahrip edici maddelerle ve zamansız avlanma gibi) başarisızlığın nedenleri olarak gösterilmektedir.

Bunun dışında tarla balıkcılığının Türkiye’de hemen hemen hiç ele alınmadığı ve tarımsal işletme bünyesinde ek veya müstakilen bir ünite halinde yerleşmesine çalışılmadığı da bir gerçektir.

Oysa bu konu günümüzde bir bilim dalı haline gelmiş ve üretme tekniğiyle ilgili bir çok fayda sağlayıcı araştırmalar yapılmıştır. Bu metodla orta Avrupa’da 100 yıldan beri balık üretiminde bulunulmakta ve herhangi bir müdahalede bulunmadan hektardan 20-50 kg. tatbikatta besleme kireçleme ve diğer kaidelere yer verildiği ölçüde başarı sağlandığı, ve bugün hektardan 1200-1700 kg’me kadar ürün alındığı kaydedilmektedir. Tabiatta balıklarda azami % 15 olan üreme potansiyeli suni metodlarla % 50 in üzerine çıkarılabilmektedir. Buna rağmen gl ve barajlarda yrtlen tatlı su balıkcılığı çalışmalarında, salma metodu tercih edilmekte, suni üretime önem verilmediğinden arzulanan başarıya ulaşılmamaktadır.

Bu konu işlenebilir arazi bakımından diğer ülkelere göre pek te müsait bulunmayan yurdumuz için fevkalâde önem taşımaktadır. Yapılan alışmalar, Türkiye’nin sulamaya müsait olmayan bölgelerinde su bolluğu, sulamaya uygun olan mahallerde ise su kıtlığı olduğunu ortaya çıkarılmıştır. Bu nedenle sözü edilen bölgelerin değerlendirilmesinde yararlı olabilecektir. Küçük birimlerden bitkisel üretimine nazaran daha kıymetli ve besleyici olan balık üretimini ziraat işletmelerinin gelirini müsbet yönde etkileyecektir. Ayrıca Cin ve Japonya’da yapıldığı gibi eltik Ziraatı ile Balık üretiminin bir arada yürütülmesi tatbikata intikal ettirilebilir.

Gelişen toprak-su faaliyetleri içinde ziraat sulama amacı ile tesis edilen göletlerde, ana ve talı kanallarda balık üretiminde bulunma imkânı mevcuttur.

C — retim Değerlendirilmesi :

Dünya balık üretiminin % 67,1’i beşeri tüketiminde, % 31,12 si sanayide, % 1,7 de diğer Őekillerde değerlendirilmektedir. Türkiye’deki üretim % 93,7 si insan gıdası olarak, % 6,3 de endüstride tüketilmektedir. Taze olarak pazara arz edilen miktar tüm üretim % 86,2 si

dir. Halbuki bu miktar Japonya'da % 33,1, Peru'da % 18, İtalya'da % 72 dir. Yurdumuzda taze tüketim oranının bu kadar yüksek olmasının nedeni, su ürünlerinin yapılarına ve besleyici değerlerine zarar vermeden tüketiciye arz etme imkanını veren bir pazarlama düzeninin noksanlığından ileri gelmektedir. Nitekim muhafaza nakliye ve tüketiciye arzda bu konuda soğuk zincir teşekkülü sağlanamamış, bu hizmetleri tek elden düzenleyecek bir organizasyon da henüz kurulamamıştır.

D — Eğitim ve Organizasyon :

Türkiye'de su ürünleri konusunda 1915 de başlayan eğitim faaliyetleri bu güne kadar yetersiz kalmıştır. Araştırma yapma ve tatbikatı yönetme bakımından eleman noksanlığından yakınılmaktadır.

İş başında eğitim çalışmaları da yeterince yürütülemediği için balıkçı reislerinin kendi tecrübelerinden kaynağını alan bilgileri teknolojinin getirdiği modern bilgilere uygun bulunmamakta dolayısı ile deniz balıkçılığımız kıyı sularımızdan ileri gidememektedir.

Ülkemizde balıkçılıkla ilgilenen kamu kuruluşlarının 19 u bulmasına rağmen aralarında koordinasyon sağlanamamış olması hizmetleri dağınık hale getirmiş ve bu nedenle su ürünleri üretiminde kalkınma plânlarımızda ön görülen hedeflere ulaşamamıştır.

Tarım sektörü içinde mütalaâ edilen su ürünlerinin bu konuda ileri durumda olan Japonya, İngiltere, Danimarka ve İsrail'de olduğu gibi tümü ile Tarım Bakanlığı bünyesinde ele alınmamış; araştırma, eğitim, geliştirme, pazarlama konularının tek elden plânlanmamış bulunması ba şarısızlığın en önemli nedenidir. T.B.M.M. den geçerek Senatoda görüşülen bazı değişiklikler nedeniyle karma komisyona intikal eden su ürünleri kanunu tasarısı bu görevleri Tarım Bakanlığı içinde toplamıştır. Kaydedilen aksaklıkların giderilmesi bakımından tasarının bir an önce kanunlaşmasına ihtiyaç vardır.

Su ürünleri kooperatifleri organizasyonunda T.C. Ziraat Bankasının su ürünleri kredilerinden yararlanmada araç olarak kullanıldığı, çok azının kooperatif umdelerine uygun olarak çalıştığı tesbit edilmiştir.

III — Alınacak Tedbirler :

Su ürünlerinde arzu edilen duruma ulaşılması ve yukarıda bahsedilen noksanlıkların giderilmesi için aşağıdaki tedbirlerin alınması gerekmektedir.

1 — Mevcut su ürünleri mevzuatının aksak taraflarını giderecek ve gelişimi temin edecek olan ve T.B.M.M. karma komisyonunda bekleyen "Su Ürünleri Kanun Tasarısı" bir an önce kanunlaşmalı, halen çeşitli birimlerde toplanan görev ve yetkiler birleştirilmelidir.

2 — Deniz ve iç sularda, suni üretim sahalarında elde edilecek gıdaî veya endüstriyel değere haiz su ürünlerinin üretiminden tüketimine kada olan safhalarındaki amme hizmetlerinin ifası Tarım Bakanlığı bünyesinde toplanmalıdır.

3 — Su ürünleri üretimimizin geliştirilmesi ve bu konuda teknik eleman yetiştirmek amacı ile Ziraat Fakülteleri bünyesinde bir su ürünleri kürsüsünün ihdası, bölgesel araştırma ve üretme istasyon ve laboratuvarların kurulması, halen mevcut bölge ziraat okullarından bazılarının orta dereceli balıkçılık okulları haline getirilmesi yerinde olacaktır. Ayrıca üst seviyede eğitim imkânları sağlanmalıdır.

4 — İhtiyaca uygun kapasitede soğuk depolar tesis edilmeli ve depolama ücretleri rekabeti doğurmayacak seviyede tutulmalıdır.

5 — Yurdumuzdaki su ürünlerinin taze arzında ve konserve imalinde teknolojinin gerektirdiği koşullar sağlanmalı, bu amaçla balık üretiminde ağırlığı bulunan Karadeniz bölgesinde bir balık mamülleri enstitüsü kurulmalıdır.

6 — Tatlı su ve deniz balık biyolojisi ve ekolojisi etraflıca tetkik edilmeli, sularımızda bulunan su ürünlerinin efektif potansiyel veriminin tayini, ekonomik bakımdan değer taşıyan türlerin özelliklerinin saptanması ve bunlara uygun düşecek av araç ve gereçlerinin seçimi imkânlarını verecek araştırmaların yapılması zorunludur.

7 — Balık ve mamüllerinin dayanma süresini artıracak ve çeşitli konservatif metodların yurdumuzda tatbikini sağlayacak araştırma merkezleri kurulmalıdır.

8 — Modern av usullerinin şartlarımızda tatbik imkânları araştırılmalı uygulamada geniş ölçüde yer bulmasına çalışılmalıdır.

9 — İç piyasalara muntazam balık dağıtımını sağlayacak bir nakliye ağıının ve frigorifik sistemin teşekkülü zorunludur.

10 — Üretim kaynaklarının verim potansiyelinin devamının sağlanmasını temin bakımından tam teşkilatlı bir muhafaza örgütü kurulmalıdır.

11 — Üreticiye modern av araç ve gereçler, muhafaza malzeme ve vasıtaları aracısız olarak temin edilmelidir.

12 — Su ürünleri üretici ve işletmecisinin teşkilâtlandırılması ve bu yöndeki kooperatif, birlik gibi kuruluşların teşvik edilmesi kredilemenin kontrollü bir şekilde tanzim ve tatbikatının yürütülmesi lüzumludur.

13 — İç ve dış piyasa arz ve talep durumlarının devamlı takibi ve müstahsile ulaştırılması bakımından yurd içi ve dışında haberleşme nüveleri kurulması, bir danışma merkezinin tesisi gerekmektedir.

14 — Su ürünlerinde fiat dalgalanmalarını önlemek ve taban fiat ihdası için su ürünleri borsalarının kurulması ve örgütlerin üretici ve tüketici ile devamlı teması sağlanmalıdır.

15 — İhracaatı artırma gayesi ile ihracaat birlikleri kurulmalı ve devlet bu örgütlere kolaylık sağlamalıdır.

16 — Balıkların donatım ve av malzemesi ithali, kredi, yakıt v.s. ihtiyaçlarının temininde ucuza maliyet imkânları yaratılmalıdır.

17 — Tasarının kanunlaşması sonunda Tarım Bakanlığına vereceği hizmetin yürütülebilmesi için Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki su ürünleri şubesinin uzman ve teknik elemanla şimdiden takviyesi ve bu elemanların yetiştirilmesi için eğitim olanaklarının sağlanması gereklidir.

18 — Bomba, dinamit ve benzeri tahrip maddelerinin kullanımı ile zamansız avlanma yasaklarına uyulması hususu idari mekanizma tarafından hassasiyetle takip edilmelidir.

19 — Kıyılarda kurulan sanayi tesislerinin üretim faaliyet sonucunda denize akıttıkları toksik maddelerin, nötralize edici muamelelere tabi tutulması mecburi kılınmalıdır.

20 — Lehide olanlarla aleyhinde bulunanlar arasında ciddi tartışmalara ve ağır ithamlara yol açan trowl konusu kısa zamanda mutlaka halledilmelidir.

TARTIŞMALAR VE KONGRE KARARI :

Başkan :

18 Numaralı "Su Ürünleri Üretimimiz ve Gelişme Çareleri" konulu komisyon raporunu okutuyorum.

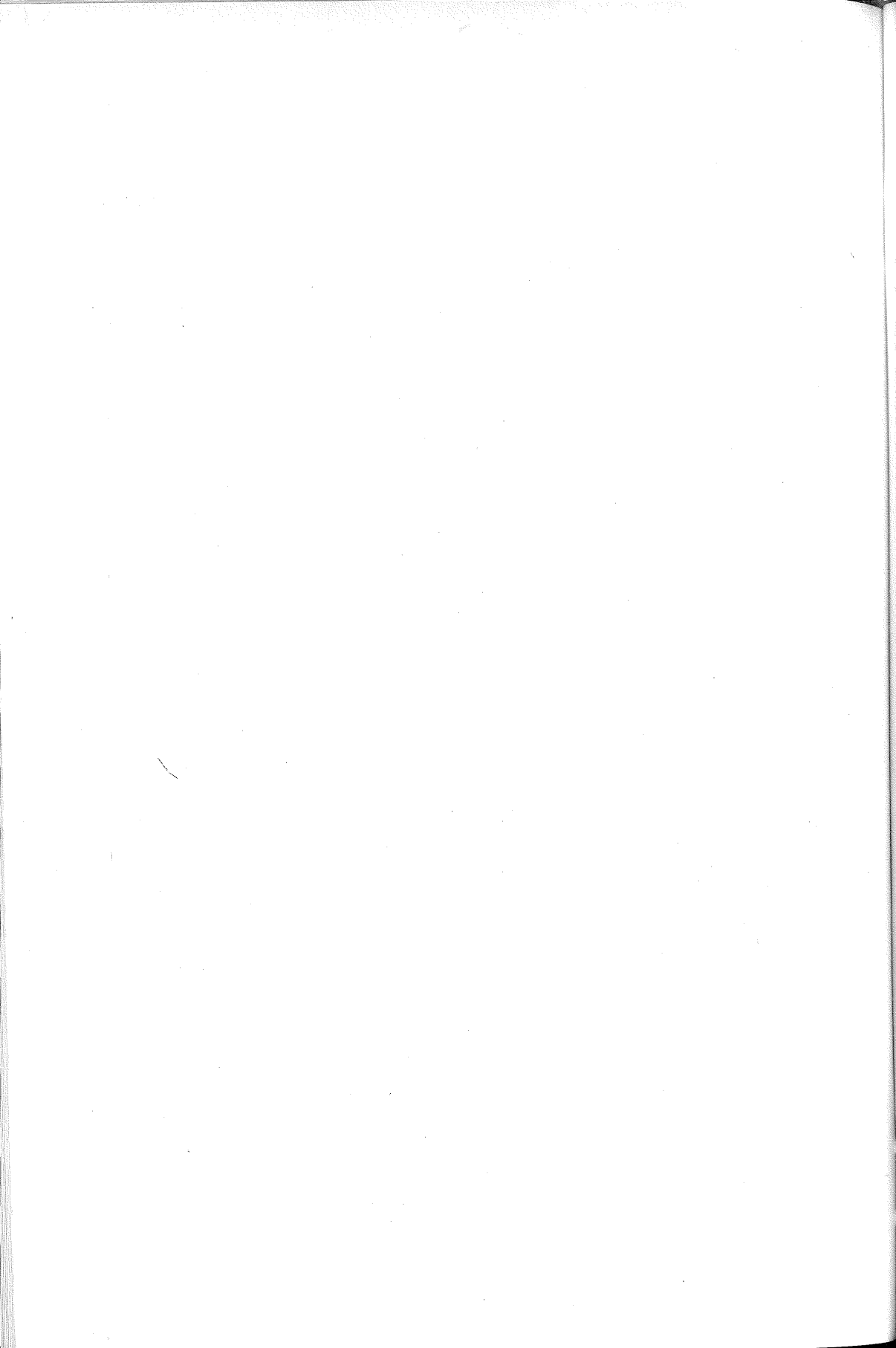
Raportör Ahmet Recep ESEN :

Sayın Başkan, "Su Ürünleri Üretimimiz ve Geliştirme Çareleri" konulu tebliği tartışmak üzere teşekkür eden komisyonun Raporunu okuyorum.

Başkan :

Arkadaşlar (18) Numaralı Komisyonun sunduğu rapor okunmuştur. Bu konu da söz isteyen bulunmadığına göre Komisyon raporunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler, etmeyenler. İttifakla kabul edilmiştir.

III. BÖLÜM
KONGRE KAPANIŞI

KONGRE KAPANIŞ KONUŞMASI :

Değerli arkadaşlar ;

Türk Ziraat Yüksek Mühendisliği II. Teknik Kongresini hazırlayan Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kuruluna, Tertip Komitesine, üye arkadaşlarımıza ve bu konuda çok yoğun bir mesai yapan diğer meslekdaşlarımıza huzurunuzda teşekkür ederim. Ayrıca, Kongrede alınmış kararların başarıya ulaşması ilgili kuruluşların üst kademelerinde görev almış bulunan meslekdaşlarımızın anlayış, direniş ve gayretlerine bağlı bulunmaktadır.

İdareci ve yetkili meslekdaşlarımızın bu çabayı göstereceklerine emin bulunmaktayız. Politik makamların yani iktidar mensuplarının da aynı anlayışı göstereceklerini umarız. Zira aslında onların başarısında, ilim ve tekniğin işaret ettiği istikamette çalışmalarına bağlı bulunmaktadır. Ziraat Yüksek Mühendisleri, Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresinde olduğu gibi II. Teknik Kongresinde de yapmış olduğu bu çalışmalar ve almış olduğu kararlarla yurdumuzun tarımsal, ihtiyaçlarını ve alınması gereken tedbirleri tesbit ve ilân etmekle tarımımıza geniş ölçüde hizmet ettiği kanısındadır. Bu anlayışla Teknik Kongremizin Türk Tarımı ve tarımcısına, bütün olarak Türk Milletine hayırlı olmasını temenni eder, saygılar sunarım.

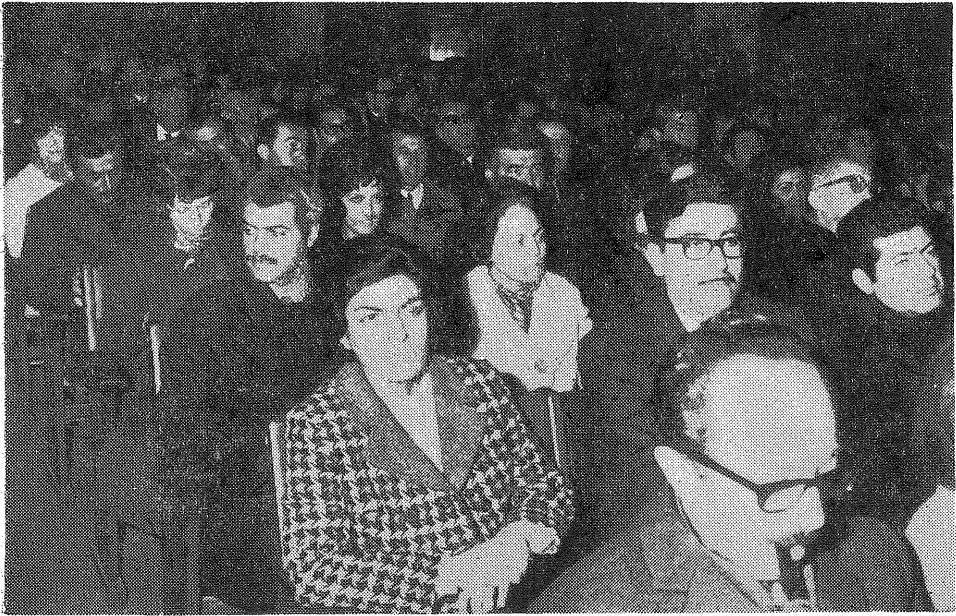
Kongre Başkanı
Mehmet YÜCELER

Kongre Genel Kurul Fotoğrafları

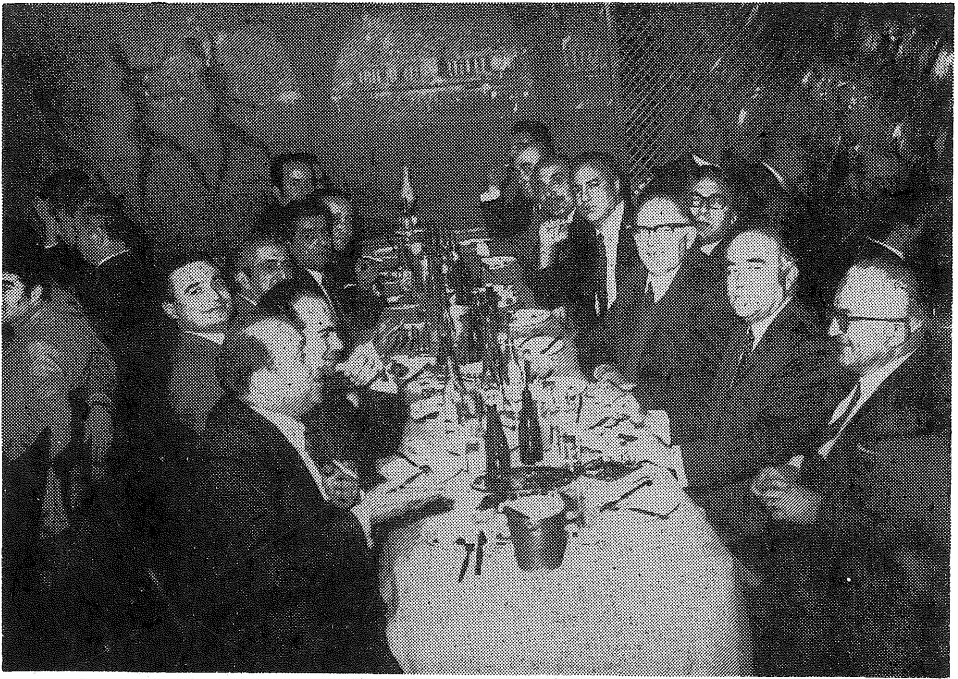

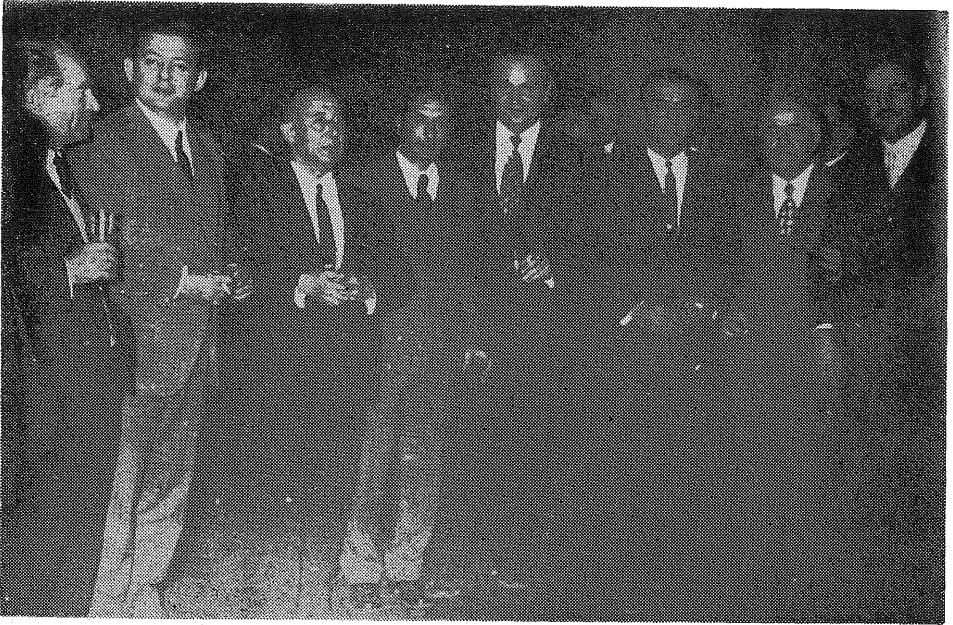

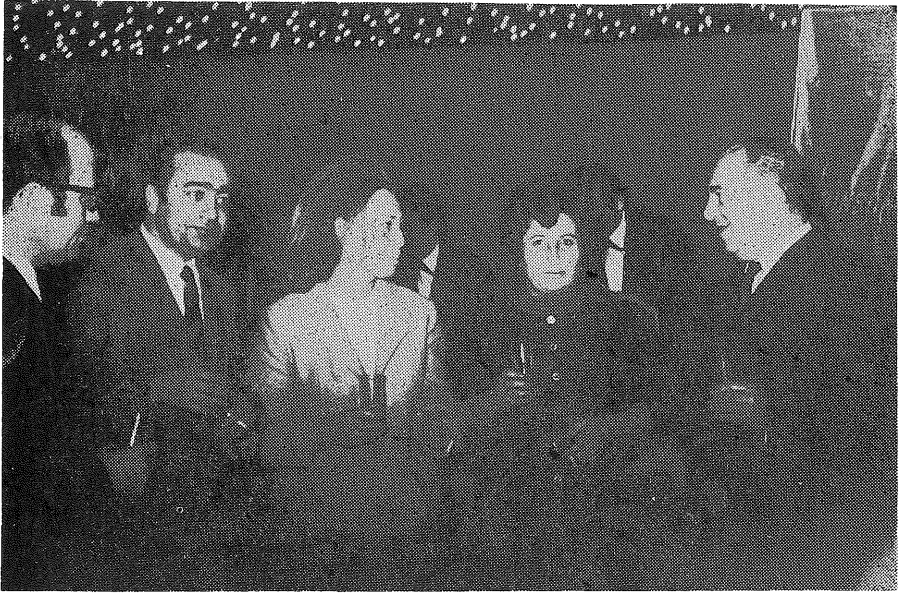

Kokteyl ve Ziyafet Fotoğrafları

Tarım Sergisinden İzlenimler

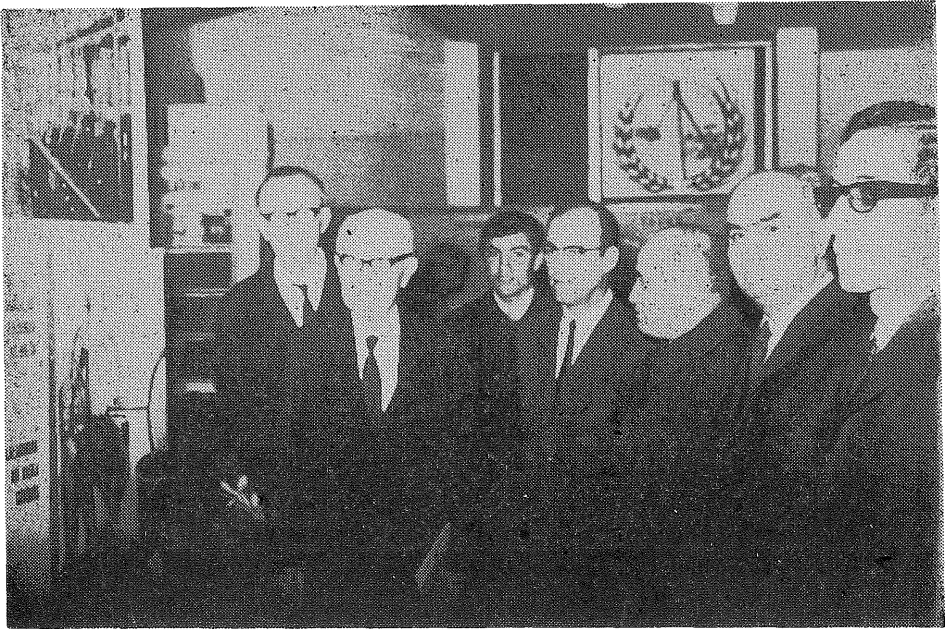
**TÜRKİYE ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ II. TEKNİK KONGRESİNDE
AÇILAN TARIM SERGİSİNE İŞTİRAK EDEN RESMİ VE ÖZEL
SEKTÖR LİSTESİ**

I — RESMİ SEKTÖR :

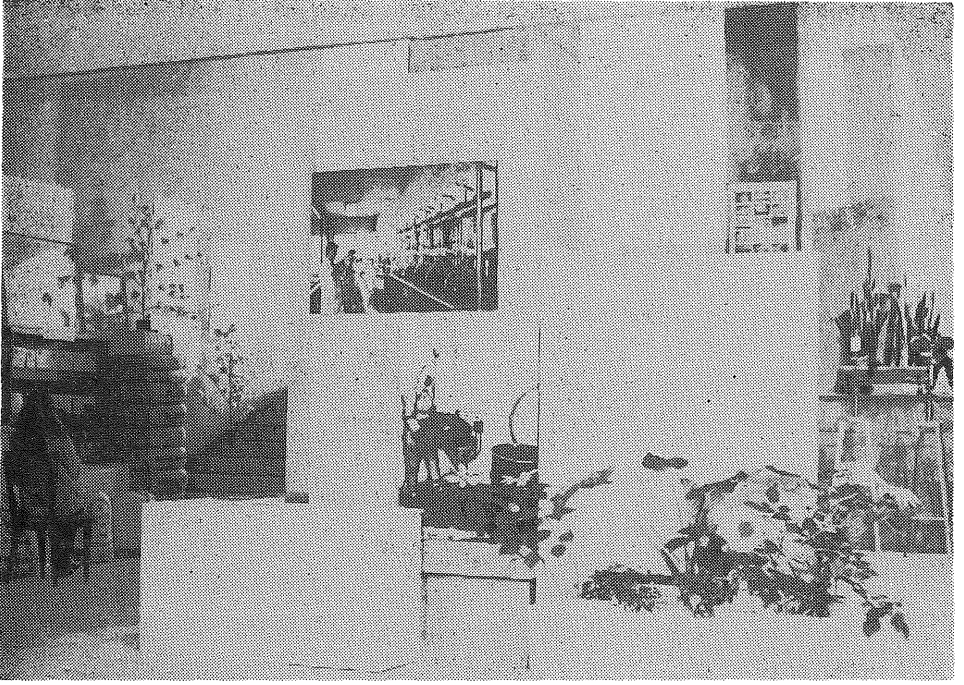
- 1 — Tarım Bakanlığı Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
- 2 — Köy İşleri Bakanlığı TOPRAK - SU Genel Müdürlüğü
- 3 — Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü
- 4 — Makine Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü
- 5 — Köy İşleri Bakanlığı Toprak İskân Genel Müdürlüğü
- 6 — Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ş. Genel Müdürlüğü
- 7 — Türkiye Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü
- 8 — Tarım Bakanlığı Pamuk İşleri Müdürlüğü
- 9 — Kayseri Teknik Ziraat Müdürlüğü

II — ÖZEL SEKTÖR :

- 1 — Hektaş Ticaret T.A.S. Genel Müdürlüğü
Kemeraltı Caddesi No: 65 Tophane/İSTANBUL
- 2 — İGEME İhracatı Geliştirme Merkezi
- 3 — Tohum Islah Üretme A. Ş.
Kızılırmak Sokak No: 48 P. K. 19 ANKARA
- 4 — Tüdaş Tarım Ürünleri Değerlendirme A.Ş. Genel Müdürlüğü
MERSİN
- 5 — Shell Company of Turkey Ltd. Şti.
Cumhuriyet Caddesi Doğu Palas Taksim - İSTANBUL
- 6 — Zirmak Ziraat Makinaları Ticaret ve Sanayii A. Ş.
Azapkapı Üsküfçü Sokak No: 25 Karaköy/İSTANBUL
- 7 — Kutlu Ticaret Evi Ziraat Makinaları A. Ş.
Azapkapı Üsküfçü Sokak No: 25 Karaköy/İSTANBUL
- 8 — Çukurova Ziraat ve Endüstri ve Ticaret
Büyükdere Caddesi No: 101 Gayrettepe/İSTANBUL
- 9 — Rabak Elektrolitik Bakır ve Mamulleri A. Ş.
Kâğıthane Topağaçlar Caddesi No. 37 P.K. 354
- 10 — Türk Traktör Fabrikası A. Ş. Genel Müdürlüğü
Gazi Orman Çiftliği/ANKARA

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYINLARI

Sıra No.	Yayının Adı	Fiatı
4	Çeltik Ziraatı ve Pirinç Fiatları, 1962	—
6	Hububat Fiatları, 1962	—
7	Toprak Mahsulleri Ofisi Reorganizasyonu, 1963	5
8	Hububat Fiatları, 1963	—
9	Türkiye'nin Ziraî Bölgeleri, 1964	20
10	Ziraî Dâvalarımız (4) Türkiye Ziraatına ait görüşler, 1964 Toprak Reformu Semineri, 1964	20 5
12	Türkiye Hayvancılığı Problemleri, 1964	5
13	Türkiye'de Ziraî Kredi ve Problemleri, 1964	5
14	Mer'a Vegetasyonunun Teşekkülü, Kompozisyonu ve Bozulması	3
15	Dünya Turunçgil Ziraatında Türkiye'nin Yeri ve Üzerinde öncelikle Durulması Gereken Başlıca Problemlerimiz	3
16	Türkiye'de Su Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Problemleri	3
18	Tarımda Crtakçılık ve Kiracılık,	5
19	Ziraî Dâvalarımız (5) Türkiye Ziraatına ait Görüşler	10
21	Mer'alarımızla ilgili Problemler ve Çözüm Yolları	5
22	Türkiye'de Ziraî Vergiler	6
23	Ziraat Müh. Odası Talimatnamesi ve Zir. Müh. liği Hk. Kanun	—
24	Bilirkişi Rehberi	40
26	Türkiye Ziraat Mühendisliği I. Teknik Kongresi (2 cilt) ...	50
27	Türkiye Tarımında Hayvancılık Problemleri ve Çözüm Yolları	—
30	Türkiye Tarımının Mekanizasyon Problemleri ve Çözüm Yolları	10
31	Gaye Dışı Kullanılan Ziraat Arazisi	5
33	Türkiye'de Tarım Ürünleri Pazarlama Organizasyonu Eğitimi ve Yayımı	10
35	Tarım Ekonomisi ve Tekniği Yönünden Türkiye'de Tarımsal Kazançların Vergilendirilmesi Sorunları	16
36	Türkiye'nin Ortak Pazar Geçiş Dönemine Girmesi Konusunda Ziraat Mühendisleri Odasının Görüşü	16
37	Yabancı Menşeli Buğday Tohumlukları Durumu	12
38	Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi (2 Cilt)	75

Not : Yukarıdaki fiyatlar meslek harici şahıslar içindir. Üyelerimize bunlar 1/4 kıymeti ile satılır. Ancak, Türkiye Hayvancılığı ve Problemleri ile Türkiye'de Ziraî Kredi ve Problemleri Üyelerimiz için 2,5 TL. sıdır. Türkiye Ziraat Mühendisliği II. Teknik Kongresi adlı neşriyatımızda indirim yoktur.